

ARBEIDERNES
FAGLIGE
LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

OVER FORHANDLINGENE VED
REPRESENTANTSKAPETS MØTE

18.—21. juni 1945

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

over

forhandlingene ved Representantskapets møte
18.—21. juni 1945

Referat ved
ERLING LIAN

SAKREGISTER

	Side
Møtets åpning	5
Formannens minnetale og åpningstale	5
Navneopprop	11
Dagsorden	17
Forretningsorden	18
Konstituering	18
Beretninger:	
a) Londonsekretariatet	19
b) Stockholmsekretariatet	21
c) Det faglige utvalg i Norge	39
d) Beretningsperioden 9. april 1940 til 10. september 1945	46
e) Rapport fra arbeidet i Finnmark	46
Fagorganisasjonens gjenoppbygging. Herunder organisasjonsformene	51
Den politiske situasjon	57
Regnskapene. Herunder økonomisk oversikt	59
Lønnsordningen og arbeidsforholdene	103, 107
Sekretariatets innstilling	106
Redaksjonskomiteens forslag om lønnsvilkårene	169
En meddelelse. Arbeidsdirektoratet og brenselssituasjonen	112
Redaksjonskomiteens forslag	170
Landssvikernes disposisjoner i fagorganisasjonen:	
Redaksjonskomiteens forslag	114
Bygningsarbeiderforbundet og Jens Tangen	115
Den faglige Internasjonale	116
Landsorganisasjonens administrasjon	122
L.O.s Nord-Norges kontor	122
Konrad Nordahls notat til sekretariatet	124
Stockholmssekretariatets bemerkninger til samme	135
Det juridiske kontor	137, 191
Økonomisk kontor	171
Pressekontor. Meddelelsesbladet	192
Arbeiderbevegelsens etterkrigsprogram	145
Sekretariatets innstilling	150
Tillegg til retningslinjer for demokratisering av vårt næringsliv	171
Opplysningsarbeidet	181
Sekretariatets endrede innstilling	189
Diet og tapt arbeidsfortjeneste	194
Ferie- og Fritidsspørsmålet	196
Felles medlemsbøker	201
Pensjonskassa	202
Enkepensjoner etter Viggo Hansteen, Henry Hansen, Ludvik Buland, Halfdan Jønsson, Per Lie, William Andersen	202—204
Valg	205
Politisk arbeidersamling	213
Uttalelser fra det faglige møte i Stockholm 5. juli 1943	213
Uttalelser fra Grini	214
Samorganisasjonenes kontingentordning	217
Yrkes- og Fagopplæring	221
Fagkongressen	222
Avslutning	223

PERSON- OG TALEREGISTER

Andersen, Alf: 110, 209.
 Andresen, Sigv.: 209, 211.
 Andresen, Thorleif: 207.
 Bech, Dagfinn: 141.
 Berentsen, Bernhard: 56, 108, 114, 219, 221.
 Berg, Jens: 137, 200, 206, 208, 211, 222.
 Bergseth, Malfred: 50.
 Birkeland, Peder: 102, 103, 220.
 Bråthen, Gunnar: 45, 51, 115, 122, 168, 191, 194, 200, 208, 213, 217.
 Disenåen, Gunnar: 220.
 Eriksen, Rudolf: 109, 195, 207, 211, 220.
 Evensen, Lars: 21, 50, 113, 209, 217.
 Farseth, Arne: 56, 111.
 Fridholm, Fritz: 144.
 Furuskjeg, Karl: 46.
 Gerhardsen, Einar: 57.
 Graver, Torjus: 59.
 Gundersen, Ludv.: 209.
 Hansen, Frank: 39, 56, 112.
 Hauge, Gunvald: 110.
 Haugen, Ingv.: 121, 210.
 Henriksen, Chr.: 208.
 Henriksen, Torbjørn: 107, 145, 207, 208, 220.
 Hindahl, Olav: 207.
 Holm, Adolf: 56.
 Jakopsen, Kr.: 109.
 Johannessen, Anker: 221.
 Johansen Strand, Olaf: 168, 216.
 Johnsen, Arne: 190, 196.
 Karlsen, Konrad: 55, 108, 208, 221.
 Kiste, Andersen, Ole: 111, 207.
 Knutsen, Malvin: 209.
 Kåsa, O.: 108.
 Lange, Halvard M.: 122, 179.
 Lie, Ivar: 110, 206.
 Ljøner, Alfred: 113.
 Marthinsen, Øistein: 107.
 Nordahl, Konrad: 5, 16, 18, 19, 48, 103, 116, 124, 137, 144, 192, 206, 210, 222, 223.
 Olsen Arnfinn: 222.
 Ousland, Gunnar: 153.
 Rislå, Terje: 50, 110, 209.
 Sletten, Olaf: 107.
 Stenklev, Edv.: 209.
 Tranmæl, Martin: 205, 207, 210, 211.
 Volan, Elias: 49, 51, 102, 109, 201, 208.
 Wigård, Halfdan: 144, 221.
 Wiik, Eugen: 205, 211.
 Wivegh, John: 211.
 Ødegård, Johs. M. P.: 111, 122, 219, 222.
 Aase, I. B.: 102, 103, 202.

Møtets åpning.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjons *representantskap* samledes mandag den 18. juni 1945 klokken 10 formiddag i den store sal i Folkets Hus i Oslo.

Formannen, Konrad *Nordahl*, slo til lyd og uttalte:

Kamerater! På dette vårt første møte i Landsorganisasjonens representantskap etter frigjøringen vil vi minnes alle dem som falt i kampen for at Norge igjen skulle bli fritt.

Vi tenker i ærbødighet på alle som ble igjen på slagmarken, de tusener av sjøfolk som gikk ned under arbeid med å føre forsyninger til våre allierte, alle som ble henrettet av fienden og dem som er omkommet i fengsler og konsentrasjonsleire. De ofret det dyreste av alt — sitt liv — for at alle vi andre igjen skulle få leve i frihet i et demokratisk styrt land.

Også vår egen bevegelse har vært hardt rammet i disse forferdelige år. Det er umulig nå å nevne alle fagorganisasjonens tillitsmen og medlemmer som falt i kampen for friheten. Tillat meg allikevel å nevne oen få navn, nemlig de som direkte har vært knyttet til Landsorganisasjonens virksomhet og som nå ikke lever lengre. Jeg nevner først Landsorganisasjonens juridiske konsulent, Viggo Hansteen, som sammen med bedriftstillitsmannen Rolf Wickstrøm, ble myrdet av tyskerne under unntagelsestilstanden i september 1941. Viggo Hansteen var en lysende begavelse som i den tid han arbeidet i Landsorganisasjonen utførte et utmerket arbeid og da tyskerne okkuperte Norge var det ikke tvil i hans sjel hvilken stilling han skulle ta. Alt fra første dag deltok han i kampen mot okkupasjonsmakten og dette fortsatte inntil han falt som et offer for de tyske mordere.

2 av sekretariatets medlemmer, Nic. Ness og Henry Hansen er heller ikke mere. Nic. Ness var etterlyst av Gestapo under unntagelsestilstanden i 1941. Det lykkedes ham å komme unna og og over til Sverige. Hans største håp og ønske var å få komme

tilbake til et fritt Norge for å delta i det faglige gjenoppbygningsarbeid. Han døde imidlertid sommeren 1942 og dermed var norsk fagbevegelse en utmerket tillitsmann mindre.

Henry Hansen var en av de mange tillitsmenn som ble arrestert under unntagelsestilstanden. Han hadde da i flere år deltatt i de fleste sekretariatsmøter og var av alle sine venner og kollegaer ansett som lovende mann som ville ha kunnet utrette store ting hvis han hadde fått lov til å leve. Etter et lengre opphold på Grini ble han sendt til konsentrasjonsleir i Tyskland. Påkjenningen der var for sterkt og i 1944 døde han.

Ludvig Buland, mangeårig formann i Norsk Jernbaneforbund og midlertidig nestformann i Landsorganisasjonen, ble arrestert for annen gang under unntagelsestilstanden i 1941. Han ble først dømt til døden, men «benådet» til livsvarig tukthus og ble deretter sendt til Tyskland. Han døde ikke mange måneder før Norge ble befridd. Buland var en vennsæl mann som sent vil glemmes av alle som var hans venner og kamerater.

2 av formennene i det Faglige Utvalg som ledet den frie Fagorganisasjonens virksomhet under okkupasjonen, falt også på sin post. Det er først Per Lie, som etter oppdrag av Landsorganisasjonens utenlandsledelse, overtok ledelsen av Det faglige Utvalg senhøstes 1941. Han ble arrestert sammen med mange andre i februar 1942 og etter gjennomgått tortur sendtes han til Tyskland. Han døde der i mars 1945. Da var allerede en av hans nærmeste medarbeidere i Det faglige Utvalg, William Andersen, forlengst død i tysk konsentrasjonsleir.

Vi minnes også Halfdan Jønsson, mangeårig formann i Kjemisk Industriarbeiderforbund og nestformann i Arbeidernes faglige Landsorgaisasjon. Da vi anmodet ham om å overta jobben som formann i Det faglige Utvalg etter Per Lie, erklærte han seg straks villig til trots for at han visste at det var en livsfarlig jobb. Han fungerte som formann i nesten 2 år. Så ble også han tatt av Gestapo og sendt til Tyskland. Her døde han i mars i år.

Vi bøyer vårt hode i dyp erbødighet for de kamerater som her er nevnt og for alle de andre som ikke nevnes ved navn. Måtte deres selvoppofrende virksomhet skinne som en stjerne for oss og være det lysende eksempel i det arbeide vi har foran oss.

Vi lyser fred over deres minne.

Talen ble påhørt stående og fulgtes av 1 minuts stilhet. *Formannen* fortsatte derpå:

På vegne av Sekretariatet ønsker jeg alle representanter fra forbundene og samorganisasjonene hjertelig velkommen til dette vårt første møte etter frigjøringen. Jeg ønsker også Trygve Lie,

Olav Hindahl og Sverre Støstad velkommen, samt formennene i de to delegasjoner, Einar Gerhardsen og Strand Johannessen, som sammen med representanter fra Sekretariatet skal søke å finne fram til politisk samling av arbeiderklassen i landet vårt. Jeg ønsker også hjertelig velkommen de representanter fra forbund og samorganisasjoner som er møtt fram for å påhøre representantskapets forhandlinger uten å være medlemmer av Landsorganisasjonens representantskap.

Det siste frie representantskapsmøte ble holdt i Oslo den 5. januar 1940. Det er altså snart gått 5½ år siden vi som frie kvinner og menn kunne komme sammen for å drøfte de fagorganiserte arbeideres interesser. Da vi begynte representantskapsmøte den 5. januar 1940 uttalte jeg bl. a. i åpningstalen: «Det kan godt sies at aldri tidligere i Landsorgaisasjonens historie har representantskapet kommet sammen under en mere alvorlig situasjon enn i dag. Aldri tidligere har representantskapet skullet trekke opp retningslinjer for et stort tariffoppgjør hvor så mange ukjente faktorer var tilstede som i dag. Jeg kan bare tenke meg en verre situasjon og det er hvis krigen blir en kjennsgjerning også for landet vårt».

Dessverre tok det ikke lang tid før denne kjennsgjerning forelå og Norge kom med i krigen etter å ha levet 125 år i fred. Nå har vi gjennomlevet over 5 års lidelser og vårt folk har brakt store offre for å få friheten tilbake. Takket være våre mektige alliertes innsats, men også det norske folks eget bidrag kan vi puste lettet ut. Mørketiden er forbi og vi kan igjen ta fatt på det positive og byggende arbeid. Det er også gledelig å kunne konstatere at i den harde kamp som har pågått for å få friheten tilbake har det vært gjort en stor innsats av mange av fagorganisasjonens kvinner og menn. Det var på et visst tidspunkt i utviklingen da jeg nesten kunne begynne å tvile på hvilken retning fagorganisasjonen ville ta. Men så kom unntagelsestilstanden i september i 1941 som den store vekker, og etter den tid har de fagorganiserte arbeidere vært et mektig ledd i den store norske fronten. I kampen her hjemme har vi mistet mange, mange gode kamerater og tusener av fagorganisasjonens medlemmer har i kortere eller lengre tid vært innom tyskernes og quislingenes fengsler og konsentrasjonsleire både i Norge og i Tyskland. Det er blitt moderne i den siste tid å fremheve enkelte grupper i samfunnet som dem som har gjort brorparten i motstandsbevegelsen mot tyskerne. Det samme er også kommet fram i propagandaen i utlandet. Jeg trodde ikke det skulle være nødvendig å drive denne form for propaganda, da en ikke alltid kan si at den har virket like

smakelig, men når den engang er der kan det ha sin interesse å få de faktiske forhold fram så langt som råd er. Vi har derfor bedt forbundene og samorganisasjonene om å lage en oversikt over hvor mange medlemmer som er henrettet, døde i fengsler og konsentrasjonsleire eller vært innesperret for kortere eller lengre tid.

Dessverre er det umulig å forelegge en slik oversikt til dette møte, men vi håper at det ikke skal ta lang tid før den er ferdig. Så mye kan imidlertid sies at antallet henrettede fagorganiserte arbeidere utgjør en stor prosent av det samlede antall henrettede.

Forbundene og samorganisasjonen har vært styrt kommissarisk i mestedelen av okkupasjonstiden. Det samme er tilfelle med Landsorganisasjonen. Etter den oversikt vi nå har kan det trygt sies at det har vært et slett styre. Medlemmenes interesser har ikke vært ivarettatt og den økonomiske status er blitt sterkt forringet i disse år. Derimot har de brune pampene tilgodesett seg selv i høy grad. For arbeiderne var det lønnsstopp, men dette ble ikke praktisert av disse nye herremennesker. De bevilget seg selv høye lønninger og flott kontorutstyr, biler og pianoer. Der var ikke noe knusleri den vei.

I disse krigens år har vi imidlertid hatt et forbund som har kunnet drive sin virksomhet i relativ frihet og det er Norsk Sjømannsforbund. Allerede før Norge ble okkupert forberedte dette forbund seg på å evakuere utenfor landets grenser for det tilfelle at Norge skulle komme i krig, og for sjøfolkene va det da naturlig at evakueringsstedet ble London og ikke Hamburg eller Berlin. Forbundsstyret hadde vært forutseende nok til på forhånd å utpeke den mann som i tilfelle krig med en gang skulle reise til London og lede virksomheten derfra. Bare 14 dager før 9. april 1940 var forbundets formann, Ingvald Haugen, i London, hvor han bl. a. planla det som måtte foretas hvis krigen kom. Den 20. april kom forbundets hovedkasserer, Sønsteby, til London etter mange omveier for å ta fatt på virksomheten, og noen tid senere kom forbundets formann også over fra Nord-Norge.

Det er vanskelig å vurdere høyt nok den innsats som Norsk Sjømannsforbund har gjort under krigen. Det var ingen lett oppgave å ta fatt på, men forbundet har bestått prøven med glans. Takket være den innsats ble sjøfronten straks dannet og den har holdt hele tiden. På dette frontavsnitt førtes kampen lenge før en kunne snakke om noen samlet front av det norske folk. Ja, den holdt på et tidspunkt da mange fryktet for at det ikke skulle være mulig å lage en samlet norsk front. Sjøfolkene har hatt en hard jobb under krigen. Den norske handelsflåte med dens mannskaper har vært vårt viktigste våpen i kampen mot fienden. Uten

dette våpen og uten sjøfolkenes innsats ville Norge ikke hatt den status blandt de allierte nasjoner som det har i dag. I denne kamp har vi mistet over halvdelen av vår handelsflåte. For norsk næringsliv er dette galt nok, men ikke det verste. Der kan bygges nye skip og forhåpentlig blir dette også gjort slik at vi snart igjen inntar den posisjon på havene som bør tilkomme Norge. Det som er verre er at vi i denne kamp har mistet innpå 4000 prektige sjøfolk. Disse kan ikke vekkes til live igjen og dødsbudskapet om alle disse har vakt sorg i tusener av norske hjem. Det store flertall av disse sjøfolk var fagorganiserte kamerater. Det er derfor ikke bare et tap for familiene og vennene, det er også et tap for fagorganisasjonen. Vi håper alle inderlig at der vil bli dratt omsorg for sjøfolkenes etterlatte slik at ikke disse kommer i nød, men får leve under skikkelige kår. Vi håper også at sjøfolkens skjebne etter denne verdenskrig ikke må bli den samme som etter forrige krig. Det er unødvendig for meg her å gjenta hva som skjedde den gangen. Den beste måte vi kan støtte sjøfolkene på er å være med sammen med sjøfolkenes organisasjoner å gjennomføre sjømannsforbundets program og det internasjonale charter som er vedtatt av de internasjonale sjømannsorganisasjoner.

I dag takker og hylder vi sjøfolkene for innsatsen, og den samme takk og hyldest må også sjøfolkenes organisasjoner ha. Uten deres virke ville ikke innsatsen ha blitt så stor og så samlet som den er blitt.

Vi står nå foran store oppgaver som skal løses. Den første store oppgave er å gjenreise våre organisasjoner til den kraft og styrke som disse hadde før okkupasjonen. På denne korte tid siden frigjøringen er vi allerede kommet et stykke på vei og det gleder meg å kunne konstantere at etter alle de rapporter som foreligger er interessen for fagorganisasjonen større enn noen sinde tidligere. Vi har derfor håp om ikke bare å nå igjen medlemstallet fra det siste fredsår, men at vi snart skal nå medlemssifre som ligger langt over dette.

Ved siden av å gjenreise våre organisasjoner må vår oppgave ta sikte på som det foreløbige mål å nå den levestandard som vi hadde ved krigsutbruddet. Ikke fordi den standard var den ideelle, men i forhold til levevilkårene i dag betyr allikevel oppnåelsen av dette mål et stort fremskritt. Hvor lang tid det vil ta er det i dag umulig å si noe om. Et folks levestandard er avhengig av de samlede produktive krefter og vi vet at i dag er disse krefter sterkt redusert i forhold til 1939. Vi må derfor få gjenoppbygget vårt produksjonsapparat, få inn i landet de nødvendige råstoffer og materialer, vinne tilbake de gamle markeder eller skape nye avset-

ningsmuligheter. Først når dette er gjort kan vi hå håp om å nå levestandarden fra før krigen.

Der er imidlertid endel grupper av lønsmottagere som før krigen hadde en så lav standard at den lå langt under en menneskeverdig tilværelse. Jeg tenker da i første rekke på skog- og landarbeidere samt veiarbeiderne. I noen grad er dette blitt utgjevnet under krigen og fagorganisasjonen kan ikke medvirke til å ta vekk denne utjevningen i dag. Vi må innstille vårt arbeide på at nettopp disse grupper får bedre levevilkår enn tidligere. Dermed kan en også i noen grad bremse på strømmen til byene og industrisentrene.

Under okkupasjonen har det vært sterkt appellert til hele folkets samkjendsle og en kan vel trygt si at aldri tidligere i det norske folks historie har samkjendslen mellom alle lag av folket vært så sterk og gitt seg så mange vakre utslag som under denne krig. Jeg antar at det store flertall av folket er enige i at dette må fortsette også i den kommende tid. Det er riktignok andre problemer som nå krever sin løsning, men gjenoppbygningen av landet vårt er en så stor og viktig oppgave at hele folket må ha følelsen av at det er med i arbeidet.

Opgavene som ligger foran oss er store, men mulighetene er større enn de noen gang har vært og større enn de blir i vår levetid. Den sentrale oppgave som vi må løse i det norske samfunn i de nærmeste år er å sørge for at retten til arbeid som alle i dag er enige om, er like grunnleggende som de andre demokratiske rettighetene, ikke bare blir grunnlovfestet, men også blir praktisk virkelighet. Parolen: «Hele folket i arbeid» som er en god og gammel parole kan ikke gjennomføres av det private initiativ alene. Det er derfor nødvendig for Staten å føre en aktiv økonomisk planleggingspolitikk i samarbeid med det private næringsliv og med fagorganisasjonen og på en slik måte at samfunnet i langt høyere grad enn tidligere kommer til å lede de økonomiske krefter. Hvis ikke dette gjøres kommer slagordet om hele folket i arbeid fremdeles bare til å bli et slagord som ikke blir gjennomført i praksis. Der går en sterk trang gjennom alle folk av alle nasjoner og det er til å komme vekk fra den sosiale utrygghet som preget ikke minst forholdene i mellomkrigsperioden. «Frihet fra nød» ga utløsning for det som hvert enkelt menneske følte. Det ville være sørgelig om det ikke skulle lykkes etter denne krig å bygge en bedre verden, økonomisk og sosialt, enn den vi kjente fra tidligere. I alle fall er det fagorganisasjonens både plikt og oppgave å gå inn for de endringer i samfunnets økonomiske struktur som er nødvendig for å skape sosial trygghet.

Fagorganisasjonens virksomhet i den kommende tid vil derfor ikke bare innskrenke seg til den såkalte «femørespolitikk». Den må i større utstrekning enn før interessere seg for de økonomiske problemer og ta aktiv del i disses løsning. Det økonomiske liv er grunnlaget for hele folkets eksistens og kan derfor ikke lengre bare overlates til noen enkelte personer eller grupper hvis hovedoppgave det som regel er å skape mest mulig personlig økonomisk vinning og oftest uten hensyn til samfunnets samlede interesser.

Skal fagorganisasjonen imidlertid klare disse nye og store oppgaver må den utstyres teknisk og på annen måte slik at det hele ikke skal strande på dårlig eller unøyaktig forberedelse eller mangel på skolering, enten det nå gjelder lønnete eller ulønnete tillitsmenn. Disse, og mange andre spørsmål er satt opp på dagsorden til dette møte og jeg håper at vi klarer å løse dem alle i en kameratslig ånd og på en slik måte at det blir til gagn for vårt framtidige virke.

Det er nå 7 år siden Landsorganisasjonen holdt Kongress og valgte Sekretariat. Vi vet ikke nøyaktig hva tid neste Kongress kan holdes, men det blir vel ikke antagelig før samtlige forbund og samorganisasjoner har holdt sine landsmøter og årsmøter. Sekretariatet har derfor funnet det riktigst å stille sine plasser til disposisjon slik at representantskapet stilles fritt til å velge et Sekretariat som da kan fungere inntil Kongressen kommer sammen.

Vi har fått melding fra revisjonsutvalget om at også dette vil stille sine plasser til disposisjon. I henhold til Landsorganisasjonens lover er det ikke representantskapets oppgave å velge Landsorganisasjonens høyeste ledelse, men etter de ekstraordinære forhold vi har gjennomlevd finner Sekretariatet at det likevel bør bli gjort denne gang.

Jeg tillater meg igjen å ønske hjertelig velkommen og erklærer representantskapsmøtet åpnet.

NAVNEOPPROP

Deretter ble navneoppnop foretatt. Følgende representanter var frammøtt:

Norsk Arbeidsmannsforbund:

Johs. M. P. Ødegård, Oslo.

Peder O. Moan, Øvre Namsskogan.

Olaf Sletten, Mysen.

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Kåre Haugen, Oslo.

- Norsk Baker- og Konditorforbund:*
Johan Nygård, Oslo.
- Norsk Bekledningsarbeiderforbund:*
W. Andersen, Oslo.
Rudolf Eriksen, Oslo.
Bergliot Møllestad, Drammen.
- Norsk Bokbinder- og Kartonasjearbeiderforbund:*
Øistein Martinsen, Oslo.
- Norsk Bygningsarbeiderforbund:*
Malfr. Bergseth, Oslo.
Petter Årsand, Trondheim.
Malvin Knutsen, Bergen.
Terje Rislå, Kristiansand S.
- Norsk Centralforening for Boktrykkere:*
Halvdan Wigaard, Oslo.
Oscar Syvertsen, Oslo.
- Norsk Elektriker og Kraftstasjonsforbund:*
Karl Rosenløv, Kristiansand S.
Gundersen, Oslo.
- Norsk Formerforbund:*
Emil Nyhus, Oslo.
- Norsk Gullsmedarbeiderforbund:*
Reidar Hansen, Oslo.
- Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:*
Omar Gjesteby, Oslo.
Strand, Halden.
A. Kongerø, Bergen.
Peder Birkeland, Oslo.
- Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund:*
Sigurd Nordstrøm, Oslo.
- Norsk Høvleriarbeiderforbund:*
John Wivegh, Oslo.
Lausnes, Namsos.
- Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:*
Håkon Johansen, Moss.
Marcus Pedersen, Harstad.
Birger Hansen, Fredrikstad.
Henry Kristoffersen, Tromsø.
- Norsk Jernbaneforbund:*
Sigv. Andresen, Oslo.
John Skårvold, Trondheim.
O. S. Ødegård, Oslo.
E. K. Hanse, Drammen.

- Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:*
Kr. Jakopsen, Sauda.
Knut Haara, Tyssedal.
Odd Humblen, Brevik.
Gottlieb Tomassen, Kristiansand S.
- Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund:*
Helmer Karlsson.
- Norsk Kommuneforbund:*
Hans Karlsen, Grorud.
Ingolf Wilson, Bergen.
Sverre Eggen, Trondheim.
Constanse Kristiansen, Oslo.
- Norsk Kystloslag:*
Fr. Narten, Fredrikstad.
- Norsk Litografisk og Kjemigrafisk Forbund:*
Eivind Nilsen, Oslo.
- Norsk Lokomotivmannsforbund:*
M. Heggstad.
- Norsk Murerforbund:*
Thorleif Andresen.
Eugen Wiik.
- Norsk Musikerforbund:*
G. Hammerstrøm, Oslo.
- Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund:*
Jens Berg, Oslo.
Erling Froger.
Ansgar Johansen, Bergen.
Thv. Egeland, Stavanger.
- Norsk Papirindustriarbeiderforbund:*
John Carlsen, Buskerud.
Fritz Fridholm, Oslo.
Henry Jensen, Sørlandet.
Sigvart Meland, Nordland.
- Norsk Postforbund:*
Oscar Røine, Oslo.
- Norsk Sjømannsforbund:*
Gunvald Hauge, Oslo.
Bendik Øyan, Oslo.
Joachim Dahl, Bergen.
Idar Hamsaas, Trondheim.
- Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund:*
Axel Erichsen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Olaf Skramstad, Oslo.
 Arne Øverlien, Hedmark.
 Otto Gundersen, Trøndelag.
 Hans Jonsmyr, Larvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund:

Anton Andresen, Oslo.
 Jens Larsen, Halden.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund:

Johan Karlsen, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund:

Alf Andersen, Oslo.
 Hjalmar Romslo, Ytre Arna.
 Agnes Simensen.

Norsk Telegraf- og Telefonforbund:

Arthur Ruud, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

William Andersen, Stavanger.
 Olaf Bruås, Trondheim.
 Josef Collier, Skien.
 Johan Vik, Namsos.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Peder Ødegård, Oslo.
 Waldemar Svendsen, Bergen.

Tobakkarbeiderforbundet i Norge:

Otter Boberg, Oslo.

*Samorganisasjonene:**Aust-Agder faglige Samorganisasjon:*

Erling Dalen, Arendal.

Bergen og Fylkenes faglige Samorganisasjon:

Bernhard Berentsen, Bergen.

Hedmark faglige Samorganisasjon:

Arnlfjot Johnstad, Hamar.

Sørlandet faglige Samorganisasjon:

Sev. Kristensen, Kristiansand S.

Trøndelag faglige Samorganisasjon:

Arne Forseth, Trondheim.

Vestfold faglige Samorganisasjon:

Ole Andersen Kiste, Tønsberg.

Oslo og Akershus faglige Samorganisasjon:

Gunnar Disenaaen, Oslo.

Østfold faglige Samorganisasjon:

Kristian Lund, Halden.

Opland faglige Samorganisasjon:

Kjelsrud.

Buskerud faglige Samorganisasjon:

Ivar Lie, Drammen.

Telemark faglige Samorganisasjon:

O. O. Kåsa, Notodden.

Rogaland faglige Samorganisasjon:

Adolf Olsen, Stavanger.

Nordmøre faglige Samorganisasjon:

Oluf Mellby, Kristiansund N.

Romsdal faglige Samorganisasjon:

L. Venge, Molde.

Sunnmøre faglige Samorganisasjon:

Anker Johannessen, Ålesund.

Namdal og Helgeland faglige Samorganisasjon:

Adolf Holm, Namsos.

Nordland faglige Samorganisasjon:

Konrad Karlsen, Bodø.

Troms Fylkes faglige Samorganisasjon:

Ole Hauan, Tromsø.

Finnmark faglige Samorganisasjon:

Th. Albrektsen, Hammerfest.

Hønefoss faglige Samorganisasjon:

Floritz Gundersen.

Sekretariatet:

Konrad Nordahl.

Lars Evensen.

I. B. Aase.

Elias Volan.

Hans Fladeby.

Chr. Henriksen.

Erling Kiil.

Josef Larsson.

Torbjørn Henriksen.

Alfred Ljøner.

Rasmus Rasmussen.

Martin Tranmæl.

Edv. Stenklev.

Ingv. Haugen.

Emil Torkildsen.

Varamenn:

Polmar Aasvestad.
Nils Heggeland.
Arthur Ruud.
Karsten Torkildsen.
Hans Hegg.
Johan Moksnes.

A. F. L.s Administrasjon:

Gunnar Braathen.
Frank Hansen.

A. F. L.s Tromsøkontor:

P. Mentzen.
Karl Furuskjegg.

Revisjonskontoret og Revisjonsutvalget:

Torjus Graver.
A. E. Gundersen.
Ambrosius Olsen.

Juridiske kontor:

Dagfin Bech.

Innbudte:

Statsråd Sv. Støstad.
Statsråd Trygve Lie.
Statsråd Olav Hindahl.
Gunnar Ousland.
Halvard M. Lange.
Arne Johnsen.
Arnfinn Olsen.
Det norske Arbeiderparti: Einar Gerhardsen.
Det Kommunistiske Parti: Johan Strand Johansen.
(Roald Halvorsen møtte isteden.)

Konrad Nordahl: Det er frammøtt 3 representanter for samorganisasjonene i Møre. Bare en av disse har stemmerett. Samme gjelder representanten fra Hønefoss faglige Samorganisasjon.

DAGSORDEN

Følgende dagsorden ble referert:

1. Åpning.
2. Konstituering.
 - a) Valg av 2 dirigenter.
 - b) Valg av 2 sekretærer.
 - c) Valgkomité.
 - d) Redaksjonskomité.
3. Beretning.
 - a) Londonsekretariatet.
 - b) Stockholmsekretariatet.
 - c) Det faglige utvalg i Norge.
 - d) Beretning for perioden 9. april 1940 til 10. september 1945.
 - e) Rapport fra arbeidet i Finnmark.
4. Regnskapene.

Herunder økonomisk oversikt.
5. Fagorganisasjonens gjenoppbygging.

Herunder organisasjonsformene.
6. Lønnsordningen og arbeidsforholdene.
7. Den faglige Internasjonale.
8. Landsorganisasjonens Administrasjon.
 - a) Tillitsmennenes funksjoner.
 - b) Det juridiske kontor.
 - c) Økonomisk kontor.
 - d) Pressekontor.
9. Meddelelsesbladet.
10. Opplysningsarbeidet.
11. Ferie- og Fritidsspørsmålet.
12. Politisk Arbeidssamling.
13. Arbeiderbevegelsens etterkrigsprogram.
14. Samorganisasjonenes kontingentordning.
15. Felles Medlemsbøker.
16. Yrkes- og Fagopplæring.
17. L.O. Nord-Norges kontor.
18. Pensjonskassa.
19. Diett og tapt arbeidsfortjeneste.
20. Valg.
21. Kongressen.
22. Avslutning.

Korad Nordahl: Ved siden av de saker som er oppsatt på dagsorden vil det antagelig en gang i morgen bli gitt en politisk oversikt.

Dermed ble dagsorden vedtatt.

FORRETNINGSORDEN

Følgende *forretningsorden* ble vedtatt:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Intet må meddeles offentligheten uten sekretariatets og møteledelsens godkjenning.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt for innledningsforedrag begrenses taletid til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til *forretningsorden* gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensing og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommandes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er avsluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning. Arbeidstid settes fra kl. 10—13 og fra kl. 15—18.

KONSTITUERING

Før en gikk videre i konstitueringen ble det reist henstilling om at de 3 representanter som møtte fra samorganisasjonene i Møre måtte få stemmerett.

Konrad Nordahl: Kongressen har besluttet en samorganisasjon i hvert fylke. Men det er ikke gått i orden på flere steder, som Møre, Hønefoss og Opland. De får ha tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett.

Til *dirigenter* valgtes: *Torbjørn Henriksen*, Oslo og *Johan Skårvald*, Trondheim.

Til *sekretærer* valgtes: *Konrad Karlsen*, Bodø og *Ivar Lie*, Drammen.

Følgende *valgkomité* ble valgt: *Martin Tranmæl*, sekretariatet, formann. *Eivind Nilsen*, Oslo. *Idar Hamsås*, Trondheim. *Adolf Olsen*, Stavanger. *Sigv. Andresen*, Oslo. *Th. Albrigtsen*, Hammerfest, *Håkon Johansen*, Moss.

Redaksjonskomité ble: *Gunnar Bråthen*, sekretariatet, formann. *B. Berntsen*, Bergen. *Peder Birkeland*, Oslo, og som komitéens sekretær: *Halvard M. Lange*.

Punkt 3: Beretninger.

a) *Londonsekretariatet.*

Konrad Nordahl: Når jeg skal avgi min beretning må jeg først meddele at det ikke har vært meg mulig å få den skriftlig oppsatt. For de første årene foreligger det skriftlig. Det må derfor bli en kort muntlig beretning, likedan for regnskapene, men det skal selvsagt bli fremlagt på vanlig måte når vi kommer fram til kongressen. Lønnsspørsmålet og det internasjonale arbeid vil jeg ta spesielt under de punkter på dagsordenen. Spørsmålet om å lage noe spesielt utenfor Norge var aktuelt etter untagselstilstanden. Da kom *Lars Evensen*, *Nic. Næss* og jeg sammen med *Tranmæl* som da allerede var i Stockholm, og litt senere kom *Arthur Ruud* over. I Amerika hadde vi *Ingvald Haugen* i Sjømannsforbundet, som var varamann i sekretariatet. Vi første 4 som kom sammen i Stockholm ble enige om å lage en bevegelse som kunne stå i forbindelse med den illegale bevegelse i Norge. Allerede 14 dager etter at vi kom til Stockholm fikk vi innbydelse fra den britiske legasjon i Stockholm om å komme til London. Jeg og *Evensen* ble innbudt. *Evensen* ville ikke reise og jeg reiste alene. Vi var enige om å reise et kontor for propaganda, men vi var også enige om å få en mann til Amerika. Som sagt jeg reiste til London. Det var meningen å lage et London-sekretariat som skulle stå i forbindelse med et lignende sekretariat i Stockholm og ellers. Jeg var som allerede nevnt alene og det var ikke så lett i begynnelsen å stable et sekretariat på benene. Jeg var den eneste på det tidspunkt i England og jeg måtte da danne et sekretariat bestående av meg selv, kasserer *Sønsteby* i Sjømannsforbundet og *Tor Gjesdal*. Etter hvert skjedde der endringer i sammensetningen. Våren 1942 kom *Arthur Ruud* over og han tiltrådte sekretariatet, senere kom *Ingvald Haugen* og ble med og senere igjen *Andreas Torp* fra elektrikerne, *Henriksen* fra Kjøttindustriarbeiderforbundet og *Furuskjegg* fra Kommuneforbundet. Senere kom ytterligere 2 tidligere varamenn og *Helland* til. Dette sekretariat har vi da operert med. Noen av disse reiste ut på militærtjeneste og nå på slutten var vi nede på nesten det samme nivå

som da vi begynte i 1941. Slik som forholdene for øvrig lå an kunne vi ha gjort atskillige undersøkelsesarbeider hvis vi hadde hatt de nødvedige krefter. Men jeg var alene og måtte være altmuligmann. Størstedelen av 1943 hadde jeg ikke kontorhjelpe og det var andre vanskeligheter. Det var i det hele tatt ikke disponibel arbeidskraft. Hvor vi kunne få folk fra var alene Sverige, men det var først i 1944 at vi fikk bedre transportforbindelse med Sverige. I femkvarter år ventet vi på den aller nødvendigste kontorhjelpe. Det som da har vært hovedoppgaven, var å samle informasjon, søke å få vite mest mulig om hva som foregikk i Norge og dermed gi det videre til verden utover. Stoffet kom over på forskjellig vis og informasjonene var ganske gode. Vi hadde da først å informere våre egne norske i England og videre våre engelske venner. I så måte har kontoret vært til stor hjelpe. Vi sendte i disse årene ut 70—80 rapporter hvert år om forholdene i Norge og om arbeiderklassens stilling i Norge. Det ble ført en ganske god korrespondanse. Et brev gikk hver uke fra London til Sverige og vi fikk anledning til å sende kurer. Jeg skulle anta at nesten halvparten av min tid har vært brukt i regjeringens tjeneste, til utredning av forskjellige spørsmål for regjeringen og de enkelte departementer. Vi hadde da Sjømannsforbundets representant som for sitt vedkommende hadde særlig meget å gjøre og så meg, som var de eneste som ikke direkte arbeidet i statstjenesten. Når det gjelder organisasjonen ble vi enige om at alle som var utenfor Norge skulle få høve til å holde sitt medlemskap i orden. Vi laget ikke nye organisasjoner, men oppfordret alle til å gå inn i Sjømannsforbundet. Det gjorde vi allerede i slutten av 1941. I Stockholm fikk vi en stor avdeling, i London en noe mindre. De som gikk over i industrien gikk inn i de engelske forbund. Men det er vel en hel del som var med i det militære, som ikke har fått ordnet sin kontingent og de respektive forbund får se nærmere på det senere. Det første jeg gjorde etter at jeg kom til England, allerede 14 dager etter, var å fly til Orkenøyene for å ordne en konflikt. Det var nordmennene som streiket. Da jeg kom dit var imidlertid konflikten allerede ordnet. Det var losjiforholdene, ikke lønsspørsmålet, det gjaldt. Det var morsomt å iakttas standarden på dette sted. Våre folk lå på et høyere nivå. En annen side ved vårt arbeid var *velferdsarbeidet*, en sak som vi arbeidet meget med. Det gjaldt i første rekke for sjøfolkene og for de som kom som soldater. Vi knyttet Håkon Lie til London-kontoret og vi fikk hjelpe av staten. Håkon Lie har i den tid han var ute gjort et godt arbeid i denne velferdsvirksomhet. Vi fikk ofte anmodninger om å sende en mann til Amerika. Det reiste mange over

fra andre klasser i vårt samfunn. Høsten 1942 sendte vi Håkon Lie over for å være der i 3 måneder. Han er der ennå. Han var der først i 1942 og knyttet forbindelser med de to Landsorganisasjoner i Amerika. Han har for øvrig reist over hele Amerika og talt Norges sak. Vi har fra Amerika fått nesten 500 000 dollars som er brukt til hjelpearbeidet i Norge. Den første bevilgning var på 200 000 dollars og det var bare et land som fikk det og det var Frankrike, så det må en kunne si var et godt resultat. I slutten av 1943 reiste han tilbake til England, for så i 1944 å reise over igjen sammen med meg. Han vil nå komme hjem med det aller første. Vi har ført propagandaen på forskjellig vis, bl. a. også med de store kirkesamfunn. Videre har jeg hatt anledning til å være en tur på Island og hatt konferanser med fagorganisasjonen og de politiske arbeiderpartier. Det er første gang en fagorganisasjonsmann fra Norge har besøkt Island. I Amerika var jeg i 3 måneder og jeg fikk høve til å tale ved flere store bedrifter og jeg merket meg en utstrakt goddwill blant de amerikanske arbeidere. Dette arbeid har kostet penger. Vi kunne selvsagt ha tigget oss til det, men vi fant det ikke verdig for Landsorganisasjonen. Det skal bli avlagt regnskap for det. Håkon Lie fikk siste gang han reiste tittel av sosialråd og ble tilknyttet ambassaden i Amerika, men betalt av fagorganisasjonen. På den måte fikk han bedre innpass. Samarbeidet har for øvrig stort sett vært godt. Jeg skylder en spesiell takk til Norsk Sjømannsforbund. På tross av de mange vanskeligheter som forelå kom vi i gang med vårt arbeid i løpet av 14 dager og når det gikk så hurtig så skyldtes det Sjømannsforbundet og Sosialdepartementet. Jeg har for øvrig arbeidet meget for Sosialdepartementet, Justisdepartementet og Forsyningsdepartementet, men også for Utenriksdepartementet. Jeg vil før jeg slutter spesielt takke Utenriksdepartementet ved Trygve Lie. Etter at Haugen kom tilbake fra Amerika til London har jeg deltatt som medlem av hovedstyret i Sjømannsforbundet. Ja dette var noen korte randbemerkninger omkring vårt arbeid i London. Beretningen vil senere i trykt stand bli forelagt kongressen.

b) Stockholmssekretariatet.

Lars Evensen: Når jeg skal gi en rapport til representantskapet om min og Stockholmssekretariatets virksomhet for tia 1941—1945, så anser jeg det nødvendig å ta et kort blikk tilbake på tia 1940—41.

Jeg synes dette er av betydning for at en kan få tingene mer i sammenheng på den måte. Det er riktig av hensyn til dem som

ikke kan delta her i dag — *de døde* — og det kan ha sin interesse å få satt visse ting på sin plass for det fortsatte faglige arbeid.

Dette må ikke oppfattes som noe forsøk på historieskriving. Det blir bare en kort oversikt, vesentlig etter erindringen.

Sommeren 1940.

På Landsorganisasjonens representantskapsmøte i juni 1940 ble det besluttet at Nordahl og jeg skulle inntre i våre stillinger i L.O. igjen. Kort tid etter ble vi imidlertid avsatt av Gestapo, og jeg ble nektet å delta i faglig eller politisk virksomhet eller å besøke faglige eller D.N.A.s kontorer.

Dette ble samme dag meddelt fungerende formann og nestformann, Volan og Næss. Saka ble meddelt sekretariatet. Sekretariatets vedtak har jeg ikke fått noen melding om.

Alle de faglige tillitsmenn som hadde vært i Nord-Norge ble etter hvert avsatt på samme måte. Vi søkte å holde kontakt med disse og andre som ønsket råd og bistand. Det ble således holdt en konferanse med dem som deltok på representantskapsmøtet høsten 1940, og som nektet å underskrive lojalitetserklæringen.

Jeg skal ikke her komme inn på det undergravingsarbeid som fra visse hold ble drevet før den *andre* utskiftingen i L.O.s ledelse.

Hjemmefronten dannes.

Utover høsten 1940 og fram til høsten 1941 kan en si at det var en blanding av legal og illegal virksomhet på alle områder. Det er i denne periode en kan si at Hjemmefronten dannes.

Det gjaldt å få mere plan og enhetlig linje i den motstandsbevegelse som fant sted — veilede, stimulere og orientere. En skulle søke å få i stand et samarbeid mellom de forskjellige riks- og næringsorganisasjoner, og etablere kontakt ut over grensene og mellom landsdelene og de ulike sosiale grupper. Jeg ble anmodet om å delta i forberedelsen og organiseringen av dette arbeid.

Samarbeidet med sekretariatet 1940—41.

I fagorganisasjonen begynte en å forstå at det var nødvendig å finne nye former for drøfting av visse saker. For oss som var satt utenfor måtte dette faglige arbeid skje ved siden av de regulære instanser.

En gruppe som møttes regelmessig fra høsten 1940 og fram til høsten 1941, og som jeg anser hadde stor verdi for fagorganisasjonen og sekretariatets politikk, besto av: Nordahl, Evensen, Hansteen, Henry Hansen, Josef Larson og Steinklev.

Kontakt og samarbeid med Buland skjedde gjennom en annen arbeidskomité. Videre ble den gamle samarbeidskomiteen med D.N.A. under ledelse av Einar Gerhardsen opprettholdt med delvis supplering.

På *sommeren 1941* ble det klart for mange at en stod overfor det faktum at den faglige ledelse måtte forberede seg på å gå over til full illegalitet, at det bare var et tidsspørsmål når tyskerne og quislingene ville overta full kontroll med i alle tilfelle Landsorganisasjonen og forbundene.

Disse spørsmål ble drøftet i konferanser med sekretariatets medlemmer, hvor også Nordahl og jeg deltok. De to siste fikk fullmakt til å forberede et landsomfattende illegalt arbeid, sørge for informasjonstjenesten, skaffe kontaktsmenn, organisere radio-lytting osv.

Det var enighet om at en måtte søke å bevare fagorganisasjonens enhet, og at en måtte få *faglige paroler bare fra en instans*.

For å oppnå dette ble det ført forhandlinger med fungerende formann i L.O., Tangen, og Brendberg som representant fra N.K.P. Videre deltok Nordahl, Hansteen og Evensen. Det ble enighet om et kort program for det videre arbeid. Dette skulle ledes av Nordahl, Evensen og Halvor Sørum.

Arbeidet kom godt i gang. Egen avis. — Norsk Tidend — kom ut med en del nr. m. m. Hele dette apparat ble sprengt i september og oktober 1941.

Fri Fagbevegelse.

Et apparat eller organisasjon som overlevet septembdagen 1941 forbausende godt var F.F.-gruppen — Fri Fagbevegelseorganisasjonen. Det var bare en — meg selv — som ble sprengt ut i første omgang. Straks etter måtte flere dra: Arthur Ruud, William Andersen.

Denne gruppe ble dannet omkring jul—nyttårstider 1940—41, og første nr. av F.F. kom ut 3. januar 1941. Navnet fikk den for øvrig først etter et par—tre nr.

Gruppen besto av Per Lie, Henry Hansen, William Andersen, Erling Anthonsen, Kåre Haugen, Alf Ottesen, Peder Birkeland, Arthur Ruud, Eugen Johannessen (Bygningsforbundet) og Lars Evensen. Sammensetningen var uforandret til september 1941.

En tok yngre, aktive fagforeningsfolk som en anså ikke var så utsatte. Dette viste seg senere å være riktig. En bygget på å få med 1 representant fra hver av de viktigste industriområder i L.O. En representant fra Jern- og Metall var tatt ut, men av en eller annen grunn kom vedkommende ikke med. Videre skulle

hver og en søke dannet tilsvarende grupper eller kontakter innen de forskjellige forbund.

Det var forutsetningen at en skulle søke å støtte opp under den del av sekretariatet som var positivt mot tyskerne og quislingene, motarbeide enhver form for samarbeid, gi orienteringer om fagorganisasjonens arbeid, tyskernes og quislingenes overgrep, bevare fagorganisasjonens enhet og få den aktivt innstilt for fagorganisasjonens frihet og arbeidernes krav. Samarbeidet med andre Hjemmefront-kretser og hovedorganet «*Bulletinen*» var fra første stund det beste.

Den gang vi startet F.F. og bygde opp dens organisatoriske apparat, ante vi lite hvilken rolle F.F. skulle komme til å spille i fagorganisasjonen, og jeg tør si, hele den illegale kamp. Men størst betydning fror jeg den har hatt rundt om på arbeidsplassene og i fagforeningskretser.

Gruppen av 40—41 har skiftet mange ganger, men den ble utgangspunktet for den senere illegale ledelse av fagorganisasjonens F.U. — Faglig Utvalg — og hele tiden har F.F. vært talerøret som en kunne samles om.

Jeg vet den har betydd glede, skapt en samlet linje. F.F. har båret bud rundt om at fagorganisasjonen lever og virker. Det gjaldt bare å holde fronten fast og samlet så ville en på nytt få en *fri fagbevegelse*.

Gang på gang ble apparatet sprengt, både redaktører og organisatører og distributører ble tatt eller kom unna, men alltid meldte det seg nye til tjeneste.

Av redaktører, eller kamerater som har direkte medvirket i redaksjonen for F.F. kan nevnes: Per Lie, Kåre Haugen, Alf Ottesen, Oddvar Halvorsen, Arnfinn Vik, Alfred Skar Inge Schefloe og Ousland.

Faglige Utvalg.

Før jeg går over til å tale om virksomheten i Sverige, vil jeg bare med noen ord nevne det faglige utvalgs start.

Etter den omfattende massakrering av fagorganisasjonens ledelse i september 1941 lyktes som nevnt å holde F.F. gående, og etter hvert må dens redaksjon også bli en faglig ledelse. Det oppnåddes kontakt med det sekretariat som var dannet i Stockholm, og etter forslag derfra ble gruppen supplert med fagforeningsfolk, bl. a. Strandlie, Hegg og Engstad.

I februar—mars 1942 ble hele F.F.-gruppen tatt eller måtte flykte, og alt måtte bygges opp på nytt. Halvdan Jønson ble anmodet om å gå inn som formann. I denne stilling utførte han et

grunnleggende og utmerket arbeid fram til nyttår 1943. Siden har Hans Hegg, en kort tid Kristian Nilsen (Bygn.forb.), Alf Andersen og Frank Hansen fungert som formann for det faglige utvalg.

F.F. og F.U. har kostet mange offer, mye angst og lidelser, men jeg tror alle har gitt alt med glede fordi de trodde på sin sak. I dag vet vi at alt dette ikke har vært forgjeves.

Stockholm 1940—41.

April 1940 ble det opprettet et kontor i Stockholm under ledelse av Halvard M. Lange. Det var et opplysningskontor for arbeiderbevegelsen og for flyktninger som kom over fra arbeiderbevegelsen. Kontorets oppgave var mangfoldige, og tyskerne betraktet det da også senere som en antinazistisk spionsentral.

Da Lange reiste hjem overtok Tranmæl dette kontor. Som hans assistent fungerte inntil 1944 Inge Scheflo. Driften ble finansiert dels med norske og dels med svenske midler. Dette kontor ble arbeiderbevegelsens sentrum for dem som var i Sverige, og kontaktpunkt mellom Oslo og London. Tranmæls virksomhet var som vanlig aktiv og positiv, og uten overdrivelse tør jeg betegne ham som Norges framste ambassadør i Sverige i disse vanskelige år. Når forståelsen for Norge ble så god så skyldtes det ikke minst hans utrettelige foredragsvirksomhet — trass forbud — samtaler, artikler osv.

I bedømmelsen av all virksomhet i Sverige må en ha klart for seg at det å arbeide i Sverige i tiden 1940—42 og 1944—45 er to helt vidt forskjellige ting, og kan ikke sammenliknes.

Da vi kom til Stockholm 1941 ble Tranmæls kontor etter hvert mer og mer L.O. kontor. Til slutt kunne vi sette navn på døren også.

Det var av uvurderlig betydning at Tranmæl hele tiden hadde sin virksomhet og faste plass på L.O.s kontor, men han har aldri fått noen godtgjørelse for dette. Det var først fra september 1944 at L.O. fikk noen helt avlønnet mann på kontoret da Volan begynte der, bortsett da fra Scheflo som var kasserer og altnuligmann. Hegg begynte som kasserer sommeren 1944, men fikk sin vesentligste lønn fra Amerikansk Arbeiderhjelp. Jeg har hele tiden vært ansatt ved Flyktningkontoret, og har hatt det faglige arbeid ved siden av.

Stockholm-sekretariatet.

September 1941 kom Nordahl, Evensen, Næss og Arthur Ruud til Stockholm. Det var grunnlag til stede for et sekretariat av kongressvalgte medlemmer. Dette ble konstituert.

Nordahl og Evensen ble kalt til London, men bare Nordahl reiste. Håkon Lie fikk i realiteten min reise plass. Heldig valg. Særlig i Amerika har han utført et glimrende arbeid. Jeg ble igjen for å ta meg av det faglige arbeid i Stockholm, og søke å holde kontakten Oslo—London. Det var ikke så godt å legge planer. Vi kunne ikke forutse utviklingen hjemme. Vi hadde ingen penger, og arbeidsmulighetene var som nevnt ikke de beste på det tidspunkt.

Etter hvert som sekretariatets medlemmer er kommet, har de gått inn i sekretariatet. For å få bredest mulig basis for behandling av sakene, har vi hatt et såkalt «utvidet sekretariat». Dette har bestått av de gamle sekretariatsmedlemmer og varamenn, dessuten av 1 tillitsmann eller forbundsstyremedlem fra de forbund som før var representert i sekretariatet, og videre en valgt forbundstillitsmann fra hvert forbund som var representert i Sverige. På slutten bestod dette utvidede sekretariat av 17—18 medlemmer.

Lars Evensen har hele tiden fungert som formann i sekretariatet.

Faglige tillitsmannsmøter.

Det ble holdt nokså regelmessig faglige tillitsmannsmøter. Adgang til disse hadde, foruten sekretariatet, valgte tillitsmenn i forbund og fagforeninger og de som hadde deltatt aktivt i illegalt faglig arbeid. Da vi fikk ordnet med medlemskap i Sjømannsforbundet, ble rammen for disse møter noe utvidet.

Det ble også ved et par tre tilfelle holdt landskonferanser, hvor en innkalte fagfolk som var ute i distriktene. Svenske L.O. var representert på Landskonferansene.

På møtene ble det gitt orienteringer om den faglige situasjon i Norge. Drøftet prinsipielle spørsmål som var tatt opp til behandling enten av sekretariatet i Stockholm eller London eller av F.U. Alle spørsmål vedrørende lønns- og arbeidsvilkårene, organisasjonsoppbyggingen og andre viktige etterkrigsspørsmål fikk sin endelige konfirmasjon på disse møter.

Også aktuelle spørsmål for nordmenn i Sverige ble drøftet. På en Landskonferanse våren 1944 ble det således vedtatt et brev til Regjeringen om den norske administrasjon i Sverige m. m.

Jeg omtaler disse spørsmål såvidt utførlig bare for å konstatere at alle faglige spørsmål er behandlet på et såvidt bredt grunnlag og riktig organisatorisk måte som mulig. Det var jo de fagfolk i Sverige som hevdet at de ikke kunne ta noe ansvar for det som var behandlet og avgjort, f. eks. Regjeringens anord-

ninger om spørsmål som fagorg. har hatt til behandling. Jeg mener at i den utstrekning vi har hatt sakene til behandling så forplikter det standpunkt vi har tatt oss som har vært med.

Medlemskapet i fagorganisasjonen.

I den første tid jeg kom til Sverige var det få fagfolk, og forbindelsen til London elendig. Vi nøyde oss da med å registrere som medlemmer i Sjømannsforbundet i første rekke alle tillitsmenn.

Etter mitt besøk i London 1943 ble det enighet om å få over medlemsbøker og merker. En avd. av Sjømannsforbundet kom formelt istand. Medlemsbøker utskrevet, alle kunne betale kontingent tilbake fra 1941. En tok ikke opp nye medlemmer. Alle fagmedlemmer som arbeidet i norsk virksomhet skulle stå i Sjømannsforbundet. Alle som arbeidet i svensk bedrift skulle stå i vedk. svenske forbund, men hadde adgang til våre tillitsmannsmøter. Ledige tillitsmenn kunne få bok og fristempel i Sjømannsforbundet og adgang til å delta i faglig arbeid.

Edvard Stenklev var hele tiden kasserer for Sjømannsforbundet. Han presterte det mesterstykke i over et år bare å ha inntekter og ingen utgifter.

Vinteren 1944—45 ble det satt igang en almen registrering av alle fagmedlemmer som var i Sverige. Dette for å komme i kontakt med dem og la dem få orientering og materiell for fagorganisasjonens gjenoppbygging.

Finansiering av L.O.s regulære virksomhet i Sverige.

Etter de undersøkelser Nordahl og jeg foretok i Stockholm før han reiste til London, var det helt på det rene at vi da måtte finne muligheter for finansiering av vårt faglige arbeid utenfor Sverige.

Det ble ordnet med Regjeringen om en månedlig overføring av sv. kr. 5 000.00 pr. måned til vårt faglige arbeid i Sverige, og det ble videre truffet en ordning om at jeg kunne heve visse beløp i norske kroner av statsmidler for arbeid i Norge.

De første par årene var de regulære utgifter ikke store. Det var først det siste året at de ordinære utgifter oversteg det overførte beløp.

Regnskapene for denne virksomhet skal i sin tid ble forelagt enten representantskapet eller kongressen. Selv om en viser den største forsiktighet så må en være klar over at ekstraordinære forhold krever ekstraordinære utgifter. Til denne del av vårt arbeid har vi altså bare brukt penger fra norsk kilde.

Finansiering av den illegale faglige bevegelse.

I tia fram til høsten 1941 kunne den illegale bevegelse føres uten særlig store kostnader, men etterhvert som arbeidet ble mer omfattende og komplisert, og stønad til dem som drev virksomheten mere nødvendig, måtte penger skaffes på forskjellig måte.

Dette var en viktig oppgave for oss i Stockholm å sørge for at den faglige front aldri manglet midler til driften. Pengene er skaffet på forskjellig måte.

Fra jeg kom til Stockholm til våren 1945 har jeg til Fri Fagbevegelse og nærliggende formål fått av statsmidler ca. *n. kr. 280 000.00* (sendt Norge).

På høsten 1942 kom det henstilling fra F.U. om å undersøke i de sv. forbund om de ville medvirke økonomisk til ekstra hjelp for fangers familie, internerte, dem som lå i dekning og til annen nødvendig virksomhet fra fagorganisasjonens side m. v.

Det ble konferert med sv. L.O., og de hadde intet å innvende imot at det ble konferert med forbundene og de større fagforeninger om dette. Det ble åpnet en konto hos svenske L.O.s kassører, Strand, hvortil alle beløp skulle innbetales, og det kunne tas ut av oss etter behov.

Fra høsten 1942 til ut på våren 1944 ble det av denne konto hevet vel *sv. kr. 231 700.00* og *n. kr. 37 000.00*. Alt omsatt i *n. kr. og sendt hjem ca. n. kr. 615 000.00*.

Endel andre midler fra faglig hold er formidlet gjennom L.O., vesentlig bestemt for broderforbund i Norge. Særlig bør nevnes Sv. Murerforbundet. Fra dette forbund er formidlet henimot *n. kr. 100 000.00*.

Bidragene fra svenske organisasjoner ebbet ut ut på våren 1944. En slapp å gå runde nr. to, da vi nå fikk en storstilet hjelp fra Amerika.

I 1944 og 1945 har en ialt vesentlig sendt penger som er kommet fra Amerikansk Arbeidshjelp for Norge. Av dette hjelpefond er sendt ca. *n. kr. 760 000.00*.

Ialt er fra L.O. i Stockholm i disse år sendt ca. *n. kr. 1 755 000.00* til faglig arbeid og faglig hjelpevirksomhet. F.U. måtte nok skaffe penger fra annet hold også. Ikke alt er sendt direkte til F.U. og F.F., men vi har sendt også vesentlige beløp direkte til Nord-Norge, Bergen, Trøndelag og grensedistriktene, særlig til Østfold.

Informasjonstjenesten — kontakt med Norge og London.

En av de vesentligste arbeidsoppgaver i Sverige har vært å sørge for kontakt med London og Norge. I første rekke med F.U.

og F.F., men en har også søkt å opprettholde forbindelsen til andre landsdeler og arbeidsutvalg, kontaktmenn m.v. To navn bør nevnes i denne forbindelse, Gunnar Bråthen og Fridhøjf Strøm.

Til L.O.s kontor i London er det sendt ukentlige korrespondanser, brev med informasjon, orienteringer om forhold i Norge og Norden, rapporter, oversikter og forslag om aktuelle og framtidsspørsmål m. v.

På samme måte har virksomheten vært rettet hjemover. Materiellens karakter og innhold måtte selvfølgelig bli anderledes. Det har vært søkt ved brev og rapporter og informasjonen å holde kontakt med kameratene hjemme, slik at de kunne være best mulig orientert.

Særlige oversikter — delvis utarbeidet i London, Amerika eller Sverige om utviklingen ved frontene, om sosiale, økonomiske og politiske spørsmål er sendt. Likeledes er aktuelle faglige spørsmål vært drøftet i begge retninger — London og Oslo, både ved brev og særlige utsendinger. Av hensyn til den vanskelige postgang har det ofte tatt tid, men en har lagt vekt på ikke å treffe noen endelige avgjørelser før en hadde hørt de andres mening.

Det ble noe bedre med forbindelsen da Evensen fra våren 1942 fikk fullmakt til å sende kurerpost.

I visse fall har det materiell en har hatt også blitt tilstillet norske myndigheter i London og Stockholm. Videre har en ved forskjellige anledninger tatt opp saker direkte med vedkommende statsråd.

Den faste korrespondansen med F.U. og London-kontoret foresto Evensen til 1/9—44. Da ble den overtatt av Hegg.

Tranmæl har bidratt meget verdifullt ved sine ukentlige informasjoner hjemover og ved sin personlige korrespondanse med forskjellige statsråder.

I den siste tid ble en trykt særutgave av F.F. gitt ut.

Den direkte forbindelse hjemover ved kurer har sikkert hatt stor betydning for at vi kunne være å jour med hverandre syn og standpunkter til de ulike saker. Jeg skal bare nevne en kurer som har gått utallige ganger over grensen — Viktor Jensen. Han fortjener en æresplass i fagorganisasjonens historie fra den-
ne tia.

Den organisatoriske ordning i fagorganisasjonen etter krigen.

Høsten 1943 valgte sekretariatet en større komité med Volan som formann til å utarbeide forslag til fagorganisasjonens organisatoriske gjenreising, og forslag om de mest aktuelle etterkrigs-spørsmål.

Utkast til organisasjonsplan ble etter å ha vært behandlet på tillitsmannsmøter og godkjent sendt Oslo og London til uttalelse. En fikk tilslutning til forslaget. Etter endel finpussing ble forslaget trykt, og forelå som den organisatoriske gjenreisingsplan for fagorganisasjonen (gule heftet).

En hadde under tiden tatt opp også kontingentordningen for okkupasjonstia i en komité med Hegg som formann.

Saken ble behandlet på vanlig måte og godkjent, og vedtatt i org.planen.

Under Nordahls opphold i Stockholm nå i vår i samband med Göteborg-konferansen, og etter avtale på konferansen, besluttet sekretariatet i møte 4. april å gi fullmakt til det daværende F.U. å fungere som midlertidig ledelse av landsorganisasjonen inntil den kongressvalgte ledelse kan overta sine funksjoner eller sekretariatet er rekonstruert etter den vedtatte org.plan.

I samband med gjenreisningen av fagorganisasjonen ble også behandlet forholdene i de forbund som var slått sammen under okkupasjonen.

Et forslag som var utarbeidet med henblikk på forholdene i bygningsfagene ble av sekretariatet godkjent i prinsippet, således at det også bør følges i andre forbund hvor de samme spørsmål er tilstede.

Lønns- og arbeidsvilkårene etter frigjøringen.

Nordahl har omtalt den komité som sosialdepartementet oppnevnte i desember 1942 til å utrede spørsmålet om ordningen av lønns- og arbeidsvilkårene og sikring av arbeidsfreden etter frigjøringen. Omtrent samtidig var dette spørsmål oppe i Stockholm.

Nordahl, som var med i den oppnevnte komité, ønsket også å høre Stockholms-sekretariatets mening. Særlig i spørsmålet om nevndsavgjørelse i de tilfelle en ikke ble enig ved forhandling.

Evensen og Volan fikk i oppdrag å utarbeide en innstilling. Denne ble godkjent av sekretariatet og tillitsmannsmøtet. Innstillingen gikk kort ut på at en måtte anmode Regjeringen om å utstede en anordning om at alle tariffer som var gjeldende 9/4—40 måtte få ny rettsvirkning. En anbefalte nevndsavgjørelse i overgangstia for de tilfelle en ikke ble enig ved forhandling eller meglings. Altså i prinsippet det samme som anordningen kom til å innebære.

Spørsmål om et øyeblikkelig lønnstillegg etter frigjøringen var tatt opp til behandling hjemme. En ganske omfattende korrespondanse ble nå ført et helt år om anordningen og lønnstilleggene.

Hva angår lønnstilleggene ble forhandlingene sluttført i Stock-

holm 27/3—44, med representanter fra Arbeidsgiverforeningen, Landsorganisasjonen og F.U.medl. som nettopp var kommet over.

Saken har vært behandlet gjentakende ganger. Likeledes spørsmålet om gjeninntakelse av arbeidere og funksjonærer. I mars 1945 vedtok sekretariatet en skarp henstilling til departementet og regjeringen om at anordningen om gjeninntakelse av arbeidere og funksjonærer nå måtte komme i samsvar med de forslag som forelå fra fagorganisasjonens side.

Arbeidsdirektoratet og arbeidsløsheten under okkupasjonen.

Da det i vinter kom meldinger fra Norge om arbeidsoppsigelser og arbeidsløshet, besluttet sekretariatet å velge en komité med Hegg som formann til å konferere med arbeidsgiverrepresentanter i Sverige og andre fra H.L. som hadde hatt med disse spørsmål å gjøre.

Det ble fra fagorganisasjonen lagt fram et forslag til råd og retningslinjer som skulle sendes til Norge.

Etter konferanse med førnevnte rep. ble det samstemmighet om en uttalelse som i realiteten opptok sekretariatets forslag.

I samband med disse forhandlinger kom også forslaget om arbeidsdirektoratet, arbeidsformidling m. v. Hegg, som hadde deltatt i disse sakers behandling i Norge, fortsatte drøftingene også i Sverige. I den innstilling som forelå fra den av departementet oppnevnte komité i London ble det av sekretariatet lagt fram endel endringsforslag i visse prinsipielle spørsmål, men komitéinnstillingen forøvrig ble i alt vesentlig godkjent.

Økonomiske og sosiale etterkrigsspørsmål.

Jeg skal nevne bare rent sumarisk endel viktige etterkrigsspørsmål som ble tatt opptil behandling dels i komitéer og dels ved utarbeidelse av oversikter av enkeltpersoner.

Fra den før nevnte org.komité ble også som en del II lagt fram forslag til en rekke aktuelle programposter for fagorganisasjonen etter krigen. Innstillingen ble godkjent i prinsippet og sendt London og Oslo. En rekke av de her reiste spørsmål var tatt opp i samband med utarbeidelsen av *arbeiderbevegelsens etterkrigsprogram* (blåboka), eller ble innarbeidet i den.

Blåboka ble også behandlet og godkjent av sekretariatet før den gikk i trykken.

En komité for *industrireising* ble satt ned i fjor høst med Hans Hegg som formann og Tormod Sand som sekretær.

Hegg og Rolf Olsen la også fram, etter henstilling fra sekretariatet, en innstilling eller oversikt om skiftordningen i Skipsbyggningsindustrien.

Rasjonaliseringsspørsmål. Materiell om dette ble samlet av en komité bestående av Anders Mørk, Rolf Olsen og Erling Frogner.

Byggevirksomheten etter krigen ble behandlet av en komité av medlemmer fra bygningsforbundene med Trygve Nilsen som formann.

Forslag om forvaltning av fiendtlig eiendom ble sendt Regjeringen april i år.

Arbetalingshandelen ble likeledes behandlet av en komité med Gjestebys som formann, og en innstilling sendt Regjeringen.

En oversikt over *jordbruksspørsmålene* ble utarbeidet av departementssekretær Hognå.

Bedriftshygiene og arbeidervern ble særlig studert og materiell samlet av Arthur J. Olsen med stipendium fra L.O.

Politisk samling i ett arbeiderparti.

Dette spørsmål ble først tatt opp av forbundsutvalget i Stockholm for Norsk Bygningsarbeiderforbund 21/3—43.

Sekretariatet vedtok senere et forslag i 6 punkter, hvor det bl. a. het at denne sak måtte tas opp til prøving og om mulig løsning så snart Norge er fritt.

Det ble anbefalt at det straks tas opp et forberedende arbeid med sikte på å skape den innstilling og det tillitsforhold som er en så vesentlig forutsetning for et framgangsrikt samlingsarbeid.

I de 6 punkter skisseres nærmere retningslinjer for samlingen og samarbeidet.

Sekretariatets forslag ble like etter vedtatt på et faglig tillitsmannsmøte hvor 49 tillitsmenn deltok, herav flere kjente kommunister.

Forslaget ble sendt Oslo og London. Sekretariatet i London vedtok en uttalelse i positiv retning for politisk samling, men konkluderte også med at saken først kunne avgjøres i det frie Norge.

I konferanse med representanter fra N.K.P. fikk en den beskjed at sekretariatets forslag også var tiltrådt av N.K.P.s ledelse i Norge. Etter senere meldinger er dette korrigert således at forslaget var ikke behandlet eller godkjent.

I september 1944 fikk sekretariatet et brev fra Brendberg, Ivar Lie og Lars Nilsen om samarbeid om visse aktuelle spørsmål og etterkrigsproblemer, om N.K.P.s representasjon i H.L. m. v.

Sekretariatet henviste til tidligere vedtak og anmodet de 3

nevnte om å få klarlagt hvilken stilling N.K.P.s ledelse i Norge hadde tatt til sekretariatets og tillitsmannsmøtets vedtak i 1943.

Den 3. mai 1945 fikk sekretariatet svar fra N.K.P. i form av et lengere åpent brev undertegnet av Furubotn. Det ble meddelt at det var oppnevnt 3 representanter til å drøfte de spørsmål som var nevnt i Furubotns brev.

Senere er saken tatt opp av sekretariatet i Oslo.

Fagorganisasjonen og politikursene i Sverige.

P.kursene var av stor viktighet for nordmenn i Sverige. Våren 1944 var stemningen av forskjellige årsaker meget vanskelig, med mye rømminger m. v. Det ble gjort henvendelse til L.O. om å medvirke til å få rettet på saker og ting osv. Dette ble imøtekommet.

Sekretariatet sendte et brev til politistabens ledelse, hvori det tilbyr at fagorg. gjerne vil medvirke til å få bedre ånd i avdelingene, og peker på at visse ting bør rettes på, bl. a. ved å sende ut sosial-kuratorer o. l.

I brev og henvendelser til forskjellige instanser hadde Landsorganisasjonen og Arbeiderpartiets medlemmer tatt opp på et tidlig tidspunkt spørsmålet om studie- og opplysningsarbeidet og et mer omfattende velferdsarbeid i det hele tatt.

L.O. satte ned en komité bestående av Stenklev, Gjestebys og Oddvar Halvorsen for å samle opplysninger om forholdene og konferere med dem som vendte seg til fagorganisasjonen.

Det ble dessuten gjort henvendelse til militærattachéen, politistyrkenes høyeste sjef, om en bredere representasjon i Politirådet. Saken ble forelagt Forsvarsdepartementet, og det resulterte i at Regjeringen besluttet å utvide Politirådet med 3 representanter som ikke var knyttet til politiavdelingene med noen adm. eller befalsstilling, nemlig sekretær Okkenhaug, Eugen Johannessen og Lars Evensen.

Etter hvert ble også øvelsesprogrammet for P.avd. utvidet, betalingsvilkårene bedret, og det hele kom etter hvert i fastere former.

Studie- og opplysningsvirksomheten. — Studiemateriell.

En har hatt 3 studie- eller forelesningskurs. Det første var et 3-ukers kurs på Viskadalen Folkehøgskola sommeren 1943. Det var vesentlig fagforeningstillitsmenn som deltok. Sommeren 1944 et 14-dagers kurs på Weda Fritidshem utenfor Stockholm. Her deltok nokså meget ungdom. Disse har senere deltatt aktivt i studiearbeide i Politiforlegningene. Det 3. var på Brunsvik Folkehøgskole i julehelgen 1944. På dette kurs deltok mest nyankomne fagforeningsfolk.

Alle vintrene har en hatt en og to studiesirkler gående om sosiale og økonomiske spørsmål.

På norsk initiativ satte den svenske L.O. igang en internasjonal kveldskole i Stockholm. Mange norske deltakere. Til å samle og forberede studie- og opplysningsmaterieell til Norge etter krigen valte sekretariatet i desember 1943 en større komité med Even- sen som formann, og lektor Bang Hansen ble fast ansatt som sekretær. Han ble etterfulgt av lektor Andreas Andersen (den siste hadde bare 1/2 lønn). Det ble gitt særlig bevilgning til komitéens arbeid.

Det ble samlet et ganske anseelig arkiv av bøker, tidsskrifter, avisclipp m. v.

Det ble utgitt flere skrifter, særlig med sikte på å sendes til Norge. Håkon Lie. Arbeiderbevegelsen i U. S. A. Framtidens Norge. — Utdrag av prof. Laskis bok om vår tids revolusjon, prof. Carr: Betingelsene for fred. Et skrift om beskjeftigelsesproblemet av Cole og Price. kom i utdrag. En brosjyre om UNRRA ble laget. Etter anmodning av komitéen laget Håkon Lie også en brosjyre om den engelske arbeiderbevegelse under krigen. Denne kom i stort opplag og ble betalt av engelskmennene.

Komitéen behandlet også spørsmålet om forlagsrettigheter etter krigen.

Arne Johnsen arbeidet med å forberede studiematerieell til opplysningsforbundet. Utgivelsen av den faglige og sosiale småskriftserie m. v.

Nordisk og internasjonalt samarbeid.

Kontakten med den svenske Landsorganisasjon og de svenske forbund har vært relativt god. Den har vært opprettholdt dels direkte gjennom sekretariatet, dels gjennom de forbundstillitsmenn som var i Sverige.

Det har i to — tre tilfelle vært holdt regulære nordiske samarbeidskonferanser. Møtene har som regel vært av orienterende karakter. Noen fullstendig representasjon har det dog ikke vært. Det har alltid vært en viss begrenset representasjon.

En har mottatt innbydelse til å være representert på en rekke forbundskongresser i Sverige.

Det har vært kontakt og samarbeid på forskjellig måte med fagforeningstillitsmenn fra land i Europa, som har levet som flyktninger der.

Forslaget om reorganisering av den faglige internasjonale har vært behandlet både i sekretariatet og på en faglig landskonferanse.

Det forslag som var utarbeidet av internasjonalens styre i London ble med endel endringsforslag tiltrådt av oss i Sverige. Endringsforslagene til lovene og programmet ble sendt Londonsekretariatet.

Materieell for fagorganisasjonens gjenoppbygging.

Høsten 1944 valgte sekretariatet en komité, Henriksen, Gjestebø, Engebretsen, til å utarbeide forslag til teknisk materieell som fagorganisasjonen kunne få bruk for i overgangstia, og som burde kjøpes inn i Sverige.

Etter forslag fra de forskjellige forbunds tillitsmenn som var i Sverige ble listene satt opp, og innkjøpene foretatt samlet.

Det ble rettet en henstilling til sv. L.O. og vedkommende svenske broderforbund om å bevilge penger som gikk med for innkjøp til det norske forbund. Anmodningen ble stort sett etterkommet. Det er innbetalt sv. kr. 190 000.00, og hittil medgått kr. 120 000.00.

Slik som utviklingen ble i Norge ble jo dette arrangement ikke så aktuelt, men det visste vi intet om. Vi anså det nødvendig å sikre oss mot alle eventualiteter.

Gjenreiseing av arbeiderpressen.

Arbeiderpressen har som kjent fått en hardere medfart enn noe annet presseforetakende. Ja, kanskje mer omfattende ødeleggelse en noen annen landsomfattende virksomhet.

Spørsmålet om å skaffe penger og materieell har vært undersøkt i London, U. S. A. og Sverige i nært samarbeid med kameratene her hjemme.

I fjor høst kom det anmodning fra sekretariatet i London om å undersøke muligheten til å få et lån på en million kroner i den svenske Landsorganisasjon. Vi ble møtt med den største velvilje, og lånetransaksjonene kom straks i orden. Det ble bevilget et lån til gjenreiseing av den sosialdemokratiske presse i Norge stort kr. 1 000 000.00. Lånet skal være rentefritt i 5 år.

Amerikansk Arbeiderhjelp for Norge.

Selv om denne hjelpeorganisasjon ikke er noen rent faglig affære, vil jeg kort omtale den, da denne hjelpevirksomhet på mange områder direkte berørte vårt arbeid. Pengene kom fra de to amerikanske landsorganisasjoner, og arbeidet ble både i Sverige og i Norge drevet i nær tilknytning til vårt øvrige faglige virke.

Håkon Lie og ekteparet Evang arbeidet meget intenst i U. S. A. for økonomisk og materieell hjelp til Norge.

Under mitt opphold i London sommeren 1943 forelå anmodning om å sette opp et budgett for humanitær og illegal virksomhet i Norge. Et budgett ble satt opp, men vi var nok alt for beskjedne.

Det første bidrag til norske L.O. i Sverige kom fra en *jødisk arbeiderkomité* med 10 000.00 dollars. Dette var ment mer som hjelp til gjenoppbyggingsarbeid av arbeiderbevegelsen i Norge.

Våren 1944 kom melding fra det amerikanske utenriksdepartement gjennom Legasjonen i Stockholm at Tranmæl og Evensen var oppnevnt som styre for et hjelpefond på 200 000.00 dollars for arbeid i Norge. Det fulgte nærmere instruks med. Det ble særlig lagt vekt på å organisere hjelp for flyktninger ut fra Norge. En amerikaner av norsk ætt, Iver Olsen, var attachert ved legasjonen i Stockholm som vår kontaktsmann.

Tranmæl og Evensen anmodet sekretariatet om å oppnevne et medlem til vårt styre, som sådan ble Stenklev valgt.

Hans Hegg ble ansatt som kasserer (han hadde L.O.s kasse ved siden av). Trygve Nilsen ble ansatt til å forestå det daglige arbeid, senere Arne Andresen fra Bygningsforbundet og Omar Gjestebø og andre en tid.

Det ble innledet samarbeid med andre som drev eller hadde drevet med flyktningstransporter og annen virksomhet. Bil, gummiåte og skjøyter ble innkjøpt, mannskap engasjert osv. Virksomheten ble nokså omfattende.

Vi hadde god støtte av herr Iver Olsen overfor de amerikanske myndigheter, og vi fikk en meget høy stjerne og stor tillit derborte. Det viste seg nemlig at vi var den eneste av de europeiske komitéer som fikk bidrag fra samme kilde som leverte regelmessig månedlige rapporter og regnskaper. Vi sendte forøvrig kopi av disse også til det norske Sosialdepartement.

Det viste seg at litt orden i sakene lønnet seg godt. Vi fikk tilleggsbevilgninger, og har til utgangen av mai i år mottatt ca. 470 000 dollars — ca. sv. kr. 1 965 000.00. Som før nevnt er det sendt til Norge av disse penger ca. n. kr. 760 000.00.

På norsk side var det mottakningskomitéer. Av dem som særlig hjalp en godt var Skjærstad i Kopp. Landsfor., disp. Arvesen, Johan Didriksen i Sjømannsforbundet. I Vestfold var det de herrer Ottesen og Opsahl. Jeg vil også nevne Gösta Andersen i Sjømannsforbundet som var meget flink som forbindelsesmann.

Amerikansk Arbeiderhjelp for tia fra starten til ut mai 1945.

Pakker sendt etter offisiell lisens. 7 880 stk., med 91 020 kg. matvarer, 15 885 kg. klær og 3 208 par skotøy.

På annen måte er sendt ialt 91 536.7 kg. matvarer, hvorav kan nevnes:

Mel	19 945.1 kg.
Kjøtt	10 000.0 «
Flesk	14 850.0 «
Tørrmelk	13 406.0 «
Lungemos	2 824.0 «
Havregryn	2 639.0 «
Sukker	4 008.0 «
Sjokolade	1 190.5 «
Buljongterninger og ekstrakt	1 026.0 «
Erter	2 809.0 «
Bønner	1 122.5 «
Fiskehermetikk	1 992.5 «
Ertemel	1 651.5 «
Smult	1 524.0 «
Smør og margarin	881.0 «
Sardiner	750.5 «

Av klær er sendt:

Dresser	1 067 stk.
Frakker	490 «
Herrebukser	4 601 «
Herreundertøy	1 633 sett
Herresokker	13 446 par
Gensere	2 360 stk.
Arbeidsskjorter	899 «
Damekåper	387 «
Damekjoler	292 «
Dameundertøy	3 529 sett
Damestrømper	5 386 par
Damedrakter	174 «
Barnekjoler	480 «
Barnejakker	1 907 «
Guttesskjorter	366 «
Barneundertøy	2 856 «
Barneoveralls	303 «
Barnestrømper	2 651 par
Barnedresser	2 124 stk.
Babyntstyr	413 «

Skotøy:

5 209 par.

Av andre varer kan nevnes medisin, tobakk og vaskeartikler. Dessuten er kjøpt inn adskillig utstyr til grense- og transportorganisasjonene.

På de ruter som er drevet eller finansiert av Amerikansk Arbeiderhjelp er i denne tia kommet 8 167 flyktninger.

Selve forholdene i Norge har gjort at det har ikke vært mulig å nå alle, men jeg føler meg overbevist om at alle har handlet etter beste skjønn og evne.

Faglig hjelpevirksomhet og annet humanitært virke i Sverige.

Spørsmål om bidrag fra den svenske fagorganisasjon til fagforeningsfolk fra Norge ble tatt opp høsten 1941. Svenske L.O. har siden utbetalt kr. 50.00 pr. måned til faglige tillitsmenn når de bare hadde flyktningstønad å leve av. Utbetalingene ble lenge foretatt av Evensen. Senere overtok Stenklev.

Enkelte forbund har ytet ekstra hjelp til eldre forbundstillsmenn og andre.

Det var også mange flyktninger som søkte de svenske forbund og fagforeninger. Det var vanskelig for disse å føre noen kontroll med at vedkommende virkelig var faglig organisert i Norge. Det gjalt særlig mange ungdommer.

Svenske Metallarbeiderforbundet bevilget norske L.O. i 1943 kr. 15 000.00 til utbetaling, således at forbundet kunne sende alle søkere til oss. Samme bevilgning ble gitt for 1944—45.

Høsten 1944 anmodet svenske L.O. forbundene om å bevilge 5 øre pr. medlem til denne virksomhet, tilsammen ca. sv. kr. 50 000.00. Anmodningen ble etterkommet. På denne måte ble den vesentligste svenske hjelp til fagforeningsmedlemmer sentralisert hos oss. Det var Stenklev som foresto også disse utbetalinger. Jeg vil bare nevne at Stenklev etter hvert ble godt kjent og fikk et godt navn.

Selv om de beløp som ble utbetalt var små, kom de godt med, og vi tror de har hatt sin betydning for fagorganisasjonen i framtia også.

Norsk Folkehjelp er reorganisert i Sverige, og har opptatt sin virksomhet i nært samarbeid med norske L.O., Svenska Norges-hjelpen og norske myndigheter. Karsten Torkildsen var formann og Gjesteby ble tilsatt som fast sekretær da arbeidet ble mer krevende. Senere har Hofmo virket, etter at han kom fra Tyskland. Det er hittil utført et ikke uvesentlig hjelpearbeid for de landsmenn som kom fra Tyskland. Dessuten har det vært gjort et godt forarbeid med henblikk på det framtidige arbeid i Norge.

Det kunne nevnes mange flere enkelte rednings- og hjelpeaksjoner.

Tilslutt skal bare nevnes at det var representanter fra L.O. som våren 1943 anmodet svenske L.O. om å få en stor sentral hjelpeorganisasjon for Norge. Dette ble senere Svenska Norges-hjelpen.

Mye annet kunne og burde kanskje også nevnes fra denne tia. Det kan være ting som jeg har uteglemt også, da får andre supplere.

Tilslutt vil jeg bare ha sagt at jeg tror alt er gjort etter beste evne og forståelse. Vi får kanskje mer kritikk for det som *ikke* er gjort enn for det som er utført.

Jeg tror bare å kune si at alle våre bestrebelser har gått ut på å holde jevn takt og på like linje på alle tre faglige fronter. Da vi i våres møttes i Göteborg med representanter fra Oslo, London og Stockholm, kunne en vel konstatere at i alt vesentlig falt våre meninger helt sammen. Det gir et godt grunnlag å bygge en *enhetlig fri fagbevegelse videre opp på*.

For øvrig får medlemmene, de organisasjonsmessige instanser og historien dømme.

Møtet hevet.

Ettermiddagsmøtet mandag den 18. juni.

Dirigent: *John Skårvold*.

Protokollen fra åpningsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

3 c) *Det faglige utvalg i Norge.*

Frank Hansen: En helt utførlig beretning om det illegale faglige arbeid under okkupasjonen kan ikke gis i dag. En måtte da ha oversikt over de forskjellige distrikters ganske omfattende virksomhet.

Under de forhold som hersket i de 5 års okkupasjon var selv sagt enhver sentralisasjon vanskelig. Reiser fra og til distriktene var besværlige, postgangen under sensur, større konferanser umulige.

Distriktene måtte arbeide nokså selvstendig. Men en søkte jo stadig gjennom det sentrale utvalg å holde forbindelsen i orden. Der ble i den utstrekning det var mulig gitt opplysninger om de arbeidsoppgaver som var nødvendig å ta fatt på og gitt paroler om

de aksjoner som måtte foretas. Men ellers måtte som nevnt det stedlige initiativ gjøre utslaget.

Jeg går ut fra at der nå vil bli anledning til å få samlet inn fra distriktene det nødvendige stoff, og at det blir bearbeidet slik at det kan foreligge som en fullstendig beretning til kongressen.

Jeg skal ikke her komme inn på hele den faglige utviklingen i 1940, hva der heller ikke er nødvendig, da jeg forstår det slik at der vil bli satt ned en granskningskomité for å klargjøre alle disse forhold på en betryggende måte.

Her skal derfor bare gis et kort resymé over det faglige utvalgs sammensetning og virksomhet når det gjelder det illegale arbeid i perioden.

Det begynte forresten allerede i 1940 mens sekretariatet ennå ikke hadde vært utsatt for at myndighetene grep inn med utnevning av tillitsmenn.

Der var nok diverse gruppedannelser, men det egentlige illegale arbeid i den forstand at man hemmelig, utenfor selve sekretariatsmøtene drøftet kampstillingen til tyskerne og quislingene, det begynte vel først da de tyske myndigheter nektet formannen Konrad Nordahl og nestformannen Lars Evensen å tiltre sine tidligere stillinger etter at de via Sverige var kommet til Oslo fra sitt arbeid i Nord-Norge under krigen der oppe.

Det ble da i slutten av juni 1940 dannet en gruppe av sekretariatsmedlemmer, som inntil videre møttes og drøftet de problemer som reiste seg etter hvert som tyskerne blandet seg mer og mer opp i fagorganisasjonens anliggender, bl. a. med regnskapskontroll etc.

Så kom oppløsningen av de politiske partier i september etter at Quislingstyret hadde avløst Administrasjonsrådet — og deretter fulgte angrepet på fagorganisasjonen med det påbudte skifte i ledelsen fra 1. oktober.

Nå var der innledet en ny epoke for den illegale virksomhet. Det ble etterhvert tydeligere at tyskerne og quislingenes planer ikke bare gikk ut på å okkupere Norge militært, men at det også skulle nazifiseres fullstendig med all den omkalfaltring i samfunnsliv, næringsliv og kulturliv som dette diktatorsystem fører med seg.

Det gjaldt derfor nå å få den illegale faglige virksomhet organisert som en selvstendig landsomfattende organisasjon i nøye forbindelse med hele hjemmefrontens kamp. Der holdt nemlig nå på å bygge seg opp en samlet hjemmefront med den såkalte koordinasjonskomité (KK) som sentralledelse.

I julen 1940 ble der så holdt en konferanse av faglige tillitsmen og unge fagorganiserte fra A.U.F. På dette møte var bl. a.

Nordahl, Evensen og Einar Gerhardsen tilstede. Her ble linjene trukket opp for arbeidet i den nærmeste tid framover. Noen dager etter — like på nyåret 1941 ble der så holdt en engere konferanse, hvor det faglige utvalg — F.U. — ble fastere organisert enn tidligere. Der ble nå et styre som skulle ta seg av organisasjonen av den illegale faglige virksomhet over hele landet.

Det kom til å bestå av: Lars Evensen, formann, Henry Hansen fra Steinindustriarbeiderforbundet som sekretær, Arthur Ruud og William Andersen fra Telefon- og Telegraf, Eugen Johannessen fra Bygningsarbeiderforbundet, Peder Birkeland, Handel og Kontor, Erling Antonsen, Typografforbundet, Alf Ottesen, Kommuneforbundet, Per Lie, Transportarbeiderforbundet og Kåre Haugen, Arbeidernes Presseforbund. Lars Evensen sto som formann til sept. 1941, da han måtte dra til Sverige.

Den første oppgave for F.U. var å få organisert virksomheten over hele landet. Å få dannet utvalg innen alle forbund og så få satt ned stedlige utvalg i alle distrikter.

Under dette arbeid følte en straks mangelen av et organ, som kunne brukes som bindeledd mellom de faglige grupper og gjenoppta den forbindelse med Stockholm og London som ble brutt da radioapparatene ble tatt. På denne måte ble F.F. til. Avisas første nummer kom 4. jan. 1941 med Per Lie og Kåre Haugen som redaktører. Det var en ganske liten lapp i noen få eksemplarer, men den fikk snart en ganske stor utbredelse. Dens opplag var på det høyeste oppe i ca. 20 000, framstillet på forskjellige steder både i Oslo og i distriktene ved utsendte stensiler. To ganger ble den tatt av Gestapo, nemlig i 1942 og 44, men den ble aldri stanset. Der var straks andre fagforeningsfolk som sørget for at den ble utgitt på ny. Som redaktør har fungert Per Lie, Kåre Haugen, Oddvar Halvorsen, Alfred Skar, Ousland og Inge Schefflo. Opplaget har vært noe varierende ettersom det under de forskjellige razziaer og arrestasjoner ble brudd i forbindelseslinjene.

Det var i slutten av 1941 oppe i ca. 5 000 og nådde sitt høyeste sluttet av 1943 med ca. 20 000. I 1945 var opplaget med Oslo og distriktene omlag 12—15 000.

Hva hele det illegale faglige arbeid angår så oppsto der en helt ny situasjon ved det blodige attentat på Landsorganisasjonen 10. sept. 1941. Etterat fagorganisasjonen var satt under formynder-skap av de kommissariske ledere, ble der jo som kjent dannet et Landsorganisasjonens sekretariat i London med et utvalg i Stockholm, henholdsvis med Nordahl og Evensen som ledelse.

Med disse to sekretariater fikk så F.U. intim forbindelse idet utvalget i Stockholm sørget for stadig å stå i kontakt med F.U.

herhjemme. Og så ble F.U. reorganisert for tredje gang. Denne gang ble Per Lie formann med Kåre Haugen som sekretær. Øvrige medlemmer Martin Strandlie, Hans Hegg, William Andersen, Peder Birkeland, Alf Ottosen, Erling Anthonsen, Paul Engstad og Knut Møller.

De fem første dannet det egentlige arbeidsutvalg med møter en gang om uken. Og nå ble arbeidet tatt opp med stor energi for å skape en fast sammensveiset illegal faglig front over hele landet.

Der ble skapt gode forbindelse mellom FU og distriktene. Til å begynne med kunne en i stor utstrekning benytte posten, men senere ble jo både brev- og pakkesensuren så sjenerende at en måtte iakttas særlige forsiktighetsregler overalt.

FF øket sitt opplag og kunne nå virkelig være et effektivt bindeledd mellom sentralutvalget og distriktene.

Særlige paroler og orienteringer måtte sendes direkte til de stedlige faglige utvalg — og gjennom utsendte tillitsmenn ble der sørget for de nødvendige orienteringer. Der ble samtidig opprett holdt et godt samarbeid med hjemmefrontens koordinasjonskomité.

Men nå var Gestapo blitt organisert også her i landet etter de beste tyske forbilleder, og quislingene følte seg jo også sterkt sjenerert av den voksende motstandsbevegelse.

I slutten av året 1941 forberedte quislingene de store begivenheter med riksakt og Quislings ministerium, som skulle finne sted i februar 1942. Det gjaldt derfor å få has på all opposisjon. I januar kom så den store politirazzia mot F.U. og F.F., hvor både Per Lie, Kåre Haugen, Martin Strandlie, Hans Hegg, William Andersen m. fl. ble arrestert.

Det truet nå med en stans i virksomheten for en tid, men der ble snart tatt fatt på å gjenreise den til enda større omfang.

Det var i første rekke Eugen Johannessen fra Kommunearbeiderne som tok fatt på å få det hele i gang igjen. Han var jo allerede da en sentral skikkelse innen den illegale arbeiderbevegelse. Han og Arnfinn Vik fikk konferanser med Halfdan Jønsson, som også var med i det illegale arbeid. De ble enige om at Jønsson skulle sette seg i spissen for å få rekonstruert F.U.

Også fra sekretariatene i London og Stockholm fikk Jønsson anmodning om det samme. Han erklærte seg villig til å ta fatt på dette arbeid.

I mai 1942 var F.U. rekonstruert med Halfdan Jønsson som formann, Lars Bakken, O. Severinsen, Alfred Lindø og Einar Nilssen.

Redaksjonen av F.F. ble overtatt av Oddvar Halvorsen.

Etter Einar Nilsen, som ble arrestert, trådte Gustav Johan-

sen inn i utvalget, og da han også ble arrestert ble Rolf Olsen satt inn i F.U. som nestformann. Også John Wivegh var medlem.

Det ble nå en meget travl tid for dette utvalg. Alle forbindelser skulle gjenopprettes under en sterkt skjerpet politiforfølgelse. Der var stadig razziaer og arrestasjoner over hele landet, og rett som det var ble forbindelsen med et distrikt brutt eller et stedlig utvalg arrestert.

Trass i alt dette ble der utrettet et meget godt arbeid av F.U. under Halfdan Jønssons ledelse fra mars 1942 til nyttår 1944.

Også F.F. hadde en jevn og sterk vekst i denne periode og kom i samarbeid med hjemmefrontens øvrige presseorganer. Opplaget kom med alle biapparaters- og distrikters utgaver opp i omkring 20 000.

Jønsson var særlig interessert i å få skapt en overenskomst om et generelt tillegg til tariffsatsene, slik at dette kunne kunn gjøres samtidig med frigjøringen i Norge. Han reiste denne sak og kom i god kontakt med Arbeidsgiverforeninge. Høsten 1943 ble der holdt konferanser og videre ble forhandlingene opptatt med Jønsson og Rolf Olsen fra F.U. og Erlandsen og Østberg fra Arbeidsgiverforeningen.

Høsten 1942 da Rikstinget var under forberedelse ble aksjonen satt i gang med protestskrivelser og utmeldelsene av fagforeningene. Etter at saka var drøftet i Hjemmefrontens ledelse var der i grunnen alt for knapp tid til en heldig gjennomføring av aksjonen over hele landet. Men i Oslo og en del andre steder var den ganske omfattende.

Selve Rikstinget med den store quislingske nasifisering av norsk samfunnsliv ble i siste øyeblikk oppgitt, så det hele ble nærmest bare en tom ballong.

F.U. behandlet også hele fagorganisasjonens gjenoppbygging etter krigen i samarbeid med sekretariatet i London og Stockholm.

F.U. var også stadig opptatt med å sørge for at de kommissariske ledere og alle de konferanser som de organiserte, ble helt blokert av alle fagorganiserte. Det var nødvendig stadig å gjenta disse paroler, for der viste seg dessverre en altfor stor tilbøyelighet fra mange fagforeningsfolks side til å delta i hovedstyremøter og distriktskonferanser.

Ved siden av alt dette gikk F.U. og F.F. med full kraft inn for Hjemmefrontens paroler.

Den fruktbare utviklingsperiode under Jønssons ledelse fikk en bratt avslutning ved hans arrestasjon like over nyttår 1944. Hele utvalget gikk i dekning og måtte reise. Kristian Nilsen fra Bygningsindustrien ble så formann, men det varte bare noen dager

— så måtte han også flykte over grensen. Etter ham ble Hans Hegg formann med Woldsæther og Alf Andersen som medlemmer. Utvalget besto nå bare av 3 personer for å gjøre risikoen mindre. Hans Hegg måtte etter vel en måneds tid flykte over grensen idet Gestapo var etter ham.

Alf Andersen tok nå fatt som formann med Woldsæther og Gunvald Hauge som utvalgs-medlemmer. Det ble atter å bygge apparatet opp igjen, for mange forbindelseslinjer var brutt. Men om dette store arbeid og om de mange oppgaver, som ble tatt fatt på i Alf Andersens periode vil han selv best kunne fortelle. Jeg skal derfor bare innskrenke meg til å nevne at Andersen tok fatt med en levende interesse og en elektriserende energi. Han satt som tillitsmann på Tekstilarbeiderforbundets kontor. Og dette kontor var helt intakt med pålitelig personale — og det ble da et sentrum for det illegale faglige arbeid. Ekspedisjonen av F.U.s forsendelser foregik i Folkets Hus, likesom en rekke foreningskontorer i huset ble brukt til illegalt arbeid. Forbindelsene utover landet kom snart i orden igjen, og hele virksomheten ble reorganisert i forbausende kort tid.

F.F. som var utsatt for en politirazzia i februar 1944 måtte også F.U. ta seg av. Det ble ordnet med trykning i Drammen gjennom «Vårt Land» forbindelser, og Ousland trådte til som redaktør etter at Alfred Skar, som tok arbeidet opp etter Halvorsen, måtte reise over grensen. Senere gikk Inge Scheflo inn som redaktør med Ousland som medarbeider. Sammen med hele den illegale faglige bevegelses vekst steg da også F.F.s utbredelse ganske raskt i denne tid.

Etter at Alf Andersen reiste til den internasjonale faglige konferanse nyttår 1945 trådte jeg til som formann. Det var egentlig meningen at jeg bare skulle vikariere for Andersen et par måneder — til han kom hjem igjen. Men da en av de faste medarbeidere, Selås ble arrestert ble jo hele stillingen usikker på ny — og Andersen måtte bli i Stockholm. På den måten kom jeg til å fortsette som formann i F.U. til frigjøringa.

Jeg var riktignok ikke ukjent med det illegale arbeid og var medlem av koordinasjonskomitéen. Men jeg var for det første nødt til å være i dekning, og for det annet hadde jeg hatt et meget komplisert benbrudd og gikk med et svakt ben, så jeg var ikke særlig mobil. Det gikk allikevel på grunn av gode medarbeidere. I første omgang Woldsæther og Hauge — og da de også måtte reise — Framnes, Hobbelt-Hagen og Heggland.

Det var sluttkampen mot naziveldet som nå sto på — og vi kunne jo til enhver tid vente oss invasjon i vårt eget land. Der

ble utarbeidet paroler for folkestreiken, som skulle lamme all virksomhet for tyskerne her i landet — og F.U. arbeidet intimt sammen med sekretariatene i London og Stockholm om alle foranstaltninger som skulle settes i verk ved overgangen fra okkupasjon til frihet.

For å få alt dette samarbeidet på beste måte ble der arrangert en konferanse i Gøteborg i slutten av mars, hvor Stockholmssekretariatet sammen med Nordahl og Arnfinn Vik deltok og hvortil jeg dro avsted. Jeg hadde kanskje betenkt meg på reise hvis jeg hadde visst hvor ubehagelig overfarten skulle bli, både fram og tilbake. Men heldigvis visste jeg ikke noe om det, og reiste med godt humør. Det var imidlertid godt at konferansen ble holdt. Det viste seg snart at vi var på den beste bølgelengde med hverandre alle tre grupper — London — Stockholm — Oslo. Vi var hver på vår side kommet til det samme syn på de oppgaver som skulle løses, og det var derfor meget lett å samarbeide, alle de opprop og de foranstaltninger som skulle settes i verk.

Hva jeg særlig la vekt på var at fagorganisasjonenes tillitsmenn i London og Sverige skulle holde seg rede til å komme til Norge i samme øyeblikk som frigjøringa trådte i kraft — såsant det var mulig å komme over grensen. Vi ble da også enige om at dette skulle gjøres i den utstrekning som det var mulig.

Det var spennende dager de som fulgte — men alt gikk jo godt og starten av Landsorganisasjonen hjemme den kjenner dere alle sammen, så den skal jeg ikke hefte meg ved.

Jeg vil bare takke alle kameratene i det illegale arbeid for all deres energiske og offervillige innsats. Det er håpløst å nevne navn, for det var heldigvis så mange som var med. Men foruten de utvalgsmedlemmer som er nevnt vil jeg bare peke på et par medarbeidere som fortjener en særlig takk. Det er Frank Olsen, som i omlag 5 år var F.U.s og F.F.s altnuligmann og ustanselig dro gjennom gatene som vår budbærer med farlige saker — og Thyra Hansen, som i ett års tid gjorde den samme tjenesten. Den største risiko tar utvilsomt de, som på denne måten ustanselig er i farensonen. Derfor bør de også hedres for sin modige innsats.

Gunnar Bråthen: Vi har ment at det ville være riktig før representantskapet begynner på debatten om disse beretninger å ta standpunkt til det som foreligger her fra sekretariatet med hensyn til beretningsperioden 9. april 1940 til 10. september 1941. Når det gjelder de forskjellige beretninger så ble der i sin tid av Volan gitt beretning for tidsrommet april til juni 1940 og det ble gitt en senere beretning i representantskapet på høsten av

Jens Tangen. Men en var ikke frie den gang og en var enige om å ta opp beretningen fra 1940 og fram til nå senere. Med det veldige arbeidspress som har vært tilstede i tiden siden frigjøringa har det vært helt umulig å lage en tilfredsstillende beretning, som en med ansvar kunne legge fram. Sekretariatet har derfor ment at for at diskusjonen skal bli positiv og fruktbringende og en skal undgå å begå urettferdigheter at det vil være riktig å nedsette en granskningskomité som kan lage en innstilling til kongressen. Da vil en få et forsvarlig grunnlag. Ut fra dette vil sekretariatet foreslå:

3 d) *Beretningsperioden 9. april 1940 til 10. september 1941.*

Sekretariatets innstilling.

Da man for tiden ikke har tilstrekkelig materiell for en saklig og riktig bedømmelse av forholdene, mener Sekretariatet at behandlingen av de spørsmål som vedrører denne beretningsperiode bør utstå til Kongressen og vil derfor foreslå at Representantskapet vedtar følgende:

Representantskapet velger en granskningskomité på 5 medlemmer.

Komitéen skal granske alle spørsmål i forbindelse med tillitsmennenes og sekretariatmedlemmenes forhold i denne tid, herunder også forholdet til de medlemmer og tillitsmenn som deltok i 84 mannsgruppens arbeid.

Komitéen har rett til å få seg forelagt alle dokumenter og protokoller som den mener har betydning for sitt arbeid.

Komitéens inberetning blir å forelegge for Kongressen til behandling.

Det er en forutsetning at denne komité også skal få seg forelagt beretningene fra London, Stockholm og det faglige utvalg.

3 e) *Rapport fra organisasjonsarbeidet i Finnmark.*

Karl Furuskjegg: Da det ble kjendt at et stykke Norge var fritt gjorde den oppfatning seg straks gjeldende i London at en skulle se å komme i forbindelse med arbeiderne der. En ble enige om at jeg skulle reise. Jeg kom til Kirkenes først den 26. februar, idet jeg ble liggende i Murmansk i 14 dager. Min oppgave var å komme i forbindelse med arbeiderne i Finnmark, å søke å reorganisere organisasjonen der og søke gjennomført den lønsordning som var slått fast ved forordningen. Det var de arbeidsoppgaver jeg hadde. Etter at tyskerne hadde forladt Finnmark, var det faktisk ikke noe arbeidsliv igjen. Selv Bolaget på Kirkenes

som til sine tider beskjeftiget opptil 1600 mann var det ikke noe igjen av. Av fiskefartøyer og transport var det heller ikke noe, heller ikke innen post og telegraf. De hadde nemlig i stor utstrekning mistet sine kontorer. Arkiver etc. og folkene var vekk. Det var en fortvilet tid og det tok dessverre en tid før en fikk forbindelsene istand igjen. En regnet med at det var omlag 25 000 mennesker igjen av en befolkning på 60 000 i Finnmark. Når en klarte det skyldtes det først og fremst at en hadde klart å hamstre til seg en del varer fra tyskerne, ved siden av fisken og på den måten klarte en seg til det etterhvert kom forsyninger istand igjen. Da ble det også litt liv igjen. Med de forsyninger som kom fikk en også en del arbeidsredskaper således at det etterhvert kom istand en del virksomhet igjen. Det kom også en del fiskefartøyer fra Tromsø, som hadde kommet seg vekk fra tyskerne ved å stikke tilhavs og på den måte komme seg fram til det frie Norge. Etterhvert ble der satt igang veiarbeider, serlig det mest viktige, like som det ble foretatt en foreløbig utbedring av bruforbindelsene. Når det gjelder telegraf og telefon så er meget ødelagt og selv om noe er gjort så står det meget igjen. Når det gjelder boligsituasjonen så er det gjort litet og det skyldes at det har manglet materialer. Noen barakker som sto igjen etter tyskerne ble tatt i bruk til boliger, men det meste var avsvidd av tyskerne. Og siden ble alle barakker rekvirert av de militære myndigheter. Det som således ble igjen har ikke monnet stort overfor det store behov som en forstår er tilstede her. En fikk fra England noen lettere hus. De går vel an i sommerhalvåret, men ikke til vinteren. Det arbeide en således har kunnet drive deroppe har vært sterkt begrenset. Noe annet vil det være når gjenreisningsarbeidet nå etterhvert kommer igang. Jeg fikk imidlertid kontakt med forskjellige fagforeningsfolk. I Vardø og Vadsø hadde de gått sammen og fått reorganisert organisasjonene og medlemskapet. Malmbolaget var gått iveri med utbedringer av kaianlegget. I Sydvaranger var det beskjeftiget mellom 200 til 250 arbeidere. På basis av dette ble Nordens Klippe reorganisert. Da jeg reiste var det 16 foreninger med et medlemstall på knapt 700 medlemmer. Det er ikke meget. Kontingenten begynte fra 3. mars og jeg har overenstemmende med Landsorganisasjonens vedtak innkassert kontingenten inntil de får det i orden med sine forbund. Med hensyn til lønsspørsmålet så skulle det etter lønsforordningen gis et lønnstillegg med en gang okkupasjonen ble hevet. Men i Finnmark ble det slik at da de norske tropper kom til det frie Norge så hadde de med seg de militære satser. Ved en eller annen misforståelse trakk de militære fram disse papirer og begynte å lønne deretter. Veiarbeiderne

var når det gjelder lønsspørsmålet indelt i 3 grupper og Finnmark er den laveste gruppe. Slik som deres forhold lå an var ikke lønnsforordningen anvendbar for veiarbeiderne og heller ikke for fiskerarbeiderne. Veiarbeiderne hadde under krigen fått forbedret sine lønninger fra 98 øre til 1.70 og selv det mente de var for lavt. En liter melk koster 65 øre hvis det var å oppdrive. Folkene kunne ikke leve på de lave lønninger og jeg henvendte meg til Arbeidsgiverforeningens representant deroppe, Lund, og også han var oppmerksom på at forholdene var ikke bra. Fylkesmannen ble også informert om stillingen og etter å ha hørt oss bestemte han at lønsgrensen skulle fastsettes til foreløbig kr. 1.70. Her gjelder det således grupper som ikke følger det almindelige lønnsnivå. Nå hørte vi Landsorganisasjonens formann meddele at Landsorganisasjonen ikke vilde medvirke til senkning av noen lønninger og jeg er enig i det. De mente at et familietillegg var på sin plass her. Jeg vil henstille til Landsorganisasjonen å ha sin oppmerksomhet henvendt på disse forhold, et system med familietillegg vil hjelpe. Jeg så at vi hadde et par representanter her fra statsadministrasjonen og jeg vil gjerne legge et ord inn for Finnmark. Jeg vet at de kjenner forholdene og jeg vet at de har gjort meget både for forsyningene og for gjenreisningen, men var det mulig å få satt tempoet opp et par streker var det bra. Jeg tenker da bl. a. på boligspørsmålet. Befolkningen er trengt slik sammen og forholdene er slike at det er umulig å bli boende en vinter tli under disse forhold. Blir det ikke gjort noe her, så må nok ennå flere evakuere fra denne landsdel. Før jeg reiste kom det 2 amerikanske skip med bygningsmaterialer. Jeg tenkte at man som en nødsforanstaltning kunne sende noen av de mange tyskerbarakker her sydpå nordover. Jeg tror det vilde ha betydning om en kunne — i Finnmark som andre steder — oppildne befolkningen til større arbeidstempo. Ikke et oppjaget amerikansk tempo, men i distrikter hvor det er meget å gjøre med selve gjenreisningsarbeidet skadet det ikke med et noe bedre arbeidstempo. Det er også mangel på arbeidskraft, derved at en mangler boliger ved arbeidsstederne. De føler seg ensomme deroppe i sin elendighet. Jeg satt en kveld i en krets deroppe og hørte et radioforedrag hvor en lektor rettet en hjertelig takk til denne befolkning for den utmerkede behandling lærerne var blitt tildelt. De var meget takknemlig over å høre en slik takk. Men nå venter de selv at landets befolkning gjør noe igjen for deres hårdt rammede landsdel.

Konrad Nordahl: Representantskapets medlemmer har hørt Furuskjeggens beretning og jeg vil benytte anledningen til å takke ham for det utmerkede arbeide som han, alle vanskeligheter tatt i

betraktning, allikevel fikk høve til å utføre. Da vi diskuterte saken i London erklærte Furuskjegg seg straks villig til å reise og han var den første av Landsorganisasjonens tillitsmenn som betrådte norsk jord etter frigjøringa i et fritt Norge. Hjertelig takk. (Bifall).

Elias Volan: Det var Evensens beretning som foranlediget meg til å ta ordet. Evensen sa «at representantskapet 24.—26. juni 1940 besluttet at Nordahl og Evensen skulle inntre i sine stillinger igjen i Landsorganisasjonen. Kort tid etter ble de imidlertid avsatt av Gestapo og nektet å delta i faglig eller politisk virksomhet. Dette ble samme dag meddelt fungerende formann og nestformann, Volan og Næss og saken ble meddelt sekretariatet. Sekretariatets vedtak har jeg ikke fått noen melding om.» Evensens formulering kunne gi inntrykk av at Landsorganisasjonens sekretariat ikke hadde respektert representantskapets vedtak. På side 26 heter det:

Vi arbeidet på den linje at Nordahl og Evensen måtte inntre i sine stillinger igjen. Jeg vil samtidig meddele at riksmeglingsmannen lørdag den 22. juni 1940 hadde en konferanse med Nordahl, og som jeg påhørte. Han rådet Nordahl og Evensen til foreløpig ikke å tiltre sine stillinger. Vår linje må være å arbeide for at Nordahl og Evensen så snart som mulig kan få høve til å tiltre sine stillinger.

I representantskapet fremsatte Nic. Næss og jeg følgende forslag:

Representantskapet erklærer seg enig i sekretariatets beslutning om å arbeide for at det treffes en ordning hvorved Nordahl og Evensen hurtigst mulig gjeninntre i sine stillinger som L.O.s kongress har pålagt dem.

Det ble valgt en redaksjonskomité på representantskapets møte bestående av Alfred Madsen, Omar Gjesteby, Kr. Jakopsen, Ole Hauan, Joachim Dahl og Disenåen. Redaksjonskomitéen fremla følgende forslag:

I.

- a) De vedtak som sekretariatet har gjort og den politikk som er ført i tia etter 9. april av sekretariatet og forbundene for å hevde fagorganisasjonens syn og ivareta arbeiderklassens faglige, sosiale og økonomiske interesser, godkjennes.
- b) Likeså godkjennes det faglige arbeid som er utført av organisasjonene og tillitsmennene ute i distriktene.

II.

- a) De redegjørelser som er gitt av Nordahl og Evensen om det faglige arbeid i tia etter 9. april tas til etterretning.
 - b) Representantskapet erklærer seg enig i sekretariatets beslutning om å arbeide for at det treffes en ordning hvorved Nordahl og Evensen hurtigst mulig gjeninntre i de stillinger som Landsorganisasjonens kongress har pålagt den.
- Pkt. I og II ble vedtatt enstemmig.

Jeg sier ikke dette som noen kritikk mot den beretning Evensen ga, men jeg mener det er riktig å gi denne fremstilling. Etter representantskapets møte var Hansteen og jeg hos Reichskommissar, ja først ble også Hansteen satt utenfor, men så kom han inn igjen. Men det var stadige utflukter å høre i Reichskommissariatet. Jeg ba da Dahl i Arbeidsgiverforeningen om at han hvis han hadde noen innflytelse om å gjøre noe og jeg vet at han gjorde det. Vi valgte også en deputasjon, men det hjalp ikke og den 28. september ble også jeg avsatt.

Lars Evensen: Det er ingen stor sak og i min rapport her var det ingen kritikk mot noen. Jeg fremholdt bare de faktiske ting, at det var forutsetningen at vi skulle tre inn igjen.

Terje Rislå: Når det gjelder sekretariatets innstilling om beretningsperioden 9. april til 10. september 1941 om nedsettelse av en granskningskomité så er jeg enig i det. Men når jeg tar ordet er det som følge av et referat i Arbeiderbladet fra Bygningsarbeiderforbundets landsstyre om at Jens Tangen skal ekskluderes. Jeg finner det uheldig at den uttalelse er fremkommet. En skulle ikke ha offentliggjort det når sekretariatets forslag foreligger.

Jeg vil foreslå:

Representantskapet er av den oppfatning at det er foretatt en forhastet beslutning av Bygningsarbeiderforbundets landsstyre angående Jens Tangen.

Malfred Bergseth: Når Rislå nå er kommet inn på spørsmålet Tangen, vil jeg ha sagt at jeg hadde selv tenkt å komme inn på den sak bl. a. som følge av Lars Evensens rapport hvor han nevner Hansteen og Tangen. Hvordan så de som arbeidet illegalt på at Tangen hadde overtatt ledelsen i Landsorganisasjonen? Det var delte oppfatninger den gang, men den alt overveiende oppfatning var at det han gjorde var uriktig. Det sto ikke til å forhindre at flertallet i vårt landsstyre gikk til det skridt at de ville ekskludere Tangen. Men all den stund han var formann i Landsorganisasjonen 1 år, så måtte den sak endelig behandles i Landsorganisasjonen. Jeg vil høre om det er teknisk mulig at denne komité kunne tre i

virksomhet så snart at det kunne bli et resultat for dette spesielle tilfelle før representantskapet er ferdig.

Gunnar Bråthen: Når det gjelder Tangen og Bygningsarbeiderforbundet så har en vært for tidlig ute. Netopp Tangen blir en av de saker som granskningskomitéen skal arbeide med. Han står her i samme stilling som de 84 som gikk under betegnelsen av «opposisjonen». Tangen lot seg benytte i det politiske spill som foregikk i 1940. Det forslag som er fremsatt bør oversendes redaksjonskomitéen.

Malvin Knutsen: Når det gjelder Tangen må han behandles også i det forbund han tilhører. Forbundet har dog vært litt for snar. Han burde ha gått i karantene til saken var gransket.

Votering: Sekretariatets forslag ble enstemmig vedtatt. — Rislå's forslag ble enstemmig besluttet oversendt redaksjonskomitéen.

Punkt 5: Fagorganisasjonens gjenoppbygging.

Herunder organisasjonsformene.

Elias Volan: Når jeg høsten 1942 fikk det oppdrag av Landsorganisasjonen å utarbeide en reorganisasjonsplan for oppbyggingen av Landsorganisasjonen, forbundene og fagforeningene, var jeg klar over at en sådan reorganisasjon som følge av den periode vi hadde gjennomgått, ville by på mange vanskeligheter og at opprydningen likeens var forbundet med så mange vanskeligheter at det ikke var mulig å dekke alt og alle forhold. Men først og fremst måtte en søke å skaffe et juridisk holdbart grunnlag og det kunne ikke skje på annen måte enn ved å bringe fagorganisasjonen tilbake til forholdene før 9. april 1940. Det var nødvendig at alle lovlig valgte innstanter skulle tre inn igjen. Forutsetningen måtte være at det ikke sto i strid med de forordninger den norske regjering hadde gitt eller kom til å gi. Hadde de opptrådt slik at de rammedes av forordningene kunne de ikke tiltre selv om de var lovlig valgte. Det var det juridiske grunnlag. Hvis dere tar det gule hefte i mappene om Gjenoppbygging av fagorganisasjonen i Norge, vil en der finne gjengitt en del av de viktigste avsnitt av en større plan, som er vedtatt av sekretariatet i Stockholm, på møte av faglige tillitsmenn i Stockholm og av sekretariatet i London. På side 5 heter det: De lover og organisasjonsmessige beslutninger som var gjeldende før 9. april 1940 trer straks i kraft for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, alle forbund og deres underavdelinger og de faglige distriktsorganisasjoner. 2. Personer som har vært medlemmer av Nasjonal Samling, Den norske legion, Regiment Nordland eller andre nazistisk betonte organisasjoner eller sam-

menlutninger skal straks utelukkes av organisasjonen. I tvils- tilfelle avgjøres saken av sekretariatet eller høyere instanser i Landsorganisasjonen. Medlemmer som på denne måte er utelukket må ikke opptas på nytt i noen organisasjon før fagkongressen har fattet vedtak om organisasjonens framtidige stilling til disse personer. Medlemmer som bevislig har søkt medlemsskap i Nasjonal Samling skal behandles på samme måte som foran nevnt. Jeg tror det er nødvendig at representantskapet gjentar denne beslutning, dette og de øvrige punkter, slik at ingen kan prosedere på lovlig- heten av disse vedtak. Jeg vil i den forbindelse peke på en retts- sak Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund hadde etter storstreiken, hvor et medlem som ikke fulgte organisasjonens parole gikk til ret- ten og fikk eksklusjonen opphevet. Det er nødvendig å ha vedtak og lover så klare og tydelige at det ikke kan herske noen tvil om hva de inneholder. I punkt 3 heter det så videre: «I de tilfelle hvor det er satt fram begrunnet anklage mot et medlem for å ha opptrådt som villig redskap for nazifiseringsarbeidet, eller om at et medlems framferd på annen måte har skadet den norske fron- ten, kan vedkommende ikke ha tillitshverv eller delta i fagorgani- sasjonen, før forholdet er undersøkt og godkjendt av sekretariatet. Før sekretariatet gjør vedtak, skal vedkommende fagforeningsstyre og/eller forbundsstyre gis høve til å uttale seg». Punkt 4: «Alle medlemmer opprettholder de rettigheter i organisasjonen som de hadde 9. april 1940 med tillegg av rettigheter opparbeidet etter denne dato.

Manglende kontingentbetaling under okkupasjonsperioden reg- nes ikke som avbrutt medlemsskap. De nærmere regler for ord- ningen av medlemsskapet fastsettes av de enkelte forbund i samråd med Landsorganisasjonens sekretariat.

Disse bestemmelser gjelder ikke de personer som kommer inn under punkt 2 og 3, heller ikke de medlemmer som av sitt forbund nektes å ordne sitt medlemsskap». Med hensyn til punkt 4 har Landsorganisasjonen i samråd med forbundene bestemt at første kontingentmerke skal stå på lørdag den 19. mai 1945. Forøvrig er det satt opp 3 alternativer: Først at all kontingent kan betales for perioden, alternativ II at det betales kontingent til forsikrings- kassen og alternativ III at det ikke etterbetales noen kontingent, men at forbundet selv avgjør spørsmålet for de enkelte tilfeller og om det skal betales. I punkt 5 i reglene for gjenoppbyggingen he- ter det: «For at arbeidet med reorganiseringen av fagorganisasjo- nen hurtigst mulig kan komme igang bør følgende ordning gjelde inntil vedkommende organisasjon på lovlig måte annerledes be- stemmer:

a) De tillitsmenn, styremedlemmer med varamenn, revisorer med varamenn og andre personer som innehadde tillitsverv i fag- organisasjonen gjenopptar straks sin virksomhet.

b) De funksjonærer som var ansatt i fagorganisasjonen kan, om de ønsker, gjenoppta sitt arbeid, hvis de melder seg til tjeneste innen den tidsfrist som fastsettes og hvis deres opptreden under okkupasjonen ikke må ansees som forrederi mot det norske folk.

c) Bestemmelsene i litra a og b gjelder ikke personer som om- handles i punktene 2 og 3.

De samme regler gjelder for verkstedklubbene, for alle orga- nisasjonsinstanser. For å være på den sikre side så må en sørge for at de vedtak som blir gjort, blir tatt av de lovlig valgte til- litsmenn eller av nye tillitsmenn valgt av medlemmene. Vi har dessuten et annet forhold, som er oppstått i perioden og det er slikt som annonser, trykksaker etc. og som ennå ikke er betalt. De rekvisisjoner som er foretatt av de ulovlige tillitsmenn hefter ikke organisasjonen for. Disse «tillitsmenn» har ulovlig brutt seg inn i organisasjonen og ulovlig tatt for seg av organisasjonens midler. En er ikke juridisk forpliktet til å betale det som disse har rekvi- rert. Et annet problem oppstår også for organisasjonen i denne forbindelse. Hva skal en gjøre med de rekvisisjoner som nazistene har foretatt. Etter min mening kan vi her reise erstatningsansvar. Regjeringen har nemlig gitt en forordning om at nazistene solidar- isk skal hefte for den skade de har påført landet og det er riktig at vi også anmelder vårt krav i dette b. Det juridiske kompleks må vi selsagt undersøke nærmere og reise de krav som er formåls- tjenlige. De funksjonærer som nazistene hadde ansatt, har gjort krav på sitt innskudd i pensjonskassen. Vi har gjort gjeldende at vi ikke er forpliktet til å utbetale disse penger. Det ialfall klart at vi først må se dom for det. Det samme gjelder slike spørsmål som betaling for oppsigelsestid etc. En annen ting er om man kan an- vende enkelte av disse funksjonærer. Da foreligger saken anner- ledes. Jeg vet ikke om slike tilfelle foreligger, men det får forbun- dene se på. Så har vi organisasjonsformene. I 1923 fattet Lands- organisasjonens kongress vedtak om å bygge organisasjonen på den industrielle linje. En har ikke maktet det. Enkelte grupper har løst det, men for andre er det uløst. Der mener sekretariatet at kongressvedtaket må gjennomføres. Det er således ikke riktig å ha et Bygningsarbeiderforbund og et Murerforbund. Heller ikke at det skal eksistere to forbund i jernindustrien. Så der hvor det er to forbund på en og samme arbeidsplass, må saken løses slik at en får et forbund. Det er dog det minste en må kreve må løses. Det er dem som mener at saken nå stiller seg annerledes og at disse

saker ligger annerledes an. Jeg tror det er nødvendig å være litt mer varsom når det gjelder selve behandlingsmåten. Det er riktig når en behandler organisasjonsproblemer f. eks. i jernindustrien, at Landsorganisasjonen er representert, men den komité som behandler det må hovedsaklig være representert av medlemmer fra den industri det gjelder. Så også i andre tilfelle. Jeg vil også legge til at når en går til sammenslutning så er det nødvendig allerede fra starten av det nye fellesforbund å slå fast at gruppene skal være representert i selv administrasjonen i det forhold en har økonomisk høve til det. I et slikt forbund må de grupper som har flertallet være varsomme med å vedta beslutninger som kan gå ut over mindretallet i forbundet. En indre *organisasjonsmessig* tillit må skapes. Tvist om organisasjonsgrensene vil en selvsagt ha også i framtida og en vil nødvendigvis måtte ha en tvistenemnd. Men da skal en ikke ha med medlemmer, som er med i tvisten. Det bør være helt uhildede menn som deltar. Ut fra dette vil sekretariatet foreslå:

I.

Representantskapet godkjenner de beslutninger sekretariatet har tatt til gjenoppbygningen av fagorganisasjonen. Disse beslutninger trekker opp retningslinjene for alle instanser i fagorganisasjonen. De må ikke fravikes uten godkjenning av Landsorganisasjonen.

Representantskapet slår fast at de lover og beslutninger som var vedtatt av organisasjonen før okkupasjonen fremdeles er gjeldende inntil de på lovlig måte blir forandret. De beslutninger og lovendringer som er vedtatt etter pålegg av okkupasjonsmakten eller den nazistiske ledelse (Quislingene) er ulovlige og fagorganisasjonen hefter ikke for disse.

Medlemmenes rettigheter og plikter er trukket opp i de retningslinjer sekretariatet har vedtatt. Disse godkjennes.

Nazistene og deres aktive hjelpere kan ikke være medlemmer av fagorganisasjonen.

Personer som er ansatt av den ulovlige ledelse i fagorganisasjonen har intet rettskrav som organisasjonen hefter for.

II.

De oppgaver som foreligger for arbeiderbevegelsen gjør det absolutt nødvendig at organisasjonsformene tas opp til alvorlig behandling. Det må gjennomføres en omlegning av såvel teknisk som ideologisk karakter med sikte på å knytte hele det arbeidende folk sammen for løsningen av de politiske, økonomiske og

kulturelle oppgaver som foreligger ved oppbyggingen av et virkelig demokratisk samfunn.

Representantskapet slår fast at organisasjonens oppbygging må skje etter de industrielle linjer, og at kongressenes beslutninger således i hovedsak må følges.

For å gjennomføre de nødvendige beslutninger bemyndiges sekretariatet å nedsette organisasjonsutvalg for følgende hovedgrupper i næringslivet:

1. *Industrien*. I denne gruppe kan sekretariatet nedsette et utvalg for hver industri, hvis dette finnes påkrevet.
2. *Sjøfolkene, fangst og fiskerier*.
3. *Statstjenestemennene*.
4. *Skog- og landarbeiderne, herunder også småbrukerne*.
5. *Handel- og kontorvirksomheten*.

I organisasjonsutvalgene skal Landsorganisasjonen delta med 2 representanter. For samordningens skyld bør de samme representanter møte i alle utvalg. Forøvrig oppnevner sekretariatet fra 3 til 5 medlemmer i hvert utvalg. Disse tas fra de interesserte hovedorganisasjoner.

I de tilfeller hvor enighet ikke oppnås om gjennomføringen av organisasjonens oppbygging pålegges sekretariatet å forelegge innstilling for førstkommende kongress, som treffer den endelige og bindende avgjørelse.

III.

Til å behandle grensetvister mellom forbundene velger representantskapet en nemnd på 5 medlemmer med varamenn. Medlemmene må ikke delta i nemnda når den behandler saker som angår det forbund vedkommende er medlem av.

Konrad Karlsen: Det er et spørsmål i denne forbindelse og det er alle dem som har stilt seg til rådighet for fienden ved å gå inn på tyske anlegg. I punkt 3 har vi retningslinjene: «I de tilfelle hvor det er satt fram begrunnet anklage mot et medlem for å ha opptrådt som villig redskap for nazifiseringsarbeidet, eller om at et medlems framfærd på annen måte har skadet den norske fronten, kan vedkommende ikke ha tillitsverv eller delta i fagorganisasjonen, før forholdet er undersøkt og godkjent av sekretariatet. Før sekretariatet gjør vedtak, skal vedkommende fagforeningsstyre og/eller forbundsstyre gis høve til å uttale seg.» Intet har svekket fronten så sterkt som alle de som har gått inn i tysk arbeid. Vi har i vårt styre utelukket 2 medlemmer, fordi

de hadde tatt arbeide på tyske anlegg uten å være tvunget. Imidlertid kom det et sirkulære 14 hvor det het:

«Medlemmer som selv har sagt opp sin stilling i det regulære norske arbeidsliv og tatt ansettelse på tyske anlegg eller arbeidsplasser, eller hos private arbeidsgivere som har startet under okkupasjonstiden og som utelukkende har drevet med tysk arbeid, har ikke noe krav på å komme inn igjen i sine tidligere stillinger. De bør heller ikke i alminnelighet kunne inneha stillitshverv i organisasjonen i den første tid, f. eks. 1 år.

Medlemmer som har søkt og tatt ansettelse i offentlige stillinger etter 25. september 1940 bør komme i samme stilling, hvis det ikke kan dokumenteres at det ved ansettelsen ikke er begått solidaritetsbrudd.»

Her er det ikke noe skille. Vi mener det er det samme i begge tilfelle. Jeg vil foreslå:

Medlemmer som har sagt opp sin stilling i regulært norsk arbeid, eller som bevislig har kunnet få regulært norsk arbeid, hvis de hadde ønsket, men som frivillig har tatt arbeid på tyske anlegg, eller hos private arbeidsgivere som utelukkende har arbeidet for tyskerne, kan ikke i den første tid ha stillitshverv i fagorganisasjonen.

Bernhard Berentsen: Nazistene hadde noe som het «Sol i Arbeide» og det kommer også under denne sak. Vi fikk en regning presentert noen dager etter og det var en som betalte.

Arne Forseth: Spørsmålet er om organisasjonen hefter for de ting nazistene har gjort. Således kommer det stadig regninger for «Sol i Arbeid», hvor vi bl. a. fikk en regning forleden på 7500 kroner fra musikere som hadde spilt.

Frank Hansen: Det ble strid mellom nazipampene om denne sak, nærmere mellom Fossum og Rein og sistnevnte ble sjaltet ut og fikk sitt eget departement nemlig dette med «Sol i Arbeid» som gikk inn under sosialdepartementet.

Adolf Holm: Jeg tror det er riktig at fagorganisasjonen ikke hefter for de økonomiske disposisjoner som nazistene har foretatt. Men et vedtak derom bør tas. Så har vi de arbeidere som har stått på tysk arbeide. Mange sto tidligere på norsk arbeidsplass, men ble oppsagt og så utskrevet til tysk arbeide. Men vi har også dem som har kommet frivillig inn på tysk arbeid. Det er vanskelig å trekke den riktige slutning her.

Dirigenten: Med hensyn til de økonomiske forhold og nazistene så vil det komme et eget forslag derom.

Votering: Sekretariatets forslag ble enstemmig vedtatt. — Konrad Karlsens forslag ble oversendt redaksjonskomitéen.

Møtet hevet.

Formiddagsmøtet tirsdag den 19. juni.

Dirigent: Torbjørn Henriksen.

Protokollen fra gårldagens ettermiddagsmøte referertes og godkjentes uten bemerkninger.

Den politiske situasjon.

Einar Gerhardsen: Det jeg vil bruke som utgangspunkt er det som ble behandlet i landsstyrets møte. En mente at det under krigen var skapt et felles kampgrunnlag av alle krefter i landet. Det er et sikkert utgangspunkt. Det er ingen grunn til å foreta noen mannjevning her. Den enkeltes holdning er det avgjørende. Enkelte har kunnet sette meget inn i kampen, således at de er kommet i første rekke, andre er ikke kommet så langt. Vi ser f. eks. på kvinnene. Det er ikke den minste innsats. De som har forsvart heim og barn. Under krigen og kampen mot okkupasjonsmakten utkrystaliserte seg det norske folks beste egenskaper, og kampen ble ført på tross av alle farer. Kjernen utgjøres av Norges ungdom. Den er sveiset sammen i et kameratskap som går ut over klasse- og partihensyn. Disse krefter er samstemmige om at det som holdt i krigens onde dager, også må holde i de kommende fredens dager. Det er hjemmefrontens innsats. Den førte på mange måter en negativ kamp, men den ble ført med slik kraft og samhold, at den ga seg positive utslag på så mange måter. Dette dannet utgangspunktet for partiets landsstyre da det gikk inn for et frivillig samarbeide om en samlingsregjering vesentlig sammensatt etter Stortingets politiske sammensetning. Den burde ha et borgerlig flertall og dermed også en borgerlig statsminister. Hvem en mente skulle danne en slik regjering var så spørsmålet. Det var ikke mange det kunne bli tale om. Det var venstre som står arbeiderklassen nærmere og det var nevnt to navner Pål Berg og Gunnar Jahn. Av disse to var det da først spørsmål om Pål Berg og han ville bare ta regjeringsmakten for perioden fram til valget, uten å måtte være med etter valget. D.N.A. sa fra for sitt vedkommende at det vilde anbefale at Berg fikk i oppdrag å danne regjering og det samme var sikkert de andre partiers oppfatning og Pål Berg ble oppfordret av kongen om å danne regjering. Nå har han oppgitt dette. Årsaken hertil var at Pål Berg vilde ha med 2 av de gamle statsråder, Trygve Lie og Oscar Torp. Hans begrunnelse var den at Lie faktisk den hele tid under krigen har vært utenriksminister og at han var kjent av de store allierte nasjoner. En ny mann på denne utsatte stilling ville det ganske naturlig ta en god tid før han fikk innarbeidet seg hos de allierte na-

sjoner. Dyrebar tid kunne på den måte ga tilspille. Personlig ville Pål Berg ha general Ruge som forsvarsminister. Men denne ville ikke. «Jeg er militær, ikke politiker», sa Ruge. Han ville være forsvarsjef og framholdt videre at han kjente Torp og kunne samarbeide med ham. Da de borgerlige partier hørte dette gikk de imot. Hambro meddeltet at høyregruppen ville ikke la noen av sine representanter gå inn i regjeringen hvis noen av den tidligere regjeringens medlemmer kom med. Venstre sa det samme om enn noe svakere. Bondepartiet også. Det var også hevdet at det var uriktig å ta med statsråder fra den gamle regjering all den stund også deres forhold skulle granskes. Det var neppe sandheten, ialfall ikke den hele sannhet. Det må være noe mer personlige ting, og også mer politisk, dypereleggende grunner. Pål Berg ga da opp, men de borgerlige partier henstilte til ham om å ta saken opp på ny og de lovet at de på ny skulle ta saken opp i sine respektive stortingsgrupper. Pål Berg holdt på sin linje og framholdt at de borgerlige partier ikke holdt ved den nasjonale samlingslinje som en var enige om. Hambro ba ham om å tale med Nygaardsvold og et par av de i London som hadde stått fremst i arbeidet nemlig Fretheim og Worm Müller. Berg var enig i å tale med Nygaardsvold men ikke med de to andre. Berg framholdt da også senere at det eneste parti som hadde støttet ham den hele tid var D.N.A. og ikke de 3 borgerlige partier. Stortingspresident Monsen ble sent i går ettermiddag tilkalt til kongen, som representant for det største parti. Monsen framholdt at han måtte forelegge saken for sitt parti. Centralstyret og stortingsgruppen holdt så møte og en tiltrådte en linje gående ut på at de 2 arbeiderpartier sammen dannet flertallet i en kommende regjering. Det ble stilt forslag om Nygaardsvold som statsminister men han ville ikke. Det ble allikevel votert og resultatet var at Nygaardsvold var enstemmig valgt. Men han undslo seg på ny og bestemt. Det ble så holdt et fellesmøte med representanter fra de to arbeiderpartier og det var enighet om at en i fellesskap skulle danne den nye regjering. Meningen var å ta med 3 konsultative statsråder. Regjeringen skulle da få den sammensetning at det ble 8 fra de to arbeiderpartier og 7 borgerlige representanter. Det har etter krigen vært et samarbeid mellom de 4 store politiske partier om et *felles arbeidsprogram*, og en var nådd så langt at en var enig om et forslag. Det er ikke slik som vi vil ha det, men det er på sitt vis også godt og betyr et fremskritt. Jeg nevner bare en slik grunnsetning som at enhver nordmann skal ha *rett* og *plikt* til arbeid. Videre slike ting som produksjonsutvalg, samordningsråd — saker som vi er interessert i. Det er klart at det er av viktighet hvem som i fram-

tia skal arbeide med disse ting. Vi var enige om at dette skulle være grunnlaget og at en ville fremlegge dette program for Stortinget som et arbeidsgrunnlag for det kommende arbeid. Dette er et arbeidsgrunnlag som også de borgerlige partier er innstilt for. Kommunistene hadde et par positive ting og som er viktige og som hører sammen med det vårt parti har vedtatt. Men skal det tas opp igjen forhandlinger herom vil det ta ytterligere tid og det vil lett kunne flyte utover ennå lenger. Men jeg er enig i å finne fram til en fremgangslinje som ikke forsinker saken, ut fra det syn å utdype produksjonsutvalgene. Det er en positiv betraktningensmåte. Vi var imidlertid enige om det saklige grunnlag. Fagorganisasjonens stilling til disse saker har overmåte stor betydning.

Dirigenten: Jeg takker Gerhardsen på representantskapets vegne for den greie utredning. Vi tar ingen diskusjon, så meget mer som Gerhardsen nå har fått i oppdrag å danne den nye regjering og vi ønsker ham lykke til.

Punkt 4: Regnskapene.

Herunder økonomisk oversikt.

Torjus Graver: Etter anmodning av Landsorganisasjonens ledelse skal jeg gi en økonomisk orientering om Landsorganisasjonens økonomiske stilling. Årsaken til at jeg gir denne redegjørelse er at det ikke har vært mulig for hovedkassereren under det arbeidspress som nå hersker i Landsorganisasjonen å sette seg inn i det temmelige omfangsrike stoff. Jeg vil oppdele min redegjørelse i to avsnitt, den økonomiske bevegelse under naziststyret og Landsorganisasjonens økonomiske stilling pr. 8. mai 1945.

Jeg akter ikke å lese opp regnskapene for ikke å slå representantene i svime med tall, men vil bare benytte de trykte regnskaper som en oppslagsbok under gjennomgåelsen.

Under naziststyret ble regnskapene for Landsorganisasjonen og de fleste forbund ikke offentliggjort, men arbeidet med trykning av regnskapet ble satt igang like etter at de valgte tillitsmenn tiltrådte.

Regnskapene ble av sekretariatet besluttet avsluttet pr. 8. mai 1945 så det kan bli et klart økonomisk skille.

Jeg har i en tabellerisk oppstilling forsøkt å få fram de viktigste trekk ved den økonomiske utvikling under naziststyret. Denne stiller seg således: Bilag I.

De største utgiftsposter er pressevirksomhet, samorganisasjonene og lønninger. Presse- og opplysningsvirksomheten stiller seg således:

Bruttoutgifter fra 1941 til 1945	kr. 3 571 285.00
Annonseinntekter	kr. 568 125.00
N.A.F., refusjon N. Arbeidsliv .. «	707 691.00
	« 1 275 816.00
	kr. 2 295 469.00
Av dette har forbundene båret	kr. 1 668 491.00
Landsorganisasjonen	« 626 978.00
	kr. 2 295 469.00

Samorganisasjonene. Årsaken til de store utgifter er foruten svikt i kontingenten den alt for store administrasjon som ble anvendt og som jeg har inntrykk av var enda verre enn i Landsorganisasjonen. NS. anvendte det samme system som tyskerne å gjøre bruk av en masse mennesker i administrasjonen, og dessuten var de personer som ble ansatt under det nazistiske styre, praktisk talt alle, lite arbeidsføre.

Lønninger. De i min oversikt oppgitte lønninger utgjør kun de utbetalte beløp til sentralledelsen. Den samlede lønningssum inklusive presse, yrkesopplæring etc. lå langt høyere og var således for året 1944 kr. 434 108.00.

Bevilgninger. Jeg har her en spesifikasjon av bevilgningskontoen for årene 1941, 42 og 43 mens bevilgningskontoen for 1944 står spesifisert i revisjonsinnberetningen pg. 41. Jeg har i denne oppstilling ikke tatt med bevilgninger som ligger under kr. 1000.00.

Folkets Hus Fond. En økonomisk oversikt for årene 1940—8. mai 1945 stiller seg således: Bilag II.

Pensjonskassen. En økonomisk oversikt for årene 1941—8. mai 1945 stiller seg således: Bilag III.

Landsorganisasjonens status pr. 8. mai 1945.

Jeg vil be medlemmene slå opp på det trykte regnskap for 1945 og følge med i de refererte tall.

Debitorer. A. Eines forskudd kr. 350.00, forskudd på lønn opp-tatt og ikke opptjent. Han er gjort ansvarlig for dette beløp.

Likeså er Kåre Rein gjort ansvarlig for kr. 1 000.00, honorar for mai og juni.

«Sol i Arbeid» kr. 381.51. «Sol i Arbeid» er en statsinstitusjon som er finansiert med statens midler, og L.O. kommer til å gjøre krav gjeldende for å få dekket dette beløp.

Bergens Arbeidersamfunn	kr. 18 000.00
De Samvirkende Fagforeninger	« 13 500.00
Folkets Hus, Ålesund	« 6 217.93

er legitime poster fra eldre tid.

Folkets Hus, Trondheim kr. 304 350.00 består av en gammel post kr. 29 350.00 og en ny post à 31/11—42 kr. 275 000.00. Den siste post skal jeg komme tilbake til under L.O.'s garantier.

Folkets Hus, Tønsberg kr. 3 000.00 og Arbeiderbevegelsens Pressefond kr. 226 800.00 er legitime poster av eldre dato.

Post Folkets Hus, konto pro diverse kr. 50 679.14 må ses i forbindelse med følgende andre statusposter, Glemminggt. 1, Fredrikstad kr. 10 000.00. D.N.A. i likvidasjon kr. 435 689.90 og pant-obligasjonskonto kr. 47 160.10. Disse poster må ses i relasjon til passiv post fondervervelse Folkets Hus kr. 505 025.17 og er oppstått på den måte at NS. den 11. august 1943 gikk med på å godtgjøre L.O. det beløp som var avbetalt på Det norske Arbeiderpartis kon-verteringslån fra 25/9—1940, da partiet offisielt ble oppløst. Beløpet skulle imidlertid ikke innbetales til L.O., men skulle benyttes til å likvidere partiinteresser i Folket Hus som L.O. skulle overta til sin virksomhet.

Oslo og Akershus faglige Samorganisasjon kr. 87 500.00 er en garantipost for Østkanten Folkets Hus som L.O. måtte dekke.

Aksjer og andeler.

Barber og Frisør kr. 2.00 og Youngsgt. 11 kr. 87 500.00 er gamle legitime poster.

A/S Internas kr. 5 000.00 er en rest på en aksjekapital av kr. 50 000.— som L.O. hadde satt inn, og som siden er nedskrevet til sin virkelige verdi. I samme forbindelse vil jeg gjøre oppmerk-som på at L.O. i 1942 tvangsovertok Arbeidernes Bokhandel og betalte herfor kr. 50 000.00. Ved regnskapets oppstilling pr. 1/1—45 var hele aksjekapitalen og alle fond oppspist. Det er et glimrende eksempel på nazistisk vannstyre.

Aksjer. Arbeidernes Landsbank, Nytorget 4, Samvirke og Fol-kets Hus, Grünerløkka, er gamle legitime poster.

Aksje. Troms Fryseri kr. 100.00 er beslaglagt i Troms faglige Samorganisasjon og må føres tilbake.

Stats- og kommuneobligasjoner utgjorde pr. 1/1—41 kr. 1 892 215.00 og pr. 8/5—45 kr. 1 879 525.00. Representantene vil se at vi har statsobligasjoner av serie 44, men disse er neppe farlige og står i dag i en kurs på over 101. Antagelig kan ikke statsmaktene erklære de tegnede statslån under Quislingstyret som til sammen representerer 3 milliarder og 50 millioner, ugyldige uten at det blir for store rystelser i kredittvesenet.

Bilens konto.

31/1—42 kjøpt bil A 7238 (Steier)	kr. 15 670.00
17/11—43 kjøpt bil A 23328 (Chevrolet)	« 9 000.00
	kr. 24 670.00
19/3—45 solgt A 7238	« 7 000.00
	kr. 17 670.00
Avskrevet i alt	« 11 030.00
	kr. 6 640.00

Wilsest. 1 kr. 270 000.00. Denne ervervelse bør L.O. bibeholde. Underbokholderi kr. 211 642.36. Heri skjuler det seg en bankpost på kr. 184 628.00 som sammen med innestående i bank og kasse kr. 789 114.00 vil bringe L.O.'s bankinnskudd opp i kr. 974 579.00 mens det samme beløp pr. 1/1—41 utgjorde kr. 2 741 290.00.

Dessuten har L.O. på fond A.F.L. Ferieutvalg stående kr. 142 298.01, men da disse penger er disponert til et spesielt formål anses det ikke riktig å trekke dem inn i L.O.'s regnskap. Jeg vil foreslå at regnskapene for Ferieutvalget og L.O.'s skole for fremtiden inntas i L.O.s beretning som egne regnskaper.

Med hensyn til det ansvar som NS. måtte ha for de disposisjoner som er foretatt i L.O. og forbundene under naziststyret så er det herom meget delte meninger, idet enkelte endog mener at det bør gjøres økonomisk ansvar gjeldende for utbetalte lønninger. Jeg tror man gjør rett i å avvente fortolkningene av de lovparagrafer som foreligger og overlate denne sak til sekretariatet.

Landsorganisasjonens garantier.

Disse har fra 1940 undergått følgende forandringer:

A/S Bok og Papir	kr. 25 000.00
Erling Øverby	« 18 000.00

Den siste post må man regne med blir ubetinget effektiv, men man bør likevel forsøke å skaffe dekning i hans hus.

Folkets Hus, Trondheim.

Kalkyle pr. 18/9—42 kr. 4 650 000.00

L.O.'s garantier er:

Kr. 425 000.00 kongressvedtak 1938.

« 275 000.00 sekretariatsvedtak 1939.

Lån kr. 275 000.00 31/11—42. *

Dessuten foreligger følgende forbundsgarantier av 1942:

Jernbaneforbundet kr. 100 000.00

Kommuneforbundet « 100 000.00

Bygningsarbeiderforbundet « 200 000.00

Jern- og Metallarbeiderforbundet « 200 000.00

Disse garantier er gitt som sikkerhet for kassakredittlånet i Arbeidernes Landsbank kr. 600 000.00. Herav er imidlertid pr. 11/6—45 kun benyttet kr. 27 467.54.

Forbundenes økonomi.

Det er en vesensforskjell på de enkelte forbundsgrupper både hva gjelder administrasjonen, forbruk av penger og kontingentstreik. Den slettest administrerte gruppe må sies å være bygningsindustrien med Johannes Ringen i spissen. Under hensynstagen til kontingentstreik må man imidlertid si at forbundene har sloppet billig ifra det økonomisk sett, og det er neppe noe forbund som har fått noe økonomisk ulivsår.

Revisjonens stilling under okkupasjonstiden.

Umiddelbart etter 10. september 1941 under undtagelsestilstanden, søkte jeg en konferanse med Revisjonsutvalgets formann A. E. Gundersen, som bestemt tilrådet revisjonen å fortsette i sitt virke. Under de foreliggende forhold var det neppe heller annet å gjøre.

Hele tiden under naziststyret har det vært den aller beste kontakt mellom revisjonskontoret og de legale myndigheter. Jeg har minst hver uke hatt konferanser med Gundersen, Ambr. Olsen og som representant for sekretariatet I. B. Aase. Det har ikke vært avholdt møter, det var for risikabelt, men alle saker av betydning har vært forelagt de legale myndigheter. Nygård har jeg ikke hatt regelmessige konferanser med, han satt først lenge på Grini og satt også senere noen dager på Brettvedt, så for ham var det for stor risiko ved å komme ned i F.H., men jeg har noen ganger vært hjemme hos ham og forelag ham spørsmål av særlig viktighet.

Revisjonen har også hatt sine forbindelser i orden med F.U. særlig med Jønson, Alf Andersen, så Harald Selås og nå sist med

Frank Hansen. Spørsmålet om revisjonens forbliven i stilling er også blitt forelagt F.U. i Stockholm og vi fikk da beskjed om å forbli i stilling, avgi våre rapporter til de legale myndigheter, innsamle opplysninger og sette våre stillinger inn på spørsmål av vesentlig betydning. Det har vi da også gjort. Jeg vil her henvise til lånet av kr. 20 000.00 i N.K. og garantien for kr. 1 000 000.00 i Frimurerlogen. Dette vil framgå av de hektograferte utdrag av årsinnberetninger og antegnelser som foreligger på representantenes bord.

Likedan kan jeg tilføye at jeg i denne tid har latt hver enkelt revisor spesialisere seg i sitt forbund, så de skulle stå beredt til å gi de legale forbundsstyrer og landsmøter den nødvendige oversikt og økonomiske orientering.

En ting vil jeg særlig presisere, og det er at alle revisorer har vært ubetinget lojale og pålitelige, selv en av revisorene som ble tvunget inn på oss og som vi fryktet, selv han sto de prøver jeg har stillet for ham. Vi har denne tid stått en for alle og alle for en på revisjonskontoret, og det er den ting som har gjort arbeide mulig.

Fra L.O.s revisjon forelå en utgreiing over de forskjellige disposisjoner og forhold under N.S. styret:

Ad pensjon Aksel Schultz.

Pensjonskassens regnskap viser at Aksel Schultz er utbetalt pensjon til 30. september 1941.

Revisjonen er imidlertid bekjent med at Schultz igjen har inntrådt i fagorganisasjonens tjenste som kommissar i Norsk Murerforbund. Det må da være en selvsagt sak at Schultz må avlønnes av sitt forbund og at ytelsen fra L.O.s Pensjonskasse må opphøre fra den tid han begynte i sin nåværende stilling.

Jeg går ut fra at det for meget utbetalte beløp blir besørget tilbakebetalt.

Oslo, 2. oktober 1941.

Torjus Graver.

Pensjon til Aksel Schultz.

Der vil fra 1. oktober d. å. ikke bli utbetalt pensjon til Aksel Schultz så lenge han fungerer som formann i Norsk Murerforbund. Da feilen imidlertid skyldes administrasjonen, finner jeg å kunne frafalle kravet om tilbakebetaling av pensjonen for tiden 10.—30. september 1941.

Oslo, den 4. oktober 1941.

Odd Fossum.

K. Bakken.

Antegnelse 1.

Pressekontorets økonomi.

Revisjonen vil foreslå for Landsorganisasjonens formann at det straks pålegges Pressekontoret i samarbeid med fagbevegelsens økonomisjef å utarbeide et spesifisert budsjett for kontorets samlede drift.

Som forholdene nå er har revisjonen nærmest det inntrykk at Pressekontoret ansetter personale, anskaffer utstyr, innkjøper artikler (i januar måned 29 stk.) etc. helt uten økonomiske hensyn.

Jeg anser det nødvendig at man også likeoverfor Pressekontoret slår fast at arbeidernes penger må behandles med sparsomhet og forsiktighet.

Oslo, 31. januar 1942.

Torjus Graver.

Besvarelse.

Administrasjonen gjør oppmerksom på at Presseavdelingen foreløpig synes å holde seg innenfor rammen av sitt driftsbudsjett, men man skal ha sin oppmerksomhet henvendt på forholdet.

Imidlertid må man anse det på det rene at Presseavdelingen ved nyanskaffelser av inventar synes å ha utvist en viss flotthet som burde ha vært unngått.

Oslo, 24. novbr. 1942.

Odd Fossum.

Niels Aalholm.

Revisjonens innberetning til regnskapene for Landsorganisasjonens Folkets Hus Fond og Landsorganisasjonens Pensjonskasse for driftsåret 1941.

I. Landsorganisasjonens regnskap.

I likhet med hva som ble gjort for regnskapsårene 1939 og 1940 har revisjonen for dette driftsår utarbeidet en statistisk oppstilling over Landsorganisasjonens utgiftsposter. Denne statistikk følger som bilag til revisjonsinnberetningen.

Idet jeg henviser til denne oppstilling, vil jeg gi følgende bemerkninger og kommentarer til regnskapet og de enkelte poster.

Det forhold som preger Landsorganisasjonens årsregnskap er at det har gitt et driftsmessig underskudd, idet oppskrivning av verdipapirer, fratrasket årets tallmessige overskudd, gir en minusverdi av kr. 19 061.86. Årsaken hertil er en svikt i kontingentinntekten sammenlignet med foregående år på kr. 412 875.23. Dessuten er en del utgiftsposter øket, således konto Administrasjonen med kr. 56 595.78. Meddelelsesbladet kr. 36 046.89

og nye konti er kommet til bl. a. Landsorganisasjonens Opplysningskontor kr. 91 142.43 og Feriekontoret kr. 32 500.00.

Revisjonen mener at det driftsmessige resultat maner til ubetinget forsiktighet i alle økonomiske disposisjoner.

Bemerkninger til driftspostene.

a) Lønningskonto.

Antall personer i full beskjeftigelse ved Landsorganisasjonens kontorer pr. 31. desbr. 1940 var 28 mens dette tall pr. 31. desbr. 1941 var steget til 39. Herav 5 ved Presseavdelingen. (Personer i bistilling ikke medregnet.) Dette på tross av at Landsorganisasjonens virksomhet neppe kan sies å ha øket i tilsvarende grad. En større forsiktighet, når det gjelder nyansettelser av funksjonærer, vil revisjonen anse påkrevd.

b) Konto representasjon.

Til dette formål er det tidligere tillatt anmeldt kr. 3 000.00 pr. år. I 1941 er det medgått kr. 3 626.09 uten at revisjonen kan finne at noen bestemte årsaker kan betinge denne overstigelse.

Bemerkninger til status.

a) Landsorganisasjonens skole, Sørmarka.

Forutsetningen ved anlegg av skolen var at det skulle føres et selvstendig regnskap for institusjonen. Når man imidlertid har overført skolens driftsregnskap til Landsorganisasjonens kassakontor, er det selvsagt at det også må gjøres med skolen som statusverdi.

Denne må derfor bli å verdsette og medta i Landsorganisasjonens status.

b) Lån Fritt Folk kr. 70 500.00.

Dette er en gjennomgangspost som siden skal fordeles og innbetales av forbundene.

c) Lån Elias Volan til rest kr. 360.00.

I overensstemmelse med praksis i lignende saker vil revisjonen foreslå posten avskrevet.

Til de øvrige poster i status har revisjonen ingen merknader, og vi har forvissnet oss om at de enkelte poster er til stede og i orden. De i status oppførte bankinnskudd, obligasjoner og aksjer har gitt lovmessig utbytte som er medtatt i regnskapet.

Bemerkninger til garantiforpliktelser.

a) Garantiforpliktelse og lån i forbindelse med D.N.A.

Etter oppgave fra banken utgjør Landsorganisasjonens garanti for D.N.A.s lån pr. 31/12 1941 til rest kr. 503 912.00. Hertil kommer den i

status oppførte debetpost med kr. 30 014.21. Man må her kunne si at all billighet betinger at Landsorganisasjonen får disse beløp dekket av D.N.A.s bo og revisjonen går ut fra at Landsorganisasjonens administrasjon her utover den påvirkning som er mulig.

b) Garanti Arbeidernes Økonomiske Fellesorganisasjon Trondheim, kr 700 000.00.

Den 29/10 1941 innførte revisjonen i Landsorganisasjonens revisjonsprotokoll følgende antegnelser i ovennevnte sak som vi finner så viktig at vi også vil gjenta den i årsberetningen:

«Etter kongressvedtak av mai 1938 og Sekretariatets vedtak 13/10 1939 har Landsorganisasjonen tegnet garantier for byggingen av nytt Folkets Hus, Trondheim, til et samlet beløp av kr. 700 000.00. Revisjonen er bekjent med at den siste del av garantiforpliktelsen på kr. 275 000.00 ble gitt under hensyntagen til visse bindende utgifts- og inntektskalkyler.»

Jeg har i dette spørsmål konferert med Landsorganisasjonens kasserer Kåre Bakken og vil anmode Administrasjonen om at Landsorganisasjonen undersøker i hvilken utstrekning vår garanti er blitt effektivt. Videre entreprenørenes og leverandørenes juridiske ansvar og om det foreligger mulighet for å bringe det hele eller en del av bygget i rentebærende stand, samt om det er nødvendig å foreta visse foranstaltninger for å hindre at det ferdige råbygg ikke blir ødelagt.

II. Regnskap for Folkets Hus Fond.

Av de i status oppførte 196 lån til Folkets Hus har 64 poster i 1941 stått fastfrosset, idet hverken renter eller avdrag er betalt. For en del har antagelig dette forbindelse med at eiendomsretten til husene er uklare, og revisjonen vil henstille til Landsorganisasjonens administrasjon å ta seg av disse spørsmål.

Videre vil revisjonen igjen gjøre merksam på at en rekke av Landsorganisasjonens pantobligasjoner i Folkets Hus Fond er påført hjemmelsanmerkninger og må på ny påtale dette forhold.

III. Landsorganisasjonens pensjonskasses regnskap.

Revisjonen har forvissnet seg om at de enkelte statusposter er tilbørlig legitimert og har ingen bemerkninger til de enkelte poster i driftsåret.

Felles bemerkning.

Det foreligger ved årsoppgjøret ingen ubesvarte antegnelser og revisjonen har fått alle ønskelige opplysninger. Den tekniske orden i Landsorganisasjonens bøker, bilag og verdipapirer er god.

Oslo, den 29. april 1942.

Torjus Graver.

Statistisk oppstilling over Landsorganisasjonens utgifter for driftsåret 1941.

Inntekter:

Kontingent, samlet innbetaling fra forbundene	kr. 1 423 270.55
Renter og utbytte på aksjer, obligasjoner og lån	« 163 220.68
Oppskrivning på verdipapirer og agiofortjeneste	« 204 684.46
Diverse inntekter	« 30.54
	kr. 1 791 206.23

Utgifter:

1. Konfliktstønnad	kr. 2 139.00	0.12 %
2. Samorganisasjonene	« 294 024.70	16.42 %
3. Administrasjon:		
Lønninger og pensjoner	kr. 184 748.65	10.31 %
Reiser, forhandlinger, agitasjon, kongresser og konferan-		
ser m. v.	« 39 967.75	2.23 %
Kontorhold, husleie, rettssaker, trykksaker, inventar	« 95 411.81	5.33 %
4. Meddelelsesbladet, netto	« 320 128.21	17.87 %
5. Representantskapsmøter	« 74 508.56	4.16 %
6. Nord-Norgeskontoret	« 17 505.66	0.98 %
7. Avskrivninger	« 22 974.69	1.28 %
8. Tilfeldige poster:	« 0.00	
Redningsskøyte, kjøpeomk. Wilsesgt. 1, div. utgifter, re-		
presentasjon etc.	« 32 005.98	1.79 %
9. Løyvinger ved representantskap, sekretariat og komm.		
formann	« 243 120.00	13.57 %

68

10. Utgifter ifølge L.O.s lover og Pensjonskassens vedtekter:

D.N.A. avdrag konverteringslån	kr. 169 098.10	9.44 %
Pensjonskassa, tilskott	« 169 191.99	9.45 %
Folkets Hus Fond, kontingent	« 70 485.75	3.93 %
	« 408 775.84	22.82 %

11. Faste løyvinger:

Arbeidernes Idrettsforbund	kr. 21 669.87	1.21 %
Hushjelpens Landsutvalg	« 6 000.00	0.34 %
Feriekontoret	« 32 500.00	1.81 %
Landsorganisasjonens Opplysningskontor	« 91 142.43	5.09 %
Landsorganisasjonens Skole	« 30 492.01	1.70 %
Fagbevegelsens Arkiv	« 4 974.66	0.28 %
Yrkesopplæringskurs	« 10 085.86	0.56 %

12. Overskott

	« 196 864.83	10.99 %
	« 179 158.76	10.00 %
	kr. 1 791 206.23	100.00 %

69

13. Innkjøp av 11 salongmøblementet ekstra kvalitet kr. 15 433.25.

Revisjonen må uttrykke sin overraskelse over dette kostbare møbelinnkjøp.

Man har som en god regel innen organisasjonen holdt den linje at organisasjonens midler kun skal anvendes til det helt nødvendige utstyr og innbo, en regel som organisasjonen etter revisjonens mening er vel tjent med å overholde.

Revisjonen må derfor påtale dette innkjøp.

Oslo, den 12. juni 1942.

Torjus Graver.

Besvarelser:

Med sikte på opprettelsen av N.A.S. fant administrasjonen å burde sikre seg noen møblementet av gammel kvalitet mens de enda kunne fåes tak i. Innkjøpet er foretatt i forståelse med minister Lippestad.

Da dette ikke er forelagt meg, går jeg ut fra at møbelkjøpet vedr. N.A.S. som ovenfor anført. Beløpet blir da å belaste forskuttede omkostninger for N.A.S.

Odd Fossum.

Niels Aalholm.

20. Melding til revisjonen fra Landsorganisasjonens formann Odd Fossum. Angående visse personalforhold.

Etter formannens melding til revisjonen har Landsorganisasjonens kassakontor for regning av N.A.S. utbetalt lønn til 2 funksjonærer som etter formannens kjennskap til saken ennå ikke er inntrådt i organisasjonens tjeneste.

Dette gjelder:

Håkon Fjeld, utbetalt lønn fra 25/6—31/7 kr. 1 000.00. Sigfrid Nylander, utbetalt lønn fra 1/6—31/7 kr. 500.00.

Revisjonen finner at dette er et forhold som vanskelig kan karakteriseres sterkt nok, og jeg går ut fra at de feilaktig utbetalte beløp øyeblikkelig blir tilbakebetalt. Skjer ikke dette bør saken opptas til behandling på annen måte.

Oslo, den 8. august 1942.

Odd Fossum.

Torjus Graver.

Status pr. 30. juni 1942.

Aktiva.

Lån	kr.	719 462.44
Aksjer	«	289 192.00
Obligasjoner	«	2 043 960.00
Forbundenes revisjon	«	19 303.55
Norsk Arbeidssamband	«	35 789.91
Wilsesgt. 1	«	270 000.00
Inventarkonto	«	5 000.00
Nordlandskontoret, driftsmidler	«	2 000.00
Innestående i bank pr. 30. juni	«	1 430 031.11
Kassabeholdning pr. 30. juni	«	24 601.96

Kr. 4 839 340.97

Passiva.

Konverteringslånet	kr.	63 677.10
Arb. Økon. Fellesorganisasjon, Kr.sund N.	«	2 315.80
Wilsesgt. 1:		
Kjøbmansbanken	kr.	35 000.00
M. Skallerud, Oslo	«	20 000.00
	«	55 000.00
Bedrifts- og yrkeshygiene	«	3 021.75
Balanse (formue) pr. 1/1 1942	kr.	5 244 307.32
Underskudd 1ste halvår 1942	«	528 981.00
	«	4 715 326.32

Kr. 4 839 340.97

Oslo, den 14. august 1942.

Torjus Graver.

Vinnings- og Tapskonto pr. 30. juni 1942.

Inntekter.

Kontingent, netto	kr.	690 264.75
Renter	«	98 062.29
Pressekontoret, annonser	«	65 432.08
Folkehøgskolefondet, betalt avskrevet beløp	«	10 175.00
Fagbladene, refusjoner	«	131 980.00
Underskudd 1ste halvår 1942	«	528 981.00

Kr. 1 524 895.12

Utgifter.

Samorganisasjonene	kr.	154 906.19
Pressekontoret	«	588 501.55
Lønninger	«	105 589.47
Kontorhold	«	78 235.65
Trykksaker	«	1 927.00
Forhandlingsmøter og reiser	«	6 720.00
Forskjellige utgifter	«	1 883.76
Inventar-konto	«	62 723.55
Pensjonskonto	«	900.00
Rettssaker	«	180.00
Representasjonsutgifter	«	1 070.00
Sekretærer i Nord-Norge	«	11 164.52
Opplysningskontoret	«	110 000.00
Hushjelpens Landsutvalg	«	4 500.00
A.F.L. tilskudd pensjonskassen	«	65 292.98
Fagbevegelsens arkiv	«	1 110.45
Wilsesgt. 1, omkostninger	«	4 190.00
Bevilgninger	«	45 000.00
Undersøkelse av husleie og brenselstilhøve	«	2 000.00
Leirorganisasjonen	«	18 000.00
Landsorganisasjonens turnéer	«	11 000.00
Norsk Arbeidssamband avsetning	«	250 000.00

 Kr. 1 524 895.12

 Oversikt over de viktigste inntekts- og utgiftskonti
 for tiden 1/1—30/6 for årene 1940, 1941, 1942.

Konti	1940	1941	1942
<i>Inntekter:</i>	kr.	kr.	kr.
Kontingent, netto	821 500.40	607 544.85	690 264.75
Annonseinntekter, innk.	6 070.00	5 490.50	65 432.08
<i>Utgifter:</i>			
Samorganisasjoner	120 980.03	163 973.68	154 906.19
Pressevirksomhet, brutto	18 782.73	36 065.53	588 501.55
Lønninger	68 011.24	89 176.82	105 589.47
Kontorhold	29 812.17	42 781.59	78 235.65
Forhandlingsmøter og reiser	7 841.52	8 071.05	6 720.00
Innkjøpt inventar	606.69	453.29	62 723.55
N.A.S.			250 000.00

Kommentarer til status.

Følgende overførser gjeldende 1. halvår 1942 fra Landsorganisasjonens driftskonti til andre konti er postert i Landsorganisasjonens bøker i 2. halvår 1942 og ikke medtatt i ovenstående regnskapsoppstilling. Dette gjelder:

Overførsel fra lønningskonto til N.A.S.	kr.	12 882.69
Overførsel fra Pressekontorets lønningskonto til N.A.S.	«	12 868.78
Overføring til Norsk Arbeidsgiverforening en halvpart av utgiftene til Norsk Arbeidsliv	«	77 179.68

Ved å ta hensyn til disse poster vil Landsorganisasjonens regnskapsmessige underskudd bli redusert til kr. 426 049.85.

Ved oppstilling av mellomværende mellom Landsorganisasjonen og N.A.S. har revisjonen bygd på det utgangspunkt at de utbetalte kr. 250 000.00 er Landsorganisasjonens bidrag til N.A.S. og dette beløp er derfor ført på gevinst- og tapskonto. Derimot har jeg gått ut fra at de øvrige utbetalinger som Landsorganisasjonen har foretatt for regning av N.A.S., skal dekkes av dette bidrag og dette beløp er derfor ført som en aktiv post med kr. 35 389.91.

Vedkommende postering av inventar har jeg ført alle nyanskaffelser til utgift. Dette er gjort for å oppnå et reelt sammenligningsgrunnlag med tidligere regnskapsår hvor denne posteringsmåte er anvendt.

 Kommentarer til gevinst- og tapskonto pr. 30/6 1942, samt den tabellariske
 oversikt for de viktigste inntekts- og utgiftsposter for tiden 1/1—30/6
 for regnskapsårene 1940, 1941 og 1942.

Det som karakteriserer regnskapsterminen 1/1—30/6 1942 er et for Landsorganisasjonen helt usedvanlig stort forbruk av pengemidler. Foruten at kontingenten, som har inngått med et beløp av sedvanlig størrelse er forbrukt, har driften gitt et underskudd av kr. 426 049.85 etter at overførser til N.A.S. er foretatt for de til denne organisasjon hørende utgiftsposter.

Det ekstraordinære forbruk av midler gjelder ikke det rent faglige arbeidsfelt hvor oversikten viser at utbetalingene er helt ordinære, men spesielt er pressevirksomheten blitt overmåte kostbar med en bruttoutgift av kr. 588 501.55, hvorav til Norsk Arbeidsliv kr. 154 359.37. Man må også være merksam på at Pressekontoret har gitt relativt små inntekter, idet den effektuerte og fakturerte annonsemengde pr. 30/6 kun representerer en bruttoinntekt av kr. 109 231.94.

Revisjonen må her klandre Landsorganisasjonens administrasjon for at den ikke har sørget for å få inn det lenge bebudede budsjett for pressevirksomheten sådan at man kan få en oversikt over hvilke midler som aktes anvendt.

Jeg anser det for uforsvarlig økonomisk ledelse å la en enkel avdeling få frie hender til å benytte så store midler uten at man på forhånd har sørget for å skaffe seg oversikt over hvilke økonomiske konsekvenser dette kan medføre.

Den skjematiske oversikt viser videre at det er stor stigning til personalutgifter, kontoradministrasjon og inventarkjøp og revisjonen finner at Landsorganisasjonens økonomiske disposisjoner ikke viser den forsiktighet og respekt for arbeidernes midler som man må kunne forlange.

Oslo, den 14. august 1942.

Torjus Graver.

Vedtegninger.

21. Representasjonsutgifter N.A.S.

14/9 1942. Restaurant Viktoria uten angivelse av formål eller deltakere	kr. 1 150.00
14/9 1942. Restaurant Viktoria avslutningsfest ved studiekurs for N.A.S.s framtidige funksjonærer	« 1 529.18
	kr. 2 679.18
Frivillig refundert av Aalholm	« 300.00
	kr. 2 379.18

Utgifter til matvarer ved begge fester tilsammen kr. 688.00 pluss prosenter.

Jeg går ut fra at utgiftene vedr. N.A.S. er gjenstand for kritisk revisjon på samme måte som poster vedr. Landsorganisasjonen, og vil til disse 2 festbilag bemerke:

Det er til liten ære for organisasjonen å anvende midler på denne måte og i særlig grad er det uheldig å oppdra de framtidige ledere av en ny organisasjon etter disse linjer.

Prinsippet med at en ansvarlig arrangør ved denslags tilstelninger selv skal kunne pålegges å refundere en del av utgiftene er korrekt, og bør i framtid anvendes i større utstrekning og med beløp som virker skremmende.

Etter den ordning som er gjennomført etter revisjonssjefens forslag av 1/11 1942 skulle man være sikret mot en slik utglidning som dette tilfelle er. O.F.

Vedtegninger.

23. Landsorganisasjonens Centralbokholderi.

Revisjonen ønsker herved i anmerkningsform, i tilknytning til tidligere muntlig orientering, å gjøre administrasjonen merksam på at

Landsorganisasjonens hovedbokholderi p. t. ikke er i den stand som man må forlange og som er nødvendig av hensyn til den økonomiske oversikt.

De vesentligste mangler er:

Bokholderiets underbøker er ikke å jour, reskontro (heri innbefattet alle bankkonti) er ikke ført siden 12/9, kontoboken for Presseavdelingen er ikke ført siden 30/6, utgiftene vedr. N.A.S. er ikke konkret, kassajournalen er ikke å jour for hver dag, avstemning mellom dagkasse og kassajournal er ikke tilfredsstillende etc.

Årsaken til denne svikt i bokholderiet er at den mest øvede av de 2 bokholderidamer har vært sykmeldt i 2 mndr. (p. g. a. tuberkulose) og arbeidsmengden er derved blitt for stor for den ene kontordame som er blitt tilbake.

Administrasjonen vil sikkert forstå at det ikke er betryggende når et stort bokholderi lider av de mangler, som ovenfor av revisjonen påpekt, og jeg går ut fra at det *med en gang* blir skaffet ny og kyndig hjelp til bokholderiavdelingen inntil den sykmeldte kontordame kan gjeninnetre i sitt arbeid.

Oslo, den 22. oktober 1942.

Torjus Graver.

Besvarelser.

Personalsjefen har fått i oppdrag å ansette en kvalifisert bokholderiske. O.F.

Foreløpig økonomisk oversikt for A.F.L. for regnskapsåret 1942.

Gevinst- og Tapskonto pr. 31/12 1942.

Hushjelpens Landsutvalg	kr. 6 000.00
Kongresser og konferanser	« 1 573.68
Forskjellige utgifter	« 7 411.76
Rettssaker	« 435.00
Landsorganisasjonens turnéer	« 77 304.67
Opplysningskontoret	« 210 000.00
Wilsesgt. 1	« 4 190.00
Sekretæren i Nord-Norge	« 23 187.55
Yrkesopplæringskurs	« 51.40
Elias Volan	« 340.00
A.F.L.s tilskudd pensjonskassen	« 127 157.65
Bevilgningskonto	« 66 500.00
Trykksakers konto	« 14 455.50
Undersøkelse av husleie og brenselstilhøve	« 2 000.00
Leirorganisasjonen	« 13 000.00

Kontorhold	kr. 157 346.56
Samorganisasjonene	« 307 192.93
Lønningskonto	« 189 724.64
Forhandlingsmøter og reiser	« 19 584.05
Inventar	« 25 134.72
Prov.Konto — Annonseforvaltning	« 43 962.47
Folketeaterforeningen	« 40 000.00
Representasjonsutgifter	« 2 456.83
Pensjonskonto	« 1 800.00
Økonomilederkurset	« 2 337.00
Norges Arbeidssamband	« 250 000.00
Landsorganisasjonens Presseavdeling	« 1 227 604.36
Bilens driftskonto	« 615.30
Fagbevegelsens Arkiv	« 3 696.10

 Kr. 2 830 062.17

Gevinst og Tapskonto pr. 31/12 1942.

Arbeidernes Landsbank A/S. Aksjekonto	kr. 10 572.00
Nytorget 4.	« 520.00
Norges Kommunalbank	« 6 580.00
Oslo Kommune 1937	« 5 600.00
Den Norske Industribank	« 2 800.00
Arbeiderbevegelsens Pressefond	« 771.84
Folkehøgskolefondet innb. avskrevet fordring	« 10 174.00
Gjenreisningslånet	« 1 200.00
Statsobligasjoner	« 44 932.50
De norske Bykredittfor.	« 11 900.00
Akershus Fylkeslån	« 360.00
Kontingentkonto	« 1 255 261.70
Rentekonto	« 49 458.27
Landsorganisasjonens Presseavd. Annonseinntekter	« 288 237.32
Utgivelse av fagbladene	« 340 642.73
Ekspedering av fagbladene	« 512.60
Underskudd	« 860 539.21

 Kr. 2 830 062.17

Status pr. 31/12 1942.

Aktiva.

Barber Frisør	kr. 2.00
Grünerløkken Folkets Hus	« 9 750.00
Youngsgaten 11.	« 56 250.00
Arbeidernes Landsbank, Aksjekonto	« 211 440.00
Samvirke	« 5 000.00
Forbundenens revisjon	« 23 305.31
Nytorget 4	« 13 000.00
Norges Kommunalbank	« 184 810.00
Oslo Kommune 1937	« 149 500.00
Den norske Industribank	« 80 800.00
Statsobligasjoner	« 1 253 250.00
Wilsesgate 1.	« 270 000.00
De norske Bykredittforeninger	« 341 700.00
Sekretæren i Nord-Norge	« 2 000.00
Konto pro diverse	« 1 587 313.28
Bilens eiendomskonto	« 12 000.00
Forskuddslønn	« 13 932.14
Akerhus Fylkeslån	« 19 900.00
Bok og Papir aksjer	« 50 000.00
Inventar	« 5 000.00
Folkets Hus, Gjøvik	« 59 286.20
Oslo og Akershus fagl. Samorganisasjon, lån	« 87 312.40
N. A. S.	« 20 582.07

 kr. 4 456 133.40

Passiva.

Kassa	kr. 3 897.00
Konverteringslånet	« 10 041.10
Grosserer Holm	« 35 000.00
M. Skallerud	« 20 000.00
Bedrifts- og Yrkeshygiene	« 1 521.75
Skattetrekk	« 1 905.44
Balanse formue) pr. 1/1 1943	kr. 5 244 307.32
Underskudd 1942	« 860 539.21

 « 4 383 768.11

 kr. 4 456 133.40

Revisjonens kommentarer.

Ovenstående regnskap er ikke Landsorganisasjonens endelige årsregnskap. Det vil komme til flere memorialposter, som vil forskyve tallene mellom de enkelte konti, men *resultatmessig* kan man anta at det endelige regnskap ikke vil avvike synderlig fra ovenstående oppstilling.

Grunnen til at Revisjonen har funnet det påkrevet å forelegge Landsorganisasjonens formann en foreløbig oversikt er den at det endelige regnskap først vil foreligge avsluttet i tiden mars—april, mens revisjonen er av den mening at regnskapsoversikten avdekker forhold som betinger en hurtig inngripen.

En kalkyle over Landsorganisasjonens inntekter og utgifter for regnskapsåret 1943 stiller seg således:

Landsorganisasjonens ordinære inntekter, kontingentinntekter og kapitalavkastning gjennomsnitt for årene 1941—1942 er	kr. 1 400 000.00
Landsorganisasjonens ordinære utgifter bygget på regnskapsåret 1942	« 1 300 000.00
til disposisjon for det ordinære regnskap	kr. 100 000.00

Pressekontoret.

Norsk Arbeidsliv bruttoutgift bygget på regnskapsåret 1942	kr. 900 000.00
Fagbladene bruttoutgift bygget på regnskapsåret 1942	« 600 000.00
	kr. 1 500 000.00

Kalkulert annonseinntekt (1942 netto kr. 185 000.00)	kr. 500 000.00
Forbundenes andel i fagbladenes utgifter	« 400 000.00
	« 900 000.00

	kr. 600 000.00
N.A.S. bestilt materiell ikke effektuert pr. 31/12 1942	« 275 000.00
	kr. 875 000.00

Budsjettmessig underskudd for 1943	« 775 000.00
--	--------------

Til å møte dette har Landsorganisasjonen pr. 31/12 1942 en bankbeholdning av kr. 886 397.20.

I ovenstående kalkyle er ingen ytterligere utvidelse av Landsorganisasjonens virksomhet, f. eks. Yrkesopplæring medregnet.

Forholdet er altså at de utvekster som representeres av Pressekontoret og N.A.S. stenger for all øket virksomhet innen Landsorganisasjonen.

Et punkt som er uklart for Revisjonen er Landsorganisasjonens forhold til N.A.S. og hvorvidt Landsorganisasjonen er *juridisk ansvarlig* for N.A.S. forpliktelser, og hvor store og fra hvilke institusjoner eventuelle refusjoner kan påregnes. Refusjonene for N.A.S. og Norsk Arbeidsliv har i 1942 kun utgjort kr. 147 113.83. Jeg finner at Landsorganisasjonen må kunne forlange et rettslig binnende bevis for refusjoner eller gå til avvikling av de utgifter N.A.S. har påført Landsorganisasjonen heri inkl. Norsk Arbeidsliv.

Jeg vil henstille til Landsorganisasjonens formann personlig å ta seg av denne særlig viktige sak.

Revisjonen kan i forbindelse med Landsorganisasjonens økonomiske forpliktelser ikke undlate å komme inn på forholdet med garantien for D.N.A.s konverteringslån.

Lånets gjenværende størrelse pr. 1/1 1943 er kr. 459 320.96 og beløpets størrelse pr. 25/9 1940 ved D.N.A.s oppløsning var kr. 801 895.51.

Lånet var gitt i forbindelse med innkjøp av ny presse for Arbeidernes Aktietrykkeri A/S og det må være åpenbart urimelig at fagbevegelsen skal betale renter og avdrag på et maskinelt anlegg som en annen organisasjon har overtatt til eiendom og oppebærer inntektene av.

Revisjonen kjenner til at Landsorganisasjonens formann arbeider med løsningen av dette spørsmål og jeg regner med at denne sak må bli løst på en for fagorganisasjonen tilfredsstillende måte.

Jeg går ut fra at Landsorganisasjonen er enig med revisjonen i at en radikal økonomisk omlegging må finne sted innen Landsorganisasjonen og dens underavdelinger og at denne økonomiske stilling betinger sparsomhet og den ytterste forsiktighet i alle disposisjoner.

Av de store økonomiske spørsmål som man må oppta til gjennomføring, vil jeg spesielt som ovenfor gjøre merksam på at refusjonsordningen for N.A.S. må bringes i juridisk sikre former og dessuten må spørsmålet om å erstatte fagbladene med felles «Meddelelsesblad», eventuelt helt nedleggelse av fagbladene, tas opp til løsning. Oversikten viser at det er et spørsmål som man ikke lenger kan komme forbi.

Ved siden herav vil sparsomhet og forsiktighet i den daglige drift samlet innspare store beløp, og jeg må her rette den kritikk mot økonomiavdelingen at den på dette punkt i vesentlig grad har sviktet sin oppgave.

Jeg skal nedenfor motivere dette med en analyse av de enkelte driftskonti.

A. Lønningskonto.

pr. 1/1 1941 var Landsorganisasjonens lønningsutgifter ved sentralkontoret kr. 113 608,80 og antall funksjonærer 19.

Pr. 15/1 1943 er Landsorganisasjonens og N.A.S. lønningsutgifter ved sentralkontoret kr. 264 529,80 pr. år, med et antall funksjonærer av 45½.

Disse funksjonærer fordeler seg således på kontorene:

Formannens kontor,	antall funksj.	pr. 1/1 1941	2 antall f.	15/1 1943	2
Økonomiavdelingen,	«	«	—«—	2	« —«— 5
Kasse og bokholderi,	«	«	—«—	2	« —«— 4
Personalkontoret,	«	«	—«—	0	« —«— 2
Organisasjonskontoret,	«	«	—«—	0	« —«— 1
Tariffkontoret,	«	«	—«—	0	« —«— 1
Statistiske Kontor,	«	«	—«—	3	« —«— 5½
Juridiske Kontor,	«	«	—«—	4	« —«— 3
Pressekontoret, (fagbl.)	«	«	—«—	0	« —«— 7
Yrkesopplæringskontoret,	«	«	—«—	0	« —«— 5
Opplysningsavdelingen,	«	«	—«—	1	« —«— 1
Sosialavdelingen,	«	«	—«—	0	« —«— 1
Revisjonskont., (b. av L.O.)	«	«	—«—	2	« —«— 2
Fellesadministrasjonen,	«	«	—«—	3	« —«— 6

I ovenstående liste er ikke medregnet funksjonærer som er fraværende på grunn av sykdom, her er kun vikaren medtatt.

Ved samorganisasjonene stiller funksjonærtallet seg således:

Aust-Agder fagl. Samorg.	pr. 31/12 1940	1	pr. 31/12 1942	2
Bergen og Fylkene	«	—«—	5	« —«— 5
Buskerud fagl. Samorg.	«	—«—	2	« —«— 5
Finnmark	—«—	«	—«—	1
Hedmark	—«—	«	—«—	3
Hønefoss	—«—	«	—«—	1
Namdalen	—«—	«	—«—	1
Nordmøre	—«—	«	—«—	1
Nordland	—«—	«	—«—	2
Opland	—«—	«	—«—	2
Oslo og Akershus	«	—«—	5	« —«— 3
Rogaland fagl. Distr. org.	«	—«—	2½	« —«— 4
Romsdal fagl. Samorg.	«	—«—	1	« —«— 1
Sunnmøre	—«—	«	—«—	1
Sørlandet	—«—	«	—«—	2
Telemark	—«—	«	—«—	2
Tros fylkes fagl. Samorg.	«	—«—	1	« —«— 6
Trøndelag	—«—	«	—«—	5
Vestfold	—«—	«	—«—	3
Østfold	—«—	«	—«—	3

Revisjonen er klar over at flere av disse funksjonærer er ansatt for å organisere N.A.S. administrasjon, men det har nå gått en rundelig tid siden N.A.S er besluttet utsatt og disse funksjonærer fortsetter likevel uten arbeidsoppgaver.

Jeg anser det uforvarlig og umoralsk å benytte arbeidernes penger til å betale unødige funksjonærer.

Enn videre vil Revisjonen peke på følgende poster:

B. Representasjonskonto.

Representasjonsutgifter	L.O.	kr.	2 456.83
—«—	N.A.S.	«	4 838.27
—«—	Pressekontoret	«	2 234.44
			Kr. 9 529.54

C. Inventar.

Landsorganisasjonens innkjøp 1942	kr.	25 134.72
N.A.S. innkjøp 1942	«	65 495.73
Pressekontorets innkjøp 1942	«	21 883.29
		Kr. 112 513.74

D. Landsorganisasjonens teaterturnéer.

Lån og tilskudd	kr.	77 304.62
-----------------	-----	-----------

E. Pressekontoret, innkjøpte artikler.

Norsk Arbeidsliv	kr.	24 162.75
Fagbladene	«	37 016.13
		Kr. 61 178.88

Revisjonen vil til slutt som sitt syn presisere at fagbevegelsens økonomiske politikk må gå ut på med forsiktighet og sparsomhet å forvalte organisasjonens midler til beste for medlemmene og at de misbruk som hittil har funnet sted må bringes til opphør.

Oslo, 30. januar 1943.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Revisjonen.

Torjus Graver.

Jeg har overfor økonomiavdelingen påpekt revisjonens kritikk. Jeg er enig i revisjonens antegnelser. Økonomiavdelingen er blitt pålagt å forvalte Landsorganisasjonens midler på en annen måte.

Odd Fossum.

28. Revisjonens fortsatte bemerkninger til regnskapene for driftsåret 1942 for L.O., L.O.s pensjonskasse og Folkets Hus fond.

Revisjonen vil henvise til sin innberetning av 30. januar 1943 til den foreløpige økonomiske oversikt for A.F.L. for regnskapsåret 1942, inntatt folio 13—17 i revisjonsprotokollen.

Den tilsynelatende store forskjell på den foreløpige økonomiske oversikt og det endelige regnskap er at årets underskudd er brakt sterkt nedover. Dette er i det aller vesentligste oppnådd ved å utligne kr. 597 542.75 som tilskudd til fagbladen og Norsk Arbeidsliv i tillegg til det tidligere i året utlignede beløp således at tilskuddet fra forbundene for hele året kommer opp i en samlet sum av kr. 938 185.48. For året 1939, som var et ordinært driftsår og hvortil revisjonen har tilgjengelige regnskaper var forbundenes samlede utgifter til fagbladenes utgivelse kr. 435 632.69. Landsorganisasjonen har således for regnskapsåret 1942 forbedret sitt eget driftsregnskap ved å ekstra beskatte forbundene med kr. 500 000.00 på denne konto.

Revisjonen må derfor fastholde den kritikk av Landsorganisasjonens økonomiske ledelse, som er gitt i innberetning av 30. januar 1943.

Til statuspostene i Landsorganisasjonens regnskap har revisjonen følgende merknader:

1. Etter opplysningene fra Økonomiavdelingen er den i status oppførte kredittpost på avisen Fritt Folk kr. 58 300.00 en bevilgning til abonnement. Posten må derfor avskrives på neste års regnskap.
2. Gjeldsbrev fra Oslo og Akershus faglige Samorganisasjon på kr. 87 312.40 mangler og må skaffes til veie. De øvrige poster i status er av revisjonen gjennomgått og funnet tilbørlig legitimert.

Den tekniske orden i Landsorganisasjonens bokførsel er god og det fremlagte regnskap med spesifikasjoner og fortegnelser over garantiansvar gir, etter revisjonens mening, et riktig bilde av Landsorganisasjonens økonomiske stilling.

Oslo, 17. juni 1943.

Torjus Graver.

Besvarelser:

Samorganisasjonen tilskrevet 3. september 1942. E. K.

Gjeldsbrev på kr. 87 312.40 er mottatt 7. oktober 1943 og levert kassa til oppbevaring. E. Kyrre.

Kyrre har fått i oppdrag å bringe orden i de forhold rev.anm. nr. 28, 1 og 2 berører.

Referert i arbeidsutvalgsmøte 2. september 1943.

Odd Fossum.

35. Finansiering av frontkjemperskolen i Kviteseid.

Budsjett: 1. kurs kr. 102 000.00.

Det er for revisjonen uklart hvilken grunn Landsorganisasjonen har til å finansiere denne skole, hvis elever ingen forbindelse har med Landsorganisasjonen, og hvis oppgave vesentlig er å utdanne stats- og kommunefunksjonærer.

Jeg går imidlertid ut fra at Staten skal refundere beløpet, men jeg kan i den forbindelse ikke unnlate å gjøre merksam på refusjonskravene for Norsk Arbeidssamband. Pr. 1. oktober 1943 har Landsorganisasjonen til gode på denne konto kr. 318 507.75, hvorav intet er refundert siden 30. desember 1942. Dette viser faren ved å foreta forskuddsutbetalinger uten at skriftlig bindende utsagn om refusjonsterminene foreligger, og revisjonen går derfor ut fra at Landsorganisasjonens ledelse straks sørger for å få refusjon for utleggene til frontkjemperskolen tilbakebetalt.

Oslo, 13. oktober 1943.

Torjus Graver.

Ref. i arbeidsutvalgsmøte 9. desember 1943.

Odd Fossum.

Til

14. oktober 1943.

styret for A/S Bok & Papir,
herr Nils Aalholm,

Norges Forsikringsforbund, Tollbodgt. 17, 8. etasje, her.

Gjennom forskjellige kilder har jeg fått den opplysning at firmaets økonomiske stilling ikke er så sterk som tidligere, hvilket angivelig skal ha sin grunn i innkjøp av store kvanta av ukurante artikler, spesielt treleker. Arbeidernes Landsbank opplyser også på henvendelse fra revisjonen at den av Landsorganisasjonen garanterte kassakreditt på kr. 25 000.00 p. t. er overtrukket.

Som revisjonssjef i den organisasjon som er eier av aksjene i A/S Bok & Papir finner jeg det for å være min plikt å konstatere om de omhandlede forhold medfører riktighet eller ikke.

Jeg må derfor på vegne av A.F.L. anmode styret om å framlegge en spesifisert oversikt over forretningens økonomiske stilling bilagt med styrets kommentar om i hvilken utstrekning varebeholdningen forsvarlig kan oppføres i full pris. eller i hvilken grad den må nedsettes for å tilsvare den faktiske verdi. Likedan vil jeg anmode styret om å ta under overveielse betimeligheten av under de nåværende forhold å utgi de planlagte julehefter.

Gjenpart av nærværende skriv er innklebet i L.O.s revisjonsprotokoll.

Ærbødigst

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Revisjonen.

Torjus Graver.

42. *A/S Bok & Papir.*

Revisjonen vil herved gjøre landslederen oppmerksom på at det ikke er avholdt generalforsamling i A/S Bok & Papir for året 1944. Dette er direkte i strid med selskapets lover og vedtekter, som bestemmer at generalforsamling skal avholdes hvert år innen utgangen av mars måned.

Videre gjør revisjonen oppmerksom på at det forlangte regnskap pr. 1. november 1943 ikke er blitt forelagt og heller ikke regnskapet for hele driftsåret 1943.

Oslo. 11. april 1944.

Torjus Graver.

43. *Antegnelser vedr. Landsorganisasjonens garanti for Arbeidernes Landsbank kassakredittlån til Nedre Vollgt. 19 (Frimurerlogen) kr. 625 000.00.*

Ifølge opplysninger som er kommet til revisjonens kunnskap gjennom protokoll fra fagrådsmøte og skrivelse fra Arbeidernes Landsbank A/S om båndleggelse av kr. 625 000.00 av Landsorganisasjonens deponerte verdipapirer, har Arbeidernes faglige Landsorganisasjon den 27. f. m. underskrevet følgende *kausjonserklæring*:

«Arbeidernes faglige Landsorganisasjon inngår herved som selvskyldnerkausjonist likeoverfor Arbeidernes Landsbank A/S for et beløp av kr. 625 000.00 — sekshundrefemogtyvetusen 0/100

med tillegg av renter og omkostninger i anledning et av banken til Nasjonal Samlings Hjelpefond bevilget byggelån på 1 million kroner for eiendommen Nedre Vollgt. 19, Oslo. For kausjonsansvaret pantsetter Arbeidernes faglige Landsorganisasjon norske stats- eller statsgaranterte obligasjoner som kan godkjennes av banken for minimum pålydende det garanterte beløp.

Garantien skal være gjeldende inntil det av Arbeidernes Landsbank A/S bevilgede lån i sin helhet er dekket og omfatter også forpliktelse for Landsorganisasjonen til å overta den del av ansvaret som eventuelt ikke måtte bli dekket ved det av Statens Pensjonskasse tilsagte faste lån til konvertering av byggelånet. Så lenge kausjonsansvaret er løpende skal Landsorganisasjonen ha prioritet etter Arbeidernes Landsbank A/S i den panteobligasjon stor kr. 1 000 000.00 som ifølge lånekontrakten skal være deponert i banken.

Arbeidernes Landsbank A/S godtgjør Arbeidernes faglige Landsorganisasjon halvparten av den fastsatte byggelånsprovisjon med kr. 5 000.00 — femtusen —.

Oslo, den 27. mars 1944.»

For å klarlegge denne sak finner revisjonen det korrekt å framheve følgende momenter:

Skattetakst Nedre Vollgt. 19, iflg. offentlig register av 1941 kr. 2 230 000.00.

Tidligere gjeldsforpliktelser: 1. prioritets pantelån til Norges Brannkasse kr. 2 000 000.00.

Ombygningsslån: Kassakreditt i Arbeidernes Landsbank A/S kr. 1 000 000.00, herav med Landsorganisasjonens garanti kr. 625 000.00.

(Som sikkerhet er utstedt pantobligasjon til A.F.L. undertegnet av riksoekonomisjef Ralph Fossum.)

Framtidig finansieringsplan:

Skriftlig tilsagn fra Statens Pensjonskasse om overtagelse av den del av eiendommens gjeld som ligger over kr. 2 000 000.00 men innenfor rammen av 6/10 av ny skattetakst, dog begrenset til kr. 1 000 000.00.

Kassakredittens varighet:

1. juni 1944.

Revisjonen finner å måtte påtale den av Landsorganisasjonen gitte garanti både av økonomiske og prinsipielle grunner.

1. *Økonomisk vurdering.*

En sammenstilling av skattetakst kontra fast lån viser etter revisjonens mening at det er en risiko til stede med å finansiere ombygningen, særlig når man tar i betraktning de vanskelige og kostbare arbeidsforhold som for tiden hersker. Videre må det sees som et ubetinget svakhetstegn ved finansieringsplanen at man ikke har benyttet det overflødig rike pengemarker til å skaffe seg lån gjennom et finansinstitutt, men at man har vært nødt til å gå til garanti fra uvedkommende tredjemann.

2. *Prinsipiell vurdering.*

Som Landsorganisasjonens ledelse kjenner til, og som tidligere utvetydig klarlagt av meg i revisjonsantegnelse av 19. april 1943, er det en ufravikelig regel innen fagbevegelsen at en ledelse i intet tilfelle har lov til å ta noen risiko med arbeidernes midler.

Som påpekt i den ovenfor nevnte antegnelse innskrenket fagbevegelsens plassering av sine sparemidler seg til:

a) Bankinnskudd, b) stats- og kommuneobligasjoner, c) kjøp av fast eiendom, d) kjøp av 1. prioritets pantobligasjoner, d. v. s. de ubetinget verdier som forelå på markedet. Denne økonomiske linje var fastlagt av arbeiderne selv i en rekke kongress- og landsmøtevedtak.

Jeg går ut fra at Landsorganisasjonens ledelse er klar over at det er en for fagbevegelsen hittil ukjent økonomisk linje som man her har

slått inn på, og denne linje kan jeg som revisjonssjef i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon ikke være med på å gi min godkjenning. Jeg vet positivt ut fra en rekke eksempler fra fagbevegelsens møter at en ledelse som har gått til et sådant skritt som her er gjort, nemlig å risikere arbeidernes oppsparte midler på et for fagbevegelsen uvedkommende formål, ville ha fått et ubetinget mistillitsvotum, og da grunnlaget for mitt revisjonsarbeid, som jeg før har klarlagt for Landsorganisasjonens ledelse, er de fagorganiserte arbeideres mening og vilje, finner jeg at grunnlaget for mitt fortsatte arbeid innen fagbevegelsen er borte. Jeg må derfor såfremt garantiforholdet ikke blir avvirket snarest, benytte meg av den rett som er hjemlet en revisor i h. t. lov av 22. februar 1929 og Handelsdepartementets regler for revisors plikter av 30. september 1930 § 5 annet ledd, hvori det heter:

«Hvis en skjedd antegnelse ikke er berettiget, forklart eller på annen måte er ordnet innen en rimelig frist, skal revisor gjøre henvendelse herom til den som har ansatt ham, og gjøre datert anførsel herom i revisjonsprotokollen. Blir forholdet ikke ordnet til revisors tilfredshet, etter at sådan henvendelse er skjedd, plikter revisor på esget ansvar å avgjøre om han forsvarlig kan fortsette i den pågjeldende revisorstilling.»

Oslo, den 18. april 1944.

Torjus Graver.

Revisjonens innberetning for driftsåret 1943 til regnskapene for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, Landsorganisasjonens Pensjonskasse og Folkets Hus Fond.

Revisjonen har for året 1943 revidert de ovennevnte regnskaper og skal hertil bemerke:

1. Revisjonen har gjennomgått alle statusverdier og funnet dem tilbørlig legitimert med den unntagelse at andelsbevis av 11. mai 1943 for Andelslaget Youngsgt. 11, stort kr. 12 500.00 mangler.
2. Regnskapsførselen er kontrollert fortløpende og alle summeringer og avstemninger i forbindelse med denne er kontrollert av revisjonen.
3. Revisjonen finner at det foreliggende avsluttede regnskap er fullstendig og med de vanlige underbilag tilstrekkelig spesifisert og at det gir et riktig bilde av Landsorganisasjonens økonomiske stilling og regnskapsmessige resultat for året 1943.
4. Kontroll av kasse med samtidig kontroll av bankbeholdninger er foretatt 6 ganger i årets løp til ubestemte tider i overensstemmelse med garantipolisens krav. Kontroll av at de bokførte verdipapirer

er til stede er skjedd 2 ganger i årets løp, siste gang i forbindelse med revisjon av årsregnskapet.

5. De kursnoterte verdipapirer er oppført etter dagens kurs. For de øvrige verdipapirer er den tidligere fastlagte kurs bibeholdt uten endringer i inneværende regnskapsår. De foretatte oppvurderinger for verdipapirer er anført til reguleringsfondet, som tjener som en reserve for framtidige kurssvingninger.
6. Landsorganisasjonens inventar er i årets løp kontrollert av Revisjonskontorets personale i forbindelse med gjennomføringen av det fullstendige inventarregnskap. Det samme gjelder Landsorganisasjonens materialkontor med beholdninger.
7. Så vidt revisjonen har kjennskap til er ikke Landsorganisasjonens verdipapirer pr. 31. desbr. 1943 stilt som sikkerhet for noen gjeld uten at dette framgår av status og garantifortegnelsen.
8. Etter oppgave fra Arbeidernes Landsbank A/S har Landsorganisasjonen følgende garantiansvar:

Kassakreditt:

D.N.A.s konverteringslån	ca. kr. 85 500.00
Konto Nye Presse	« 380 000.00
Elias Volan lån + renter	« 1 206.38
Bok & Papir	« 25 000.00

Vekselobligasjon:

Erling Øverby	« 2 400.00
---------------------	------------

Pantobligasjoner:

Tårnhuset, Bergen, 4. prioritet	« 67 500.00
Folkets Hus, Ålesund	« 12 500.00
Folkets Hus, Glomfjord (pål. kr. 20 000.00)	« 10 000.00
Folkets Hus, Glomfjord (pål. kr. 10 000.00)	« 3 750.00
Folkets Hus, Trondheim	« 275 000.00
Folkets Hus, Trondheim	« 425 000.00

med prioritet etter kr. 2 800 00.00.

18. februar 1942 garanti Oslo Postkontor, Oslo, i anledning av portoavgift for medlemsblad, gyldig inntil videre kr. 20 000.00.

9. Revisjonen har flere ganger og særlig i forbindelse med årsinnberetningen for 1942 gjort Landsorganisasjonens ledelse oppmerksom på den økonomiske utglidning som Landsorganisasjonen befinner seg i p. g. a. det store pengeforbruk.

Jeg finner det korrekt i tabellarisk oppstilling å orientere ledelsen om bevegelsen på de enkelte konti:

	1940.	1941.	1942.	1943.
	Beløp.	Beløp.	Beløp.	Beløp.
Konto.	kr.	kr.	kr.	kr.
Samorganisasjoner	226 361.00	294 024.00	305 599.00	444 744.00
Pressevirksomhet				
(Meddelelsesbladet) ..	49 317.00	84 184.00	1 227 104.00	1 293 591.00
Lønninger	157 709.00	182 948.00	188 797.00	256 318.00
Kontorhold	58 325.00	79 025.00	157 346.00	148 426.00
Trykksaker	11 528.00	5 919.00	14 455.00	
Forh. og reiser	20 889.00	23 646.00	19 584.00	12 619.00
Kongr. og styremøter ..	55 712.00	17 505.00	1 573.00	
Diverse utgifter	3 292.00	1 151.00	7 033.00	3 000.00
Inventar	2 658.00	8 269.00	21 464.00	8 831.00
Tilskudd til pensjonsk. .	87 308.00	169 192.00	127 157.00	122 986.00
Opplysnings- og Skolev. .	96 161.00	131 720.00	180 306.00	100 935.00
Streikeunderstøttelser ..	40 921.00	2 139.00		
Ordinære bevilgninger .	20 807.00	35 620.00	64 000.00	50 645.00
Feriestipendier og				
feriekontor		232 500.00		
Landsorg. turnéer			77 304.00	3 520.00
Norges Arbeidssamband,				
tilskudd			250 000.00	
 Inntekter:				
Kontingent	1 531 517.00	1 183 686.00	1 255 261.00	1 095 597.00
Renter	138 865.00	163 220.00	135 011.00	120 900.00
Annonseinntekter	10 855.00	9 676.00	200 382.00	170 768.00
Forbundenes tilskudd til				
utgivelse av fagbl. ...			507 092.00	445 057.00
Forbundenes tilskudd til				
utgivelse av N.A.			431 093.00	
N. Arbeidsg. tilskudd til				
N.A.				200 000.00

De viktigste konti som må påtales er:

a. Samorganisasjonene.

Stigningen i samorganisasjonenes utgifter skyldes delvis den nye kontingentordning med direkte innbetaling av kontingent til Landsorganisasjonen gjennom forbundene, idet kontingenten er sunket fra det vanlige ca. 50 pst. (alle samorganisasjoner regnet under ett) til ca. 40 pst., men den enda mere tungtveiende årsak er stigningen i funksjonærantallet og lønnsutgiftene.

1939:

Antall ansatte tillitsmenn og funksjonærer 40.
Samlede lønnsutgifter kr. 184 833.20.

1943:

Antall ansatte tillitsmenn og funksjonærer 65.
Samlede lønnsutgifter kr. 306 337.56.

b. Lønningskonto Landsorganisasjonen.

En sammenligning mellom 1939 og 1943 viser følgende forhold:

1939:

Antall tillitsmenn og funksjonærer (inkl. revisjonen) 32.
Samlede lønnsutgifter kr. 158 489.62.

1943:

Antall tillitsmenn og funksjonærer (inkl. rev. og pressa) 69.
Samlede lønnsutgifter kr. 449 716.11.

Revisjonen vil i den forbindelse gjøre oppmerksom på at det i tabellen oppsatte beløp kr 256 318.00 kun omfatter Landsorganisasjonens Sentralledelse.

En kalkyle for 1944 på basis av desember 1943 viser en budsjettmessig lønningskonto for 1944 på kr. 436 872.48, heri ikke medregnet de utgifter som de i 1944 allerede foretatte nyansettelser betinger.

C. Pressekontoret.

Pressekontorets utgifter fratrukket annonseinntekter utgjorde for driftsåret 1942 kr. 1 026 772.00 og for 1943 kr. 1 122 823.00. Når man sammenligner disse utgifter i forhold til kontingentinntekten, skulle ytterligere kommentarer være overflødig.

Revisjonen kan i denne forbindelse ikke unnlate å komme inn på det spesielle forhold med Pressekontorets annonser. Etter oppgave fra den daværende økonomileder i Landsorganisasjonen var annonseinntekten i 1943 beregnet til kr. 500 000.00 mens den har innbrakt kr. 170 768.00 ÷ ikke oppgjort tap på A/S Internas.

Konklusjonen av den tabellariske oppstilling og revisjonens bemerkninger under punkt a., b. og c.

Den 30. januar 1943 innførte revisjonen bl. a. følgende passus i revisjonsprotokollen:

«Jeg går ut fra at Landsorganisasjonen er enig med revisjonen i at en radikal økonomisk omlegging må finne sted innen Landsorganisasjonen og dens underavdelinger og at denne økonomiske stilling betinger sparsomhet og den ytterste forsiktighet i alle disposisjoner.»

Herpå ble følgende besvarelse gjort av Landsleder Fossum innført i revisjonsprotokollen i februar 1943:

«Jeg har overfor økonomiavdelingen påpekt revisjonens kritikk. Jeg er enig i revisjonens antegnelse. Økonomiavdelingen er blitt pålagt å forvalte Landsorganisasjonens midler på en sunnere måte.
Odd Fossum.»

På tross av landslederens påtegning kan ikke revisjonen se at det på de anførte punkter er foretatt noen forandring til det bedre, hvilket også driftsresultatet og tabell viser.

*Revisjonens videre kommentar til regnskapet.
Landsorganisasjonens skole, Sørmarka.*

I den tid Landsorganisasjonens skole førte eget regnskap var det medtatt i Landsorganisasjonens beretning som en egen juridisk person med gjeldsforpliktelse til Folkehøgskolefondet.

Som forholdene nå ligger an vil revisjonen foreslå skolens eienomsverdi med maskiner og inventar overført til Landsorganisasjonens status.

Avsetting vedr. Det Norske Arbeiderpartis konverteringslån.

For de 2 siste måneder av året 1943 ble den vanlige avsetting til konverteringslånet sløyet. Sålenge fagorganisasjonens garanti til Arbeidernes Landsbank A/S for restlånet gjelder må imidlertid denne post medtas, og den er derfor postert i året 1944. Den herved oppståtte regnskapsmessige forskyvning mellom driftsåret 1943 og 1944 utgjør kr. 18 061.20.

Landsorganisasjonens refusjoner.

Som det av spesielt bilag innklebet i revisjonsprotokollen framgår har Landsorganisasjonen pr. 31/12 1943 følgende refusjonskrav:

Norsk Arbeidsgiverforenings refusjon for utgiftene til Norsk Arbeidssamband.

Landsorganisasjonens utgifter til Norsk Arbeidssamband
1942 (eksklusiv L.O.s tilskudd kr. 250 000.00) kr. 417 695.90
Landsorganisasjonens utgifter til N.A.S. 1943 « 262 307.31

kr. 680 003.21

Derav $\frac{1}{2}$ part kr. 340 001.60
÷ tidligere refundert « 147 113.83

Saldo kr. 192 887.77

Norsk Arbeidsgiverforenings refusjon for utgiftene til Norsk Arbeidsliv.

Landsorganisasjonens samlede utbetalinger ÷ annonseinntekter 1942 kr. 461 037.64

Landsorganisasjonens samlede utbetalinger ÷ annonseinntekter 1943 « 632 600.71

kr. 1 143 638.35

Derav $\frac{1}{2}$ part kr. 571 819.17

Herav refundert « 200 000.00

Saldo kr. 371 819.17

Departementets refusjon til Frontkjemperskolen.

Landsorganisasjonens samlede utbetalinger pr. 31/12 1943 .. kr. 76 462.69

Revisjonen går ut fra at Landsorganisasjonens ledelse sørger for å få refusjonskravene honorert, men vil påpeke at enkelte av kravene er ca. 2 år.

Som det av revisjonsinnberetning vil sees er revisjonsbemerkningene til årsregnskapet ikke av teknisk men av kritisk art, og revisjonen har derfor funnet å måtte forme sin konklusjon således:

- Teknisk er regnskapet fullstendig og oversiktlig med god orden i bøker, bilag og dokumenter. Revisjonen har fått alle opplysninger, og det foreligger ved årsoppgjøret ingen ubesvarte tekniske antegnelser. Revisjonen foreslår derfor den tallmessige og tekniske del av Landsorganisasjonens regnskap for 1943 godkjent.
- Disposisjonsmessig finner revisjonen at regnskapet er i strid med Landsorganisasjonens tidligere økonomiske praksis og med den av landsleder Fossum tidligere refererte innførsel i revisjonsprotokollen og finner derfor ikke å kunne avgi noen tilråding om godkjenning av regnskapet for Landsorganisasjonen.

Oslo, 2. mai 1944.

Torjus Graver.

Fortsatt antegnelse vedr. Landsorganisasjonens garanti for Arbeidernes Landsbank's kassakredittlån til Nedre Vollgt. 19 (tidl. Frimurerlogen).

Etter opplysning gitt av Arbeidernes Landsbank foreligger nå taksten over Nedre Vollgt. 19 etter at ominnredningen er avsluttet, og har gitt en verdiansettelse av kr. 2 800 000.00. Økonomisjef Kyrre opplyser videre at det er konferert med N.S. Hjelpefond om innfrielse av lån i Arbeidernes Landsbank som pr. 1/10 d. å. hadde en størrelse av

kr. 894 538.98 uten at dette har medført noe resultat. Hermed vil altså Landsorganisasjonens garanti av 27. mars d. å. like overfor Arbeidernes Landsbank tre i kraft, og Landsorganisasjonen blir derfor tvunget til å selge de båndlagte verdipapirer. Landsorganisasjonen får på denne måte ombyttet sine eldste og beste verdianbringelser i en pantobligasjon av usikker verdi.

Jeg hadde under sterk overveielse, som det framgår av antegnelsen av 18. april d. å., å tre tilbake som revisjonssjef ved garantiens inngåelse, idet jeg var helt uenig i den linje at Landsorganisasjonens formue skulle benyttes til garanti for uvedkommende tredjemann, men da jeg fikk de opplysninger at garantien ville bli av helt midlertidig karakter uten å medføre noen framtidig økonomisk konsekvens for Landsorganisasjonen, fant jeg under tvil å kunne fortsette i min stilling.

Etter takstens avholdelse er situasjonen imidlertid avklart, og jeg ser meg derfor nødsaget til å ta konsekvensen av den foreliggende kjennsgjerning. Den handling som her er foretatt av Landsorganisasjonens ledelse finner jeg å måtte karakterisere som uansvarlig og uhederlig like overfor de organiserte arbeidere og det er en handling som er helt i strid med min moral og rettsoppfatning.

De i revisorloven påbudte konferanser er avholdt sammen med minister Lippestad den 8. juni og 7. juli og sammen med landsleder Fossum den 11. mai d. å.

Jeg må derfor herved meddele landsleder Fossum at jeg fratrær min stilling som revisjonssjef i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon lørdag den 21. ds. ved arbeidstidens slutt.

Revisjon og kassaopptellinger er ved min fratreden å jour, og det foreligger ingen antegnelser som ikke er innført i revisjonsprotokollen.

Oslo, 11. oktober 1944.

Torjus Graver.

Avskrift.

Oslo, den 21/10 1944.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon,
Oslo.

Ad Nedre Vollgt. 19. (Tidligere Frimurerlogen.)

Under henvisning til vårt brev av 18. ds. kan vi herved meddele at byggelånet i dag er innfridd i sin helhet med renter og omkostninger.

Landsorganisasjonens garantierklæring av 27. mars 1944 følger hoslagt. Likeledes vedlegges Deres pantsettelseserklæringer av samme dato, idet vi i dag beordrer overført de pantsatte verdipapirer til Deres forvaltningsdepot hos oss i Den norske Creditbank.

Den deponerte pantobligasjon stor

kr. 1 000 000.00 — enmillion kroner

er samtidig utlevert til Norges Rederforbund.

Overensstemmende med lånekontrakten godskrives vi pr. dato Deres foliokonto kr. 5 000.00 i byggelånsprovisjon. Vi ber Dem erkjenne mot-takelsen av nærværende skriv med bilag.

Ærbødigst

Arbeidernes Landsbank A/S.

L. O. Bjørnseth.

G. Johnsen.

Revisjonens innberetning for regnskapsåret 1944 til regnskapene for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, Landsorganisasjonens pensjonskasse og Folkets Hus Fond.

Revisjonen har for året 1944 revidert de ovennevnte regnskaper og skal hertil bemerke:

1. Revisjonsarbeidet er fremmet fortløpende og alle regnskapsbøker innbefattet hjelpebøker og bibøker er kontrollert. Alle summeringer og avstemninger i forbindelse med regnskapene er gjennomgått av revisjonen.
2. Revisjonen har gjennomgått alle statusverdier og funnet dem tilbørlig legitimert med følgende unntagelser tilhørende gruppe «Over-tatte Folkets Hus», hvor pantobligasjoner for overdragelsesbeløpene ikke er til stede:

Glemmengt. 1, Fredrikstad	kr. 27 750.00
Folkets Hus, Borge i Tune	« 1 000.00
—«— Mysen	« 12 600.00
—«— Konnerud	« 1 000.00
—«— Hokåsen	« 3 000.00
—«— Løten I.	« 2 500.00
—«— Løten II.	« 2 000.00
—«— Ådalsbruk	« 2 000.00
—«— Vang	« 1 000.00
—«— Ringsaker	« 1 600.00
—«— Mo	« 3 500.00
—«— Vestsiden	« 3 500.00
—«— Furnes	« 6 800.00
—«— Galterud	« 3 150.00
—«— Stange	« 4 650.00
—«— Espa	« 2 350.00
—«— Ål	« 2 100.00
—«— Eydehamn	« 1 000.00
—«— Melhus	« 2 979.00
—«— Honningsvåg	« 4 050.00

Revisjonen er imidlertid klar over at tilretteleggelsen av disse pantobligasjoner er under stadig arbeid. *

Så vidt revisjonen kjenner til er ingen av Landsorganisasjonens aktiver belånt eller beheftet uten at det framgår av status etter at båndleggingen på kr. 1 000 000.00 av Landsorganisasjonens ihende-haverobligasjoner i forbindelse med garanti for Nedre Vollgt. 19 er hevet ifølge skrivelse fra Arbeidernes Landsbank A/S av 21. oktober 1944.

- Kontroll av kasse med samtidig kontroll av banksaldi er foretatt 6 ganger i årets løp og innført i revisjonsprotokollen i overensstemmelse med Garantipolisens krav. Kontroll av at de bokførte verdipapirer er til stede er skjedd 2 ganger i årets løp, siste gang i forbindelse med årets regnskapsavslutning.

For å oppnå en ytterligere sikkerhet, for så vidt angår de deponerte verdier, har revisjonen i begynnelsen av året 1945 foreslått for Landsorganisasjonens administrasjon at alle uttak av de poet, for så vidt angår Landsorganisasjonen eller de tilsluttede forbund, skal kontraseres av revisjonen. Pålegg herom er utsendt til forbundene ved rundskriv fra Landsorganisasjonen datert 7. april 1945.

- De kursnoterte verdipapirer er oppført etter kursliste pr. 31/12. For de øvrige verdipapirer er den tidligere fastlagte kurs benyttet uten endringer i inneværende regnskapsår. De foretatte oppvurderinger er overført til kursreguleringsfondet.
- Landsorganisasjonens inventar er i årets løp kontrollert av revisjonskontorets personale og likeså Landsorganisasjonens materialregnskap med beholdninger. Derimot er ikke inventar og bibliotek Wilsesgate 1, inventarisert eller katalogisert, og revisjonen går ut fra at dette blir bragt i orden så hurtig som mulig. Vedkommende katalogisering av biblioteket har revisjonen kjennskap til at dette arbeid er satt i gang.
- Etter oppgave fra Arbeidernes Landsbank A/S hadde Landsorganisasjonen pr. 31/12 1944 følgende garantier:

Kassakreditt:

D.N.A.s konverteringslån	kr. 75 150.00
Konto Nye Presse	« 380 000.00
Bok og Papir A/S	« 25 000.00

Vekselobligasjon:

Erling Øverby	« 1 800.00
---------------------	------------

Pantobligasjoner:

Tårnhjørnet, Bergen, 4. prioritet	« 59 500.00
---	-------------

Folkets Hus, Ålesund	« 12 500.00
—«— Glomfjord (pål. kr. 29 000.00)	« 10 000.00
—«— Glomfjord (pål. kr. 10 000.00)	« 2 750.00
—«— Trondheim	« 275 000.00
—«— Trondheim	« 425 000.00

med prioritet etter kr. 2 800 000.00.

Garanti:

Oslo Postkontor i anledning av portoavgift for «Meddelelsesbladet» kr. 20 000.00.

- I forbindelse med regnskapsavleggelsen for året 1943 oppsatte revisjonen en tabellarisk oversikt over bevegelsen på de viktigste regnskapskonti for året 1940 til 1943. Vi finner det korrekt å fortsette denne oversikt.

	1940. Beløp. kr.	1941. Beløp. kr.	1942. Beløp. kr.	1943. Beløp. kr.	1944. Beløp. kr.
Samorganisasj. .	226 361.00	294 024.00	305 599.00	444 744.00 nt.	514 391.00 nt.
				(N.A. og fagbl.)	
Pressevirksomhet (Meddel.bl.) ...	49 317.00	84 184.00	1 227 104.00	1 293 591.00	713 972.00
Lønninger (L.O.)	157 709.00	182 948.00	188 797.00	256 318.00	252 432.00
Kontorhold	58 325.00	79 025.00	157 346.00	148 426.00	76 717.00
Trykksaker	11 528.00	5 919.00	14 455.00		
Forh. og reiser .	20 889.00	23 646.00	19 584.00	12 619.00	11 685.00
Kongresser og styremøter	55 712.00	17 505.00	1 573.00		915.00
Diverse utgifter	3 292.00	1 151.00	7 033.00	3 000.00	4 487.00
Inventar	2 658.00	8 269.00	21 464.00	8 831.00	10 174.00
Tilsk. pensj.k. ..	87 308.00	169 192.00	127 157.00	122 986.00	134 818.00
Opplysnings- og Skolev.	96 161.00	131 720.00	180 306.00	100 935.00	115 062.00
Konfl.underst. ..	40 921.00	2 139.00			
Ord. bev.	20 807.00	35 620.00	64 000.00	50 645.00	166 466.00
Feriestipendier og feriekontor		232 500.00			15 000.00
Landsorganisasjo- nens turnéer ...			77 304.00	3 520.00	1 981.00
Norges Arbeids- samband			250 000.00		37 674.00

Inntekter:

Kontingent	1 531 517.00	1 183 686.00	1 255 261.00	1 095 597.00	963 300.00
Renter	138 865.00	163 220.00	135 011.00	120 900.00	97 731.00
Annonseinnt.	10 855.00	9 676.00	200 382.00	170 768.00	158 504.00
N. Arb.g.for. refusjoner				200 000.00	470 262.00
Forbundenes tilskudd til utgivelse av fagbl.			507 092.00	445 057.00	285 249.00
Forbundenes tilskudd til utgivelse av N.A.			431 093.00		

De viktigste konti som må opptas til analyse er:

Samorganisasjonene.

Bruttoutgiften på denne post for 1944 har utgjort kr. 857 933.00 og innkommet kontingent kr. 343 542.00. Antall tillitsmenn og funksjonærer pr. 1/1 1944 var 42 stykker, mens antallet pr. 31/12 samme år var øket til 57.

Revisjonen er bekjent med at der er foretatt oppsigelser av personalet som kommer til å innvirke på regnskapsåret 1945 med et beløp på ca. kr. 90 000.00, men etter de undersøkelser revisjonen har foretatt kan denne besparelse ytterligere forøkes i vesentlig grad. Vi vil gjøre Landsorganisasjonens administrasjon oppmerksom på det misforhold som i en rekke samorganisasjoner råder mellom utgiftene til faglig arbeid og kursvirksomhet kontra lønnsutgifter. Vi henviser til samorganisasjonenes budsjetter og regnskaper.

Lønninger.

Lønnsutgiftene ved Landsorganisasjonens sentralledelse viser i 1944 i forhold til 1943 en liten nedgang, idet de er gått ned fra kr. 256 000.00 til kr. 252 000.00. Av lønnsutgiftene for 1944 utgjør dessuten kr. 5 762.00 erstatning for tapt ferie. De samlede lønnsutgifter i Landsorganisasjonen for året 1944 inkl. alle avdelinger utgjør kr. 434 108.00.

Revisjonen har tidligere karakterisert Landsorganisasjonens personale som overflødig stort og har også tidligere presisert sitt syn når det gjelder overflødige lønnsutbetalinger, men da vi er kjent med at Landsorganisasjonens økonomiavdeling har opptatt et meget energisk arbeid for å komme misbruk på denne konto til livs og da vi kjenner til at lønningskontoen allerede fra begynnelsen av året 1945 er vesentlig redusert, finner vi på det nåværende tidspunkt å ville stille oss avventende til denne post.

Tilskudd pensjonskassen.

Økningen på denne konto korresponderer med økningen i fagbevegelsens lønnsutgifter, idet Landsorganisasjonen etter reglementet plikter å tilsvare det beløp som pensjonstrekk hos personalet utgjør. I 1941 er tillegget tatt med for 1940 og 1941.

Bevilgninger og bidrag.

De vesentligste poster under denne konto er:

Fond skadelidte fagorganiserte	kr. 45 100.00
Hjelp til ulykken i Bergen netto	« 30 000.00
Regnskapskurs Skog og Land	« 50 000.00
Landskonferanse Skog og Land	« 15 000.00
Landskonferanse Hotell og Restaurant	« 3 000.00
Søksmål M. Olsen, Stavanger	« 5 000.00

Norsk Arbeidsgiverforenings refusjon Norsk Arbeidsliv.

Den langvarige konflikt mellom Landsorganisasjonen og N.A. angående Norsk Arbeidsgiverforenings prosentvise andel til utgiftene ved utgivelse av N.A.L., ble i 1944 løst på den måte at partene hver skal bære 50 pst. av disse utgifter. Foruten det i regnskapet anførte beløp kr. 470 262.33 utgjør refusjon til Norsk Arbeidsliv ytterligere kr. 56 301.15 som av Norsk Arbeidsgiverforening var refundert for meget vedk. Norsk Arbeidssamband og som ble regulert ved den endelige avregning.

Avskrivning på aksjer.

Denne avskrivning fordeler seg således:

Bok og Papir A/S	kr. 37 500.00
A/S Internas	« 45 000.00

I Bok og Papir A/S er hele aksjekapitalen plus fond innkjøpt av Landsorganisasjonen i 1942 for kr. 50 000.00 tapt, og i A/S Internas er av en aksjekapital, innskudd av Landsorganisasjonen på kr. 50 000.00, kun kr. 5 000.00 i behold.

Landsorganisasjonens tidligere økonomisjef Nils Aalholm har vært formann i styret i begge selskaper under denne økonomiske utvikling.

Kontorrekvisita.

Inntekt	kr. 33 061.06
---------------	---------------

Inntektene på denne konto har foruten den avanse som regner sin årsak i at den ikke har funnet det nødvendig å operere med lagerbeholdning i denne lille forretning og beholdningen har p. g. a. de vanskelige innkjøpsforhold gått tilbake i løpet av regnskapsåret.

Folkets Hus Fond.

Til regnskapet for Folkets Hus Fond har revisjonen ingen bemerkninger. Det er i 1944 kun foretatt utlån til et beløp av kr. 9 250.00 og fondet står derfor som en reserve for å møte de byggekrav som vil melde seg etter krigen. Årsaken til inntektsposten «inngått på tidligere avskrevne fordringer» er den at Landsorganisasjonen tidligere etter pålegg har nedskrevet alle sine krav på Folkets Hus til realisasjonsverdier.

Landsorganisasjonens pensjonskasse.

Landsorganisasjonens pensjonskasse har i driftsåret 1944 gitt et driftsmessig underskudd av kr. 10 950.25. Dette er et uholdbart forhold, idet forutsetningen er at summen av årenes driftsoverskudd delvis skulle bygge opp de reservefond som kassen mangler. Revisjonen vil henlede administrasjonens spesielle oppmerksomhet på pensjonskassens økonomiske utvikling.

De 3 regnskaper som omfattes av årsavslutningen er etter revisjonens mening oversiktlig og tilbørlig spesifisert. Den tekniske orden er god innen alle grener av Landsorganisasjonens bokholderivirksomhet.

Det foreligger ved årsoppgjøret ingen ubesvarte antegnelser og revisjonen har fått alle begjærte opplysninger. Etter vår mening gir det fremlagte regnskap et riktig bilde av driftsresultatene og den økonomiske stilling pr. 31/12 1944.

Oslo, 17. april 1945.

Torjus Graver.

Norsk Forbund for Offentlige Yrker.

Gjeldsbrev.

Undertegnede Kåre Olavsens erkjenner herved å være Norsk Forbund for Offentlige Yrker skyldig kr. 20 000.00 — tyvetusen kroner —, der med 4½ pst. rente pr. år tilbakebetales med kr. 500.00 pr. mnd. de første 12 mndr. og deretter kr. 1 000.00 pr. mnd. til lånet er tilbakebetalt. Betales ikke avdragene og rentene i rett tid er lånet i sin helhet straks forfalt til betaling og kan inntales uten dom. For beløpet er der utstedt veksel trukket av meg og akseptert av Odd Fossum og Sjøanne Melstrøm. Fornyes ikke vekselen er lånet straks forfalt til betaling.

Oslo, 2. april 1943.

Kåre Olavsens.

Undertegnede advokat Sven Getz bekrefter at underskriveren er over 21 år og at underskriften er skjedd i mitt påsyn.

Oslo, 2. april 1943.

Sven Getz.

Lån til Kåre Olavsens, kr. 20 000.00.

I henhold til gjeldsbrev datert 2. april 1943 har Kåre Olavsens mot kausjon av Odd Fossum og Sjøanne Melstrøm lånt i Norsk Forbund for Offentlige Yrker, avdeling kommune, kr. 20 000.00 — tyvetusen kroner.

Revisjonen må på det skarpeste påtale denne lånetransaksjon. Det er uforenlig med all renselig organisasjonspraksis å benytte forbundets midler til utlån til privatpersoner. Revisjonen innstiller på at det blir gjort ansvar gjeldende like overfor forbundets leder.

Oslo, 17. april 1943.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Revisjonen.

Torjus Graver.

Forbundsleder Sven Getz's svar på revisjonens antegnelse av 17. april 1943 ang. lån til Kåre Olavsens stort kr. 20 000.00.

Jeg må be om at revisor framlegger grunnlaget for berettigelsen av ovenstående antegnelse. Det er på forhånd av meg undersøkt om det var noe til hinder for denne plassering til 4½ pst. og det er opplyst at det ikke er noe i veien for det.

Formen på ovenstående antegnelse er av den art at jeg forlanger legitimert de skriftlige av forbundet kjente bestemmelser som er til hinder.

Oslo, 17. april 1943.

Sven Getz.

I gjensvar til forbundslederens besvarelse av 17. ds. til vår antegnelse av samme dato vil revisjonen anføre:

Anvendelse av et forbunds midler kan deles i 2 kategorier: A. Driftsmidler. B. Sparemidler.

Til A. Driftsmidler. Herunder kan også forekomme utlån, men kun til formål som er livsviktige for forbundet. Disse typer utlån er i det vesentligste:

1. Lån til avdelinger som er i vanskeligheter. Eksempel Norsk Kommuneforbunds lån til avdeling 80, Sporveisreparatørenes Forening, Bergen.
2. Lån til forsamlingshus på steder hvor et forbunds foreninger er enerådende. Eksempel Norsk Tekstilarbeiderforbunds lån til Folkets Hus, Dale.
3. Lån til bedrifter for å forhindre arbeidsledighet blant forbundets medlemsstokk. Eksempel Norsk Bygningsarbeiderforbunds lån til Bolig-Bygg.
4. Lån til medlemmer til hjemreise eller liknende.

Revisjonen går ut fra at det i antegnelsen omhandlede lån ikke aktes regnet innen denne ramme.

Til B. Sparemidler. Det har vært en ufravikelig kotyme innen fagbevegelsen at ingen forbundsledelse har hatt lov til å ta noen risiko når det gjelder plasseringen av arbeidernes midler. Plasseringsområdet har derfor vært meget snevert og har innskrenket seg til: Bankinnskudd, fast

eiendom, kommune- og statsobligasjoner samt helt sikre pantobligasjoner i fast eiendom. Utenom denne ramme har et forbundsstyre ikke gått, bortsett fra de utlån som sorterer under kategori A. Spekulasjon basert på forhøyede rentesatser, men forringet sikkerhet, har ikke forekommet i fagbevegelsen. Revisjonen kjenner tidligere heller intet tilfelle hvor et forbunds midler er benyttet til å finansiere enkeltpersoner. På denne bakgrunn reagerte revisjonen meget sterkt når et så stort beløp som kr. 20 000.00 — tyvetusen — ble utlånt til en forbundet helt uvedkommende person og til et for forbundet helt uvedkommende formål. Dertil kommer at en kausjonssikkerhet som kun bygger på kausjonistens inn-tekter, er et for svakt grunnlag for utlån av arbeidernes midler.

En forbundsleder har etter vår mening som sin økonomiske oppgave på forsiktigste måte å forvalte medlemmenes midler. Fravikes denne regel er ikke forholdet lenger renslig.

Med vårt kjennskap til medlemmenes innstilling vet revisjonen at det her omhandlede lån ikke ville være blitt godkjent i et medlemsmøte (landsmøte), og da det er rettesnoren for revisjonens arbeid, måtte vi innstille på at forbundslederen ble gjort ansvarlig.

Oslo, 19. april 1943.

Graver.

Ved telefonhenvendelse til revisor Graver til nærmere uttalelse om hvor de bestemmelser jeg har bedt påvist er å finne mener han at det ikke finnes noe, men at det er noe som heter kotyme.

Det er derved fastslått at antegnelsen er skjedd uten hjemmel i noen for meg gjeldende bestemmelse, hvilket var undersøkt og bedt opplyst på forhånd. Etter den form antegnelsen er gitt på et så åpenbart manglende grunnlag kan det ikke bli uten følger for revisor.

Jeg har påtalt overfor revisor Eid — at den utbetaling av tre måneders lønn til seg selv som Erling Olsen har foretatt da han sluttet selv ulovlig overhodet ikke er funnet verdig til en merknad i denne revisjonsprotokoll.

Revisor Gravers framferd vil bli forelagt Landsorganisasjonen med et bestemt krav fra forbundets side om at han må stå til ansvar for en uobjektiv behandling av og delvis tilsidesettelse av sine plikter — og en særlig ondartet formet antegnelse uten hjemmel i forbundets gjeldende bestemmelser for plasering av forbundets midler.

Oslo, 19. april 1943.

Sven Getz.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon,
herr landsleder Odd Fossum, hersteds.

25. mai 1943.

Idet jeg henviser til muntlig konferanse med Dem av 10. ds. må jeg på ny komme tilbake til tidligere revisjonsantegnelse med vedte-ning vedrørende kelter Kåre Olavsens lån i Norsk Kommuneforbund. Gjenpart av antegnelsen og vedte-ning er tidligere tilstilt Dem.

Som De av revisjonens vedte-ning av 19. april vil se har jeg der gitt uttrykk for mitt syn når det gjelder et forbunds pengeplasering, og i konferansen gjorde jeg Dem videre oppmerksom på hvor særdeles viktig jeg anså det for å være at ingen utglidning fant sted.

Under den ovenfor nevnte konferanse stilte De meg i utsikt at innen 14 dager skulle saken muligens være ordnet og beløpet tilbakebetalt forbundet, men da denne frist nå er utløpet uten at innløsning av lånet har funnet sted, må jeg skriftlig gjenta mitt muntlige krav til Dem om å få fratre som revisjonssjef.

Ifølge lov av 22. februar 1929 og Handelsdepartementets regler for revisorers plikter av 30. september 1930 l 5, annet ledd, heter det:

«Hvis en skjedd antegnelse ikke er berettiget forklart eller på annen måte er ordnet innen en rimelig frist, skal revisor gjøre henvendelse herom til den som har ansatt ham og gjøre datert anførsel derom i revisjonsprotokollen. Blir forholdet ikke ordnet til revisors tilfredshet etter at sådan henvendelse er skjedd, plikter revisor på eget ansvar å avgjøre om han forsvarlig kan fortsette i den pågjeldende revisorstilling.»

Grunnen til at jeg går til dette skritt i forbindelse med denne sak er at jeg anser det av prinsipiell betydning at arbeidernes penger blir forvaltet på en ubetinget forsvarlig måte og jeg vet videre at jeg har de organiserte arbeideres ubetingede tilslutning til mitt standpunkt.

Under ordinære tider hadde jeg uten videre benyttet den rett som revisorloven gir meg til å fratre, men da jeg antar det vil komme i strid med de sene gitte forordninger, må jeg herved anseke om og forlange at De løser meg fra min stilling som revisjonssjef i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Graver.

2. juli 1943. Lånet kr. 20 000.00 innfriet.

Graver.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon,
herr Odd Fossum, her.

Oslo, 26. mars 1942.

Idet jeg referer til muntlig konferanse med Dem av i dag, tillater jeg meg å søke om å få fratre min stilling som revisjonssjef i A.F.L.

Etter de i vår fagpresse skisserte retningslinjer er jeg klar over at kun personer tilsluttet partiet NS bør inneha de administrative stillinger i Norges Arbeidssamband, og jeg har også under mitt arbeid merket de vansker som ellers kan være til stede.

Jeg sender denne søknad på dette tidspunkt, da jeg finner det korrekt at den nye revisjonssjef blir med på å forberede planleggelsen av regnskapene som den nye organisasjon betinger, mens det antagelig

er riktig at jeg blir med på å revidere og underskrive regnskapsoppgjørene for det tidsrom kontrollen har sortert under min ledelse. Av årsoppgjør gjenstår for tiden Landsorganisasjonens og 3 forbundsregnskaper, så det antagelig vil gå med 1 å 2 måneder før min fratreddelse blir effektiv.

Med solidarisk hilsen
Torjus Graver.

Peder Birkeland: Et spørsmål til Graver vedrørende pensjonskassen. Tilbakebetalingen av innskudd er det de penger som er betalt til funksjonærer, som har sluttet i fagorganisasjonen? Meningen er jo at forbundene må tilbakebetale innskuddene for den del som faller på dem. På den måte vil pensjonskassen få tilbakebetalt 369 000 kroner. Noe vil kanskje ikke komme tilbake av disse penger, men det meste må en ha rett til å hevde kommer tilbake og da vil kassens stilling ikke se så mørk ut som Graver ga uttrykk for.

I. B. Åse: Når det gjelder spørsmålet om tilbakebetaling så gjelder det bare de tillitsmenn som gjennintrer i sine stillinger. Pensjonskassens stilling vil dermed riktignok styrkes, men i forsikringsmessig stand vil den allikevel ikke komme. Den sak må vi se på til fagkongressen.

De forskjellige års regnskaper ble deretter gjennomgått, for årene 1941, 1942, 1943, 1944 og 1945, det siste fra 1. januar til 8. mai, og foranlediget ingen uttalelser fra representantene.

Dirigenten foreslo: «Regnskapene for 1941, 1942, 1943, 1944 og fram til 8. mai 1945 er referert og revisjonssjefens redegjørelse til samme tas til etterretning og forelegges kommende kongress.

Elias Volan: Jeg har ikke noe å innvende til selve forslaget, men det er spørsmål om det dekker alt. Det presenteres regninger rundt i forbund, samorganisasjoner og også i Landsorganisasjonen. Det er bestillinger som er foretatt på mange ting. Det vil være riktig at representantskapet slår fast at fagorganisasjonen ikke føler seg forpliktet til å betale noen regninger for rekvirerte saker eller for tjenester som er utført under nazistytet.

I. B. Åse: Jeg tror det vil være riktig å utvide dette forslag til også å gjelde forbundene og at disse innhenter opplysninger videre fra organisasjonene rundt i landet. Blant annet har vi også Folkets Hus rundt omkring og som er blitt temmelig ødelagte. Når det gjelder regninger etter rekvisisjoner fra det nazistiske styre så har vi inntatt det standpunkt ikke å betale. Hva videre de funksjonærer angår som vil ha sitt pensjonsinnskudd utbetalt, så har vi nektet det der hvor det gjelder N.S.-medlemmer eller

stripete. De har selv stilt seg utenfor det som er lov og rett og har ingen adgang til å stille krav.

Dirigenten: Vi vil foreslå at Graver, Bech og Åse utarbeider et forslag som dekker det hele forhold.

Peder Birkeland: Men det kan jo være materiale vi har bruk for og som vi derfor bør betale.

I. B. Åse: For at representantskapets medlemmer skal få et inntrykk av hva det gjelder kan jeg fortelle at det f. eks. er bestilt 100 millioner kontingentmerker til det såkalte Arbeidssamband. Firmaet har opparbeidet 75 millioner merker og det hadde sikret seg et forskudd på 100 000 kroner. De penger må vi kreve tilbake og firmaet må for sitt vedkommende kreve pengene eller anmelde det på rette sted. De ferdige merker var oppstabet i Wilses gate 1 og er solgt etter 2 øre pr. kg.

Voting: Dirigentens forslag ble vedtatt.

Konrad Nordahl: Det framgikk av Gravers beretning at han fikk oppfordring av fagorganisasjonsfolk utenfor Norge om å sitte i sin stilling. Jeg vil bekrefte det. Vi anså det som en meget viktig nøkkelstilling. Det har sikkert ikke vært noen lett oppgave og jeg er sikker på at jeg har representantskapets medlemmer med meg når jeg retter en takk til Graver og de folk som satt ved siden av ham i disse årene. (Bifall.)

Punkt 6: Lønnsordningen og arbeidsforholdene.

Konrad Nordahl: Jeg har på felles forbundsstyremøte og på landsstyremøter og hovedstyremøter redegjort for disse saker, så det skulle vel være unødvendig å gå så langt inn på disse ting. Men jeg må gi et kort resumé. De som var utenfor landets grenser og drev med fagorganisasjonens arbeid var sterkt interessert i disse ting, når det gjaldt okkupasjonens slutt. Det ble ikke gjort noe før Dahl kom til London, tilkalt av Regjeringen. Han ble konsulent for Regjeringen. Vi fikk så i oppdrag å lage et utkast til provisorisk anordning, som ble sendt Sosialdepartementet, og vi fikk *Provisorisk anordning av 15. september 1944*. Prinsippet var at alt som hadde med tariffavtaler å gjøre skulle gå gjennom de to organisasjoner. Dermed fikk vi hånd om disse ting i overgangstiden. Nå må en i denne forbindelse erindre at ingen visste noe om hvordan vi ville få tilbake vårt land. Mange fryktet for at vi ville få et helt ødelagt land. Vi fikk heldigvis ikke det. I § 1 fastslåes at i private virksomheter skal de tariffavtaler som bestod 9. april 1940, fortsatt være gjeldende. Forslag til tariffavtale som var framsatt av offentlig meglingsmann eller som

partenes forhandlere var blitt enige om før 9. april 1940, uten at det var avgjort den nevnte dag, skal ansees som vedtatt og gjeldende på samme måten fra frigjøringen. Oppstår det tvil om hvilke vilkår skal gjelde i henhold til foregående ledd, skal spørsmålet forelegges for og avgjøres av den i § 9 nevnte tvistenemnd etter at vedkommende meglingsmanns uttalelse så vidt mulig er innhentet. Slik som vi har fått det til i landet vårt, er det ikke nødvendig for Landsorganisasjonen å benytte det slik som det står. Men vi har i § 5, siste ledd: «Sosialdepartementet kan beslutte at tvister som ikke blir løst ved at lønnsavtale blir opprettet i samsvar med foranstående bestemmelser, skal bringes inn for den i § 6 omhandlede lønnsnemnd, hvis avgjørelse har samme virkning som tariffavtale. Beslutning herom skal treffes innen 3 dager etter at saken er kommet inn til departementet.» Det er en voldgiftsklausul vi finner der. Det var henstillinger og antydninger om at når en ikke kom til enighet ved forhandlinger så skulle en få en ordning som ga departementet adgang til å bestemme. Jeg sa fra at jeg ikke ville være med på en ordning som stadfestet voldgift i alle tilfelle. Rent prinsipielt er jo vår stilling den. Jeg konsulterte Sverige og en var der enig i en lønnsnemnd til å begynne med. Men det skulle ikke bli nødvendig all den stund Arbeidsretten kom i virksomhet igjen. Det som er spørsmålet er hvor lenge denne bestemmelse skal vare og det står det tydelig nemlig inntil et år etter fiendtlighetenes opphør med mindre Kongen annerledes bestemmer. Men denne forordning som de mange andre vil komme opp i Stortinget. Denne forordning vil komme fram for det nye Storting i november måned. Spørsmålet blir da hvilken stilling vi får i det nye Storting. Utgangspunktet for alle lønninger og øvrige arbeidsvilkår skal være forholdene som de var før 9. april 1940. Der er i den siste tid gjennomført så mange nedsettelse av arbeidsvilkårene, at nåværende tariffavtaler ikke kan opprettholdes. Dette gjelder både offentlig lønninger og for lønninger i det private bedriftsliv, så vel tariffestede som ikke tariffestede. For det private bedriftsliv vil dette si at de ved riksmeglingsmannens forslag av 1. juni 1940 gjennomførte lønnsnedsettelse atter utbetales til arbeiderne etter hvert som landet befries. Videre at en legger til grunn meglingsmennenes forskjellige forslag til tariffavtaler fra tiden før 9. april 1940. I riksmeglingsmannens forslag av 4. januar 1940 blir derfor den indeksregulering som skulle gjennomføres automatisk uten påkrav fra noen av partene pr. 15/6 1940-indeks å iverksette fra befrielsen. De indeksreguleringer derimot som skulle gjennomføres alene etter påkrav av en av partene, (de

«halvautomatiske») kan derimot ikke gjøres gjeldende i henhold til forslaget av 4. januar 1940. Imidlertid var der en del fag hvor forslag var fremsatt uten at det pr. 9. april 1940 var gitt meddelelse om resultatet av behandlingen. Dessuten var der fag hvor et forslag var blitt forkastet uten at der innen nevnte dag var framkommet noe nytt forslag til tariffavtale. I begge tilfelle skal de framsatte forslag ansees som vedtatt og således danne grunnlaget for de nye lønnsutbetalinger. I Riksmeglingsmannens forslag av 1. juni var inntatt en bestemmelse om at der skulle opptas forhandlinger om akkordtariffer i bygningsfagene, kan bare forandres på den måte som er fastsatt i den provisoriske anordning. På samme måte forholdes ved eventuelle forandringer av de generelle tillegg som var gitt arbeiderne ved enkelte gruver i løpet av 1941 eller 1942. De tariffmessige lønninger har siden krigsutbruddet ikke fulgt prisstigningen hverken helt eller delvis. Tvertimot ble der fra 1. juni 1940 gjennomført en lønnsnedsettelse på 12 øre for menn og 8 øre for kvinner. Selv om disse beløp i henhold til paragraf 1 skal tilbakeføres, er likevel reallønnen sunket. De individuelle lønnsendringer som er skjedd i henhold til de bestående tariffavtaler bibeholdes. Forordningen er også gjort gjeldende for norganiserte bedrifter. Så har man skog- og landbruket. Der er en prosentvis nådd lenger enn for de øvrige arbeidere. Men vi har likevel vært nødt til å kreve forhandlinger for enkelte grupper hvor betalingen fremdeles er lav. Med hensyn til kystfarten så har vi der forhandlet med arbeidsgiverne slik at disse arbeidere får tillegget også for kostholdet, som ofte inngår som en del av deres lønn. Så er vi videre kommet opp i et vanskelig forhold. Vi har gjort gjeldende at det ytterligere tillegg på 30 og 20 øre pr. time skal gjøres gjeldende på de foreliggende lønninger. I Papirindustrien ligger det klart, men vi har andre yrker hvor der imellomtiden er gitt forskjellige tillegg. Flere bedrifter har gitt sine arbeidere tillegg fordi de har hatt arbeid for tyskerne. Det finnes også andre skikkelige arbeidsgivere som har forbedret stillingen for sine folk. Jeg anser det usmakelig å premiere de arbeidsgivere som intet har gjort i denne tid for å hjelpe sine arbeidere, men som i stedet har tjent store penger. Vi har grupper som veiarbeiderne, som har fått et tillegg fra 97 øre til kr. 1.70 i Finnmark. Jeg fikk arbeidsgiverforeningens representant i London til å gå med på at lønningene skulle stå urørt. Men det blir et misforhold her. Vi skal ha megling for veiarbeiderne. De lå så lavt tidligere at de har ingen margin å gå på og vi må derfor gjøre alt for at disse lavestlønnede får en noe høyere kompensasjon enn andre. Det samme må

gjøres gjeldende for skogsarbeiderne og fiskerne. Da vi hadde vedtatt 30 og 20 øre i lønnstillegg kom der en beretning fra den økonomiske hjemmefront om at en bare burde utbetale 15 øre i første omgang og senere de neste 15 ør. Vi så det imidlertid slik at som forholdene på det lønsmessige hadde ligget an helt fra 1940 var det rett og riktig å gå til dette tillegg med en gang. Nå står spørsmålet for oss om vi skal kreve nye lønnsforhandlinger og dermed tillegg. Det vil gi seg utslag i prisstigning og vi står i fare for inflasjon. Det vil ramme arbeiderne mest. Det har vi sett i andre land. Allerede i 1942 ble der sendt regjeringen henstilling om at staten ytet tilskudd for å få prisene nedover. Vi mente den vei var bedre å gå enn å gå til lønnstillegg. Vi fikk ikke noe svar på dette. Vi purret senere på ny om denne sak, men heller ikke da fikk vi noe svar. Vi foreslår at denne saken tas opp igjen. Personlig ser jeg slik på det — ut fra den situasjon land og folk i dag står oppe i — at det vil være en fordel om staten gjennomfører en kredittordning som gjør det mulig for alle lønsmottakere å kjøpe de rasjoner av klær, skotøy, husgeråd m. v. som etter hvert kommer i handelen. Istedenfor inflasjon er det bedre at staten ofrer noen papirmillioner som setter lønsmottakerne i stand til å anskaffe seg noe av de saker og ting som de nå så sårt savner.

Sekretariatet foreslår:

Ad Lønnsvilkårene.

1. Representantskapet anmoder sekretariatet og de interesserte forbund om snarest å få opptatt forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening om lønnsvilkårene innen de ulike fag og industrier.
2. Sekretariatet bemyndiges til å oppsi lønnsavtalene med Norsk Arbeidsgiverforening av 27. mars og 15. november 1944.
3. I samsvar med London-sekretariatets henvendelse til Den Kgl. Norske Regjering av 12. oktober og 10. november 1943 rettes en ny anmodning om
 - a) som en midlertidig foranstaltning å få vareprisene redusert, bl. a. ved å yde offentlig tilskott til de viktigste forbruksvarer,
 - b) å gjennomføre en kredittordning som gjør det mulig for alle lønsmottakere å kjøpe de rasjoner av klær, skotøy, husgeråd m. v. som etterhvert kommer i handelen.

Besluttet å ta middagspause kl. 15.15.

Ettermiddagsmøtet tirsdag den 19de juni.

Dirigent: *John Skårvold.*

Protokollen fra formiddagsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

Fortsatt behandling av punkt 6: Lønnsordningen og arbeidsforholdene.

Torbjørn Henriksen: Det er ikke meget å si til den ordning vi er kommet fram til ved den provisoriske anordning av 15. september 1944. Tvertimot tror jeg det var heldig at vi kom såvidt. Ser vi på andre land, så må en kunne si at vi ligger bedre an enn mange av disse. Men det er klart at vi også må se på framtida. Landet er svekket og det vil bli en stadig kamp for å komme opp igjen på de forhold vi tidligere hadde. I denne kamp må vi gjøre alt mulig for å utnytte kronen mest mulig. Vi ser det såkalte frie næringslivs menn gjøre alt for å søke å komme vekk fra all offentlig kontroll. Landsorganisasjon, forbund og samorganisasjoner må reise en kraftig og effektiv opinion for å øke kjøpeevnen. Videre må vi legge alt an på en effektiv kontroll av all margin innenfor næringslivet, ja jeg vil si at vi må legge like så sterkt arbeide på dette som når det gjelder selve lønningernes størrelse. Her måtte en kunne utbygge og utnytte kooperasjonen mer enn tidligere. Det vil være riktig at L.O. tar et initiativ her, som er i overensstemmelse med småkårsfolkets interesser. Det vil være riktig at fagorganisasjonen sier fra at det er den som er kooperasjonens tyngde og at en der er med og legger nye arbeidslinjer. Videre må det settes inn en opinion mot svartehandlerne. Vi har alle interesse av at varene kommer den vante vei. Det er ikke noe angivere, det er riktig å se på dette slik nå som vi er kommet over i det gjenoppbyggende arbeide. Jeg vil henstille til redasjonskomiteen å få med noe om dette og at en reiser dette arbeide på et så bredt grunnlag som mulig.

Olaf Sletten: Jeg er tilfreds med formannens redegjørelse om at veiarbeidernes lønninger ikke må gå nedover. Det har vært serleg vanskelig for oss som har arbeidet i det ordinære veiarbeide. Vi hadde 1,10. De 8 øre fikk vi ikke. Derimot fikk vi de 6 øre. Tilslutt kom en fram til den ordning at vi alle kom på akkord. Dermed ble der mer likhet.

Gjestein Martinsen: Nordahl sa at hvis en ikke kunne få øket kjøpekraften, måtte en ved offentlige tiltak søke å få vareprisene redusert. Det hele er spørsmålet om *makt*. En arbeidsgiver kalkulerer alltid rummelig, arbeidet blir alltid billigere utført. Er et arbeide kalkulert til en bestemt pris så skal også arbeiderne

ha den del som virkelig faller på dem. Hittil har det vært slik at det er arbeidsgiverne som har høstet fordelene av det. Det gjelder mange produkter hvor selve arbeidslønnen ikke spiller den største rolle. Så er det dette at en fra samfundets side skal gi tilskott til næringslivet. Vi så hvordan Danmark gikk fram når det gjaldt landsmannsprodukter. Det førte til at ernæringsforholdene ble betydelig bedret og arbeiderklassens levestandard hevet. Hvordan er det så her i landet? Det er ikke noe unaturlig i å gi tilskott til kjøp av tømmer og andre produkter. Disse ting må vi ta opp til overveielse. Det hele er et bokholderispørsmål.

Bernhard Berentsen: Jeg er enig med Nordahl i at en lønnsregulering i dag på et riktig nivå er vanskelig, sett i forbindelse med de forhold som er tilstede blant veiarbeiderne og bygningsarbeiderne. Disse ting er under utvikling. For almindelig veiarbeide kunne en tjene 2,00 kroner timen. En av de største vanskeligheter da sekretariatet kom tilbake var at riksavtalen ble opphevet for veiarbeiderne. Veiarbeiderne har fått 36 øre mens alle andre har fått 38 øre. Er det rimelig overfor disse tungarbeidere? Det må bys mer menneskelige tilstande og sekretariatet må sammen med Bygningsarbeiderforbundet og Arbeidsmannsforbundet oppta denne sak. En ser ofte det forhold at veiarbeidere i den ene ende av veien har 1,14 pr. time i forskudd, mens bygningsarbeidere som driver på med veiarbeide i den annen ende av veien får over 2,00 kroner pr. time i forskudd. Jeg vil henstille til sekretariatet å ta opp disse saker med de 2 forbund.

Konrad Karlsen: Stort sett kan jeg være enig i den hovedlinje Nordahl var inne på om å presse prisene nedover, gjerne litt til og på den måte få en utjevning. Men foruten de grupper som allerede nevnt, må jeg nevne fiskeriarbeiderne i Nord Norge og transportarbeiderne. Kr. 1,20 og 1,30 var betalingen for sjauere og fagarbeidere. Senere ble det forhøyet til kr. 1,50 og jeg tror at det nå lå på 2,00 kroner i Ofoten. En skal være oppmerksom på at lønningene må opp. Timelønningen ble i Nord Norge hevet til kr. 1,50 i likhet med her sydpå. Tyskerne anså det nødvendig å bedre disse lønninger. En vil altså nå ha disse lønninger nedover til hva de var før krigsutbruddet og så med et tillegg av 17 øre. Dermed vil det faktisk bli stående ved det gamle. Slutt med dette at Nord-Norge skal danne en undtagelse.

O. Kåsa: Kravet om etterbetaling blir vel neppe aktuelt, men det kan bli spørsmål om et engangs-tillegg eller flere for store familier. Det nytter ikke her med lån. Stillingen blir ikke bedre for det. Jeg vil foreslå:

«Der henstilles til sekretariatet å oppta forhandlinger om et

engangsbeløp basert på familiens størrelse for nyanskaffelser av klær, sko osv. og for å kunne kjøpe de varer som er nødvendig.»

Rudolf Eriksen: Jeg har ikke noe imot forslaget for såvidt, men jeg synes det er veikt. Her gjelder det ikke bare lønsspørsmålet, men hva en kan få for pengene. Øket priskontroll bør tilføyes i første punkt i forslaget. Når det gjelder tillegget nå så fremholder arbeiderne at flere arbeidsgivere ikke lenger vil betale det illegale tillegg de har gitt. I enkelte tilfelle er det blitt lønnsreduksjon på denne måte og det har de ikke rett til. Jeg vil foreslå:

«Nytt punkt 3 a.»

«Øket prisregulering og priskontroll.»

Punkt a og b blir b og c.

Nytt punkt d:

«Representantskapet anmoder sekretariatet om snarest mulig å komme til en ordning med Norsk Arbeidsgiverforening om fortolkning av den provisoriske anordning om dyrtidstillegg.»

Elias Volan: Jeg er enig i det syn Nordahl la fram her. Jeg tror det er riktig så langt råd er å søke å holde prisene nede. Vi klarer aldri kappløpet mellom prisstigningen og lønningene. Kan vi få prisstopp så er det den heldigste ordning. Jeg forlangte ordet til den juridiske betenkning angående de 12 øre og spørsmålet om det var under psykisk press Arbeidsgiverforeningen sendte ut et sirkulære om at en skulle utbetale det neste dyrtidstillegg. Herunder henstilte Dahl til oss at vi skulle frafalle det siste dyrtidstillegg. Det kunne vi ikke gå med på og spørsmålet ble utsatt til 1. mai. Da ble der en ny pause i konferansene. Vi var også i konferanse hos Jahn som var finansminister i Administrasjonsrådet. Vi hevdet i denne konferanse at istedetfor å nedsette lønningene var det bedre å komme til en ordning med hensyn til kreditten. Ordningen ble utsatt inntil 23. mai. Det ble utarbeidet et forslag og det kom fram som et resultat av tyskernes press. Det lå båter i Bergen som manglet manskaper. Sjømannsforbundet ble tvunget til å skrive under en tysk protokoll. Jeg sa fra at det ikke gikk an å skrive under en protokoll, som de ikke forsto. Kravet om at en skulle gå ombord før tarifforhandlingene var bragt i orden gikk heller ikke og vi fremholdt det. Det var det resonnement som førte til at vi aksepterte Riksmeglingsmannens forslag i 1940. En kunne selvsagt ha ladet det hele skure, men vi fant ikke det riktig.

Strek ble satt.

Kr. Jakobsen: De dyrtidstillegg som er gitt for de store industrier ligger opptil 40—50 prosent under hva det virkelig skulle være. Da bedriftene nedla arbeidet ble flere hundre arbei-

dere overført til veiarbeidet. Formannens forslag er jeg enig i, men ikke med hensyn til punktet om at det offentlige ikke skal yte tilskudd. Hvis det gjalt en kortere krisetid kunne det kanskje enda gå an, men vi har hørt hvor misfornøyd fiskerne har vært med det. En effektiv priskontroll er det riktige.

Ivar Lie: Anordningen vi fikk og den praksis som ble benyttet var forskjellig. Vi brukte for vårt vedkommende Wiveghs sirkulære om at alle de dyrtidstillegg som var gitt skulle beholdes. Arbeidsgiverne har ikke gitt disse tillegg av sin godhet, men fordi de har tjent store penger. Så er man videre redd for inflasjon ved å gå inn for en høyere lønnspolitikk ved å bruke makt. Det er vel riktig det. Men en skulle vel også ha lov til å tro at med de nåværende forhold skulle en kunne få slike forordninger at en fikk mer kontroll med arbeidslivet. Da skal en ikke se så meget på om det blir noen ører mere. Vi må heller ikke komme dit hen at det blir lønnsstopp og ikke prisstopp, slik som vi har sett det i Sverige. Når det f. eks. gjelder ved- og tømmerhogst så har virkelig flere arbeidsgivere gitt tillegg i denne tid og det fordi at de har tjent penger. De har hatt råd til å betale. Vi har fått lønnsstopp, nå gjelder det å finne fram til en kontroll som kan føre til prisstopp.

Terje Rislå: I forslaget fra sekretariatet legger jeg det i det at en vil gå inn for en solidarisk lønnspolitikk. Det skjer bare ved at alle tariffer tas opp til revisjon. Jeg vet ikke om sekretariatet har utsendt noen informasjon for tiden inntil alle tariffavtaler kan tas opp til revisjon. En annen viktig sak er at varene virkelig kommer fram og ikke blir byttet bort, at det blir en effektiv kontroll.

Alf Andersen: Det har aldri fra min side vært noen tvil om hvordan denne lønnsordning skulle virke. I alle konferanser og også Stockholmsprotokollen har vi oppfattet slik at det gjalt en overgangsperiode. Så snart organisasjonen var igang skulle forhandlinger opptas over hele linjen. Det er mange arbeidsgivere som underhånden sier at de vil gi tillegg, men de får ikke lov til det. Det må gis lov til det. For vår industris vedkommende må vi akseptere arbeidsgivernes syn, men resultatet er at vi må si opp tariffen og forhandle om ny tariff. Den er ikke så lett denne sak. Spørsmålet er hvilket standpunkt skal L.O. innta? Skal det tillegg som er forordnet gis på de nåværende lønninger eller på de tariffestede lønninger av 1940. Men det spiller forøvrig ikke større rolle all den stund tariffen står foran oppsigelse. I dag er det f. eks. slik at industrien ikke får arbeidere før de får lønningene opp.

Gunvald Hauge: Den 21. mai ble vi innkalt til en konferanse

hos tyskerne. Der forela de oss, riktignok, et diktat til en protokoll i anledning av at skipene lå i Bergen. Det var adskillig panikk blant befolkningen den gang. De to tyskere framholdt at tyskerne ville vinne krigen i løpet av 1 måned og at vi måtte finne oss i fredshyrer. Vi tok så initiativet til den konferansen hvor også L.O. ble med og her fikk Volan stor ros for sin opptreden overfor tyskernes krav.

Arne Forseth: Her melder også spørsmålet seg om fagorganisasjonens stilling til de arbeidere som sto på tyske anlegg. I vårt fylke hadde vi omlag 8000 slike arbeidere. Det ble avbetaling av disse og overingeniøren fant prisene for stive. Arbeidsdirektoratet ble tilskrevet og det ble et nedslag på hele 45 øre pr. time. Resultatet var misnøye og det ble forhandlinger. En ble enig om kr. 2,05 for faglærte og 1,85 for ikke faglærte.

Johns. M. P. Ødegård: Alle skulle vel få et positivt lønnstillegg, når vi nå skulle forsøke å komme over i mer normale tilstande. Det har sikkert vært meningen hos dem som har skrevet dette dokument. Men det viser seg nå at det er delte meninger mellom Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen om fortolkningen av denne forordning. Det er spørsmål om hvordan de tidligere tillegg skal gis eller om ikke de tillegg skal regnes i de 30 øre som vi nå fikk. Det ville være kjerkkommet om Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen snarest kunne bli enige om fortolkningen av denne forordning eller en *ikke* ble enige. Det er gledelig for meg å høre de kraftige forsvar for veiarbeidernes lønns- og arbeidsforhold. Nå har vi ialfall en orden for disse ting, i motsetning til tidligere. Det er meget i det at en ikke kan få ensartethet når det gjelder veiarbeiderne. Det må være *arbeidet* som skal betales. Spørsmålet er derfor hvilket utgangspunkt en velger, om arbeidet skal betales eller om en skal legge leveomkostningene til grunn. Det er selvsagt forståelig at når alt ekstraordinært arbeide skal vekk, så oppstår det komplikasjoner. Vi satte oss straks i forbindelse med veidirektøren. Vi forsøkte nemlig å få ham til å ta ordren tilbake. Vi hadde intet annet å gjøre enn å få forhandlinger istand og det skal være megling hos Riksmeglingsmannen den 28. ds. Veiarbeidet blir det man i det framtidige arbeid vil komme til å gå inn for. Det tales om 35 000 arbeidere som her kan skaffes beskjeftigelse.

Ole Andersen Kiste: Siste kongress kom fram til det resultat at de små lønninger skulle opp og de store stå stille. Dermed skulle også mange innre stridigheter gi seg, og opphøre. I dag er vi på ny fremme i dette forhold. Det som skapte den største vanskelighet er anleggsarbeiderne ved de såkalte tyske anlegg. Hos

oss ble det forsøkt å få ned lønningene, men vi fikk istand en overenskomst som folkene var fornøyd med. Nå har vi skogsarbeiderne. Skal vi ikke fryse ihjel til vinteren så må det hogges meget. Der opprettholdt de de lønninger som var, men de må opp og det er det enighet om nede hos oss. Jeg er enig i den linje en her har slått inn på, arbeiderklassen må slå inn på den linje for å få mest mulig likhet for alle. Vi er enig i at alle skal ha rett og plikt til arbeid men da skal de også ha levelige vilkår.

Dirigenten foreslo samtlige forslag oversendt redaksjonskomitéen og det ble enstemmig vedtatt.

En meddelelse.

Frank Hansen: Som alle vet er det opprettet et nytt arbeidsdirektorat. En komité arbeidet med dette i 2½ år. Den siste som satt der var Alf Andersen. Det var meget vanskelig å arbeide med den sak, idet en ikke visste hvordan forholdene ville utvikle seg her i landet. Nå gikk det bedre enn de fleste hadde ventet. Arbeidsdirektoratet har en sammensetning på 6 medlemmer og med en direktør. Det er en institusjon som i framtida vil få et veldig arbeid. Et av de store spørsmål direktoratet har hatt med er arbeidet i skog- og landbruket. Brenselssituasjonen er i øyeblikket i den alvorligste fare. Det er opplagt at vi kommer til å fryse til vinteren, hvis det ikke blir gjort noe på dette område. En har også vanskene med å få produktene fram. En kvier seg for tvangsutskrivning av folk, men når en ser at en ikke vil tilbake til arbeidet, selv de som tidligere arbeidet i disse yrker, så kan en bli stilt overfor spørsmålet å måtte gå til utskrivning. En er blitt nødt til å foreslå en provisorisk anordning om tvangsutskrivning. I direktoratet ble det framsatt forslag til provisorisk anordning.

For arbeidernes representanter å få seg forelagt noe sådant var selvsagt vanskelig å svelge. Men da vi ble forelagt dette var vi også klar over at her måtte det gjøres noe. Vi fikk endret en del på straffebestemmelsene. Først hadde vi henvendt oss til Skog- og Landarbeiderforbundet og Bygningsarbeiderforbundet og andre om å påvirke de arbeidere som hadde hatt sitt virke i skog- og landbruket om å gå tilbake til sitt tidligere yrke. Jeg har laget et forslag som jeg vil fremsette, men jeg vil gjerne ha sagt at jeg ikke er helt, fornøyd med det, idet det vesentlig beskjeftiger seg med brenselssituasjonen, som riktignok er det mest prekære, men det gjelder også en så viktig sak som selve jordbruket. Mitt forslag er:

«I 5 år har tyskerne skummet fløten av norsk arbeidsliv. Nå

er endelig tiden kommet da vi kan gjøre den store arbeidsinnsats for vårt eget folks velferd.

Brenselssituasjonen er i øyeblikket den alvorligste fare. Vi får ingen kull til brensel denne vinteren. All kullimport må gå til jernbanene, dampskipene og industrien for å holde transporten og arbeidslivet oppe.

Det er en livsbetingelse for hele vårt folk at der blir hogd brensel nok i våre skoger nå i løpet av sommeren.

Alle mann som ikke er bundet i annet viktig arbeid må derfor melde seg til vedhogst. Hele arbeidets store armé må mobiliseres for å redde vårt folk fra kulde og frost i den vinter som kommer.

Tusener av norske menn har vist at de var villig til å ofre livet i kampen for friheten. Vi må også være parat til å ta på oss det nødvendigste arbeid for vårt folks livsbehov nå når friheten er vunnet og alle våre ytelser kommer vårt eget land til gode.

Her står vi foran en arbeidsmobilisering av en så alvorlig og krevende art at ingen kan svikte uten å bli stemplet som en dårlig nordmann. Det må bli en mannjevn oppslutning om vedhogsten slik at all fare for befolkningen denne vinteren blir avhjulpet.

Det ville være en skam om dette første store arbeidstiltak ikke kan løses ved en frivillig masseoppslutning, men må ordnes ved tvangsutskrivning.

Alle som kan delta i vedhogsten i sommer må derfor øyeblikkelig melde seg til Arbeidskontorene, hvor alle opplysninger om arbeidsbetingelser etc. vil bli gitt.»

Jeg vil anmode om at det oversendes redaksjonskomitéen og at en får med et punkt om jordbruket.

Alfred Ljøner: Det er for lite folk i skogen. Det er en kjensgjerning. Årsaken til det? En del har fått annet arbeid, andre er i hjemmevernet og atter andre har tatt seg fri, og vil nok komme tilbake. Jeg har hatt konferanser med Arbeidsdirektoratet og jeg har herunder pekt på 3 ting: klær, proviant og lønninger. Også i skogbruket fikk vi en del tillegg, men vi har overfor Skogbrukets Arbeidsgiverforening søkt å få lønningene noe forbedret. For å få den nåværende situasjon endret så må en nok innom Arbeidsgiverforeningen og der vil en ikke høre tale om lønnstillegg. Går det ikke så er det ingen vei forbi tvangsutskrivning. Men en skal være oppmerksom på at det ikke bare gjelder brenselssituasjonen men også treforedlingsindustrien.

Lars Evensen: Dette er brennaktuelt for Norge, ikke bare når det gjelder brenselet for hjemmene, men for industrien som

helhet. Jeg tror ikke at en når effektivt og hurtig fram ad de vanlige veier. En må få staten og kommunene med. Vi har i Sverige sett at de der nettopp har søkt å løse saken ut fra det Ljøner var inne på. Først og fremst mat, klær, underbringelse, ved flyttbare barakker, dagsverksbidrag og en har gått enda videre og gitt premier til øvede skogsfolk. Jeg tror en først og fremst må komme i forbindelse med staten. Veien om Arbeidsgiverforeningen fører ikke hurtig nok fram.

Bernh. Berentsen: I fylkets arbeidsnemnd har en også behandlet disse ting, og det ser ut til at enkelte bedrifter spekulerer i dette. En rekke bedrifter som ellers kan ha sine vanskeligheter, vil kunne beskjefte adskillige av sine arbeidere med å hugge ved til sitt eget behov.

Votering: Frank Hansens forslag ble oversendt redaksjonskomitéen.

Landssvikernes disposisjoner i fagorganisasjonen.

Redaksjonskomitéen foreslo følgende:

Representantskapet bemyndiger sekretariatet til å foreta alle rettslige skritt som ansees nødvendige for ivaretagelse av Landsorganisasjonens økonomiske interesser i forbindelse med landssvikernes disposisjoner i Landsorganisasjonen i tiden 10. september 1941 til 8. mai 1945.

Sekretariatet bemyndiges videre til å foreta de nødvendige anmeldelser til påtalemyndighetene.

Representantskapet vil rette henstilling til forbundene om å oppta til gransking hvilke krav det kan stilles i anledning den nazistiske ledelses disposisjoner i hvert enkelt forbund og innsende sine krav med nøyaktige opplysninger til Landsorganisasjonen før disse endelig oversendes til vedkommende myndighet eller påtalemyndigheten.

Som generell regel fastslås det standpunkt at fagorganisasjonen ikke er ansvarlig for landssvikernes disposisjoner. Administrasjonen kan dog dispensere fra denne regel for såvidt angår virkelige driftsutgifter eller inkjøp av bruksgjenstander som vil bevare sin verdi under de forandrede forhold.

Votering: Redaksjonskomitéens forslag ble enstemmig vedtatt.

Bygningsarbeiderforbundet og Jens Tangen.

Gunnar Bråthen: Redaksjonskomitéen har behandlet forholdet Jens Tangen og Bygningsarbeiderforbundet og foreslår:

Beslutning i Norsk Bygningsarbeiderforbunds landsstyre om eksklusjon av Jens Tangen er forelagt Landsorganisasjonen til godkjennelse.

Representantskapets vedtak om å velge en komité til å granske alle forhold vedrørende tillitsmennene og sekretariatsmedlemmenes opptreden i perioden 9. april 1940 til 10. september 1941, innebærer også at Jens Tangens forhold blir gransket av komitéen.

Representantskapet vil allerede nå rette en sterk kritikk mot Tangens opptreden i september 1940, da han lot seg bruke av tyskerne til å overta stillingen som formann i Landsorganisasjonen.

Man mener dog at spørsmålet om eksklusjon bør utstå inntil granskningskomitéens inberetning foreligger og saka blir behandlet på Kongressen.

På den annen side var Tangens opptreden av en slik art at han må komme i karantene og kan ikke innha tillitsværv i tiden inntil kongressens avgjørelse foreligger.

Under henvisning til hva foran er anført henstiller Representantskapet til Norsk Bygningsarbeiderforbund å la spørsmålet om eksklusjon av Jens Tangen utstå til granskningskomitéens inberetning foreligger og blir behandlet av Kongressen.

Votering: Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Gunnar Bråthen: Så var det Konrad Karlsens forslag med hensyn til dem som arbeidet ved tyske anlegg. Det foreslås oversendt sekretariatet, som utsender nærmere retningslinjer når en har sett på disse forhold.

Votering: Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Møtet hevet.

Formiddagsmøtet onsdag den 20. juni.

Dirigent: *Torbjørn Henriksen.*

Protokollen fra gårsdagens ettermiddagsmøte referertes og ble godkjent uten bemerkninger.

Kasserer Winge, Skotøyarbeiderforbundet møtte istedenfor Anton Andresen.

Punkt 7: Den faglige Internasjonale.

Konrad Nordahl: Under krigen har det foregått en del internasjonal virksomhet. Jeg nevner da først og fremst samarbeidet mellom den russiske og engelske landsorganisasjon og samarbeidet mellom den engelske landsorganisasjon og den største av Amerikas landsorganisasjoner. Det ble forsøkt et nærmere samarbeide mellom disse 3, men det strandet på den amerikanske AF of L. Videre har den gamle internasjonale vært i virksomhet. Sekretariatet ble flyttet fra Paris til London, Citrine fortsatte som formann og Schewenels som generalsekretær og siden 1942 har jeg vært med som styremedlem. Dernest har det vært en del virksomhet med utsendelse av forskjellige dokumenter. Av faginternasjonale har Transportinternasjonalen, gruveinternasjonalen og jern- og metallinternasjonale vært i arbeide. Vår Landsorganisasjon ble anerkjent som de norske fagorganisertes høyeste ledelse. Videre hadde man en tysk og østerriks avdeling av de som var flyktet fra disse land. Fra den engelske fagorganisasjon ble det i februar i år tatt initiativ til innkallelse av en verdenskonferanse i London. På denne konferanse var det representanter for 50—60 millioner arbeidere. Konferansen var av orienterende og rådgivende art med det formål å søke dannet en internasjonal uansett religiøse, politiske og rasemessige oppfatninger. Således var Russland med og en hadde en rekke kristelige fagorganisasjoner representert. Alle ga uttrykk for trang og nødvendigheten av en internasjonal organisasjon for de fagorganiserte. Det var selvsagt mange vanskeligheter. Disse spørsmål har jo også vært drøftet i mange år. Men det lykkedes å skape enstemmige vedtak. Den eneste store organisasjon som ikke møtte var den amerikanske AF of L. Men den neststørste CIO møtte. Det var selvsagt beklagelig at ikke den største var med. Det var ikke noe politisk motsetningsforhold, men bundet alene i rent organisasjonsmessige ting. Men det lykkedes oss da å skaffe visse forutsetninger for et samarbeide. Vi var fra Norge representert ved Ingvald Haugen, Arthur Ruud og Alf Andersen, den siste kom fra hjemmefronten. Jeg møtte fra den faglige internasjonale som møtte med 3 representanter. Det ble framlagt en internasjonal deklarasjon. En stor organisasjonskomité ble nedsatt med 45 representanter. Haugen ble med som representant for Norge, jeg for den faglige internasjonale. De dominerende i komitéen ble stormaktene og komitéen holdt en rekke møter, også senere. Den skulle trekke opp retningslinjene for faginternasjonalen. Det vanskeligste spørsmål var forholdet til fagforbundenes forskjel-

lige internasjonale. Transportinternasjonalen har gjort et meget godt arbeide under krigen og spørsmålet var hvordan de skulle innordnes under den faglige internasjonale. Møtene har senere fortsatt i Amerika og Ingvald Haugen har der møtt. Jeg vil oppta følgende forslag fra sekretariatet:

Ad. Internasjonale forbindelser.

Representantskapet tar beretningen om Landsorganisasjonens internasjonale forbindelser i okkupasjonstiden til etterretning.

Internasjonal faglig enhet på det bredeste grunnlag har alltid vært det mål som Arbeidernes faglige Landsorganisasjon har arbeidet for.

Representantskapet hilser derfor med glede de bestrebelser som har vært gjort under krigen for å samle alle verdens fagorganisasjoner i en enhetlig faglig verdensorganisasjon.

Etter det som nå foreligger er det godt håp om at et konstituerende møte kan holdes til høsten i den nye verdensorganisasjon. I så fall bemyndiger representantskapet sekretariatet til å sende representanter til dette møte og der gi tilsagn om medlemskap under forbehold av godkjennelse på første kongress.

Følgende resyme av forslaget til lover for den nye verdensomfattende fagforeningsinternasjonale forelå for representantskapet.

Medlemmene av den administrative komité fra Verdens-Fagforeningskongressen meddelte i dag at de har rukket fram til et enstemmig utkast til fullstendige lover for et Verdensforbund av fagforeninger. Komitéen fikk sitt mandat av den verdenskonferanse for fagforeninger som hadde møte i London fra 6. til 17. februar 1945. Komitéen satt sammen i Washington fra 13. til 17. april og fortsatte og avsluttet sitt arbeide i San Francisco fra 25. april til 5. mai.

Forberedelsene til utkastet krevde vedtak i en rekke vanskelige og viktige politiske spørsmål. Alle medlemmene av komitéen gikk inn for oppgaven med viljen til å grunnlegge en altomfattende sterk og fullt ut demokratisk verdensorganisasjon for de fagorganiserte arbeidere. Komitéen arbeid var preget av en vennskapelig og kameratslig forståelse som gjorde det mulig å komme til fullstendig enighet i alle spørsmål, og å oppnå fullstendig og enstemmig tilslutning til lovforslaget.

Lovforslaget skal nå sendes rundt til de faglig organisasjoner som var representert på verdenskonferansen og blir forelagt til

endelig drøfting og vedtak på den neste faglige verdenskonferanse som den administrative komité har besluttet skal tre sammen 25. september 1945.

Medlemmene i den administrative komité er: Benoit Frachon (Frankrike) Vasili Kuznetsov, Michael Tarazov (U.S.S.R.) Sir Walter Citrine, Ebby Edwards (Storbritannia) Vicente Lombardo Toledano, Angel Confino, Latin-Amerikanske arbeiderfederasjon, Walter Schevenels Det internasjonale fagforeningsforbund, Oldenbrock, Transportarbeider Internasjonalen, H. T. Liu (China), Sidney Hillman, Philip Murray (CIO), Louis Saillant (Frankrike).

Komitéens tekniske rådgiver var Herbert Tracy og Ernest Bell (Storbritannia), Robert Chambyron (Frankrike), Lee Pressman, John Abt og Michael Ross (CIO).

Innledning til lovforslaget erklærer at verdensforbundet har til oppgave å forbedre leve- og arbeidsvilkårene for folket i alle land og å samle dem i arbeidet for å fremme fellesinteressene til alle frihetselskende folk slik det er uttalt i resolusjonen fra verdenskongressen i London.

De mål vi arbeider for — erklærer innledningen — kan vi bare nå fullt ut ved at det blir skapt en verdensordning hvor alle verdens tilganger kan komme alle verdens folk til gode. I alle land er den alt overveiende del av folket arbeidere, håndens eller åndens. De kan bare vareta sine interesser og sikre seg framgang hvis de samler alle sine organiserte krefter nasjonalt og internasjonalt.

Verdensforbundet erklærer derfor at dets første oppgave er å organisere og samle i sine rekker alle verdens fagorganiserte, uten omsyn til rase, nasjonalitet, religion eller politisk oppfatning å hjelpe arbeiderne hvor det er påkrevd i land som sosialt og industrielt er lite utviklet, bygge opp deres fagforeninger og å kjempe for utrydding av alle facistiske tendenser under hvilket navn og hvilken form de enn måtte opptre.

Lovforslaget erklærer videre at et av verdensforbundets oppgaver er kampen mot krigen og for å rydde vekk krigsårsakene ved å yte full støtte til opprettingen av en effektiv internasjonal organisasjon som er utstyrt med den nødvendige makt til å hindre angrep og å opprettholde fred, ved å understøtte det videst mulige internasjonale samarbeide på det sosiale og økonomiske område, og i arbeide for industriell utvikling og full nyttiggjøring av naturrikdommene i de lite utviklede land, og ved å kjempe mot reaksjon og for frihet og fulle demokratiske rettigheter for alle mennesker.

Innledningen erklærer også at verdensforbundet har til oppgave å vareta interessene til alle verdens arbeidere i alle internasjonale institusjoner som arbeider med verdensorganisasjonens problemer.

Når det gjelder sammensetningen av verdensforbundet er det lovutkastets forutsetning at det bygger på Landsorganisasjoner i hvert enkelt land.

Det er fastslått som en regel at medlemskap skal begrenses til Landsorganisasjonen i hvert land, men i unntakstilfelle «kan mer enn en Landsorganisasjon få medlemsrettigheter».

Etter lovutkastet vil verdensforbundet få disse organene:

1. Kongressen som er den høyeste myndighet skal tre sammen hvert annet år.
2. Rådet, valgt av kongressen, med representanter for alle tilsluttede organisasjoner og møte en gang om året.
3. Eksekutivkomitéen som er valgt av kongressen og skal bestå av 17 medlemmer valgt blandt kandidater nominert av landsorganisasjonene og 3 medlemmer valgt blandt kandidater nominert av fag- og industriavdelingene. De 17 medlemmene av eksekutivkomitéen skal fordeles med 3 på U.S.S.R., 2 Storbritannia, 2 på U.S.A., 2 på Frankrike, 3 på resten av Europa, 1 på China, 2 på Latin-Amerika, 1 på Stillehavslandene og en på Afrika.
4. Styret som skal bestå av en formann og 4 varaformenn valgt av eksekutivkomitéen og generalsekretæren.

Forslaget fastsetter regler for avstemningen på kongressen og i rådet. Organisasjoner med et medlemstall inntil 5 000 000 skal ha en stemme for hvert 250 000 medlemmer, eller organisasjoner med mer enn 5 000 000 men mindre enn 10 000 000 en stemme for hvert følgende 500 000 medlemmer, organisasjoner med mer enn 10 000 000 men mindre enn 15 000 000 en stemme for hvert følgende 200 000 medlemmer, og for organisasjoner med mer enn 15 000 000 medlemmer en stemme for hvert følgende 400 000 medlemmer.

Forslaget gjør generalsekretæren, valgt av kongressen, til den øverste administrative leder for verdensforbundet, ansvarlig overfor eksekutivkomiteen. Forholdsregler er tatt for å opprettholde forbindelsen med landsorganisasjonene ved utgivelse av en månedsbulletin, utsending av sirkulærer på forskjellige språk. Disse publikasjoner blir redigert og utgitt av generalsekretæren under tilsyn av styret.

Midlene til verdensforbundets virksomhet vil bli skaffet gjennom kontingent fra de enkelte landsorganisasjoner etter følgende

skala: Organisasjoner med inntil 5 000 000 medlemmer betaler £ 4 pr. tusen medlemmer pr. år, £ 2 for følgende tusen medlemmer inntil 10 000 000, £ 1 for følgende tusen medlemmer inntil 15 000 000 og 10 shillings pr. følgende tusen medlemmer over 15 000 000.

Lovforslaget gir rådet myndighet til å opprette fag- eller industriavdelinger innen verdensforbundet for slike fag eller industrigrener som rådet måtte bestemme. Funksjonene til disse fagavdelinger er å ta seg av tekniske spørsmål som vedrører vedkommende fag og de har full selvbestemmelsesrett i disse spørsmål innenfor verdensforbundet, men ingen rett til å gjøre vedtak i eller arbeide med saker som har forbindelse med forbundets alminnelige politikk. Avgjørelsen i slike saker ligger hos kongressen, rådet, eksekutivkomitéen og styret. Fagavdelingene skal legge fram rapport over sin virksomhet for rådet og eksekutivkomitéen.

Lovutkastet sikrer hver fagavdeling representasjon på kongressen og rådet med en representant og en varamann. De har til sammen en stemme ved alminnelige voteringer ved håndsopprekning, men har ikke stemmerett i tilfelle navneoppbøp og skriftlig avstemning. Direktøren for hver fagavdeling kan også sitte i rådet og i eksekutivkomitéen som rådgivende medlem under drøfting av saker som gjelder spørsmål som tilhører dette spesielle fag eller den industrigren fagavdelingen er opprettet for.

Lovforslaget forutsetter at hovedsete for verdensforbundet skal være i Paris, Frankrike.

Selvstyre for de enkelte landsorganisasjoner er garantert i en særskilt paragraff i utkastet. Denne paragraff forutsetter at vedtak på kongressen, i rådet eller i eksekutivkomitéen som en tilsluttet Landsorganisasjonen setter seg imot, øyeblikkelig skal rapporteres til disse organer. Slike spørsmål skal straks bli forelagt styre for vedkommende landsorganisasjon og behandlet av dette, innen tre måneder skal det ha underrettet generalsekretæren om at etter medlemmets mening kan et bestemt vedtak ikke bli fulgt, og skal videre forelegge generalsekretæren en fullstendig redegjøring for hvorfor det er umulig å gi sin tilslutning til vedtaket. Generalsekretæren er bemyndiget til å forelegge denne redegjøring for eksekutivkomitéen til behandling og for videre skritt i samråd med det medlem saken gjelder, på den måten som eksekutivkomitéen tror vil gi det størst mulige praktiske resultat av kongressens vedtak.

Det er videre forutsetningen at innen tre måneder etter at kongressen har hatt møte, eller rådet eller eksekutivkomitéen må enhver medlemsorganisasjon underrette generalsekretæren om de

skritt den har tatt til å virkeliggjøre vedtakene i sitt land. Det er en plikt for hver enkelt medlemsorganisasjon å rapportere til sine avdelinger så utførlig som mulig alle kongressen og de andre styrende organers drøftinger og vedtak i den hensikt å skape så stor interesse som råd er for arbeidet i verdensforbundet.

Ingvald Haugen: På den store kongress i London i år ble det vedtatt en rekke manifeste og gjort forskjellige vedtak. Et av de viktigste krav var at de forskjellige regjeringer måtte sørge for at fagorganisasjonen ble representert i San Francisco. Dette krav ble bare fulgt av Norge og Sovjet-Unionen. Formannen i den russiske centralkomite ble med og fra Norge ble jeg med da Nordahl på det tidspunkt var i Stockholm. Det lyktes heller ikke på sikkerhetskonferansen å få utvirket en offisiell innbydelse av fagorganisasjonen. Med hensyn til den internasjonale kongress som skal holdes i år i Paris, så var det et kompromisforslag som konferansen i Amerika kom til der når det gjaldt representasjonen. Den engelske fagorganisasjon ville få 16 representanter, Russland med sine 27 millioner fagorganiserte vilde bare få 13 representanter, den amerikanske 6, den franske 20 representanter. Jeg kan ikke tenke meg at engelskmennene vil finne seg i å være mindre representert enn franskmennene. Jeg kan ikke tenke meg at det blir vedtatt og forslaget er ennå ikke ute hos de forskjellige landsorganisasjoner. Når det gjelder det faglige styre så skal det bestå av 17 representanter. Men russerne forstår ikke at det skal være forskjellige fagforbundsinternasjonaler, den nye Landsorganisasjon i Amerika forstår det heller ikke fordi den ikke vet hva disse fagforbundsinternasjonaler betyr. De franske organisasjonsfolk heller ikke og det kommer vel av at det er nye folk i ledelsen. Jeg ser nå at Jouhaux er innsatt på ny som generalsekretær og han har rede på det. Nå, Citrine fikk tvunget igjennom at de forskjellige fagforbundsinternasjonaler skulle få med 3 representanter i eksekutivkomitéen, så dette blir bestående av 20 medlemmer. Kontingenten til den tidligere faginternasjonale var 12 shilling pr. 1000 medlemmer pr. år, men det har stadig vært restanser i kontingenten. For å få et virkelig apparat istand må en ha en kontingent av 80 shilling pr. 1000 medlemmer pr. år. Hvordan mange av de faglige organisasjoner skal klare å være med på den kontingent forstår jeg ikke. Det blir en av de vanskeligste og viktigste oppgaver kongressen får når den trer sammen. Det vil ikke være vanskelig for de nordiske land å betale denne kontingent, men de må da sette som betingelse at alle må betale før de får adgang. Politisk tror jeg ikke det er de vanskeligheter som tidligere, det er mer de tekniske som er i forgrunnen. Den faglige

internasjonale som vi fremdeles er medlem av og som ikke er oppløst må først ha møte før denne nye faginternasjonale opprettes. Den gamle internasjonale må oppløses. De som blir sendt til kongressen i Paris må derfor være forberedt på først å oppløse den gamle internasjonale. Vår stilling skulle være klar. Vår organisasjon har alltid krevd av vår internasjonale at den skulle åpne sine porter for alle. Saken skulle være opplagt for vårt vedkommende og vi bør sammen med våre nordiske kamerater gå inn for å reise en så kraftig internasjonal som mulig.

Johs. M. P. Ødegård: Det var en interessant redegjørelse vi fikk, særlig av Haugen, men den var ikke særlig fortrøstningsfull. Russerne vil ikke ha noe med det gamle å gjøre og på den annen side ser vi at en stor amerikansk organisasjon ikke vil være med på noe nytt. Jeg hadde tenkt meg et forslag om utbygging av den internasjonale vi har, nemlig straks å oppta forbindelse med det faglige utvalg. Men det er ikke grunnlag for det nå. Vi må derfor håpe at det blir samarbeide mellom de nordiske land. Vi har jo tidligere stått noe forskjellig i de 3 skandinaviske land når det gjelder disse ting, men vi får håpe at vi nå kan begynne på samme linje. Når det gjelder fagforbundsinternasjonalene så har de hatt meget å bety. Vårt forbund har 2 fagforbundsinternasjonaler det står tilsluttet. Gruveinternasjonalen skal ha møte i august og den har innbudt alle land i verden. Jeg vil på det kraftigste støtte det tiltak som er gjort og håper at vi må komme fram til samarbeide og da først og fremst i nord.

Halvard M. Lange: Reglene på side 3 i forslaget til lover for den nye verdensomfattende fagforeningsinternasjonale gjelder avstemningsregler, ikke representasjon.

Votering: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Punkt 8: Landsorganisasjonens administrasjon.

a) Tillitsmennenes funksjoner.

L.O.s Nord-Norges-kontor.

Gunnar Bråthen: Revisjonsutvalget foreslår at Ingemund Hauge ansettes som revisor. Innstillingen er enstemmig i revisjonsutvalget.

Votering: Revisjonsutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Gunnar Bråthen: Landsorganisasjonens formann har i London etter anmodning av London-sekretariatet skrevet et notatt om saken vedrørende Landsorganisasjonens administrasjon og

som er omdelt representantene og som jeg henviser til. Hva administrasjonen angår så gjelder det å komme fram til en ordning slik at en alltid har en mann tilstede som har den fulle oversikt over alle saker og således alltid kan gi svar når det blir spørsmål om noe. Han må likeledes samordne arbeidet ved kontoret. Jeg kan forøvrig innskrenke meg til å oppta sekretariatets forslag:

«Inntil Kongressen bemyndiges sekretariatet til å vedta instruks for de enkelte tillitsmenns funksjoner ved Landsorganisasjonens kontor og anta den arbeidshjelp som er nødvendig for gjennomføring av representantskapets beslutninger.» Hva angår Landsorganisasjonens Nord-Norges kontor og de faglige samorganisasjoner i Nord-Norge vil jeg bare si:

Kongressen i 1934 vedtok å opprette sekretærstilling for Nord-Norge.

Det var forutsetningen at ordningen skulle være av midlertidig art, slik at senere kongresser skulle ta standpunkt til stillingens opprettholdelse etter at man hadde fått bygget ut de faglige samorganisasjonene.

Da okkupasjonen kom i april 1940 var samorganisasjonene og fagorganisasjonen forøvrig i Nord-Norge bygget ut og spørsmålet om sekretærstillingens opprettholdelse vilde ha kommet opp til behandling på første kongress. Under okkupasjonstiden er stillingen opphevet.

Når det gjelder Nord-Norges kontoret bør dette ikke opprettes i sin gamle form.

Staten har med sikte på de problemer som foreligger for Nord-Norge, særlig med gjenoppbyggingen av Finnmark, opprettet et distriktskontor i Tromsø, med oppgave å tilrettelegge og samordne de spørsmål som melder seg i denne forbindelse. Det vil da være absolutt nødvendig at fagorganisasjonen også har en representasjon på stedet som med den nødvendige autoritet kan vareta arbeidernes interesser i forbindelse med gjenoppbyggingen. Dette bør da ordnes på den måten at Landsorganisasjonen tilsetter en sekretær ved samorganisasjonens kontor i Tromsø, med den spesielle oppgave å vareta Landsorganisasjonens og de fagorganisertes faglige, sosiale og økonomiske interesser overfor statsmyndighetene.

Sekretæren sorterer direkte under sekretariatet, men kontrolleres i sin virksomhet av forretningsutvalget i Troms faglige Samorganisasjon.

I Finnmark hvor hele Vest-Finnmark er rasert, reorganiseres samorganisasjonen med kontor i Vadsø og med en sekretær.

I Tromsø bibeholdes den tidligere ordning, dog slik at det antas nødvendig kontorhjelp, så organisasjonsarbeidet bl. a. i Sør-Troms kan bli tilfredsstillende ordnet.

I Nordland hvor kontoret er flyttet fra Svolvær til Bodø må det foreløpig være 2 tillitsmenn.

Det må finnes fram til en arbeidsordning innenfor samorganisasjonene som kan bevirke at effektiviteten av organisasjonsarbeidet blir best mulig. Forutsetningen er at L.O. snarest kommer oppover.

I henhold til hva foran er anført beslutter representantskapet:

1. For Finmark opprettes kontor midlertidig i Vadsø med 1 sekretær.
2. For Troms og Nordland bibeholdes den nåværende ordning og det tilsettes nødvendig arbeidshjelp. Spørsmålet om den praktiske arbeidsordning for tillitsmennene opptas til behandling av samorganisasjonens styre i samråd med sekretariatet.
3. Sekretariatet tilsetter midlertidig en sekretær for Nord-Norge ved samorganisasjonens kontor i Tromsø med de gjøremål og den kontrollordning som er anført i premissene.

Dette forslag er behandlet og tiltrådt av representantene for Nord-Norge.

Landsorganisasjonens administrasjon.

Etter anmodning av London sekretariatet skrev Konrad Nordahl i 1943 et notat om saken:

«Administrasjonen i Landsorganisasjonen bar ofte tilfældighetens preg, uten noe bestemt arbeidsområde for de enkelte tillitsmenn. Selv hovedkassereren deltok ofte i arbeid som lå helt utenfor hans spesielle arbeidsområde. Dette kommer av at organisasjonen er startet i meget beskjedne former, med en enkelt eller noen få tillitsmenn som gjorde alt forefallende arbeid. Det samme har gått igjen i de fleste forbund. Etterhvert vokste organisasjonene og dermed også antallet tillitsmenn uten at det ble noen annen arbeidsdeling. Dette hadde både gode og mindre gode sider. Det var naturligvis en fordel for den enkelte tillitsmann at han fikk være med på de forskjellige slags arbeid, fordi han på den måte ble en «all-round»-mann. På den annen side ble det ikke noen spesialist med et spesielt ansvar, f. eks. for tariffområdet

eller organisasjonssaker. Det vil ikke skade om en på disse områder får en viss arbeidsfordeling.

Når det gjaldt juridiske spørsmål, statistikk eller revisjon, hadde vi spesialister som forbundenes eller samorganisasjonenes folk direkte kunne henvende seg til, men i tariff — og organisasjonssaker var forholdene mer tilfældige. Der snakket en som regel med den en traff i farten, og det var også tilfældig hvem som fikk de enkelte tariff eller organisasjonssak til behandling. Noe mere spesialisering på dette felt tror jeg vil bli nødvendig. En annen sak er at det ofte var knapt med arbeidskraft i Landsorganisasjonen i årene før krigen, slik at den som var for hånden i øyeblikket måtte ta det arbeid som det hastet med, tiltross for at muligens en av de andre tillitsmenn kjente vedkommende sak bedre. Hvis Landsorganisasjonen skal fylle sin oppgave i fremtidens demokratiske samfunn, vil den trenge noe mere arbeidshjelp. Hvor langt en kan gå, er i første rekke spørsmål om hvor mange penger organisasjonen vil ofre på virksomheten. Det har aldri vært hyggelig å ha en stor administrasjonskonto, men det kan jo tenkes at en del av utgiftene til spesialformål kan fordeles på de enkelte forbund på samme måte som det gjøres med utgiftene til revisjon.

Jeg skal nedenfor forsøke å gi et notat om hvordan Landsorganisasjonens administrasjon har vært ordnet og hvilke forandringer som muligens bør finne sted.

Notatet må bare betraktes som et diskusjonsgrunnlag.

1. Sekretariatet.

Sekretariatet er Landsorganisasjonens øverste besluttende og administrative myndighet. Lover og retningslinjer vedtas riktignok av kongressene og mellom kongressene har vi representantskapet til å behandle viktigere saker som forelegges dette av sekretariatet. Den sidstnevnte innstans er imidlertid den utøvende myndighet og kan også disponere Landsorganisasjonens midler og har bevilgningsrett. Samtlige forbund var interessert i å ha representanter i sekretariatet. Det førte til at dette ble utvidet fra kongress til kongress. I 1938 ble det utvidet til 15 medlemmer, dessuten forutsattes det at de tre første varamenn som velges ved særskilt valg skulle møte i sekretariatsmøtene. Det er ikke tvil om at sekretariatet var alt for stort. Hvor stort det skal være vil det alltid være delte meninger om, men min mening er at enten bør antallet sekretariatsmedlemmer innskrenkes til f. eks. 11, eller

endel saker bør skjaltet ut og overlates de kongressvalgte tillitsmenn i administrasjonen til avgjørelse. Det viste seg at like stor interesse som det var for å bli representert i sekretariatet, like liten interesse var det for å møte fram til de enkelte sekretariatsmøter. Etter loven av 1938 forutsattes det at det skulle være minst 10 sekretariatsmedlemmer tilstede for at sekretariatet kunne være beslutningsdyktig. Det var ofte vanskelig å få et så stort antall fram, og sekretariatsmedlemmer kom og gikk under møtet, slik at en aldri kunne ha garanti for at det var de samme sekretariatsmedlemmene som var tilstede ved møtets slutt som ved dets begynnelse.

Forholdene var svært lik de som er i det engelske parlament. Der kommer og går medlemmene; der er sjelden fullt frammøte, og ofte er der bare noen få tilstede. I et eksekutivorgan må der imidlertid være stabilitet og medlemmene bør derfor være tilstede på hvert møte og delta i saksbehandlingene. Regelen var at der ble holdt ordinært sekretariatsmøte en gang ofr uken og dessuten ekstraordinære så ofte dette var nødvendig. De enkelte sekretariatsmedlemmer har jo mange andre gjøremål og ofte er de på reiser; så en må derfor gå ut fra at det ikke var av likegyldighet de ikke møtte fram. Jeg skulle anta at forholdene kan rettes en del på ved å innskrenke antallet ordinære sekretariatsmøter til f. eks. to i måneden, og at alle saker som er av slik karakter at de kan vente, behandles i disse møter. Muligens vil en da måtte ha møte både formiddag og ettermiddag, men det er etter min mening bedre enn å ha et møte for uken, hvor det ofte er vanskelig å få fram en beslutningsdyktig forsamling. Det må la seg gjøre i god tid i forveien å bestemme datoene for disse sekretariatsmøter, hvor de enkelte sekretariatsmedlemmer som ikke kan møte har å gi en gyldig forfallsgrunn som må godkjennes av sekretariatet. Hvis de er fraværende uten slik grunn, bør de automatisk gå ut. Jeg går da ut fra at det blir fastsatt nærmere regler for hva en kan anse for gyldig grunn.

Der behandles i sekretariatet en rekke saker av kurant karakter. Jeg sikter da spesielt til alle godkjennelser av tariffoppsigelser, plassoppsigelser osv. Dessuten en del saker hvor lover eller vedtak nøyaktig bestemmer hvordan der skal forholdes. Disse saker bør etter min mening behandles av Landsorganisasjonens tillitsmenn i fellesskap, og for så vidt der ikke er dissens blandt disse kan saken avgjøres, innføres i sekretariatsprotokollen og refereres i første ordinære sekretariatsmøte. Hvor der er dissens i administrasjonen behandles sakene på vanlig måte.

2. Den alminnelige avdeling.

Formannen:

I Landsorganisasjonens lover er der ikke fastsatt noen bestemte retningslinjer for hva som er formannens virksomhetsområde, ut over det at han skal representere Landsorganisasjonen utad og lede sekretariatets og representantskapets møter. I praksis har det imidlertid vært slik at formannen praktisk talt har hatt befatning med alle sider av Landsorganisasjonens virksomhet. Han har bl. a. vært kontorsjef, redaktør av medlemsbladet, representant på utallige forbundslandsmøter og andre organisasjonsmøter, deltaker i store og små tariff-forhandlinger og en hel rekke andre gjøremål som det er ugjørlig å nevne. Personlig tror jeg det er galt at formannens tid skal være opptatt med å delta direkte i en hel del av de oppgaver og gjøremål som han tidligere har hatt. Formannen må naturligvis følge med i alle ting og bli orientert både om store og små saker, men han skal først og fremst ha det store overblikk, og en mann som blir nedgravet i detaljarbeid kan ikke få dette overblikk. Derfor vil det være riktigst at de daglige oppgaver mest mulig utføres av formannens medarbeidere, men at de konsulterer ham slik at han kjenner til tingen og også kan si sin mening. Derimot bør han fortsette å representere Landsorganisasjonen på viktige organisasjonsmøter slik at han kommer i kontakt med representanter for arbeiderne og blir orientert om hva som rører seg blandt disse.

Ordningen med postmøter bør fortsette. Det må være de kongressvalgte tillitsmenns sak å bestemme hvem og hva tid de enkelte avdelingsledere skal delta i postmøtene. Disse bør helst ikke være over en halv time av hensyn til at en rekke møter, konferanser, forhandlinger osv. tar til kl. 10. Det er naturligvis nødvendig å holde administrasjonskonferanser utenom postmøtene, og disse må holdes når formannen finner det nødvendig, eller en av hans medarbeidere ber om det. Hvis en går over til 2 ordinære sekretariatsmøter i måneden, er det naturlig å holde konferanse dagen i forveien, hvor administrasjonen tar stilling til de saker som skal behandles på møtet. En enig og fast administrasjon sparer meget unødig snakk i sekretariatet.

Nestformannen:

Nestformannen må ha det nøyeste samarbeid med formannen da disse to både må supplere hinannen og løse hinannen av når det er nødvendig. Nestformannen bør imidlertid ved siden av å hjelpe formannen med de alminnelige funksjoner ha som spesialoppgave

hele tariffområdet. Det er det tidligere ikke noen spesiell mann i Landsorganisasjonen som har hatt. Det vil naturligvis ikke si at han kan delta i alle forhandlinger hvor et forbund ønsker Landsorganisasjonens medvirkning, men han bør spesialisere seg på tariffavtalene og kunne gi råd og veiledning både muntlig og skriftlig når det blir gjort henvendelse til Landsorganisasjonen. Alle henvendelser angående tariffsaker må derfor først gå til nestformannen, slik at han kan gi en uttalelse. De andre tillitsmenn i Landsorganisasjonen bør også konsultere ham når de får spesielle tariffsaker til behandling. Nestformannen skal delta som Landsorganisasjonens representant i de større meglinger. Når det gjelder store landsomfattende forhandlinger og meglinger som kanskje gjelder tariffområdet, er det selvsagt at formannen må være med. Nestformannen kan naturligvis få andre oppgaver også, det jeg vil ha fram er at hans spesialfelt skal være tariffområdet.

Organisasjonssekretæren.

Jeg tror det er nødvendig at Landsorganisasjonen får en bestemt organisasjonssekretær, som blir det faste punkt når det gjelder *alle organisasjonssaker* fra forbund og samorganisasjoner på samme måte som nestformannen skal være det for tariffområdet. Vi har foresten delvis hatt dette tidligere, idet først Volan og senere Lars Evensen var formann i tvistenevnden som behandlet alle organisasjonstvister mellom forbundene. Ellers forsøkte jo samtlige tillitsmenn etter tur å ordne tvister som oppsto. Jeg tror det er nødvendig å ha en spesiell sakkyndig på dette felt, og det kan vedkommende bli, ved at alle organisasjonsspørsmål som kommer inn til Landsorganisasjonen passerer organisasjonssekretæren først, som da avgir uttalelse. Jeg er ikke helt sikker på om vedkommende også da kan være formann i tvistenevnden, men hvis en ikke er altfor formell, lar det seg vel gjøre. Forholdet blir naturligvis for organisasjonssekretæren som for alle de andre, at han ved siden av sin spesialoppgave må utføre annet arbeid i den utstrekning det er nødvendig.

Sekretær:

Der trenges en sekretær til å føre sekretariatsprotokollen og være sekretær ved representantskapsmøtene. Han må også ha ansvaret for korrespondanse som ikke kommer inn under noen av de andres spesielle felt. Denne sekretær må også assistere formannen og nestformannen i den utstrekning det er nødvendig. Under store forhandlinger og meklinger bør han være med og føre en notatbok

over de ting som foregår der. Det var en mangel at ikke dette ble gjort tidligere. Arbeidsgiverforeningen har alltid en sekretær til å ta notater. Han var ikke engasjert i forhandlingene. Spesielt for meklinger som strekker seg over en lengere tid er det en stor fordel å kunne støtte seg til en notatbok som viser utviklingen for hver dag. Hvis antallet sekretariatsmedlemmer reduseres, bør denne sekretær være tillitsmennenes varamann i sekretariatet. Hvis det nåværende antall oppretholdes, kan det ikke være noe å si på at 4 tillitsmenn er medlemmer.

3. Økonomi- og administrasjonsavdelingen.

Det har i alle tider vært en regel både i Landsorganisasjonen og forbundene at man på landsmøtet eller kongressen valgte en hovedkasserer, som hadde hovedansvaret for kassen og eller alle økonomiske spørsmål. Hovedkassereren har som oftest også måttet delta i annet organisasjonsarbeid. Denne ordning var fullt forsvarelig så lenge organisasjonen hadde et forholdsvis beskjedent omfang, men jeg tror ikke at det er forsvarlig i dag, i alle fall ikke for Landsorganisasjonens vedkommende, og heller ikke for endel av de større forbund. Det har ikke vært spurt etter vedkommende manns spesielle kvalifikasjoner for kassererjobben, og det har hendt at det har vært valgt hovedkasserere som hadde svært liten ide om regnskaper og alle de andre ting som følger med en kassererjobb. Det hele har vært overlatt til en dame som har ført bøkene og ført kassen. Stort sett har dette gått bra, men det må jo være tilfredsstillende at vedkommende som har hovedansvaret var så kyndig at han kunne kontrollere sin nærmeste medarbeider. I en så stor institusjon som Landsorganisasjonen er der behov for en *kontorsjef*, som har ansvaret for det administrative apparat. Han bør være personalets nærmeste overordnede, og alle henvendelser til og fra personalet må gå gjennom ham. (Med personalet mener jeg alle unntatt kongressvalgte tillitsmenn og sekretærer.) Kontorsjefen må ha det samme ansvar for kassen som kassereren tidligere hadde. Han må også ha Folkets Hus' Fond og sammen med Folkets Hus' komitéen komme med innstilling til sekretariatet om de saker som kommer inn til Landsorganisasjonen.

Spørsmålet er om en ikke bør ta opp til overveielse å overføre den mere forretningsmessige del av Folkets Hus' Fond til Arbeidernes Landsbank. Når sekretariatet etter innstilling av Folkets Hus' Fonds komitéen har besluttet å yte lån, overgis da den videre behandling til banken. Denne utbetaler lånet av fondets midler, og har å påse at lånet ikke blir misligholdt. Det er grunn til å tro

at en på den måte vil oppnå større punktlighet fra låntakernes side. Tidligere har det vært slik at lånene fra Folkets Hus' Fond ofte har vært missligholdt, mens lånet i de private banker som regel er blitt punktlig ordnet.

Kontorsjefen har ansvar for alle innkjøp til kontorets drift. Han må naturligvis konferere med formannen om alle saker som ikke er av ekspedisjonsmessig natur, og formannen må som tidligere anviser alle bilag.

Ordningen av alle saksmapper og av inn og utgående post påhviler kontorsjefen. Han må sørge for at det alltid er god orden i disse ting, slik at det er lett å finne fram når en skal ha tak i en sak. Der bør treffes mere bestemte regler for hvilken post formannen skal signere og hvilken post som kan passere uten hans signatur. Før har dette vært mere tilfeldig og det er ikke bra. Kontorsjefen deltar såvel i de daglige postmøter som i sekretariatets møter og representantskapsmøter. Han må ikke foreta reiser uten at formannen eller sekretariatet finner at det er absolutt nødvendig. Kontorsjefen skal være det faste punkt på Landsorganisasjonens kontor og bør helst være på kontoret i hele kontortiden. Han lønnes som Landsorganisasjonens sekretær, hvis det da er mulig å få en habil mann til den lønn.

4. Den Juridiske avdeling.

Den juridiske avdeling var den første spesialavdeling som ble opprettet i Landsorganisasjonen. Det ble aktuelt med juridisk assistanse etter at arbeidsretten ble opprettet i 1915. I en del år framover brukte man tilfeldige juridisk hjelp til prosedyre i arbeidsretten, og delvis ble denne utført av forbundenes egne tillitsmenn. Etter at Landsorganisasjonen fikk sitt juridiske kontor ble alle arbeidsrettsaker prosedert av Landsorganisasjonens juridiske konsulent, som i de senere år også hadde en juridisk utdannet assistent. Den juridiske konsulent hadde plikt på seg i henhold til sin kontrakt å prosedere arbeidsrettssaker, samt å gi betenknninger til Landsorganisasjonen og forbundene. I henhold til kontrakten var han derimot ikke forpliktet til å prosedere saker ved de alminnelige domstoler eller ved boikottdomstolen uten spesiell godtgjørelse. Forhåpentlig kan vi bli kvitt boikottdomstolen, men hvis ikke bør det treffes en ordning slik at arbeidsrettsaker og boikottsaker prosederes for en fast godtgjørelse. Men den juridiske avdeling bør bli noe mer enn en avdeling for prosesser og juridiske betenknninger i forbindelse med tvister om arbeidsvilkår. Kontoret må utstyres med personale som kan drive undersøkelses- og studie-

arbeid (research), når det gjelder sosiallovgivning og arbeidsrett i andre land. De forskjellige organisasjonsinstanser bør med mellomrom bli tilstillet resultatene av dette arbeid, slik at de aktive organisasjonsfolk til enhver tid kan være orientert om hva som foregår på disse viktige områder rundt i verden. Materialet må også stilles til disposisjon for Landsorganisasjonens egen skolevirksomhet, samt for Arbeidernes Opplysningsforbund. Videre bør det juridiske personale nyttes til forelesninger om disse ting ved arbeidernes skoler og studiekurser. Det var før krigen snakk om at unge juridiske kandidater skulle få høve til å arbeide en tid ved det juridiske kontor, for å sette seg inn i dette spesialfag på det juridiske område. Tanken ble ikke realisert, men jeg tror den er vel verd overveieelse når virksomheten skal startes igjen. De kunne arbeide der f. eks. et halvt år eller ett år for en forholdsvis beskjeden lønn. Enkelte av dem vil sikkert senere kunne brukes til juridiske konsulenter f. eks. i de større forbund.

Allerede før krigen hadde vi juridiske konsulenter i et par av forbundene, og jeg antar at enda flere forbund vil ha bruk for en juridisk sekretær. Dette vil avlaste Landsorganisasjonens juridiske kontor for endel av de oppgaver som det hadde tidligere, og dermed blir det tid til å ofre seg for nye og viktige ting som forholdene etter krigen sikkeret vil føre med seg. Det er umulig på det nåværende tidspunkt å si hvor stort personale en vil komme til å trenge på dette kontor, det gjelder om å få en dyktig og interessert jurist til å lede kontoret.

5. Økonomisk kontor.

Høsten 1920 ble det i Landsorganisasjonen opprettet et såkalt «Bedriftsrådskontor», med Alfred Madsen som sekretær. Kravet om bedriftsråd var dengang aktuelt, og dette kontor skulle ta seg av denne oppgaven. Dessverre ble det ikke noe med bedriftsrådene og Alfred Madsen fikk andre oppgaver. Noen år senere fikk Landsorganisasjonen sitt eget statistiske kontor, og det ble ansatt en statistikker som tidligere hadde arbeidet ved Statistisk Centralbyrå. Det Statistiske Kontors arbeid bygget i vesentlig grad på det statistiske materialet som ble utgitt av Statistisk Centralbyrå. Det var ofte diskutert å utvide virksomheten slik at kontoret kunne utarbeide en selvstendig lønnsstatistikk. Jeg antar at en slik utvidelse vil det ikke under noe omstendighet bli tale om, da det bare er en institusjon som kan få det materialet som er nødvendig for å kunne utarbeide en korrekt statistikk, og det er Statistisk Centralbyrå. En del av forbundene har sin egen statistiske avdeling,

hvor det etter lønsskjemaer som fylles ut av medlemmene utarbeides lønnsstatistikk som dekker vedkommende forbunds område. Som regel er denne statistikk korrekt når det gjelder timelønninger, men ikke alltid like nøyaktig når det gjelder den samlede fortjeneste. Jeg antar at når det gjelder lønnsstatistikk, må kontoret vesentlig arbeide etter de tidligere linjer. Det var en del strid om det Statistiske kontor i Landsorganisasjonen i de senere år, men det skyldtes vesentlig lederen for kontoret. Hun er nå borte og forhåpentlig vil hun aldri komme tilbake til Landsorganisasjonen igjen. Det var vesentlig henne det strandet på at ikke kontoret allerede før okkupasjonen ble utvidet og mere fikk karakter av et økonomisk kontor. En var klar over at en da måtte ha en annen leder for kontoret. Når krigen er slutt skulle imidlertid tiden være inne til å gå til denne utvidelse. Hvis det blir som vi regner med at fagorganisasjonen kommer til å spille en større rolle i det økonomiske liv enn tidligere, er det nødvendig å ha et kontor som kan skaffe alt nødvendig materiale om innenlandsk og også utenlandsk økonomisk virksomhet. Kontoret bør være den kilde som tillitsmenn og andre kan øse av når de har bruk for stoff til sine spesialoppgaver i det økonomiske liv. Antakelig bør det bli to avdelinger, en for alminnelige økonomiske spørsmål og statistikk, og en bedriftsøkonomisk avdeling. På den siste avdeling bør helst ansettes en teknisk sakkyndig mann, som også er godt inne i bedriftsregnskaper. Skal vi kreve andel i bedriftsledelsen trenger vi folk ved dette kontor som både teknisk og økonomisk kan veilede de mange av våre medlemmer som kommer til å delta i ledelsen av næringslivets ulike grener. I forslaget fra Sverige er en inne på at der skal samarbeides med en hel rekke andre organisasjoner om et økonomisk kontor. Tanken er tiltalende, men jeg tror at skal Landsorganisasjonen få det rette utbytte av kontoret, må denne organisasjon ha den vesentlige innflytelse på kontorets drift, og en må ha garanti for at de som leder kontoret har et samfunnsyn som faller sammen med arbeiderbevegelsens prinsipielle. En må regne med at et økonomisk kontor som skal få noen betydning vil bli en forholdsvist kostbar institusjon. Jeg tror imidlertid det er nødvendig å ofre de nødvendige midler på dette arbeid.

6. Pressekontor og internasjonalt kontor.

Dette er en ny institusjon som vi ikke tidligere har hatt i Landsorganisasjonen. Jeg er litt i tvil om vi skal lage to avdelinger, en presseavdeling og en internasjonal avdeling men foreløbig er jeg kommet til det resultat, at disse ting kan kombineres for på den måte best mulig å utnytte arbeidskraften.

Tidligere har formannen redigert Landsorganisasjonens Meddelelsesblad, men har hatt teknisk assistanse, slik at hans vesentlige oppgave var å skrive lederen samt å gå gjennom det artikkelmateriale som ble sendt inn av faste og tilfeldige bidragsytere. En kan ikke si at Meddelelsesbladet var så bra som en kunne ønske at en månedlig publikasjon fra Landsorganisasjonen skulle være. Det var ikke formannens skyld. En kan ikke vente at en mann som har tusen andre oppgaver skal kunne lage et godt månedsskrift. Hans medarbeider var en dagsavisjournalist som også var stortingsreferent. En vesentlig del av stoffet ble derfor ting som allerede hadde stått i dagspressen. Jeg tror at Meddelelsesbladet for ettertiden bør inneholde mest mulig originalt stoff, og bare ofre en side eller to på de mere aktuelle ting, stortingsbeslutninger, landsmøtereferater som tidligere har vært referert i dagspressen. Skal der skrives om disse ting, bør det være artikler som gir uttrykk for redaksjonens syn, spesielt gjelder dette ting som er behandlet i det offentlige liv. Det har mindre interesse å trykke opp igjen i Meddelelsesbladet, hva f. eks. Arbeiderbladet eller en annen avis har skrevet om vedkommende sak, da dette allerede er lest av de fleste som leser Meddelelsesbladet. Muligens at formannen fremdeles bør være ansvarlig redaktør, men det må i allefall ansettes en mann hvis oppgave blir å ha det daglige arbeid med Meddelelsesbladet. Den svenske landsorganisasjonen har en egen redaktør for «Fackföreningsrörelsen». Det kommer imidlertid ut en gang om uken. Den engelske landsorganisasjon har også et meddelelsesblad som kommer ut en gang om måneden. Jeg tror jeg kan si at «Fackföreningsrörelsen» er et av de best redigerte fagforeningsorganer. Det var flere ganger på tale å gi ut meddelelsesbladet oftere enn en gang i måneden. Jeg vil ikke ta noen stilling til dette på det nåværende tidspunkt, men forholdene i Norge kan bli slik etter krigen, at det blir nødvendig at fagorganisasjonen har et organ som kommer ut adskillig oftere enn en gang for måneden. Det var også snakk om at fagforbundens fagblad skulle opphøre å utkomme, og man istedenfor skulle få et fellesorgan. Jeg tror at det er håpløst å få realisert denne tanke. De føderalistiske tendenser i Norge er meget sterke, og dette gjelder ikke minst pressevirksomhet. Det skal ikke være en stor institusjon før det skal være et organ, og vi kjenner jo også til at helst vil jo også hver stasjonsby ha sin egen avis.

Naynet «Landsorganisasjonens Meddelelsesblad» er ikke noe godt navn. Jeg er meget stemt for at dette burde endres. Det vil etter min oppfatning være meget tiltalende å endre navnet til «Fri Fagbevegelse». Det er et navn som har fått god klang. Jeg nevner det til overveielse.

Et pressekontor må naturligvis også ha en annen oppgave enn å redigere meddelesesbladet. Før har det vært slik at alle faglige nyheter er gått ut gjennom Arbeidernes Pressekontor. Etter krigen bør vi få gjennomført den nyordning at fagorganisasjonen holder kontakten med hele den norske presse gjennom sitt eget kontor. Med de store oppgaver som foreligger i framtidens Norge og hvor fagorganisasjonen skal spille en aktiv part, er det nødvendig å stå på en god fot med pressen. Det kan gjøres på den måten at der skapes et større tillitsforhold, og dette tillitsforhold vil muligens kunne opparbeides ved at alle faglige nyheter går direkte til hele pressen og ikke via et kontor som en del av pressen ut fra sitt politiske syn anser for et partipolitisk kontor. En slik ordning endrer naturligvis ikke på noen måte fagorganisasjonens prinsipielle syn og erkjennelsen av hvor betydningsfullt det er å ha en godt utviklet arbeiderpresse.

Jeg antar at det internasjonale samarbeid etter denne krig vil få en sterkere betoning og bli mer og mer utviklet enn tidligere. Det gjelder samarbeidet mellom nasjonene, og det vil også komme til å gjelde samarbeidet mellom organisasjonene.

Jeg følger meg overbevist om at vi vil få et nytt Nasjonenes Forbund som forhåpentlig vil bli bedre utbygget og mere effektivt enn det gamle var. Vi må også regne med at Det Internasjonale Arbeidsbyrå som fremdeles er i virksomhet også vil komme til å spille en framtreddende rolle i framtidens internasjonale samarbeid. I det hele tatt vil der bli større behov for internasjonal orientering enn noensinne tidligere. Dette krever imidlertid at vi i vår egen organisasjon har et sentrum som er internasjonalt orientert og som fagorganisasjonens tillitsmenn kan henvende seg til når det gjelder spørsmål av ulike art. Ved dette kontor trenges det derfor et personale med bra språkkunnskaper, slik at de kan følge med utviklingen i de forskjellige land og det som foregår på det internasjonale felt. Dessuten vil fagorganisasjonen ha bruk for en mann med gode språkkunnskaper som kan være tolk ved internasjonale møter. Denne sak var foresten oppe til drøftelse i Landsorganisasjonens administrasjon så tidlig som i 1937, og vi hadde dengang heftet oss ved en person som hadde mange av de egenskaper vi hadde bruk for. På grunn av kongressvedtaket i 1938, ble det imidlertid ikke noe av. Vi har ofte ved internasjonale møter vært avhengig av den svenske landsorganisasjons språkeksperter. Jeg tror at vi skal gjøre oss mere uavhengig på dette område, ved å få vår egen mann. Han kan også være forbundene behjelpelig ved internasjonale møter, mot at disse betaler hans reiseutgifter og opphold. Videre trenger vi ved dette kontor personale som kan være behjel-

pelig ved oversettelser når det gjelder internasjonal korrespondanse. Jeg antar at engelsk vil bli hovedspråket i det internasjonale samarbeid etter krigen. Det er derfor nødvendig å ha flere eksperter i dette språk, som kan oversette til og fra engelsk, ikke bare for Landsorganisasjonen, men også for forbundene. Jeg tror at foreløbig er det en bra kombinasjon å knytte pressekontor og det internasjonale kontor sammen til ett. Vi begynner da beskjedent og så vil framtiden vise om det er nødvendig å dele dette kontor i to.

Til notatet gjorde Stockholm-Sekretariatet følgende merknader:

Ad: Landsorganisasjonens administrasjon.

Sekretariatet nedsatte den 17. januar 1944 en komité bestående av Evensen, Volan, Eeg, Oskar Hansen og Arthur Karlsen for å gjennomgå Londonsekretariatets utkast til administrasjonsordning. Komitéen vil foreslå for sekretariatet i Stockholm å vedta følgende uttalelse:

1. Sekretariatets sammensetning.

Denne sak kan bare avgjøres på en kongress. Det kan derfor synes formålsløst å ta opp saken på det nåværende tidspunkt. Men sekretariatet må foreslå for førstkomende kongress å vedta beslutninger som gjør det mulig for Landsorganisasjonens administrasjon på mere effektiv måte enn før å vedta og iverksette de beslutninger som er nødvendig for å løse de problemer som melder seg for å ivareta arbeiderklassens politiske sosiale og økonomiske interesser.

Forutsetningen for dette må være at man har et sekretariat som til en hver tid kan møte og hvor de enkelte medlemmer betrakter møtene i sekretariatet som den aller viktigste oppgave de har innenfor fagorganisasjonen. Sekretariatet bør da ikke ha et så stort antall medlemmer at det praktisk talt blir umulig å få et fulltallig sekretariatsmøte. Det bør ikke bestå av mer enn 11 medlemmer, herav iberegnet formannen, nestformannen, kassereren og sekretæren.

Med en så betydelig innskrenkning av sekretariatet vil en rekke forbund som nå har medlemmer i sekretariatet ikke bli representert. Dette vil sansynligvis vanskeliggjøre beslutningen om innskrenkning av sekretariatets medlemstall og det kan også anføres at forbundene vil få mindre innflytelse på Landsorganisasjonens ledelse enn før.

For å imøtekomme denne invending bør det fattes beslutning

om at Landsorganisasjonen 1 à 2 ganger i måneden innkaller til et fellesmøte av sekretariatet og en representant fra hvert godkjendt industriforbundsområde for informasjon og drøfting av saker av felles interesse. Disse møters myndighet må fastsettes i Landsorganisasjonens lover.

Varamenn til sekretariatet innkalles ikke uten ved forfall. Hvis et sekretariatsmedlem ikke møter i 2 påhinannen følgende møter, uten godkjent grunn, må vedkommende ansees uttrått.

Ad: 2—4. Den alminnelige avdeling.

En slutter seg til de synsmåter som er lagt fram i forslaget. Organisasjonssekretæren bør være formann i tvistenemnden.

5. Økonomi og administrasjon.

En anbefaler den foreslåtte ordning av Folkets Hus's Fond, men tilsyn med Folkets Hus må ligge under Folkets Hus Fonds styre.

6. Den juridiske avdeling.

En slutter seg til forslaget. Særlig vil en anbefale ordningen med at yngre jurister kan tas inn f. eks. ett år som praktikanter.

7. Økonomisk kontor.

En utvidelse eller omlegging av Landsorganisasjonens statistiske kontor ansees nødvendig. En er også enig i at Landsorganisasjonen må ta de økonomiske byrder som er nødvendig for å følge med i den økonomiske utvikling — hjemme som ute. Men en er dog av den mening at man ikke kan binde seg til noe endelig på forhånd. Man må først og fremst ha oversikt over i hvilken utstrekning en kan samordne disse spørsmål med andre organisasjoner.

8. Presskontor.

En anbefaler egen redaktør for Landsorganisasjonens tidskrift. Redaktøren må være ansvarlig overfor formannen og sekretariatet. Om tidsskriftet kommer ut f. eks. 1 eller 2 ganger i måneden, kan en sende ut til dagspressen en ukentlig oversikt med faglige nyheter. For det tilfelle en kan knytte en fullt språkmektig person til kontoret, vil en ha det første grunnlaget for et presse og internasjonalt kontor som også burde kunne forsyne arbeidernes dagspresse med internasjonalt faglig og økonomisk stoff.

Spørsmålet om et felles fagblad bør tas opp til behandling.

Jens Berg: Jeg har sett på det notat som er fremlagt av Nordahl og i det store og hele kan jeg gi det min tilslutning. Jeg ble tilsatt i Landsorganisasjonen i 1940 etter Alb. Råen, som måtte gå tilbake til sitt forbund. Jeg hadde ikke vært der lenge før jeg forsto at det var en mangel ved kontoret, at det trengtes en kontorsjef eller organisasjonssekretær. Jeg fremholdt også dette syn i Landsorganisasjonen og oppfattet min stilling å være den. Jeg deltok også i sekretariatets møter og førte protokollen, men uten stemmerett. Jeg er gla for og gir min tilslutning til at disse ting kommer inn i fastere former. Når det gjelder Landsorganisasjonens formann, så vil jeg peke på det uheldige i at han settes i så mange andre gjøremål.

Voting: Sekretariatets forslag om L.O.s administrasjon ble enstemmig vedtatt. — Likeledes ble sekretariatets forslag om L.O.s Nord-Norges kontor enstemmig vedtatt.

Punkt 8 b. Det juridiske kontor.

Konrad Nordahl: Når det gjelder det juridiske kontor så var det slik at da Trygve Lie tiltrådte regjeringen fikk han permisjon og den er fremdeles gjeldende. Advokat Hansteen gikk inn i hans sted. Nå skal vi oppta virksomheten på ny og jeg har sagt fra til Trygve Lie at vi kan ikke opprettholde permisjonen lenger. Lie har for sitt vedkommende fremholdt at hvis han ikke kommer med i regjeringen vil han forbeholde seg adgang til å komme tilbake til sin tidligere stilling i Landsorganisasjonen. Blir han med i den nye regjering vil han i brev si i fra til Landsorganisasjonen at han ikke kommer tilbake. Han er oppmerksom på at det nåværende forhold ikke kan vedvare stort lenger og at vi må ha en ordning. Jeg vil referere sekretariatets innstilling:

Siden Landsorganisasjonen fikk sitt juridiske kontor, har alle arbeidsrettssaker vært prosedert av Landsorganisasjonens juridiske konsulent, som i de seinere år også har hatt en utdannet assistent. Den juridiske konsulent hadde, i henhold til sin kontrakt plikt på seg til å prosedere arbeidsrettssaker, og til å gi betenkninger til Landsorganisasjonen og forbundene. Etter kontrakten hadde han derimot ikke plikt til å prosedere saker ved de alminnelige domstoler eller ved boykottdomstolen uten særskilt godtgjørelse. Forhåpentlig kan vi bli kvitt boykottdomstolen. Hvis ikke, bør det treffes en ordning slig at arbeidsrettssaker og boykottsaker prosederes for en fast godtgjørelse.

Den juridiske avdeling bør imidlertid bli noe mer enn et kon-

tor for prosesser og juridiske betenkninger i forbindelse med tvister om arbeidsvilkår. Den bør utstyres med personale som kan drive undersøkelser og utredningsarbeid om arbeidsrett i andre land og i samarbeid med Landsorganisasjonens økonomiske kontor — om sosiallovgivningen ute i verden.

Fra tid til annen bør de forskjellige organisasjonsinstanser få seg tilsendt resultatene av dette arbeid, slik at aktive organisasjonsfolk til hver tid kan være orientert om hva som foregår på disse viktige områdene. Materialet må også stilles til rådighet for Landsorganisasjonens egen skolevirksomhet og for Arbeidernes Opplysningsforbund. Det juridiske personale ved kontoret må nyttes til forelesninger om disse spørsmål ved Landsorganisasjonens skoler og kurser innenfor A.O.F.

Før krigen var det drøftet at unge juridiske kandidater skulle få høve til å arbeide en tid — et halvt år eller ett år — ved det juridiske kontor for å sette seg inn i dette spesialfag på det juridiske område. Tanken ble ikke virkeliggjort den gang, men bør nå gjennomføres slik at disse unge juristene arbeider en begrenset tid for en forholdsvis beskjeden lønn. Enkelte av dem vil sikkert seinere kunne brukes til juridiske konsulenter f. eks. i de større forbund. Et par av dem hadde slike konsulenter alt før krigen, og det er rimelig å tenke seg at flere vil få bruk for det. En slik utvikling ville avlaste Landsorganisasjonens juridiske avdeling for en del av de oppgaver den tidligere hadde, så den fikk mer tid til å arbeide med de nye spørsmålene som er pekt på ovenfor.

Skal avdelingens virksomhet utvides slik som det her er antydnet, er det om å gjøre å få en våken og dyktig jurist til å lede den.

Sekretariatet innbyr representantskapet til å gjøre dette vedtaket:

Representantskapet i A.F.L. gir sekretariatet fullmakt til å tilsette en juridisk konsulent som leder av Landsorganisasjonens juridiske avdeling med den oppgavekrets som er pekt på i den forliggende innstilling.

Fra den juridiske avdeling ved overrettssakfører Dagfinn Bech forelå følgende:

«I forbindelse med Landsorganisasjonens representantskapsmøte, hvor også spørsmålet om det juridiske kontor er satt opp på dagorden, finner jeg grunn til å fremkomme med noen bemerkninger både med hensyn til de dagsaktuelle behov og forsåvidt angår arbeidet i fremtiden.

Jeg tillater meg nemlig å tro at det ville være en fordel at eventuelle deltakere i et ordskifte om spørsmålet er fullstendig orientert om vilkårene og forutsetningene for kontorets arbeid. Og da vil jeg tro at også min erfaring på dette område fra 1930 og til i dag kan komme til noen nytte.

Skulle det vise seg at det er meningsforskjell for enkelte punkters vedkommende, vil det i all fall ikke skade om dette ble klarlagt på forhånd.

Arbeidsområde.

Etter den personlige kontrakt som i sin tid ble opprettet med o.r.sakfører Trygve Lie — og som senere har vært rettesnoren for kontorets virksomhet — påligger det den juridiske konsulent å prosedere arbeidsrettssaker og avgi betenkninger og konsultasjoner for Landsorganisasjonen og forbundene i organisasjonsmessige og tariffmessige spørsmål. Boikottsaker, straffesaker og civile saker behandles på grunn av sin art og saksmengde som private saker etter nærmere omforente vilkår.

Den daglige virksomhet ved kontoret med de stadige forespørsler, møter, prosedyrer og konferanser av alle slag har siden 1930 i stigende grad bedrøvet to juristers fulle arbeidsdag.

Det er ingen ting som tyder på at ikke dette rent advokatoriske arbeid vil bli av samme omfang som tidligere, når forbundene etter hvert kommer i mer normal virksomhet. Det er mer sannsynlig at arbeidet vil øke.

Uansett hvorvidt eller hvordan en vil bygge ut kontoret, f. eks. med en sosialavdeling som spesielt skal ta seg av f. eks. forberedelse av lovutkast og konsultative uttalelser i spørsmål av sosial-politisk karakter eller lignende, så må en være klar over at det *vesentligste* arbeid for Landsorganisasjonens juridiske kontor erfaringsmessig vil bli — og antagelig også bør være — av faglig karakter. Landsorganisasjonens 3—400 000 medlemmer har jo tross alt bare ett kontor å gjøre henvendelse til for juridisk hjelp i faglige anliggender, og disse interesser kan selvsagt ikke forsømmes.

De nye lovforslag som forutsetter at alle arbeidskonflikter skal søkes løst ad fredelig vei, vil sikkert medføre at antallet av rettstvister vil komme til å stige.

Det er vel også grunn til å tro, at arbeidet med å *forebygge* fortolkningstvister gjennom en mer omhyggelig forberedelse av tariffenes relasjon, vil bli stimulert i de kommende år, og vil tilsi øket anvendelse av juridisk assistanse ved meklingsmøtene. På dette område har jo Arbeidsgiverforeningen store fordeler ved sitt

intakte apparat, og ved sin stab av juridisk utdannede sekretærer i de forskjellige bransjeavdelinger.

Det er etter min mening opplagt at skal L.O.s juridiske kontor makte sin oppgave må det i all fall snarest ansettes ytterligere en jurist — helst med noen øvelse i arbeidsspørsmål — for å avlaste det stadig økende arbeidspress. Den nåværende ordning med bare en jurist — som vistnok kunne praktiseres under krigstiden, da organisasjonslivet lå helt nede — vil meget snart bli helt uholdbart når organisasjonen igjen går videre for full damp. At kontorpersonalet for øyeblikket også er utilstrekkelig — en dame — nevner jeg for ordens skyld. Det er et krisefenomen, men det må også overvinnes.

Den indre arbeidsordning.

I forbindelse med de spørsmål jeg ovenfor har nevnt vil jeg også komme inn på den daglige rapportvirksomhet mellom administrasjonen og det juridiske kontor.

Det står til administrasjonen å avgjøre i hvilken grad Landsorganisasjonens jurist skal være tilstede eller tilkalles til de daglige postmøter eller til de ukentlige sekretariatsmøter. I Arbeidsgiverforeningen er — såvidt jeg vet — den juridiske konsulent tilstede ved postmøter og forøvrig ved alle viktigere rådslagninger.

Det vil imidlertid i alle tilfeller være nyttig og nødvendig at den regulære rapportvirksomhet kom i fastere former, slik at både det juridiske kontor selv holdt administrasjonen stadig underrettet om kontorets problemer, forela tvilsomme saker til avgjørelse o. l., samtidig som det juridiske kontor på den annen side daglig ble holdt å jour med alle viktige spørsmål som ble forelagt L.O. og alle vedtak som ble truffet.

Det vil muligens bidra til i noen grad å avlaste administrasjonens arbeidsbyrde, og antagelig også gi et korrektere inntrykk utad om det juridiske kontor til enhver tid var istand til å besvare forespørsler om dagsaktuelle fagforeningsspørsmål, forståelse av sirkulærer o. l., uten først i de enkelte tilfeller å måtte gå veien om sentralledelsen for å innhente opplysninger.

Det er nok så at de ekstraordinære forhold i dag dessverre forhindrer at arbeidsordningen for de forskjellige kontorer kan bli helt tilfredsstillende eller endog bare mer enn nødtørftig, men jeg har som nevnt funnet grunn til — når spørsmålet dreier seg om videre utbygging av L.O.s juridiske kontor — først å feste oppmerksomheten på de enkelte grunnleggende tekniske krav som etter min mening først må tilfredsstilles før man kan ta videre skritt fremover.

Jeg tør anmode om at representantskapets medlemmer blir orientert overensstemmende hermed ved sakens behandling.»

Dagfinn Bech: Jeg vil gjerne si noen ord i anledning forslaget om å utvide og omlegge *L.O. jur. kontor*. Såvidt jeg skjønner bygger sekretariatets forslag utelukkende på de notater L.O.s formann utarbeidet i London i 1943 og som også er forelagt for representantskapet i forbindelse med L.O.s administrasjon. Jeg har i skriftlig form, i et brev dattert 14. juni fremstilt mitt syn på saken. Dette brevet var jo bare beregnet på supplerende informasjon ved den muntlig redegjørelse, men det skader jo ikke at det er fremlagt som dokument. Det er imidlertid et par ytterligere bemerkninger jeg vil tilføye:

Det framlagte forslaget hviler på to forutsetninger:

1. at beskjeftigelsen med informasjon, opplysning og sosiale undersøkelser bør være det vesentlige ved kontorets virksomhet.
2. at det juridiske kontor må omlegges av hensyn hertil: («arbeidsrettssaker prosederes for fast godtgjørelse»).

Det dreier seg altså ikke bare om et tilbygg, det er en *ombygning* det er tale om. Forslaget omhandler således overhodet ikke den virksomhet som siden 1923 har vært den viktigste og tilsynelatende nødvendigste for det juridiske kontor, nemlig den *daglige konsultasjonshjelp* for forbundene i problemer vedrørende tariff-forholdene og arbeidskontraktene. Det er jo nemlig relativt sett bare et fåtall saker som prosederes, resten forhandler man om og løser i mindelighet, men det tar tid det og. Dertil kommer at all virksomhet i forbindelse med fagforeningsjuss forutsetter at man også har praktisk greie på tingene, kjenner grunnreglene for personlig arbeid med vanskeligheten. Det nytter ikke å resonere seg fram utenifra eller ovenifra. Derfor stiller jeg meg også nokså skeptisk til det *kunstige skille* mellom en belærende, informerende, utredende del av virksomheten og en annen *tilsynelatende ringere avdeling* som bare i en eller annen begrenset form skal stille med det som vi stelte med før etter fattig evne, nemlig fagforeningsjuss, arbeidsrett, forhandlinger o.l.

Det må være meg tillatt å komme med noen faktiske opplysninger:

Fra 1930—41 har det arbeidet 2 øvede jurister i L.O.s kontor. Arbeidet besto i konsultasjon og prosedyre, samt også gjennom betenkninger, forelesninger, artikler å informere om kontorets virksomhet og om andre problemer av interesse for L.O. og de organiserte. I dag er det bare en jurist i L. O. Det fårner seg opp arbeid,

men det er ikke greit å vite hvordan det skal løses hvis det nye forslag skal gjennomføres.

Før krigen: A.R. Saksmengder 1937 påstemnet 102 (behandlet 72), saksmengder 1938 påstevnet 95 (behandlet 64) og saksmengder 1939 (behandlet 109), de fleste fra A.F.L. Dertil kommer de lokale A.R.-saker. Antallet av disse har jeg ikke greie på, de arkivene er kommet på vivanke, men det var et ikke ubetydelig antall og de nødvendiggjorde ofte reisefravær for begge jurister samtidig.

La meg ta *L.O.s* beretning for 1941, det siste år hvor jeg hadde anledning til å samarbeide med adv. Hansteen (krigsår). A.R. 43 saker, sivile 72 saker, 21 såkalte «registersaker» — (d.v.s. saker uten rettslige skritt, men ofte med like mye arbeid). Gjennomsnittlig 17—1800 brev pr. år. De sivile sakene dreiet seg oftest om oppsigelser, feriekrav, lønnskrav, erstatning for ulykker o.s.v.

Jeg tror ikke det blir ferre rettstvister enn før, ferre problemer. Det er konfliktstoff nok, erstatningssakene. (Jeg har nevnt det i mitt skriv.) Snart begynner A.R. å virke igjen. Hva skal en forta for å gjøre kontoret arbeidsdyktig for disse oppgavene?

Og jeg vil ha nevnt at problemene sikkert heller ikke er *enkler* enn før. Arbeidet med tariffene er *spesialarbeid* som de fleste jurister har liten oversikt i. Det er lite teoretisk bearbeidet og A.R. dommene fra 1916—40 er for uinnviede et villniss å komme fram i — sålenge det ikke foreligger skikkelig, oversiktlige *registre*. (Tilbød meg å lage ett i 1932,—36—37, men det interesserte åpenbart ikke ledelsen og senere har jeg simpelthen ikke hatt tid til slikt fyrabendarbeid).

Skal der tilsettes hjelp til slikt arbeid må det være kvalifisert hjelp. Skal vi bygge opp *rettstaten* må vi bygge på det som *var rett* før 1940, og da må vi kjenne *hva som var rett*. En slik oversikt er ikke erhvervet i 1—2—3.

Og i denne forbindelse må jeg bestemt *fraråde* noen eksperimentering med *billige* og *uøvde* *volontører*. Forbundene trenger god og hurtig servis, gjerne billig også. Men jeg tviler på at dette forslaget med *stadig opplæring* av nye mennesker på et 1½ år eller 1 år ad gangen, som jo også trenger sin kontorplass — i noen merkbar grad er egnet til å bidra til det formålet.

Enten får en ansette folk på skikkelige vilkår, til virkelig arbeid, eller også får en la være. Det er min mening. Jeg har nå ellers en mistanke om at forslagsstilleren ikke kan ha gjort seg *særlig klare forestillinger* om hvordan denne ordning skulle *praktiseres* eller hvilken *nytte* en kan ha av den. Personlig tror jeg det skal bli nokså vanskelig — uten en *betraktelig utvidelse* av personalet

— å drive undervisningsvirksomhet ikke bare *utenfor* kontoret, men også *på* kontoret.

Det er antagelig riktig at systemet med *spesialansatte* jurister bør utvides. (Sjømannsforbundet, Transportarbeiderforbundet). *Bygningsarbeiderforbundet* bør vel antagelig ha bruk for egen jurist. Men ikke alle forbund vil makte slikt og i hovedspørsmål må forbundene også juridisk alltid ha kontakt med A.F.L.

Tanken om å overføre A.R.-saker til «fast godtgjørelse» må vel forstås slik at det menes overføring til egen underavdeling eller jurister utenfor A.F.L. (Fast godtgjørelse for A.R.sak har jo alltid vært praktisert). I såfall er tanken ikke ny. — Den ble nemlig gjennomført i A.F.L. da jeg selv ble sagt opp i februar 1944. Haug-Nilsen fikk da simpelthen overdratt hele kontoret for 36 000 kr. (20 000 i leie og 16 000 i kontorhold). Den ordningen var ikke heldig.

Jeg vil foresten her nevne at H. N. som først offisielt tiltråtte 1. juni ifjor inntil dette tidspunkt allerede hadde fått utbetalt fra årsskifte 1943—44 kr. 8 332,— i lønn og 6 000 i kontorgodtgjørelse = 14 000 før han begynte. Han fikk i det hele tatt sine 36 000 kr. for ½ års mangel på arbeid.

Men hertil kommer at da han ved årsskiftet ble sparket p.g. av uduelighet, så fikk han 1 måneds godtgjørelse *ekstra*, for i desember 1945 var allerede hans etterfølger Dale begynt å virke for 1017,38 kr. måneden + fritt kontor her i L.O. Altså 2 ganger dobbelt lønn i løpet av ett år!

L.O. har riktignok god råd, men det forbauser meg litt at ikke dette forhold er kommet med i beretningen som påtaleverdige økonomiske disposisjoner. (Snakket med Graver om det!) Nå — et slikt system bør vi iallfall ikke kopiere!

Tilslutt noen ord for egen regning. L.O. har bestemt seg for å stå fritt ved ombygningen. Forutsatt på lojalt, kameratslig samarbeid i enhver fornuftig form. Det er nokså klart at denne forutsetning — å stå fritt — må være gjensidig. Det har nå flytt med det juridiske kontor i 1½ måneds tid og ingen vet ennå hva det blir til. *Kontoret* er ikke tjent med det og jeg er personlig ikke tjent med det. — Jeg fester meg ved at det nå skal søkes etter en «våken og dyktig jurist» som leder av den utvidede virksomhet. Det er da — iallfall språklig sett — ikke ulogisk å trekke den slutning at sekretariatet ikke har funnet mulighet for å dekke dette behov i *sin umiddelbare nærhet*. Hvilke slutninger jeg videre kan tillate meg å trekke herav vil avhenge av representantskapets vedtak i saka.

Thorbjørn Henriksen: Når vi skal legge om eller bygge ut L.O.s juridiske kontor så vil det beste være om L.O. ansatte den

hjelp som skal til og at vedkommende ble tillagt og prosedere alle saker som vedrører organisasjonen, enten det er arbeidsrettssaker, boykottsaker eller sivile saker. Det riktige vil være å samle all juridisk arbeid under et kontor og det bør være sekretariatet og representantskapet dette kontor står til ansvar overfor. Skal en dele det opp så får en vanskeligheter. Det greieste av alt vil være å fastsette en fast lønn for arbeidet i L.O. og jeg vil henstille til L.O.s administrasjon å overveie det. Jeg vil videre peke på at det ofte er en hang til stede til å prosedere, men fagorganisasjonen bør ikke reise saker uten at en er klar over at det vil føre fram. En må ikke spre dette arbeid, så det ikke blir kontinuitet. En bør ta skridtet fullt ut og ta en mann, som må sette hele sin arbeidskraft inn i dette arbeid. Jeg vil foreslå:

Representantskapet i A.F.L. gir sekretariatet fullmakt til å tilsette full juridisk arbeidskraft og leder av Landsorganisasjonens juridiske avdeling.

De ansatte har plikt til å arbeide med alle saker som sekretariatet bestemmer, og de er forpliktet til å stille hele sin arbeidskraft til L.O.s disposisjon.

Halfdan Wigård: Det er ikke alle som kjenner til det juridiske kontor. Men vi som vet hva det er, må være enig med Henriksen. Jeg håper at Henriksens forslag blir vedtatt. Men la dem da også få den hjelp som må til. En må få så romslige arbeidsforhold som mulig.

Konrad Nordahl: Jeg beklager at det er kommet inn en formulering som er til å misforstå. For den faste lønn hadde juristen plikt på seg til å prosedere for arbeidsretten. Da vi fikk boykott-domstolen så ble det særskilt godtgjørelse herfor likeledes når det ble prosedert ved de almindelige domstoler. Jeg er enig med Henriksen i at han skal ta alle saker, men vi er ikke alene om å bestemme her. En skal også være merksom på at da må en opp i en ganske annen lønn. Da må vi konferere med dem som kan komme på tale og som vil melde seg til dette arbeid. Til Beck vil jeg si at det er ikke L.O.s mening å få billig arbeidskraft, men det er nå engang slik at en må læres opp til dette arbeid og det har også betydning for de jurister det her kan bli tale om. Hvis Lie melder fra at han anser sin permisjon for utløpet må en ny mann ansettes og vi må da sammen med ham bestemme arbeidsområdet, uten at jeg i dag vil si eller kan si hvem som det kan bli tale om.

Fritz Fridholm: De forbund som har kjennskap til det juridiske kontor kan tale med her. En skal være oppmerksom på at det er ikke minst konferansene dette kontor er opptatt med. Vi ser det som en av de fremste oppgaver å bli behandlet som vi er blitt hittil.

Torbjørn Henriksen: Jeg er helt på det rene med at mitt forslag koster mere, men en skal være oppmerksom på at forbundene også er med på å betale.

Dirigenten foreslo forslagene oversendt redaksjonskomitéen.

Votering: Dirigentens forslag ble vedtatt.

Punkt 13: Arbeiderbevegelsens etterkrigsprogram.

Fra sekretariatet forelå følgende rettningslinjer for gjenoppbyggingen og for demokratiseringen av vårt næringsliv:

Landet vårt er fritt. Nå skal vi ta fatt på å bygge opp igjen det fem års krig og fremmedvelde har lagt øde. Vi skal bygge landet slik at alle får arbeid og trygge kår.

Under striden for frihet og nasjonal sjølstende har fagorganisasjonens kvinner og menn utover hele landet stått skulder ved skulder med gode nordmenn i alle yrker. Ute og hjemme har vi vært med, har gjort vår innsats der vi kunne for å holde fronten. Vi har vært med å verne de grunnleggende verdiene i det norske folkestyre mot det nazistiske fremmedvelde og dets håndlangere i N.S.

Striden har kostet offer. Mange av våre beste menn og kvinner har gitt sitt liv. Hundrer har gjennom år sittet i fengsler og konsentrasjonsleirer. Andre hundrer har måtte dra av landet eller gå i dekning. Etter fem års krig og okkupasjon er det norske folk fattigere enn det var. Men samtidig har kampen løst ut nye krefter vi før ikke visste om. Ikke minst har ungdommens virketrang og vilje til innsats gjort seg gjeldende som aldri før.

Denne viljen og evnen til å sette kreftene inn er en tilgang for landet vårt som vi får mer bruk for enn noen gang i det arbeidet vi nå går inn til.

Oppgavene som ligger foran oss er svære. De krever hver evne vi eier. Men mulighetene er større enn de noen gang har vært, og større enn de blir det i vår levetid. Som aldri før har vi lært å løfte i flokk. Ut over gamle meningsskiller og interessenetninger er vi nordmenn mer enige enn noen gang før i vår historie om hva vi vil.

Vi vil bygge et samfund der retten rå. Hver kvinne og hver mann skal være sikker på sin frihet, sitt liv og sin eiendom. Folk skal igjen fritt si sin mening og slutte seg sammen om oppgaver og interesser de vil arbeide for. Alle skal ha arbeid til rimelig vederlag. Alle skal ha nok mat og sunn mat, sunne og trivelige hjem å bo i, goe klær. Alle skal ha ikke bare rett men også høve til å få den utdanning deres evner og anlegg gir dem krav på, slik at

samfunnet får full nytte av alle krefter i folket. Alle skal ha fritid nok og praktisk del i de rikdommer norsk natur byr på til oppfriskning og hvile, og i de kulturverdier det moderne samfunn kan gi.

I arbeidet for å bygge vårt samfunn slik vi vil ha det, har fagorganisasjonen en selvfølgelig rett og en like selvfølgelig plikt til å sette inn alle de krefter den eier, i samarbeid med statens organer og med alle andre organisasjoner som vil bygge landet vårt som et trygt hjem for hele folket.

Arbeidernes faglig Landsorganisasjon omfatter i dag arbeidere og funksjonærer i alle yrker. Det er lønntakernes største og sterkeste organisasjon, og det er deres interesser den skal varetta.

Arbeid til alle.

Den sentrale oppgaven vi må løse i det norske samfunn i de nærmeste årene er å sørge for at retten til arbeid, som alle i dag er enige om er like grunnleggende som de andre demokratiske rettighetene, ikke bare blir grunnlovfestet, men også blir praktisk virkelighet. Vi må bygge opp og organisere næringslivet i landet vårt slik at alle lønnstakere får arbeid på tariffmessige vilkår.

For å sikre denne oppbyggingen og organiseringen av næringslivet må Staten føre en aktiv økonomisk planleggingspolitikk i samarbeid med det private næringsliv og yrkes- og næringsorganisasjonene. Så snart råd er må de lavest lønnede grupper få hevet lønningene. Gjennom effektiv priskontroll og prisregulering må det hindres at det alminnelige prisnivå stiger og sørges for at prisene på livsviktige forbruksvarer blir senket så snart krigsbetingede ekstra-omkostninger faller bort. Etter hvert som produksjonen i landet stiger må den økede mengde av varer og tjenester i rimelig utstrekning komme hele folket til gode.

Modernisering av næringslivet.

For å greie å bygge opp det krig og okkupasjon har lagt øde og så snart råd er få øket produksjonen, slik at folkets levestandard kan bli hevet, må vår industri og våre andre næringer på alle felter føres fram til et så høyt teknisk nivå som råd er, og til fullt moderne organisasjonsformer administrativt og finansielt. Fagorganisasjonen vil være med og fremme en slik rasjonalisering og modernisering over alt der den kan gjennomføres uten at den fører til utsvetting av arbeidskraften. Dette arbeid må organiseres slik at arbeidere og funksjonærer i de enkelte bedrifter og de enkelte bransjer kommer aktivt med i planleggingen og gjennomføringen

av det. Et slikt organisert medarbeiderskap er et viktig første steg i retning av det økonomiske demokrati, som en i alle ledende land i verden er klar over må skapes om det politiske demokrati skal greie å løse de oppgavene det blir stillet overfor.

Hvor det gjelder de skritt Staten må ta for å sikre arbeid til alle og en rask og effektiv gjenreisning og organisering av arbeidslivet, faller A.F.L.s oppfatning sammen med det syn som Det norske Arbeiderparti har gitt uttrykk for i sitt arbeidsprogram for overgangstida.

For at denne økonomiske politikken skal kunne gjennomføres raskt og effektivt, må Statens tekniske apparat på visse områder bygges ut.

Utbygging av den offentlige statistikk.

Det viktigste arbeidsgrunnlaget for en aktiv økonomisk planleggingspolitikk er en godt utbygd og raskt arbeidende økonomisk statistikk. Derfor må Statistisk Sentralbyrå utvides slik at det statistiske materiale som skaffes til veie for alle områder av næringslivet kan bli nytt ut effektivt i den daglige planleggings- og kontrollvirksomhet. På samme måte som det nå er tilfelle med handelsstatistikken, må oppgavene fra industri- og arbeidslivsstatistikken bearbeides og offentliggjøres løpende.

For å sikre et uangripelig statistisk grunnlag for lønnsreguleringen må den offentlige inntekt- og formuesstatistikk og husholdningsstatistikken, som leveomkostningsindeksen bygger på, utbygges videre og legges an slik at den til hver tid dekker de faktiske forhold og det ikke kan reises tvil om at den er objektiv. I tilknytning til Statistisk Sentralbyrå bør det opprettes et lønnsøkonomisk institutt som gjør lønnspolitikken til sin særoppgave. Det må i første rekke ta i sin tjeneste økonomiske og statistiske eksperter, men må også gi plass for representanter for lønntakerne og arbeidsgiverne. Organisasjonene og bedriftene må ha plikt til å stille til rådighet sitt materiale, slik at det hvert kvartal kan offentliggjøres en fullstendig lønnsstatistikk.

Arbeidsfred.

De store oppgavene i gjenreisningsperioden krever i større grad enn før at arbeidsfreden sikres. Fagorganisasjonen vil for sitt vedkommende gå inn for at tvister om lønns- og arbeidsvilkår blir løst uten arbeidsstans.

Økonomisk demokrati.

Fagorganisasjonen ser det som en av sine sentrale oppgaver i framtida å være med å legge grunnen til og bygge ut et levende demokrati i det økonomiske liv. Derfor er den med i arbeidet for å skape de nødvendige organer til å veilede, stimulere og samordne næringslivet og sikre aktiv deltaking fra arbeiderne og funksjonærene og deres organisasjoner i alle disse organene; produksjonsutvalg for de enkelte bedrifter, bransjeutvalg for de enkelte næringer, og et samordningsråd for sentraladministrasjonen og næringene for hele landet.

Men oppgaven er ikke løst med at vi får skapt disse organene. De kan bare gi den forfatningsmessige rammen for en demokratisk organisasjon av det økonomiske liv. Det blir fagorganisasjonens viktigste oppgave i tida framover å fylle denne rammen med et rikt pulserende liv.

I alle organisasjonsledd innenfor fagorganisasjonen, fra verksteds- og bedriftsklubber og opp til forbund og Landsorganisasjonen må dette arbeid settes igang. I krigstida har vi erfart på en ny måte at vi står ikke utenfor samfunnet, men midt i det. Gjennom vår innsats i kampen har vi bevist vår rett til å være med og forme samfunnet i alle dets ledd etter våre tanker og ønsker, vil vi det må vi også skaffe oss forutsetningene for å løse oppgavene. Vi må skaffe oss den innsikt og de kunnskaper som må til for at våre ord skal ha vekt og for at vi kan gi våre idéer kjøtt og blod i det praktiske liv. Og vi må skaffe oss de organisasjonsmessige organer vi trenger for å gi oss kunnskap om hvor problemene ligger og hvordan vi kan løse dem.

Økonomisk kontor.

Landsorganisasjonen må med en gang opprette et godt utstyrt kontor for økonomiske undersøkelser, som tar opp til utgreiing næringslivets problemer ut fra våre arbeidshypoteser. Det må ledes av fagfolk på samfunnsøkonomiens område, som ser på spørsmålene ut fra vårt grunnsyn, og vi må utstyre det med den arbeids-hjelp og de tekniske hjelpemidler som skal til for å drive et vitenskapelig holdbart forsknings- og utgreiingsarbeid. Til dette kontoret må Landsorganisasjonens sekretariat kunne vende seg for å få greidd ut spørsmål innenfor de alminnelige økonomiske politikkene og de enkelte grener av næringslivet. Kontoret må gå kritisk igjennom forslag på disse områdene som blir lagt fram av offentlige myndigheter eller av andre organisasjoner. Det må skaffe materiale til og være konsulent for fagorganisasjonens talsmenn i

offentlige kommisjoner og utvalg. Dessuten må kontoret overta og bygge videre ut det arbeid som hittil har vært gjort av Landsorganisasjonens Statistiske Kontor.

For å gi dette økonomiske kontor så bredt og solid grunnlag som råd er, vil Landsorganisasjonen søke samarbeid med Norges Fiskarlag, med småbøndernes faglige organisasjon og med Norges Kooperative Landsforening og innby dem til å bli med og bygge det videre ut, til et økonomisk og sosialpolitisk utgreiingskontor for hele det arbeidende folk.

Hvert av de større forbund bør for sitt særskilte arbeidsfelt opprette et liknende kontor, som konkret tar opp problemene innenfor den enkelte industri eller næring der dets medlemmer arbeider. Slike undersøkelser må bl. a. bygge på det arbeid verkstedklubber og foreninger tar opp hvor det gjelder den enkelte bedrifts problemer. Forbundenes økonomiske kontorer må samarbeide med Landsorganisasjonens økonomiske kontor, stille det materiale de legger til rette til rådighet for det og hjelpe til og greie ut for den enkelte industri eller næring de spørsmål Landsorganisasjonens kontor til hver tid arbeider med. Forbundenes økonomiske kontorer må dessuten gi forbundets talsmenn i bransjeutvalg og liknende institusjoner de opplysninger og skaffe tilveie det materiale de trenger for å gjør seg gjeldende med full saklig tyngde.

På hver arbeidsplass og hver bedrift må klubber og foreninger ta opp til drøfting hva som kan og bør gjøres av tekniske og administrative forandringer for å øke produksjonen og gjøre den mer effektiv og diskutere de tiltak som trengs for å bedre bedriftshygienen og opplærings- og utdanningsforholdene innenfor bedriften og faget eller industrien som helhet. Disse drøftningene og de forslag de fører fram til skal gi grunnlaget for det arbeid fagorganisasjonens representanter i produksjonsutvalgene skal utføre.

Opplysningsarbeidet.

For å kunne ta opp de oppgavene som er nevnt ovenfor på en fruktbar måte må fagorganisasjonens medlemmer skaffe seg best mulig konkrete kunnskaper både praktisk og teoretisk. Grunnlaget for et levende demokrati både i det økonomiske liv og i Staten er at hver enkelt samfunnsborger har kunnskap nok til å se hvor problemene ligger og til å være med og drøfte saklig hvordan de kan løses. Derfor må fagorganisasjonen legge forutsetningene til rette for et planmessig og saklig godt underbygd studie- og opplysningsarbeid om samfunnsspørsmålene og om de oppgaver gjenreisningen og nyorganiseringen av vårt næringsliv stiller oss overfor.

Arbeidernes Opplysningsforbund er det samlende og ledende organ for dette arbeidet innenfor alle det arbeidende folks organisasjoner. A.O.F. må bygges opp igjen slik at det bedre enn før kan makte denne oppgaven. Landsorganisasjonen må sørge for at det innenfor Opplysningsforbundet blir organisert en egen avdeling med egen leder for den daglige studie- og opplysningsvirksomheten. Denne avdeling må arbeide i nær kontakt med Landsorganisasjonens og de enkelte forbunds økonomiske kontorer og dra nytte av og legge til rette for studievirksomheten det materiale de skaffer til veie. Den må dessuten gi praktiske råd og rettleiing til dem som driver studie- og opplysningsvirksomheten i fagorganisasjonen og kontrollere at arbeidet holder saklig mål.

De enkelte forbund bør så langt de makter det tilsette egne opplysningssekretærer som i samarbeid med den faglige avdeling i A.O.F. organiserer studievirksomheten innenfor forbundet og dets avdelinger.

Målet for hele opplysningsvirksomheten innefor fagorganisasjonen må være å skolere tillitsmenn og medlemmer til aktiv innsats i arbeidet innenfor de faglige og politiske organisasjoner og i de samfunnsmessige organer der fagorganisasjonen skal være med og øke vårt næringslivs yteevne, skape et levende politisk og økonomisk demokrati og omforme vårt norske samfunn etter våre rettninglinjer.

Vedtak:

A.F.L.s representanskap trekker opp disse rettningslinjene for gjenoppbygging av næringslivet og for fagorganisasjonens medarbeiderskap i gjenreisningen og den videre utvikling og demokratisering av arbeidslivet:

1. I samarbeid med det private næringsliv og dets organisasjoner og med arbeidernes og funksjonærenes, fiskernes og bøndenes organisasjoner må staten føre en aktiv og målbevisst økonomisk politikk for å skaffe arbeid til alle og øket produksjon så en gjennom rettferdig fordeling av resultatene kan gi alle gode og trygge kår.
2. Ingen arbeidsledighet må tåles. Hver arbeidsfør kvinne og mann skal ha rett og plikt til full sysselsettelse.
3. Hele folkets samlede kraft må mobiliseres for å få arbeidslivet i full gang igjen så snart råd er og få overført arbeidskraften til samfunnsnyttig arbeid. Vi forutsetter at det blir gjort de største anstrengelser for å skaffe de nødvendige råstoffer og

materialer til industrien, så den så raskt som mulig kan komme i toppdrift og at alle finansieringsinstitutter samvirker for å støtte arbeidsreisningen.

4. Alt lønnsarbeid reguleres ved tariffmessige overenskomster mellom arbeidsgiverne, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner. Alt ekstraordinært arbeid som blir satt i gang for å undgå arbeidsledighet, skal foregå på alminnelig tariffvilkår. De store oppgavene i gjenreisningsperioden krever i større grad enn før at arbeidsfreden sikres. Fagorganisasjonen vil for sitt vedkommende gå inn for at alle tvister om lønns- og arbeidsvilkår blir løst uten arbeidsstans.
5. Arbeidsformidlingen bygges videre ut. Hvor det er nødvendig organiseres omskolering av overflødig arbeidskraft til ny produksjon.
6. Arbeidsdirektoratet skal ved større innskrenkninger underrettes på forhånd, for at arbeidskraften i tide kan bli overført til annen produksjon eller det kan settes iverk andre tiltak. Oppsigelser skal bare skje av saklige grunner.
7. Godt utbygd og rakst arbeidende økonomisk statistikk. Lønns-økonomisk institutt med utvidet husholdningsstatistikk i tilknytning til Statistisk Sentralbyrå.
8. Den arbeidsreisning som særlig krever store fellesløft og som må løses som nasjonale oppgaver er:
 - a. Gjenreisning av vår handels- fangst- og fiskerflåte.
 - b. Boligbyggingen, såvel i de krigsherjede distrikter som i hele landet ellers.
 - c. Samordning og videre utbygging av samferdselsmidlene til lands, til sjøs og i luften.
 - d. Utvikling og modernisering av skipsbyggeriene, så de kan nybygge og reparere storparten av vår skipsflåte.
 - e. Rask løsning av jernsaken.
 - f. Elektrisering av jernbanene og av de distrikter som nå mangler elektrisk lys og kraft.
 - g. Ny kraftutbygging for behovene i framtida.
 - h. Videre utvikling av vår treforedlingsindustri på alle de områder som den moderne teknikk har muliggjort.
9. Utbygging av den teknisk-økonomiske forskning gjennom samarbeid mellom bedriftene i hver enkelt bransje og mellom næringslivet og statens vitenskapelige institutter. Nye oppfinnelser og tekniske forbedringer som blir gjort innenfor en enkelt bedrift må komme hele næringen til gode.

10. Forberedning av det økonomiske demokrati ved:

- a. Omorganisering av Statens sentraladministrasjon, som bygges med de nødvendige organer for å stimulere, rettleie og samordne næringslivet.
- b. Bransjeutvalg for de enkelte næringer.
- c. Et samordningsråd for alle næringer og sentraladministrasjonen.
- d. Produksjonsutvalg ved de enkelte bedrifter.

Samordningsrådet og bransjeutvalgene skal bestå av representanter for staten og for næringenes, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner.

Utvalgene skal behandle spørsmålene innenfor den enkelte bransje. Samordningsrådet skal i første rekke være regjeringens rådgivende organ i alle næringslivets økonomiske og tekniske samordningsspørsmål.

Produksjonsutvalgene skal bestå av representanter for arbeidsgiverne, arbeiderne og funksjonærene. De skal være rådgivende organer som behandler alle tekniske bedriftsspørsmål med sikte på å fremme effektiv produksjon, god bedriftshygiene og yrkesopplæring.

11. Fagforeninger og yrkstedklubber må ta opp til aktiv drøfting hvordan produksjonen kan økes og gjøres mer effektiv og inngående behandle alle spørsmål på bedriftshygienens, sikkerhetstjenestens og yrkesopplæringens område.
12. For å skape forutsetningene for en aktiv og effektiv innsats fra de organiserte arbeideres side på de områder som er nevnt ovenfor oppretter Landsorganisasjonen et økonomisk kontor, som samarbeider med liknende kontorer i det større forbund. Det økonomiske kontor skal være sakkyndig rådgiver for sekretariatet og for fagorganisasjonens representanter i samordningsråd, bransjeutvalg og blandede offentlige kommisjoner. Det skal stille sitt materiell til rådighet for organisasjonene til bruk i et bredt studie- og opplysningsarbeid.
13. Landsorganisasjonen, forbundene og samorganisasjonene må sette all sin kraft inn i opplysnings- og skoleringsarbeidet. I samarbeid med A.O.F. vil Landsorganisasjonen bygge ut opplysningsvirksomheten innenfor alle grener av fagorganisasjonen på et solid, saklig grunnlag, med sikte på å vekke medlemmenes interesse for de nye store oppgaver og dyktiggjøre dem til en aktiv innsats for å demokratisere næringslivet.

Gunnar Ousland: Jeg vil ta mitt utgangspunkt i de politiske partienes fellesprogram og programutkastet fra firemanns-komiteen, som danner grunnlaget for fellesprogrammet.

Det norske Arbeiderpartis arbeidsprogram er en videreføring av fellesprogrammet, og der er intet motsetningsforhold her. Det utkast til «Retningslinjer for gjenoppbyggingen og demokratiseringen av vårt næringsliv», som sekretariatet har lagt fram for møtet her, knytter seg også nøye til fellesprogrammet. Det er derfor all grunn til å feste oppmerksomheten ved dette program, som i seg selv markerer en milepel i den politiske utvikling i vårt land.

Mulighetene for å skape et slikt program var lagt til rette ved alle gode nordmenns samling om frihetskampen under okkupasjonen. Aldri før i norsk historie var klassene og menneskene rystet sån om hverandre. Noen hver hadde måttet ta valget mellom de verdier, som en kunne skille seg ved og de som var helt umistelige, og som en kunne ofre livet for. Arbeidsgivere og arbeidere, grosserere og volontører, professorer og studenter, bønder og fiskere. Alle fikk de den store og avgjørende opplevelse at det som samlet oss var langt større og avgjørende enn det som skilte, og derfor kunne vi tross all klasseforskjell stole fullt ut på hverandre.

Denne verdenskrigen sto ikke bare om *nasjonal* frihet. Det var det svarteste og uhyggeligste tyranni, som truet hele menneskeheten med et nytt slaveri, som var langt verre enn noensinne før i verdenshistorien. Derfor førte selve frihetskampen oss fram til en dypere og mer almen erkjennelse av at alle mennesker uten unntakelse har rett til en fri og trygg tilværelse uten nød, frykt og tvang. Dermed måtte også forutsetningen være skapt for en større samfunnssolidaritet enn noensinne før. Om der ikke var enighet om å bygge opp et sosialistisk samfunn, så kunne der skapes en bred samling om en utvikling fram til et sosialt samfunn med trygghet for alle og et begynnende økonomisk demokrati.

En var nok klar over at når freden kom ville de gamle motsetninger våkne til live igjen. Men på samme måte som frihetsverket på Eidsvoll brøt med det politiske enevelde og skapte fri bane for den store demokratiske hundre-års utvikling, på samme måte skulle frigjøringa nå åpne vegen fram til det økonomiske demokrati med trygghet for alle.

Det var da også en del forarbeider som en kunne bygge på. Blant våre folk i London og Sverige og dessuten i fengsler, var det utarbeidet programutkast. Og Landsorganisasjonen hadde dessuten gjennom den såkalte blåboka pekt på en rekke framtidsoppgaver. Frihetsfrontene i de andre land var også sterkt opptatt

med programdiskusjoner, som viste at gamle konservative skranker holdt på å ramle overende.

Alle programutkast som behandlet forholdene i vårt eget land, gikk ut på at det nå var mulighet for å skape enighet mellom partiene om et vidtgående gjenoppbyggingsprogram på sosial og demokratisk basis.

Under disse forutsetninger og med sanne forarbeider var det at firemannskomiteén gikk til sitt arbeid.

Det var også preget av den utvidede samfunnssolidaritet, som var skapt under frihetskampen, og som bl. a. fant sitt uttrykk i firemannskomiteéns sluttsats:

«Med hele den moralske kraft og ukuelige seiersvilje, som har preget vårt folks frihetskamp, går vi inn for den store samlende oppgave å utrydde fattigdommen, klasseforskjellen og uvitenheten. Sammen vil vi vinne freden.»

Jeg skal ikke fortape meg i en utredning av hele fellesprogrammet. Jeg skal bare holde meg til det som legger grunnvollen til rette for sekretariatets forslag, og som vil sikre dette en rask gjennomføring. Programmet inneholder en rekke erklæringer, som deretter låses fast i konkrete programpunkter.

Hovedsaken ved hele programmet kan en si er dette at det gir uttrykk for en ny felles erkjennelse av det økonomiske livs oppgaver, og at det helt bryter staven over det gamle liberalistiske «lasse-faire»-systemet.

Legg merke til den første hovederklæring:

Alle arbeidsføre skal ha rett og plikt til arbeid.

Og videre står det på et annet sted: «Ingen arbeidsledighet må tåles». Her erkjenner altså samfunnet sin ubetingede moralske og juridiske forpliktelse til å skaffe arbeid nok til alle til enhver tid.

Hvis et samfunn tar den fulle konsekvens av denne programpost, så må det med hele sin kraft gå direkte inn for en samordning og regulering av både offentlige og private produktivkrefter, slik at det krav som er satt opp til enhver tid kan oppfylles.

Programmet tar også disse konsekvenser. Avdelingen om den økonomiske politikk innledes med følgende erklæring:

«Oppgaven for vårt næringsliv og all økonomisk virksomhet i landet er å skape arbeid for alle og øket produksjon, så en gjennom rettferdig fordeling av resultatene kan gi alle gode kår.»

Dette er tydelig tale som ingen kommentar behøver og som godt kunne overføres direkte i et sosialistisk arbeidsprogram.

Men programmet går også videre og sier noe om hvordan det

skal skje. Og her er vi ved det avgjørende punkt. Der er skapt begynnelsen til en *demokratisk forfatning* i næringslivet. Uten en slik forfatning ville vi være blitt stående ved erklæringen, som riktignok er bindende i dag for partiene, men som etter hvert vil bli gjenstand for fortolkninger. Forfatningen derimot skaper en ramme for den demokratisering av næringslivet, som skal foregå, og den slipper de nye, byggende krefter til på et felles grunnlag, som må føre hele vårt økonomiske liv fram til et langt større samfunnsansvar. Det vil uvegerlig bli ledet inn på en sosial linje, hvis ikke hele programmet skulle bli brutt ved et nytt reaksjonært framstøt.

Derfor har denne del av programmet den aller største betydning for hele den demokratiske utvikling i vårt land.

Pogrammet sier nemlig at vårt samfunn skal

«føre en effektiv og målbevisst økonomisk politikk med dette formål (det foran nevnte) for øye og nytte ut all privat og offentlig virkelyst, initiativ og foretaksomhet fullt ut i tillitsfullt og planmessig samarbeid mellom Staten og de private interesser.»

Ingen, som leser dette, kan nekte for at hermed er planøkonomien lyst i kull og kjønn i norsk politikk med samtlige partiers godkjenning. I seg selv er dette skjedd allerede ved erklæringen om at alle skal skaffes arbeid. Men her trekkes konsekvensen klart og tydelig i direkte anvisning på hva samfunnet må gjøre.

Men det stanser ikke med dette. De forfatningsmessige organer som den begynnende demokratisering behøver gis der klare vedtak om. - Først skal «sentraladministrasjonen omorganiseres og utstyres med de nødvendige organer for denne oppgave.»

Det betyr at hele regjeringsapparatet, departementene, direktoratene m. v. må innstilles på denne nye hovedoppgave for vårt samfunn. Her står vi sikkert overfor et betydelig opprydnings- og nyskappingsarbeid. Uten å si noe nedsettende om det nåværende departementsvesen, så vil en nok snart bli klar over at det trenger en fornyelse og en omgruppering for på en praktisk, lett-vint og effektiv måte å kunne ta fatt på den stimulering, samordning og regulering av det økonomiske liv som må til om det helt ut skal oppfylle det mål som programmet har satt: «Å skape arbeid for alle og øket produksjon, så en gjennom en rettferdig fordeling av resultatene kan gi alle gode kår.»

Men den egentlige nye demokratiske forfatning for næringslivet begynner med *Samarbeidsrådet*, som skal være regjeringens rådgiver i økonomiske, finansielle og næringspolitiske spørsmål.

Dette rådet skal bestå av representanter, som oppnevnes av regjeringen blant folk som er pekt ut av næringslivets og arbeidernes egne organisasjoner og av representanter for staten.

Her er vi inne på den tredelte representasjon, som bygger på maktfordelingen i dag, men som allikevel legger tyngdepunktet til den sosiale, den samfunnsmessige side.

Samarbeidsrådet skal i intimt samråd med regjeringen se vårt økonomiske liv som en helhet. Det er næringslivets store samfunnsfunksjoner som skal være det styrende prinsipp for rådet, både når det gjelder finansierings- og produksjonsspørsmål.

Vårt samfunn går ut fra at all privat virksomhet vil gå inn for en storstilet utvikling av produksjonen til hele samfunnets beste, og at den rene profittinteresse blir satt tilside for plikten til å løse den store samfunnsoppgave «å skape arbeid for alle og øket produksjon, så en gjennom rettferdig fordeling kan gi alle gode kår.» Vårt samfunn vil etter fellesprogrammet støtte enhver privat virksomhet, som loyalt oppfyller disse forpliktelser. Men overfor dem som saboterer vil det forbeholde seg å gripe inn.

Programmet går også et skritt videre.

Både produksjon og omsetning har i vårt land allerede lenge før krigen vært i høy grad bransjeledet. Lenge før krigsforholdene skapte pris- og produksjonsreguleringer, hadde næringene selv ved sine bransjeutvalg gjennomført et betydelig stykke planøkonomi. Den frie konkurranse fra 70—80-årene var over alt erstattet av bransjeavtaler, som mer eller mindre fullkomment regulerte forholdene. Trustrådet hadde da også godkjent disse avtaler, som var nødvendige for å komme over fra kaos til mer plan og orden i det økonomiske liv. Her er det da fellesprogrammet griper inn med sin demokratisering. Det bestemmer at disse bransjeutvalg ikke lenger ensidig skal bestå av representanter for næringenes innehavere, men at de heretter skal sammensettes av representanter både for næringenes innehavere, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner og staten. At vi her er inne på et ganske betydningsfullt ledd i demokratiserings- og sosialiseringprosessen sier seg selv. Men ingen betydningsfull demokratisering kan bare skje fra oven. Den må også føres fram fra grunnen av — i den enkelte bedrift, på selve arbeidsplassen.

Og her er det da at programmet slår fast at der ved de enkelte bedrifter skal

opprettes rådgivende produksjonsutvalg av arbeidere, arbeidsgivere og funksjonærer for å øke interessen for å fremme den

mest effektive produksjon, en god bedriftshygiene og yrkesopplæring.

Betegnelsen produksjonsutvalg er lånt fra krigstiden, hvor der især i U.S.A. har vært en flerhet slike utvalg som har gjort en utmerket innsats.

Det er meningen å skape en fellesrepresentasjon, hvor både arbeiderne og bedriftsledelsen skal gå sammen om å finne rådbøter til en raskere og bedre utvikling av industrien, og for å skape en trygg og sunn og trivelig arbeidsplass og en bedre yrkesopplæring. Partene skal ikke i disse utvalg først og fremst tenke på sine egne separatinteresser eller hvor meget hver enkelt part kan få ut av bedriften som sin særfordel. I produksjonsutvalget skal vi forsøke å tenke *industrielt* og søke å skape et større og sikrere arbeidsliv til gagn for hele samfunnet.

Det er i dag ikke bedriftsherregevinsten som er den vesentligste hindring for at alle kan få gode kår. Den har vi nemlig allerede i stor utstrekning lagt beslag på gjennom skatter og prisreguleringer. Vi må ha en større produksjon, den mest effektive og moderne kvalitetsproduksjon på alle områder for å nå fram til en almen høyere levestandard. Derfor må nå fagorganisasjonen gjennom produksjonsutvalgene, bransjeutvalgene og samarbeidsrådet gå inn for denne hele arbeiderbevegelsens hovedoppgave under gjenoppbyggingen.

Noen vil kanskje undres over at vi ikke har lagt større vekt på en øyeblikkelig sosialisering, og vil henvise til det engelske arbeiderpartis krav om kullgruvene og Englands Bank. Vi blir derfor nødt til å se litt på norsk næringsliv og hva der allerede er nasjonalisert eller sosialisert på forskjellig vis. Hva kullgruvene er for England med drivkraft, varme o.s.v. — det er den elektriske kraftutbygging hos oss. Den alt overveiende kraftforsyning er overtatt av kommunene, fylkene og staten. Den øvrige er konsesjonsbelagt og under hjemfallsrett med unntakelse av noen få kraftverker. Alle store gassverker drives av kommunene.

Hva transporten angår så er alle jernbaner statsforetagender, alle bilruter er under konsesjonsplikt, og driften er dels kommunal, stats- og fylkesvis eller privat. Kystrutene er dels fylkesforetagender, bygdeselskaper eller private. Lufttrafikken er under nyordning, og vil antagelig bli drevet av et blandet offentlig og privat selskap. Om disse forhold sier programmet at der «må utarbeides en landsplan for samarbeid mellom våre kommunikasjoner: Båt, bil, bane og fly med sikte på våre næringers transportbehov og på reisetrafikken.»

Går vi så over til jordbruk og fiskeri så var der i de siste årene før krigen skjedd en stor utvikling i retning av samvirkeordninger for all omsetning av landbruks- og fiskeprodukter. Utviklingen her er fastlagt ved lover, hvor staten begunstiger og beskytter samvirkeordningene.

Gjennom kornmonopolet og kornordningen har staten overtatt all import og innkjøp av innenlandsk korn — og fastsetter prisene på denne varen. Møllene eies dels av staten, samvirkelag og private. Også på andre områder er det foregått en sosialisering. Vinmonopolet har overtatt all import og engrosforhandling av disse varer, som er lagt under lokalt veto i detaljalg.

Kringkastingen er en statsinstitusjon og kinematografene i alt vesentlig kommunalisert. Hertil kommer så hele forbrukskooperasjonen med alle sine samvirkelag og produktive foretagender.

Når en så er klar over at boligbyggingen for å kunne løses må skje etter en plan, hvor staten og kommunene blir de ledende, og den store industrireisning heller ikke kan skje uten statens og kommunenes medvirken — så vil enhver forstå at forholdene på dette område hos oss er under utvikling, det hele er i bevegelse og retningen har sosial tendens.

Vi står ikke overfor et samfunn som er ensartet kapitalistisk. Det er et blandet eiendoms- og driftsforhold, hvor store deler av næringslivet allerede er flyttet over på samvirke- eller sosialisert basis.

Det som trenges nå mer enn alt annet er å skape en samlet vilje i hele det økonomiske liv med en begynnende demokratisk forfatning, hvor arbeiderne og funksjonærene rykker inn som medbestemmende og på denne måten kommer inn på en utvikling hvor de blir industrielt interessert og fører hele sin organisasjon fram til ny og avgjørende innsats. Vi må skape en større produksjon med en høyere arbeidseffektivitet enn før, hvis vi skal nå fram til en bedre levestandard for hele folket. Vi har ennå ikke utviklet den fulle forståelse av dette blant de fagorganiserte. Det er ikke slik at når vi sosialiserer en virksomhet, så stiger arbeidsintensiteten og vi får en større produksjon. Det hender av og til det omvendte. Derfor er det her tampen brenner. Vi må skape sikkerhet for at hele det økonomiske livs utbytte blir rettferdig fordelt, og at enhver arbeider vet at han får sin del av det stigende overskuddet. Først da kan vi skape den mektige folkevilje som vi trenger til å gjenoppbygge hele vårt næringsliv.

Hva finansvesenet angår så sier programmet:

«Vår pengepolitikk må ta sikte på å skape stabilitet, tillit og

stimulere arbeidslivet og må innrettes etter samfunnsmessige behov. Priser, penger og kredittvesen reguleres etter de retningslinjer som i samsvar med dette program blir fastsatt for den økonomiske politikk.»

Hermed er alt sagt. Vårt samfunn har allerede i dag ved de nyere banklover og bankinspeksjonen en stor innflytelse over hele kredittgivingen. Staten behersker Norges Bank, og det meget omtalte Ryggsske diktatur under valutasvingningene i 20-årene kunne ikke vært etablert hvis ikke Mowinckels regjering hadde vært enig med Rygg. En lav rentepolitikk vil også komme til å bringe forsikringsselskapenes forhold under revisjon.

Det har vært nevnt i de før omtalte programutkast at arbeiderne burde bli representert i de større bedrifters direksjoner. Jeg har aldri vært noe begeistret for at vi begynner demokratiseringen ad den veg. Det må gå en viss utvikling foran før vi har skapt det rette grunnlag for arbeiderrepresentasjonen i direksjonene. Organisasjonene må ha fått utviklet en vilje og en mening med vårt næringsliv, og innarbeidet et inngående kjennskap til det og til bedriftsøkonomien før vi kan tenke oss at en arbeider vil kunne hevde seg og utrette noe positivt arbeid av betydning f. eks. som medlem av Hydros direksjon. Han vil ellers som regel bli enten et gidsel, en demonstrant eller et null.

Det er gjennom organisasjonenes innflytelse i samarbeidsråd og bedriftsutvalg og ved arbeidernes deltakelse i produksjonsutvalgene at vi skal opparbeide den industrielle forståelse, dyktighet og interesse, som tilslutt naturlig vil føre arbeiderne fram til direksjonsbordnet i et demokratisert næringsliv.

Jeg tror forøvrig at selve sosialiseringen, når vi har fått alle de demokratiske råd og utvalg i arbeid, etterhvert vil kunne komme som et resultat av de erfaringer, drøftelser og utredninger som på denne måten naes.

En hovedsak ved fellesprogrammet er også dette at organisasjons- og tariffinjen helt ut slås fast. Det uttales bl. a.:

«Alt lønnsarbeid reguleres ved tariffmessige overenskomster mellom arbeidsgivernes, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner. For de yrker hvor fagorganisasjon helt eller delvis savnes, skal Riksmeglingsmannen kunne fastsette lønns- og arbeidsvilkårene. Alle offentlige tiltak til regulering av arbeidsmulighetene skjer på alminnelige tariffvilkår.»

Her er det for første gang med alle partiene samstykket slått fast at vårt samfunn vil ha en gjennomført organisasjonsordning

med tariffloven utbygget for hele næringslivet, og at tarifflønnningene skal gjelde i *alle* tilfeller, slik at enhver form for «nødsarbeidslønn» faller bort.

Etter dette må ingen arbeidsgiver kunne motsette seg hverken organisasjon eller tariff — og heller ingen arbeider holde seg vekk fra fagorganisasjonen.

En må kunne vente seg en betydelig utvikling av fagorganisasjonen med lettelsers for å få tariff i alle yrker etter denne uforbeholdene samfunnskjennelse av organisasjonene som et nødvendig ledd i hele næringslivet.

Hva *arbeidsreisingen* angår behandler fellesprogrammet både jordbruk, fiske og sjøfart. Om industrireisingen uttaler det:

«Industriereisingen må særlig ta sikte på å utvikle de virksomheter som ligger naturlig til rette for vårt land. I første rekke må skipsbyggingen få en betydelig økning ved storverksteder som etter hvert kan nybygge og reparere storparten av vårt flåte. Jernsaken må løses. Våre naturlige råprodukter i tre, malm, fisk, frukt o.s.v. må gis den høyest mulige foredling ved våre egne industrianlegg.»

Som en vil se er det nettopp den samme arbeidsreising, som arbeiderbevegelsen tidligere har gått inn for og som ble utformet i Landsorganisasjonens og Arbeiderpartiets krisekrav i 30-årene.

Skal vårt samfunn nå på denne måte gå like løs på de store økonomiske oppgavene med den bredde og i det omfang som fellesprogrammet slår fast, så må staten på en ganske annen måte enn før ha full rede på alle økonomiske forhold. Vi må, som den engelske innenriksminister Herbert Morrison sier, ikke bare kunne oppstille et *statsbudsjett*, men også et *nasjonalbudsjett*. Vi må til enhver tid vite hvordan enhver samfunnsgruppes økonomiske forhold ligger an, og hvordan næringslivets stilling er. For å kunne det må vi ha en langt mer effektiv økonomisk statistikk enn vi har nå.

Selvangivelsene inneholder et rikt materiale til belysning av de forskjellige samfunnsgruppers inntekts- og formuesforhold. Men de blir ikke behandlet inngående og hurtig nok til å få den betydning de skulle ha for å vurdere disse viktige forhold.

Vår *bankstatistikk* er heller ikke effektiv nok. Bl. a. må vi vite hvor bankene og forsikringsinstituttene investerer pengene. Hvilket næringsliv er det de først og fremst støtter med sin kredittgivning.

Heller ikke vår *industristatistikk* er så fullstendig som den bør være. Vi må f. eks. især ha rede på hvor store bestillinger industrien

ligger inne med for å kunne bedømme arbeidsmarkedet i den nærmeste framtid.

Det *vitenskapelige forskningsarbeid* som har så stor betydning for hele næringslivet må utvikles i langt høyere grad enn nå.

Om disse ting sier fellesprogrammet:

«Den vitenskapelige forskning på produksjonens område utbygges videre og organiseres rasjonelt med et sentralinstitut for utvikling av forskningens resultater i produksjonens tjeneste. En mer effektiv økonomisk statistikk.»

Jeg skal senere nevne hva sekretariatet foreslår på dette område.

Når vårt samfunn på denne dyptgående måte tar fatt på en ordning av det økonomiske liv for å føre produksjonen fram til en sånn størrelse at alle får arbeid og at resultatene fordeles rettfærdig, så alle får gode kår — så må dette ganske naturlig få stor innflytelse på hele fagorganisasjonens virksomhet. Især når det skjer slik som fellesprogrammet slår fast at organisasjons- og tarifflinjen skal gjennomføres helt ut, og at fagorganisasjonen selv gjennom samarbeidsråd, bransjeutvalg og produksjonsutvalg skal være med og øve sin innflytelse i alle kontrollerende og regulerende instanser.

Allerede i blåboka uttales det at det er nødvendig for gjenoppbyggingen å bevare arbeidsfreden. I de siste årene før krigen gikk fagorganisasjonen i flere tilfeller med på voldgift for å hindre konflikter. Hele arbeiderbevegelsens stilling som folkebevegelse påla den så store forpliktelser overfor hele samfunnet at fagorganisasjonen måtte innstille hele sin virksomhet på at den ved å utnytte hele samfunnsapparatet kunne komme lengere ved forhandlinger og voldgiftavgjørelser enn ved åpne konflikter.

Det er denne utvikling som nå under gjenoppbyggingen er blitt ennå mer aktuell, selv om arbeiderbevegelsen ved valgene ikke skulle få absolutt stortingsflertall men bli stående omtrent som nå. Ved et absolutt flertall vil utviklingen i retning av store, samfunnsmessige lønnsavgjørelser bli ennå mer nødvendig.

Fellesprogrammet har også der tatt konsekvensen fullt ut og erklærer at enhver arbeidskonflikt må løses uten streik, lockout eller boykott.

Sekretariatet foreslår i den uttalelse som er lagt fram for representantskapet følgende uttalelse:

«De store oppgaver i gjenreisningsperioden krever i større grad enn før at arbeidsfreden sikres. Fagorganisasjonen vil

for sitt vedkommende gå inn for at alle tvister om lønns- og arbeidsvilkår blir løst uten arbeidsstans.»

Forutsetningen for dette er at den demokratisering og hele den sosiale utvikling, som fellesprogrammet peker ut, virkelig gjennomføres. Programmet fastslår nemlig også en fullstendig samfunnskontroll med valuta, priser, råvaretildelinger og den nødvendige rasjonering etter de til enhver tid fattede stortingsvedtak. Det gir også stortinget rett til å fastsette arbeidsregler og myndighetsområde for de demokratiske næringsråd og utvalg.

Her trekker Landsorganisasjonens sekretariat ennå mer vidtgående konsekvenser av fellesprogrammet, men i full sammenheng med hovedlinjene i dette program.

Når vi går ut fra at den solidariske samfunnspolitikk som vårt folk nå vil slå inn på utelukker de åpne arbeidskonflikter, så må vi også skape fullstendig sikkerhet for at de samfunnsmessige lønnsoppgjør kan bygge på absolutt sikre og håndgripelige kjennsgjerninger, så hele arbeiderklassen vet og forstår at her foregår det en regulering på et så pålitelig grunnlag som det er mulig å prestere, og at alle opplysninger er gjenstand for kontroll og kritikk også fra arbeidsorganisasjonenes side.

Derfor foreslår sekretariatet:

«Godt utbygd og raskt arbeidende økonomisk statistikk. Lønnsøkonomisk institutt med utvidet husholdningsstatistikk i tilknytning til Statistisk Sentralbyrå. Kvartalsvis offentlig lønnsstatistikk.»

Fellesprogrammet uttaler også at meklingsinstitusjonen må utbygges slik at den til enhver tid kan ha full oversikt over alle lønns- og prisforhold.

Vi må altså innstille oss på en utvikling, hvor vi betrakter de åpne konflikter som et tilbakelagt stadium i fagorganisasjonens utvikling og gå fram til en solidarisk samfunnspolitikk, hvor lønnsoppgjørene vil samle seg mer og mer til store samfunnsoppgjør for hele arbeiderklassen, hvor alle lønsmottakeres lønns- og arbeidsvilkår fastsettes i henhold til produksjons- og varemengden og forholdet til de øvrige samfunnsklasser. Det vil bli de reelle verdiene, som avgjør reguleringene, og pengemengden må fastsettes deretter.

Det vil ikke lenger bli en regulering hvor arbeidsgiver- og arbeiderorganisasjonene står isolert mot hinannen med samfunnet som en slags uvillig oppmann. Samfunnet vil effektivt gå inn for å lede det økonomiske liv fram til oppfyllelsen av den oppgave å

«skaffe arbeid til alle og øket produksjon så en ved rettferdig fordeling kan gi alle gode kår.»

Fagorganisasjonen blir i den kommende tid ikke bare den dynamiske kraft, som driver alle arbeiderkrav fram for samfunnet. Men den blir etter hvert mer og mer en konstruktiv og byggende medarbeider i utformingen av selve næringslivet gjennom de demokratiske institusjoner. Å føre hele arbeiderklassen fram til full forståelse av denne store overgang, som vi nå står midt oppe i, det er den kjempeoppgave som nå må legge beslag på alle aktive krefter innen Landsorganisasjonen, forbund, samorganisasjoner, foreninger og klubber.

Hele utviklingen står og faller med i hvor stort omfang og hvor hurtig dette kan skje.

Fagorganisasjonens første oppgave var å skape *klassesolidaritet*. Den var på sett og vis en uavhengighetserklæring til det kapitalistiske samfunn. Og prøven på vår solidaritets styrke var at vi kunne *stanse maskinen*, hvis ikke våre krav kunne få en rimelig løsning på annen måte.

Men selv i fagorganisasjonens første periode var vi klar over at vi ikke kunne bli stående her. Hvis en bare evner å stanse maskineriet, så er og blir en allikevel en underklasse og vender tilbake til arbeidet som sådan, selv om lønnsforholdene blir bedre. Det er de undertryktes form for lovlig opprør mot den bestående ordening uten å skape noen ny.

Vi var en tid usikre på om det overhode kunne la seg gjøre på demokratisk vis å skape en ny samfunnsordening. Ja, der var tider da det ble et dogme at en ny samfunnsordening ikke kunne etableres uten revolusjon. Det var da en så på streiken som «den revolusjonære gymnastikken» for å bruke et svensk uttrykk, og riksdagsmennene ble kalt «riksdagsskojare» fordi de innbildte arbeiderklassen at det var noen framgangslinje ad den veg.

Men nazismen og verdenskampen mot den har vist oss hvilken veldig makt staten har både på godt og ondt. Og både de objektive og subjektive forhold etter verdenskrigen har ført til at hele arbeiderbevegelsen har avgitt erklæringer om at den tror at vegen fram til sosialismen kan vinnes på demokratisk vis.

Dermed har også streiken mistet den begrunnelse som lå i den revolusjonære situasjon. Tilbake står bare dette at vi beholder vårt beredskap for det tilfelle at nye reaksjonære bevegelser skulle dukke opp.

En arbeiderklasse, som erobrer samfunnsmakten i stat og kommuner, og som er langt på veg til 100 % organisasjon med hele arbeidslivet tarifflagt og som har preget det hele samfunnssyn så

sterkt i sin favør som fellesprogrammet gir uttrykk for — den kan ikke bli stående ved dette at den kan stanse maskinen. Den går like fram til det nye og langt større formål for solidaritetsarbeidet, det nemlig at vi skal utvikle klassesolidariteten til en *samfunns-solidaritet* og at vi skal være med og *styre maskinen* sammen med de andre samfunnsklassene, og at vi på denne måten skal oppnå langt mer både for oss selv og de øvrige grunnklasser enn noen sinne før.

Det betyr ikke at fagorganisasjonen får et begrenset virkeområde mot tidligere. Det blir bare så meget større, ja helt ubegrenset, for det fører fram til hittil uanede solidaritetsforhold i vårt samfunn.

Men her står vi i en overordentlig vanskelig *overgangstid*. For mange fagorganiserte har fremdeles de gamle forestillinger om fagorganisasjonens virkemidler, at det er arbeidsstansen som er det eneste virkelige offektive.

Det er det mest radikale og rensmakende, synes de. Det er et neveslag i bordet både overfor arbeidsgiver og samfunn — det eneste som reaksjonen forstår og har respekt for.

De vil ikke erkjenne at streiken er et *tilbakelagt* standpunkt, — at den er et virkemiddel som hører til i den perioden, da kapitalistene satt med all makt både i stat, kommuner og næringsliv.

I dag kan streiken ofte være til langt større skade for arbeiderbevegelsen og den sosialisme, som vi vil skape, enn den er for kapitalistene.

Arbeidsgiverne får arbeidskraften tilbake når streiken er slutt, selv om de har måttet gi noen innrømmelser. De har den samme maktstilling som før. Men hvis streiken har svekket troen på at arbeiderbevegelsen virkelig kan bygge opp et varig freds- og kultursamfunn i et planmessig framskritt — så har den vært til ubotelig skade for sosialismen.

I dag venter tusener på tusener i de andre samfunnsklasser på hva arbeiderklassen kan evne å bygge opp av nye og varige økonomiske, sosiale og kulturelle verdier i vårt samfunn. Etter all sannsynlighet er de endog villige til å gi arbeiderbevegelsen flertallet og regjeringsmakten i tro på at den kan utrette noe stort og varig i norsk historie.

Intet er tåpeligere eller mer forbrytersk mot sosialismen enn å forspille denne tro og tillit ved mer eller mindre velbegrunnede konflikter, som uvegerlig vil føre til at alle de, som vi ville ha kunnet samarbeide med, vender seg fra oss i den håpløse følelse av at vi selv ennå ikke har nådd fram til den rette samfunnssolidari-

tet, og derfor heller ikke kan lede vårt samfunn inn på nye og tryggere baner i en frihetsskjensle som bygger på rettferd for alle og hensyntagen til det heles vel.

Og hertil kommer at all erfaring fra de siste årene før krigen viser at når fagorganisasjonen har nådd en sånn maktstilling som nå, så oppnås den ved forhandlinger og rettsavgjørelser så meget at intet videre av betydning kan vinnes ved konflikt. Denne erkjennelse må å bli gjenstand for en almen tilegnelse av hele arbeiderklassen. Hvis ikke får vi den fortvilte situasjon at fagorganisasjonens ledelse og hele arbeiderbevegelsen arbeider på én linje, mens store deler av medlemsstokken ikke forstår den utvikling de selv er inne i, og at de derfor ved sine aksjoner blir stående som kjærringa mot strømmen og virker til å diskvalifisere hele arbeiderklassens store seierrike frammarsj. Og de vil ikke gjøre dette fordi de er så egoistiske at de setter utsikten til egen øyeblikkelig fordel over alt annet. Nei, de vil selv tro at de nettopp er fanebærere for det radikale og omformende, at de formelig er pionerer i retning av å skape større livsrom for arbeiderklassen. En sånn virkelig tragisk situasjon må vi for all del unngå ved et iherdig opplysningsarbeid og ved at vi går like løs på problemene i hele sin bredde og får organisasjonenes formål og virkemidler klargjort for alle medlemmer. Hva der kanskje kune være radikalt i 20-årenes høyspente klassekampsituasjoner, er det ikke lenger i dag. Det er reaksjonært fordi det skader arbeiderklassens hovedformål.

La oss bli fullt klar over vår stilling. Vi er ikke lenger under tyranniet — hverken gestapotorturens eller kapitalismens. Vi lever i en overgangstid, hvor produksjonsformene skifter fra rent privatkapitalistisk til samvirke- og sosialiseringsformer uten at dette dog ennå er blitt det overveiende i vårt samfunn. Vi står midt oppe i en demokratiseringsperiode, hvor det *økonomiske* livs demokratisering er høyaktuelt.

Dette har også innvirkning på den *moralske* side av våre bevegelse. I krigen er det noe en kaller *troppenes moral*. Og uten at den er i orden kan ingen vinne slaget.

Vi står overfor den største kamp i vår historie etter selve frigjøringskampen, den nemlig å frigjøre det norske folket fra all økonomisk tvang og urett. Og det skal skje på demokratisk vis i en utviklingsepeke hvor vi fører hele samfunnet med oss fram til sosialismen.

Vi må derfor ikke lenger slepe på metoder og virkemidler som har sin begrunnelse i tyranniets dager.

Tyranniet som selv er umoralsk i alt sitt vesen avler som sin

motsetning sammensvergelses, som også benytter alle midler i kampen.

Demokratiet derimot forutsetter at grunnlaget er bygget på hederlighet, full respekt for alle avtaler og rettskjennelser, intet falsk spill i forholdet mellom organisasjonene og samfunnsklassene i et samfunn som vil fram til en rettferdig og solidarisk politikk.

Mens vi før av og til oppfattet oss som sto vi i fiendens land, hvor vi kunne føre guerillakrig, så er det nå vårt eget land hvis verdier vi skal beskytte, øke og forsvare. Hele denne omvurdering, som begynte før krigen og som ga seg utslag ikke bare i vår taktikk og kampmidler, men også i vår forkynnelse og våre sanger — den er nå forsterket etter krigen og er ytterligere blitt preget av den utvidede solidaritet som er skapt mellom alle gode nordmenn under frihetskampen.

Nå må dette få prege hele vårt organisasjonsliv helt fra Landsorganisasjonen og forbundene og fram til foreningene og klubbene og gruppene på hver arbeidsplass.

Det må bli slutt med den falske taktikk at når en etter tariffen ikke kunne foreta en samlet foreningsaksjon, så brøt der ut «direkte aksjoner» som ingen offisielt sto ansvarlig for. Slike foreteelser bryter ned den gjensidige aktelse og respekt for det avtale- og rettssamfunn vi vil bygge opp. Det har intet med demokrati å gjøre og er en arv fra gammel «partisankrig» under det kapitalistiske tyranni.

Når det er så vanskelig å få dette innarbeidet, så er det fordi vi ennå ikke på arbeidsplassene har skapt det demokrati som vi vil ha og som fellesprogrammet går inn for.

Det er overgangstidens vanskeligheter vi står midt oppe i, og vi må så å si ta de demokratiske ordninger på forskudd og innrette oss som om de allerede var trådt i kraft.

Jeg vet meget godt at det kan være mange forhold på en arbeidsplass, som frister til direkte aksjon. En ubehagelig arbeidsformann, hvis forhold det er så vanskelig virkelig å klarlegge for en rett. Nei, så stanser vi heller arbeidet — det er slag i saken det. Men det er en høyst udemokratisk framferd. Anvendt av den annen part ville vi si det var nazisme. Egentlig burde alle arbeidsledere underkastes en mentalundersøkelse før de fikk anledning til å praktisere. Det er en stor sak for fagorganisasjonen å få kultivert disse forhold, men det gjør vi ikke ved direkte aksjoner, som på sitt vis er et utslag av den samme ånd som vi vil utrydde hos arbeidslederne.

Gjennom de produksjonsutvalg som nå skal opprettes vil der bli anledning til samtaler med bedriftsledelsen om alle de forhold som er til hinder for at arbeidet går lett og behagelig for seg. Der skal vi også ta opp til behandling de verste former for arbeidsledelse, og søke å få rettet på skjevhetene.

Hele tariffsystemet som vi nå skal gjennomføre overalt, må vi selv respektere fullt ut og ikke fuske med. Det er avgjørende for hele den nye samfunnssolidaritetens moral at vi får en «renhårig» opptreden gjennom alle ledd innen organisasjonen på dette område. I det hele tatt blir det nå mer nødvendig enn noensinne før at hver arbeider og hver eneste instans innen den samlede organisasjon får en større fellesfølelse, et større organisasjons- og samfunnsansvar enn før.

Men det må også bygges på en større samfunnskunnskap med full klarhet over de faktiske økonomiske og produktive forhold i landet vårt.

Gjenoppbyggingen kan ikke klares uten en mektig samlet folkevilje. Den samfunnsklasse som vil ha innflytelse over utviklingen må ikke bare reise krav, den må også være villig til å gjøre den største innsats i gjenoppbyggingen.

Intet virkelig stort kan gjennomføres i et folk ute det er fylt av en moralsk kraft, en stor offervilje og en solidarisk evne til godt samarbeid med gjennomført orden og disiplin. Var dette nødvendige bud under frihetskampen, så er det likeså nødvendig nå når vi skal gjenreise hele vårt lands økonomiske produksjon etter tyskernes og N.S.-enes plyndringer og herjinger. Hvis vi ikke består denne prøve på solidaritet og organisasjonskultur, så vil vi ikke kunne beholde den tillit og tro som i dag strømmer arbeiderbevegelsen i møte fra store lag i vårt folk som tidligere har stått på avstand fra oss.

Når vi drøftet disse tingene under okkupasjonen, sa vi til oss selv at en av prøvene på denne vår evne til stor og god samfunnspolitikk ville være om den politiske arbeiderbevegelse kunne samles til ett parti. Det er drøftet i fengsler og konsentrasjonsleirer, under alt illegalt arbeid og under utlendighet i Sverige og England.

Og så vidt jeg har kunnet forstå har det over alt vært full enighet om at dit hen må vi komme så snart som mulig. Derfor har jo også Landsorganisasjonens sekretariat reist saken og fått samlingsforhandlinger i gang.

En er enig om at samlingen skal skje under full erkjennelse av at gjennom demokrati og folkestyre skal vegen fram til sosialis-

men føres — og en kunne derfor med Tordenskjold si: Hva fanden nøler I etter?

En slik samling må være fylt av den rette samarbeidende ånd, hvor ingen vil forsøke å herske over den anen eller drive fraksjonspolitik. Men etter alt det som tidligere er hendt hos oss skulle vi vel ha lært å innrette oss bedre enn før.

Husk at det er den samlede arbeiderbevegelses misjon å føre hele vårt samfunn fram til et solidaritetsforhold, hvor vi gjennomfører kravet om å fri alle mennesker for nød, for frykt og for tvang. Det kan ikke gjøres uten at vi selv har lært å handle i solidaritetens, kameratskapets og samarbeidets ånd. Først når det skjer står vi i den stilling at vi både moralsk og organisatorisk kan øve den store innflytelse på samfunnsutviklingen som det er vår misjon å utføre.

Her er det da at sekretariatets uttalelse peker på det veldige opplysningsarbeid som ligger foran fagorganisasjonen nå for at vi på alle områder i det økonomiske liv kan prege utviklingen med vår oppfatning.

Aldri har noen slekt i vårt folk stått overfor så store samfunnsoppgaver som vi nå i dag. Måtte bare den norske arbeiderklasse og dens organisasjoner være fullt klar over dette og handle deretter, så vil vi kunne oppleve en rik utvikling i vårt samfunn de kommende år.

Olaf Strand Johansen: Det program som foreligger her for Landsorgaisasjonen skiller seg ikke vesentlig fra det program som er oppsatt mellom D.N.A. og N.K.P. under ledelse av Landsorgaisasjonen. Det er netopp dette at alle produktive krefter må løses og være den ledende politiske tanke. Jeg vil nevne et punkt som for meg er av prinsipiell betydning. Vi hørte i går Gerhardsens utredning i forbindelse med regjeringsdannelsen, at det skulle opprettes bedriftsråd eller produksjonsutvalg. Et prinsipp må være at disse velges ved demokratiske valg blandt arbeidere og funksjonærer. Jeg vil henstille at en fastsetter det i det endelige vedtak. Med hensyn til samarbeidsforhandlingene tror jeg det skal gå i orden.

Gunnar Bråthen: Vi foreslår at Kåsas forslag sålydende oversendes sekretariatet: «Der henstilles til sekretariatet å oppta forhandlinger om et engangsbeløp basert på familiens størrelse for nyanskaffelser av klær, sko o.s.v og for å kunne kjøpe de varer som er nødvendige.»

Votering: Forslaget ble enstemmig oversendt sekretariatet.

Lønnsvilkårene.

Redaksjonskomitéen fremla følgende innstilling om lønnsvilkårene:

«Lønninger og priser må sees i sammenheng. Det er av den største betydning for arbeidet med å heve levestandarden at prisnivået blir holdt så lavt som mulig. Reallønnen kan heves, ikke bare ved øking av lønningene, men også gjennom skattereguleringer og nedsettelse av prisene på viktige forbruksartikler.

Gjenreisingsarbeidet krever offer av alle lag av folket. Fagbevegelsen gir sitt positive bidrag til løsningen av gjenreisningsoppgavene ved å nøye seg med en beskjeden kompensasjon for pristigningen. Men den absolutte forutsetningen for denne holdningen fra fagbevegelsens side er at også alle andre lag av folket i industri, handel, jordbruk og fiskeri viser den samme viljen til å gi avkall på ellers berettigede krav, slik at en unngår enhver forhøyelse av prisnivået.

1. Representantskapet anmoder sekretariatet og de interesserte forbund om snarest å få opptatt forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening om lønnsvilkårene innen de ulike fag og industrier.
2. Sekretariatet bemyndiges til å oppsi lønnsavtalene med Norsk Arbeidsgiverforening av 27. mars og 15. november 1944.
3. I samsvar med London-sekretariatets henvendelse til Den Kgl. Norske Regjering av 12. oktober og 10. november 1943 rettes en ny anmodning om
 - a. som en midlertidig foranstaltning å få vareprisene redusert, bl. a. ved å yte offentlige tilskott til de viktigste forbruksvarer,
 - b. å gjennomføre en kredittordning som gjør det mulig for alle lønsmottakere å kjøpe de rasjoner av klær, skotøy, husgeråd m. v. som etterhvert kommer i handelen.
4. Fagorganisasjonen må medvirke
 - a. til å opprettholde en effektiv prisregulering og pris- og varekontroll,
 - b. til å slå ned all svartebørstrafikk.
5. Sekretariatet søker samarbeid med Norges Kooperative Landsforening for å drøfte og undersøke prispolitikken og andre forhold i omsetningslivet som har innflytelse på arbeidernes levestandard.»

Votering: Redaksjonskomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

Fram til ny arbeidsinnsats for vårt eget folks velferd.

Redaksjonskomitéen fremlag følgende forslag (Frank Hansens forslag som var oversendt redaksjonskomitéen):

«I 5 år har tyskerne skummet fløten av norsk arbeidsliv. Nå er endelig tiden kommet da vi kan gjøre den store arbeidsinnsats for vårt eget folks velferd.

Brenselssituasjonen er i øyeblikket den alvorligste fare. Vi får ingen kull til brensel denne vinteren. All kullimport må gå til jernbanene, dampskipene og industrien for å holde transporten og arbeidslivet oppe.

Det er en livsbetingelse for hele vårt folk at det blir hugget brensel nokk i våre skoger nå i løpet av sommeren.

Alle mann som ikke er bunnet i annet viktig arbeid må derfor melde seg til vedhogst. Hele arbeidets store armé må mobiliseres for å redde vårt folk fra kulde og frost i den vinter som kommer og for å skaffe materialer og brensel til industrien.

Jordbruket mangler også i stor utstrekning den arbeidskraft som trenges for å kunne sikre et forsvarlig ernæringsgrunnlag for det norske folk til vinteren.

Tusener av norske menn har vist at de var villig til å ofre livet i kampen for friheten. Vi må også være parat til å ta på oss det nødvendigste arbeid for vårt folks livsbehov, nå når friheten er vunnet og alle våre ytelser kommer vårt eget land til gode.

Her står vi foran en arbeidsmobilisering av en så alvorlig og krevende art at ingen kan svikte uten å bli stemplet som en dårlig nordmann. Det må bli en mannjevn oppslutning om skog- og jordbruk, slik at all fare for befolkningen denne vinteren blir avhjulpet.

Det ville være en skam om dette første store arbeidstiltak ikke kan løses ved en frivillig masseoppslutning, men må ordnes ved tvangsutskrivning.

Alle som kan delta i vedhogst og jordbruksarbeid i sommer må derfor øyeblikkelig melde seg til arbeidskontorene.

Sekretariatet vil vende seg til Staten, kommunene og de private bedrifter for å få istand tiltak som kan sikre at de som arbeider i jord- og skogbruk får tilstrekkelig med klær, skotøy, mat og husvær og en lønn som under de nåværende forhold gir en rimelig levestandard.»

Votering: Redaksjonskomitéens forslag ble enstemmig vedtatt.

Møtet hevet.

Ettermiddagsmøtet onsdag den 20. juni.

Dirigent: John Skårvold.

Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert og uten bemerkninger vedtatt.

Tillegg til rettningslinjer for demokratisering av vårt næringsliv.

Følgende tilleggsforslag fra sekretariatet ble referert:

Punkt 7. tilføyes: Kvartalsvis offentlig lønnsstatistikk.

Nye punkter under 8.

i. Rasjonalisering og økning av produktiviteten og det økonomiske utbytte for de som arbeider i jordbruk, skogbruk og fiskeri under medvirkning av de faglige organisasjoner på disse områder.

k. Gjenreise og modernisering av hotell og beverternæringen og av turist- og reiselivet.

Tilføyelse til punkt 10. d.:

Forutsetningen er at ledelsen i bedriftene gir utvalgene adgang til alle opplysninger om bedriftens tekniske og økonomiske forhold.

Votering: Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Punkt 8 c: Økonomisk kontor.

Fra sekretariatet forelå følgende:

Landsorganisasjonens økonomiske kontor.

Arbeidsområde og organisasjon.

«Arbeidernes organiserte faglige kamp for bedre kår var i første omgang i vesentlig grad en direkte kamp for høyere lønninger med streikevåpenet som brekkstang.

Slik forholdene den gang lå til rette var det en helt naturlig ting at den faglige aktiviteten fikk en slik form og begrensning. Det var på dette område arbeiderne og deres organisasjoner i første rekke hadde mulighet for å gjøre seg gjeldende.

Forholdene har senere endret seg mye. Særlig stor betydning har utviklingen i tida mellom de 2 verdenskriger hatt.

Den alminnelige økonomiske situasjon i samfunnet er nå en ganske annen enn den gang. Privatkapitalismens veldige utviklingsperiode på grunnlag av fri handel og fri konkurranse er forbi. Det som kjennetegnet vårt — som de andre vesteuropeiske kapitalistiske samfunn — i årene før den siste store krig, var at kapitalistene forsøkte å verge sine økonomiske interesser gjennom monopoldan-

nelser og andre former for regulering av det økonomiske liv, både i nasjonal og internasjonal målestokk.

Den nye situasjon har skapt vanskeligheter av forskjellig art for næringslivet, ikke minst de grener som er nær knyttet til verdensmarkedet. Men vanskelighetene næringslivet sto overfor har alle hatt det fellestrekk at de har virket sterkt på næringenes lønnsbetalingssevne, og på arbeidsmulighetene.

De økonomiske og sosiale virkninger av den sviktende evne hos det private næringsliv til å skape full beskjeftigelse og betale rimelige lønninger, har ført til at de offentlige myndigheter i stadig stigende utstrekning har måttet gripe inn med reguleringer og støttetiltak. Den offentlige sektor i det økonomiske liv har fått en stadig større betydning.

Det som særmerker situasjonen i årene umiddelbart før krigen er arbeiderorganisasjonenes voksende maktstilling i samfunnet. Både på det politiske og det faglige område har disse organisasjoner fått avgjørende betydning. Hermed er muligheten skapt for å utvide virkefeltet for arbeidet med å bedre kårerne for det arbeidende folk.

Gjennom de folkevalgte representanter i kommunestyrene og Stortinget og gjennom organisasjonenes representanter i spesialkomitéer og faste utvalg er det mulig for det arbeidende folk å gjøre sin innflytelse gjeldende på alle felter i samfunnslivet.

Det er derfor også naturlig at arbeidet for å bedre kårerne er blitt utvidet fra i overveiende grad å gjelde lønnspolitikken til også å gjelde de andre spørsmål som er av betydning for levestandarden og arbeidskårene.

Her er sosialpolitikken av stor betydning. Gjennom syke- og nylleketrygd, arbeidsløshets- og alderstrygd er det skapt et omfattende samfunnsmessig apparat som tar sikte på å sikre folk mot nød som følge av at arbeidsinntektene faller bort.

Samtidig er det gjennom arbeidervernloven gitt bestemmelser om arbeidstid, ferieforhold, oppsigelsesgrunner og en rekke andre spørsmål av vesentlig betydning for arbeidsvilkårene.

Det sier seg selv at den konkrete utforming av disse bestemmelser er av den største betydning for den verd disse tiltakene har for arbeiderne. For trygdetiltakenes vedkommende er f. eks. finansieringsmåten avgjørende for hvorvidt det gjennom disse bestemmelser blir gjennomført en inntektsfordeling som er i samsvar med arbeidsfolks interesser. Også på mange andre måter har detaljutformingen av bestemmelsene mye å si.

Det er ikke bare sosialpolitikken som er av betydning for en heving av levestandarden. Også gjennom skattemåten kan en ut-

jevning av inntektene finne sted. Det er derfor viktig for arbeiderne og deres tillitsmenn å være klar over de klassemessige økonomiske konsekvenser av den utforming skattebestemmelsene får i hvert tilfelle.

Av helt avgjørende betydning for reallønnen og dermed for levestandarden er også prisnivåets stilling og utvikling. Det er prisene (leveomkostningene) og lønningene som sammen avgjør reallønnen. Det nytter derfor ikke bare å ta fatt i lønningene. Det er en gammel erfaring at arbeidslønnen alltid har ligget etter i de perioder hvor det har vært stor prisstigning. På den annen side er nedgangskonjunktoren og de fallende priser som kjenne-tegner den fulgt av øket arbeidsledighet som gjør fordelene ved at lønningene eventuelt ikke synker like fort, temmelig illusoriske.

De offentlige myndigheter har i krigsårene skapt et omfattende apparat som tar sikte på å regulere prisene. Staten har likeledes alt i årene før krigen med en rekke tiltak grepet inn for å påvirke prisforholdene. Det er viktig å ha klart for seg hele den mekanisme det her er tale om for å kunne bedømme hvordan prisutviklingen — direkte gjennom leveomkostningene og indirekte gjennom de lønnsomhetsforhold den betinger for de enkelte næringer — virker på levekårene til arbeiderne.

Alle de forhold som her er nevnt tar i overveiende grad sikte på fordelingen av de økonomiske verdier som blir skapt ved den samlede produktive virksomhet innenfor de gamle rammer. Det er på det rene at den økonomiske virksomheten i næringslivet i vårt land i all fall i gjenreisningsperioden både av denne og mange andre grunner — ikke minst hensynet til den effektive utnytting og forsvarlige anvendelse av alle verdier — vil bli gjenstand for ganske omfattende reguleringer og kontrollordninger.

Samtidig har utviklingen i krigsårene dels på grunn av arbeidsfolkets innsats i Hjemmefronten, dels på grunn av de erfaringer som er gjort i krigsproduksjonen i England og U.S.A. ført til at arbeidernes krav på medansvar og rett til å få innsikt i de problemer bedriften eller næringen deres står overfor og til å få være med å løse disse problemer gjennom del i ledelsen har vunnet stor forståelse.

Vi kan derfor regne med at gjenreisningen og den videre utbygging av landet vil foregå under en sterkt aktiv innsats fra arbeidernes side.

Det økonomiske demokrati kan bare realiseres ved at på den ene side ledelsen av de enkelte bedrifter og næringer og oppbyggingen av landet i det hele foregår under medvirkning fra alle dem som tar del i gjenreisningen og som ved sine offer og sin inn-

sats skaper forutsetningen for at landet kan gjenreises. På den annen side ved at levekårene blir så trygge og rommelige at de rettigheter og muligheter livet i et moderne demokratisk samfunn gir, ikke blir formelle innholdsløse rettigheter, men en økonomisk realitet.

Når arbeiderne som er knyttet til en bedrift eller næring, skal ta del i ledelsen og være med å planlegge den videre drift og eventuelle omlegginger, har de gjennom erfaringen fra sitt praktiske virke forutsetningen for å være med å løse de tekniske og økonomiske problemer bedriften eller næringen deres har. Skal ikke uten videre regne med at de alltid vil beherske de finansielle og økonomiske problemer bedriften eller næringen deres har. Skal arbeidernes tillitsmenn kunne gjøre en innsats også på dette område, slik at virksomheten også i disse henseender blir lagt an og ledet på den måte som er i arbeidsfolkets interesse, må de for disse sakers vedkommende ha adgang til å få hjelp av eksperter.

For å greie å løse alle de oppgavene fagorganisasjonen blir stilt overfor under arbeidet med gjenreisningen og nyorganiseringen av nærings- og bedriftslivet, må derfor Landsorganisasjonen opprette sitt eget økonomiske kontor.

Kontorets arbeidsområde.

Arbeidsoppgavene for A.F.L.s økonomiske kontor må naturlig bli disse:

1. De lønnsstatistiske undersøkelser som har vært utført av det statistiske kontor må føres videre og utvides.

Det er av særlig interesse å få fastslått ikke bare de gjennomsnittlige lønnssetninger — timelønninger og akkorder —, men også den faktiske fortjeneste de enkelte grupper eller personer har.

Vil fagbevegelsen føre videre sin differensierte og solidariske lønnspolitikk er det helt nødvendig å ha sikker kjennskap til de faktiske inntekter. Bare på dette grunnlag kan en på en tilfredsstillende måte klare arbeidet med å få hevet lønningene for dem som ligger lengst tilbake.

2. Leveomkostningsindeksen blir beregnet av Statistisk Sentralbyrå på grunnlag av husholdningsregnskaper fra 1928. Arbeidet med å beregne denne indeksen hører også naturlig hjemme der. Bare når det er en offentlig institusjon som foretar beregningen kan en få den alminnelig anerkjent av alle parter og interesserte.

Denne indeksen er av avgjørende betydning for lønnsfor-

handlingene og det er derfor selvsagt i vår interesse at indeksen best mulig svarer til de faktiske forhold.

Som nevnt beregnes den nå på grunnlag av regnskaper som er 17 år gamle. Det er derfor grunn til å tro at den ikke lenger er helt tilfredsstillende. Det er sannsynlig at forbruket har endret seg en del i disse årene. Det kan også herske tvil om den familietype det er regnet med ved indeksberegningen gir et godt bilde av de virkelige forhold. Det er et stort spørsmål om det ikke ville være riktig å beregne indekser for flere forskjellige familietyper så stor som forskjellen faktisk er mellom by og land og fra landsdel til landsdel. Likeledes kan det komme på tale å foreta en geografisk oppdeling av indeksen på grunn av de høyst forskjellige prisforhold i de forskjellige landsdeler. Det kan også tenkes at det er flere andre spørsmål i forbindelse med leveomkostningsindeksen som må undersøkes nærmere.

Etter som en gjennom kontorets arbeid får klarhet over disse forskjellige problemer må det stilles forslag overfor byrået om endring av indeksberegningen. Skulle det vise seg å være vanskelig å få byrået til å ta opp de forslag som stilles, kan det også komme på tale at A.F.L.s eget kontor selv foretar forsøksberegninger som viser at de endringene som blir foreslått er påkrevd.

3. Kontoret må videre ta opp til undersøkelse de forskjellige sosialpolitiske tiltak som finnes eller blir brakt i forslag. Det gjelder her å få klarlagt de konkrete, klassemessige følgene av den utforming tiltakene har. Bare på det grunnlag er det mulig å si noe sikkert om verdien av disse tiltakene for arbeidsfolk.

Videre må kontoret i samarbeid med det juridiske kontoret utarbeide endringsforslag på grunnlag av disse undersøkelsene slik at bestemmelsene får en form en er tjent med.

Det kan også bli tale om å ta opp spørsmålet om en samarbeiding av alle de enkelte tiltak til en samlet sosial trygde- og vernelov. Dette er ellers et arbeid som naturlig hører hjemme i en offentlig komité, men i den utstrekning det ikke der blir gjort må fagbevegelsen selv reise saken, og det vil i alle tilfelle være av betydning for fagbevegelsen og dens representanter i eventuelle utvalg å ha sitt standpunkt klart og godt underbygd.

4. Virkningene av det nåværende skattesystemet og forslag til en revisjon av dette er også av de spørsmål kontoret bør ta opp i den utstrekning det er mulig. Det gjelder også på

dette område å sette fagbevegelsens og hele arbeidsfolkets interesser igjennom i størst mulig utstrekning. Da må en også ha klart for seg hvordan de forskjellige skattebestemmelser virker og rå over godt utarbeidede forslag. De byrder gjenreisningen legger på folket i sin helhet er så svære at det bare blir mulig å klare dem når alt fungerer effektivt og riktig. Derfor må det passes på at fordelingen blir rimelig og at systemet er slik at ingen illojale elementer kan unndra seg sine forpliktelser.

Også på dette område er det så at hele spørsmålet om en revisjon av skattesystemet naturlig bør behandles av en offentlig kommisjon. Men fagbevegelsen må selsagt allikevel ha sitt standpunkt på det rene og så godt begrunnet som råd er.

5. Ved lønnsforhandlingene har det gjerne tidligere vært så at når kravet om lønnsforhøyelser er blitt reist er det fra arbeidsgiverne side blitt svart at bedriftenes lønnsomhet ikke kunne bære høyere lønningsutgifter.

Forhandlingene har for så vidt bare dreiet seg om hvor stor del av den faktiske fortjeneste bedriftseierne skulle gi slipp på til fordel for høyere lønninger. Det har således vært forhandlet innenfor de rammer den alminnelige konjunktursituasjon og næringslivets nåværende stilling (slik virksomhetene blir drevet av de private eiere) har betinget.

Her er det for det første spørsmål om i hvilken utstrekning de regnskapsresultater arbeidsgiverne henviser til er riktige, og i hvilken utstrekning det i regnskapene er kamuflert fortjeneste eller gjemt bort reserver som i virkeligheten gjør det mulig for vedkommende bedrift eller bransje å betale høyere lønninger.

Det er klart at en i framtidige lønnsforhandlinger må stå på det standpunkt at disse regnskaper blir framlagt og kan gjøres til gjenstand for kontroll fra arbeidernes side.

Dette vil ellers naturlig være oppgaven for det lønnsøkonomiske institutt som det er foreslått at Staten skal opprette. Men det er klart at arbeiderne og fagbevegelsen som part i saken må ha adgang til å sette seg grundig inn i de forhold som på dette trin i forhandlingene er av avgjørende betydning.

Fagbevegelsen kan imidlertid ikke slå seg til ro med det standpunkt at en skal begrense seg til å slåss med arbeidsgiverne om fordelingen av produksjonens avkastning innenfor disse rammer.

Når en bedrift eller bransje, eller for den saks skyld en hel næringsgren er i den stilling at det ikke kan betales så høye lønninger at arbeiderne som er knyttet til denne virksomheten kan få rimelige kår, må en i neste omgang reise spørsmålet om hvorfor det er slik.

Det kan være problem av teknisk, organisatorisk eller økonomisk art innenfor en enkelt bedrift eller innenfor en gruppe av bedrifter i en bransje som gjør at disse har en svak lønnsbetalingsevne. Det trekker da nivået for hele bransjen ned.

En må da ta opp spørsmålet om årsakene til denne svake lønnsbetalingsevne. Som det foran er nevnt kan en regne med at arbeiderne i tida framover vil få del i ledelsen av bedriftene og at de også vil bli representert i råd for hele grupper av bedrifter.

Det blir her utredningskontorets oppgave å organisere, sette i gang og lede det arbeid som blir drevet gjennom de forskjellige forbund og bedriftsklubber for å klarlegge problemer av denne art. Bare på grunnlag av et slikt internt forskningsarbeid hvor arbeidernes tekniske og organisatoriske erfaringer blir utnyttet samtidig som det blir drevet undersøkelser over bedriftenes økonomiske stilling og markedsforhold er det mulig for arbeiderne og deres tillitsmenn å hevde seg med styrke i disse utvalg og råd. Bare da kan de her framlegge konkrete forslag som tar sikte på reorganisering av næringslivet på en slik måte at virksomheten kan gi bedre økonomisk resultat og dermed gi mulighet for høyere lønninger.

Dette forskningsarbeid må bli temmelig omfattende. En god del av det forberedende arbeid må og kan imidlertid gjøres i de enkelte forbund og deres underavdelinger i forbindelse med studiesirkler og arbeidsgrupper. Men samarbeidingen av materialet og utarbeidingen av de forslag som skal fremmes for rasjonaliseringer og reorganisering i større målestokk bør utredningskontoret ta seg av.

Dette kontoret bør også kunne holde fagbevegelsen orientert m. h. t. tiltak av liknende art som blir satt i verk i andre land, og bør i det hele følge nøye med i den internasjonale utvikling på det sosiale og økonomiske livs område.

For «Fri Fagbevegelse», forbundenes fagblad og arbeiderpressen i det hele vil kontoret kunne bli en vesentlig støtte. Det vil være naturlig at det leverer økonomisk stoff til dem

alle, og at kontoret også selv tar del i pressediskusjonen om økonomiske og sosiale spørsmål. Viser det seg behov for det, bør det overveies om kontoret skal utgi periodiske meddelelser om resultatene av sitt arbeid.

Personale og omkostninger.

Det er et stort løft å skape et slikt kontor. Det krever, hvis det skal virke etter sin hensikt, et solid økonomisk grunnlag. Både hos dem som skal lede det og hos dem som skal bearbeide de enkelte spesialområdene må vi forlange en utdanning og faglige kvalifikasjoner som betinger lønn eller honorarer på et annet nivå enn det vi hittil har vært vant til. Vi må kunne konkurrere med offentlige institusjoner som Forsyningsdepartementet, Økonomidepartementet og Prisdirektoratet, som alle kan by økonomiske eksperter interessante arbeidsoppgaver på gode lønnsvilkår.

Kontoret må ha et godt bibliotek og muligheter for stadig å holde det à jour. Alt dette koster mange penger. Men det er penger vi vil få full nytte av, og som vi må skaffe til veie hvis vi vil ha føreremnet i norsk samfunnsliv.

I krigsårene har Landsorganisasjonens N.S.-ledelse kjøpt Bosses institutt i Oslo. Det er en tilgang vi ikke må gi fra oss igjen. Der har vi grunnstammene til det biblioteket vi trenger. Bygningen vil kunne gi lokaler som Opplysningsforbundets Oslo-avdeling må ha for å fylle sine oppgaver, og biblioteket vil kunne tjene begge institusjoner.

Vi må i tiden framover sette alt inn på å bygge arbeidet vårt på så bredt organisatorisk grunnlag som råd er. Det vil derfor være naturlig om Landsorganisasjonen vender seg til Fiskarlaget og småbøndernes organisasjon og til N.K.L., og innbyr dem til å være med å bygge ut Landsorganisasjonens økonomiske kontor til et økonomisk og sosialpolitisk utredningskontor for det arbeidende folk.

En slik bred organisatorisk basis ville bidra til å gi instituttet vekt utad i den offentlige opinion. Et samarbeid i styret og innenfor medarbeiderstaben i instituttet mellom fagfolk fra alle disse store organisasjoner ville bety meget i strevet for å knytte båndene faste og sterke mellom lønnsarbeidere i industri, transport og omsetningsliv på den ene side og fiskere og bønder på den andre.

Kontoret behøver ingen stor stab av fastlønte høyt kvalifiserte medarbeidere. Det må ha en leder med en lønn på i hvert fall kr. 12 000.00 som leder og planlegger arbeidet og har ansvaret

for budsjettet, en kontorsjef, også økonom av fag, til å greie med bibliotek, arkiv og kontoradministrasjon, lønn minst kr. 8 000.00. Kontorsjefen må samtidig kunne delta i utredningsarbeidet på sitt spesialfelt. Fire sekretærer. Av dem må en være spesialist for lønnsstatistikk, en regnskapseksperter, en må ha godt kjennskap til norsk bedriftsliv og en må ha god greie på sosialpolitikk. Ved siden av disse funksjonærene med sosialøkonomisk utdanning, må kontoret ha den nødvendige faste arbeidshjelp til kontorarbeid inkl. beregningsarbeid, ikke bare for de faste funksjonærene, men også for de konsulentene, eksperter på ymse spesialområder, som blir knyttet til arbeidet og må ha honorar for hver enkelt utgreiing de legger fram.

Et økonomisk kontor med et arbeidsområde og et personale som det er antydnet ovenfor ville anslagsvis få et årlig utgiftsbudsjett på mellom 120 000 og 150 000 kroner.

Vedtak.

«Idet sekretariatet viser til utredningen om et økonomisk kontor for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon innbyr det representantskapet til å gjøre dette vedtaket:

Under forbehold om godkjenning av kongressen gir representantskapet i A.F.L. sekretariatet fullmakt til å opprette Landsorganisasjonens økonomiske kontor med det arbeidsområde og innenfor den økonomiske ramme som er nevnt i utredningen fra den forberedende komité.»

Halvard M. Lange: Så langt råd er, er det meningen å søke å utnytte all den vilje som er til stede for å nyorganisere vårt samfunns- og næringsliv. Men en slik samarbeidslinje reiser spesielle problemer og også vanskeligheter. På grunn av en stemning som er ærlig nok går borgerskapet med på formuleringer som det ikke ville ha vært med på tidligere. Det er av positiv verdi. Men det kan ikke oppheve de reelle økonomiske motsetninger. Det har vi allerede sett i den motstand som er reist mot Lex Thagård. Vi ser også at det gir seg uttrykk på annen måte. Skal vi gå inn i dette samarbeid så gjelder det å gå inn så tungt saklig som mulig. Vi vil komme til å se at det nettopp er i den tekniske utforming av sakene, at kampen kommer til å bryte ut. Vi kan heller ikke forlange av alle bransjeutvalg at de skal være tekniske bearbeidere, men vi skal skaffe dem den hjelp som sikrer det vi vil oppnå samfunnsmessig. Vi må skape den tekniske og utredende institusjon som må til, og det er det som er meningen med det økonomiske kontor som her foreslås i Landsorganisasjonen. Først og framst gjelder

det om å bygge ut videre de statistiske beregninger, således at vi bl. a. får fram den faktiske fortjeneste i de forskjellige yrker. Det blir Statistisk Sentralbyrå som må løse den statistiske del, men det er ikke nok. Dette kontor må følge kontrollerende med. Videre har vi spørsmålet om en omlegging av hele det sosiale kompleks av trygdeanordninger. Det er også enighet om å få en samling av all trygd. Vi har her i landet delvis kommet i det forhold at byrdene i en vesentlig grad er lagt på arbeiderne. En rekke av de trygder vi fremdeles har er på langt nær sådan ordnet at vi har en rettferdig fordeling. Vi må få en sosial klassemessig fordeling. Videre er det enighet om en gjennomgripende skatteomlegging. Det er forslag om et offentlig skatteinstitutt, men det gjør intet om vi ved siden av dette arbeider med de saker. Videre har vi lønsspørsmålet. En ble tidligere ofte møtt med fra arbeidsgivernes side at bedriftenes lønnsomhet ikke kunne bære høyere lønnsutgifter. Her må en i første rekke se på de regnskapsresultater arbeidsgiverne henviser til, i hvilken utstrekning det i regnskapene er kamouflert fortjeneste eller gjemt bort reserver som i virkeligheten gjør det mulig for vedkommende bedrift eller bransje å betale høyere lønninger. Det må bli kontorets oppgave å legge arbeidet til rette for klubber og organisasjoner. Videre har vi et sterkt behov for å bli holdt skikkelig orientert om det som skjer på disse felter i andre land. Her kan det bli spørsmål om publikasjoner samtidig som kontorets eget arbeid må få publisitet. Det er nevnt i innstillingen at en i tiden framover må sette alt inn på å bygge arbeidet vårt på så bredt organisatorisk grunnlag som råd er og det vil da være naturlig om Landsorganisasjonen vender seg til Fiskarlaget og småbøndernes organisasjon og Norges kooperative Landsforening. Slik at disse ble med og bygget ut det økonomiske kontor til et økonomisk og sosialpolitisk utredningskontor for det arbeidende folk. Det blir ikke noe billig kontor. Vi må by slike vilkår at vi sikrer oss de dyktigste eksperter vi kan få. Det er ingens mening å skape et vitenskapelig institutt som stenger seg inne. Det skal være et levende organ og oppgaven må være å finne de rette folk. Sekretariatet foreslår:

Under forbehold om godkjenning av kongressen gir representantskapet i A.F.L. sekretariatet fullmakt til å opprette Landsorganisasjonens økonomiske kontor med det arbeidsområde og innenfor den økonomiske ramme som er nevnt i utredningen fra den forberedende komité.

Jeg er også anmodet om å tale om opplysningsarbeidet og som Ousland sa det, og ingen kan si det bedre enn han gjorde,

at det nå gjelder om å utløse de demokratiske krefter som er til stede i positiv byggende retning. Og da er opplysningsarbeidet av særlig viktighet. Opplysningsarbeidet har ligget brakk i 5 år, men vi står dermed også friere når vi i dag skal begynne på nytt. Først og framst må Staten ta en del av arbeidet. Den har intet ofret til voksne mennesker på disse områder. En kan bare se på Folkeboksamlingene. I Danmark f. eks. ofres det 10—20 ganger så meget. Den første forutsetning for demokrati er et høyt nivå av saklig kunnskap hos alle dem som skal virke for demokratiet. Staten må derfor også være med.

Fra sekretariatet forelå følgende om opplysningsarbeidet:

I fem år har det organiserte opplysningsarbeid innenfor fagorganisasjonen praktisk talt ligget nede. Nå skal vi ta igjen det vi har måttet forsømme på dette som på så mange andre områder. Så raskt råd er, må vi ta fatt på et intenst arbeid for å skolere og ruste fagbevegelsens medlemmer til de vanskelige og rike oppgavene våre organisasjoner skal være med å løse.

Bruddet i opplysningsarbeidet har ikke bare vært av det onde. Når vi nå skal i gang med å bygge det opp igjen, står vi friere enn før med omsyn til hvordan vi vil legge arbeidet til rette og hvilke organisatoriske former vi vil gi det.

Staten og opplysningsarbeidet.

Vi nordmenn er i dag enige om at vi vil verne og utvikle vårt politiske folkestyre og bygge det ut til et økonomisk demokrati. Vil vi dette målet, må vi også ville midlene. En av de viktigste forutsetningene for folkestyret, for det fri offentlige meningsbyttet, som er demokratiets arbeidsmåte, er at hele folket får høve til å skaffe seg saklig opplysning om samfunnsspørsmål. Det organiserte arbeidet for å spre slik opplysning er like nødvendig i alle lag av det arbeidende folk og innenfor alle politiske retninger og økonomiske interessegrupper.

Derfor er det en viktig samfunnsinteresse og en oppgave Staten og kommunene må løse i samarbeid med de frivillige opplysningsorganisasjonene å legge vilkårene for dette arbeidet så godt til rette som råd er. En moderne demokratisk stat kan ikke komme utenom denne oppgaven.

Det offentlige må ta seg av de områdene som er felles for alle opplysningsorganisasjoner og kan komme dem alle til gode. Det gjelder egnede lokaler for studie- og opplysningsarbeidet, helst

i tilknytning til folkebibliotek og folkeboksamlinger. Det gjelder disse folkebibliotekene selv og bokutvalget i dem. Folkeboksamlingene har så lenge vært forsømt at de fleste skoler må bygge dem opp fra grunnen av og en må særskilt ta sikte på å skaffe bøker som gir saklig opplysning om samfunnsspørsmålene. Det samme gjelder utlånet av bokkasser. Statsstøtten til bokkjøp for studieringer må bygges vesentlig ut. Kringkastingen må ennå mer enn før tjene opplysningsarbeidet gjennom foredrag, publikasjoner av foredragsrekker som kan tjene som grunnbøker og håndbøker for studiearbeidet og særskilte sendinger for studieringer med egne studierettleier. Kringkastingens fremmedspråkundervisning må bygges videre ut. Folkeopplysningskontoret i Kirke- og Undervisningsdepartementet må legge til rette for opplysningsorganisasjonene studiemateriell i almindelig fag, og i samarbeid med lokale folkeopplysningsråd ta seg av den rent tekniske og pedagogiske opplæringen av studieledere. Kontoret må også bygge ut virksomheten for å rettlegge de som driver opplysningsarbeidet. Det må tilsettes en offentlig instruktør i hvert fylke som kan gi råd og føre tilsyn med at arbeidet holder saklig mål.

Om alle disse felles spørsmålene må de frivillige opplysningsorganisasjonene samarbeide gjennom en samnemnd som blir rådgivende organ for folkeopplysningskontoret og varetar de frivillige organisasjoners felles interesser overfor de offentlige myndigheter.

Arbeidernes Opplysningsforbund.

Arbeidernes Opplysningsforbund er alt trådt i virksomhet igjen, ledet av et midlertidig forretningsutvalg valgt av Landsorganisasjonens sekretariat, Det norske Arbeiderpartis sentralstyre og sentralstyret i Arbeidernes Ungdomsfylking. Forbundet har gått i gang med å få konstituert lokale opplysningskomitéer rundt omkring i fylkene og å forberede materiell til å få studie- og opplysningsvirksomheten i gang så snart råd er.

Det er forutsetningen fra de tre organisasjonene som har fått virksomheten i gang igjen, at en så snart råd er skal ta opp til drøfting det saklige og organisatoriske grunnlaget og rammene for Opplysningsforbundets arbeid i framtiden.

Det saklige grunnlaget.

Den omfattende solidariteten tvers over gamle sosiale og politiske skillelinjer som vokste fram spontant under striden for frihet og nasjonalt sjølstende mot det nazistiske fremmedveldet, har skapt forutsetninger for større saklighet enn før i det offentlige

ordskiftet og det organisasjonsmessige og politiske arbeid her i landet. Samarbeidet har ikke opphevd de reelle økonomiske interessemotsetningene i det norske samfunn. Men striden for de felles goder som vi alle opplevde verdien av på en ny måte da de ble tatt fra oss, nasjonalt sjølstende og folkestyre, rettssikkerhet, åndsfrihet, ytringsfrihet og organisasjonsfrihet trengte disse motsetningene i bakgrunnen. I det illegale arbeidet, i fengsler og konsentrasjonsleirer ble det født et nytt kameratskap tvers over gamle skillelinjer. Vi lærte og kjenne og respektere som mennesker tidligere motstandere, og å snakke saklig sammen både om det vi var enige om og de spørsmålene som skilte. Denne evnen til saklig samarbeid og saklig diskusjon er en varig verdi som vi må sette alt inn på å bevare under det arbeidet vi nå går til for å gjenreise landet, bygge ut vårt næringsliv og organisere det slik at det gir arbeid og trygge kår til alle.

Et godt organisert opplysningsarbeid er det viktigste midlet vi har til å fremme denne sakligheten i alt vårt arbeid. Derfor må vi helt fra begynnelsen av trekke et klart og skarpt skille mellom opplysning og propaganda. Faglig økonomisk og politisk propaganda er nødvendige funksjoner i et demokratisk samfunn. Men propaganda er en oppgave av helt annen art enn opplysningsarbeidet og krever andre virkemidler og andre forutsetninger hos de som driver den. Både organisatorisk og med omsyn til de folkene som skal lede arbeidet må disse to arbeidsområdene holdes klart ut fra hverandre.

Eget propagandakontor.

Av disse grunner må det med en gang skapes et eget organ for propagandavirksomheten innenfor den faglige og politiske arbeiderbevegelsen slik at Opplysningsforbundet fra første stund av kan vie seg helt til sine egentlige oppgaver. Det trenges uten tvil et intenst propagandaarbeid for fagorganisasjonen ikke minst innenfor hele den aldersgruppen som er modnet til voksne mennesker i disse krigs- og okkupasjonsårene. Og den politiske bevegelsen må i nær framtid sette alle sine krefter inn i valgkampen foran et stortingsvalg som kanskje blir det viktigste i vår historie. Dette arbeidet må organiseres av et eget propagandakontor, uavhengig av Opplysningsforbundet. Det naturligste vil være å opprette et felles propagandakontor for A.F.L. og D.N.A. Propagandakontoret overtar den faglige propaganda og instruksjon- og propagandaarbeidet foran stortings- og kommunevalget. Den filmformidlingen som hittil har ligget under Opplysningsforbundet hører også

naturlig hjemme under dette propagandakontoret. Sjølsagt må Opplysningsforbundet kunne regne med å få lånt hva det trenger av apparater og film til sin virksomhet selv om det ikke har den direkte ledelsen av filmavdelingen.

*Det organisatoriske grunnlaget for A.O.F.
Forbundets oppgaver og rammen for dets virksomhet.*

Får en på denne måten skilt ut propagandavirksomheten fra Opplysningsforbundets virkeområde, kan en ta opp spørsmålet om å gi dets arbeid et bredere organisatorisk grunnlag. De tre organisasjonene som nå har gått sammen om å få forbundet igang igjen, bør så snart råd er vende seg til Norges Fiskarlag, og til småbøndernes organisasjon så snart organisasjonsforholdene der blir avklart, og innby dem til å gå med i A.O.F. Videre må de ta opp forhandlinger med N.K.L. for å prøve å få dem til å slutte opp om forbundet, slik som kooperasjonen i Sverige fra første stund har sluttet opp om Arbetarnas Bildningsförbund. Det må dessuten overveies om en skal prøve å få med avholdsorganisasjonene og Noregs Ungdomslag — eller om en mer hensiktsmessig skal bygge ut samarbeidet med dem gjennom Samnemnda for Studiearbeid.

For de to unge folkehøgskolene våre — Sørmarka og Ringsaker — er aktiv oppslutning fra så vidt mulig alle disse organisasjonene et livsvilkår.

Oppgaven for Opplysningsforbundet skulle på dette grunnlaget bli:

Å vekke sansen og interessen for opplysningsarbeidet innafor alle de tilsluttede organisasjonene.

Å legge til rette studiemateriell i form av håndbøker og grunnbøker der slike ikke fins og å utarbeide studieplaner.

Å skolere *studieledere* gjennom lands- og distriktskurser i sentrale studieemner, og formidle opplysningsforedrag og forelesninger.

Å rettlege de tilsluttede organisasjonene og de lokale opplysningsutvalgene i anlegg av studieringsarbeid, foredrags- og forelesningsvirksomhet og lokale studie-lederkurser.

Å gi økonomisk støtte til lokale opplysningsutvalg til bokinnkjøp, til reise- og dietutgifter for studieledere og forelesere — og til lønn for dem der det er nødvendig.

Å føre kontroll med at studiearbeidet i arbeiderrørsla så langt råd er holder mål saklig og kvalitetsmessig.

Kan en make det, vil det være viktig at Opplysningsforbundet får en godt utbygd og kvalitativt høytstående avdeling for korrespondanseundervisning.

Avgrenser en oppgavene for Opplysningsforbundet slik som her er skissert, vil det være naturlig at ledelsen blir lagt i hendene på en «studie-rektor» med de nødvendige faglige og undervisningstekniske kvalifikasjoner til å greie med tilretteleggingen av studiemateriellet, skoleringen av studieledere, utvelgingen av foredragsholdere og forelesere og ved siden av — men underordnet — ham eller henne en sekretær til å stå for det administrative og organisatoriske arbeid. Kan en make å organisere en avdeling for korrespondanse-undervisning må den stå under studierektors overtilsyn, men ha sin egen leder. Det samme gjelder den faglige avdelingen som det blir gjort nærmere rede for nedenfor.

Med omsyn til valget av *studieemner* vil det være riktig — og viktig — å trekke bestemte grenser for hva Opplysningsforbundet skal arbeide med. For de almindennende fagene som norsk og fremmede språk, må det være riktig å vise medlemmene til det skole- og studiearbeidet for voksne som det offentlige setter i gang gjennom Kringkastingen og Folkeopplysningskontoret og som Samnemnda eventuelt kan komme til å sette i gang. Likedan må en del av skoleringen av studielederne, den som gjelder det rent undervisningstekniske i visst monn kunne overlates til fellestiltak av Samnemnda med offentlig støtte.

De sentrale emnene i Opplysningsforbundets arbeid skulle da bli:

Organisasjonskunnskap i videste forstand, altså foruten praktisk organisasjonsarbeid og organisasjonenes oppbygging også arbeiderrørslas og de andre tilsluttede organisasjonenes historie, arbeidsgiver og næringsorganisasjonene, alt sett i sin samfunnsmessige sammenheng og på bred samfunnsmessig bakgrunn.

Særskilt for fagorganisasjonens medlemmer alt som vi sammenfatter i omgrepet Fagforeningskunnskap — derunder også arbeidsmarkedets organisasjoner i forhold til stat og samfunn — rasjonaliseringsproblemer osv.

Samfunnskunnskapen — den også tatt i videste mening — med samfunnsøkonomi, ervervsgeografi, stats- og kommunalkunnskap, de politiske partiene og de politiske idéstrømningene må få en bred plass. I denne sammenhengen har sosialismens teori sin selvfølgelig sentrale plass i opplysningsarbeidet.

De aktuelle samfunnsspørsmålene blir en annen viktig hovedgruppe. Her vil i de første årene alle de problemer gjenreisingsarbeidet i Norge stiller oss overfor stå i forgrunnen og drøftingen av det mer langsiktige arbeidet for å bygge ut det politiske folkestyret til økonomisk demokrati, må fra første stund få en

bred og framfor alt konkret og virkelighetsnær behandling. På dette område mer enn på noe annet er det viktig at arbeidet samler seg om å lære å se hvor problemene ligger og om veiene til å løse oppgavene i det praktiske livet. Vi må lære å bli samfunnsteknikere. Men enkeltpørsmålene må legges fram mot bakgrunnen av de bærende prinsipper vi vil legge til grunn for arbeidet. Debatten om økonomisk liberalisme og planøkonomi må tas opp til grundig behandling, og sammenhengen mellom politisk og økonomisk demokrati.

Et annet emneområde som må få en meget mer framtrædende plass enn det har hatt hittil er studiet av mellomfolkelige spørsmål. Nå vet vi som vi aldri har visst det før at Norge ikke ligger utenfor verden — og vi må lære å kjenne den verden vi lever i. Nabolandene våre — de førende stormaktene — kampen for å vinne freden — emner som sikkert vil bli studert med glødende iver.

På dette område kan vi trygt gå ut fra at vi kan få stor nytte av samarbeidet med Kringkastingen og med de andre frivillige opplysningsorganisasjonene. Ingen våken norsk kvinne eller mann vil kunne gå de spørsmålene forbi.

For arbeiderrørsla vil det være helt naturlig å vie studiet av Sovjet-Samveldet ganske særskilt interesse. Det er den eneste del av verden hvor hittil de sosialistiske teoriene blir prøvd i det praktiske livet i stor målestokk — under andre vilkår og ut fra andre forutsetninger enn de vi arbeider under — men med hensynsløs vilje til å gjøre drøm til virkelighet. Det er det største samfunnstekniske laboratoriet i vår tid.

Endelig må kultur og oppdragelsesspørsmål få det rommet de har krav på innenfor den bevegelsen som nå rykker fram til fullt ansvar for samfunnet.

Overalt der det går må vårt Opplysningsforbund gjøre bruk av det materiale og de krefter som staten og de samarbeidende opplysningsorganisasjonene rår over. — Og vi må stille materiale til rådighet for andre så langt vi kan gjøre det uten å forsømme våre egne sentrale oppgaver.

I vårt eget arbeid må vi ikke være redd for å bruke fagfolk, eksperter selv om de ikke er parti- eller organisasjonsfolk. Vi kommer til å trenge deres hjelp på mange områder, der våre egne organisasjoner ennå ikke rår over den innsikten og de spesialkunnskapene vi har bruk for for å legge til rette studiestoffet, for å få utdannet studieleiderne, for å gi oss oversyn og opplegg gjennom forelesninger og foredrag.

Vi må komme i kontakt med og dre nytte av lærerkrefter ved Universitetet og de andre høgskolene og eksperter i den of-

fentlige administrasjon og i de store økonomiske organisasjonene. Det eneste vilkåret vi må stille — og det må vi stille til *alle* som er med i studie- og opplysningsarbeidet for voksne — er at de gjør ærlig greie for hvilket synspunkt de ser på det emnet de legger fram.

For slikt arbeid fra folk utenfor våre egne rekker må vi være villige til å betale. Selv om vi sikkert i meget stor grad fortsatt blir nødt til å regne med frivillig, ubetalt arbeid, både i det lokale arbeid og ved lands- og distriktskurser, må vi se den tingen i øynene at vil vi kvalitet må vi i stadig stigende utstrekning regne med at det koster. En arbeider er sin lønn verd — det gjelder på dette som på alle områder.

Faglig avdeling i Opplysningsforbundet.

Opplysningsarbeidet innenfor alle grener av fagorganisasjonen vil i tida framover få større betydning enn noen gang før. Alle er enige om at arbeidsfred er en viktig forutsetning for at vi skal greie å gjennomføre gjenreisingsarbeidet raskt og legge forholdene til rette for varig arbeid til alle under trygge og gode kår. Det betyr at viljen til aktiv innsats hos fagorganisasjonens medlemmer ikke vil få utløsning i lønnsaksjoner på samme måten som før. Men det er en sentral oppgave å gi trangen til innsats mulighet for å utfolde seg på andre områder.

Fagorganisasjonen går nå aktivt inn for å bygge ut demokratiske organer i bedriftslivet og det økonomiske liv i det hele. I produksjonsutvalgene skal representanter for arbeiderne og funksjonærene være med og drøfte veier og midler til å øke produksjonen, bedre bedriftshygienen og sikkerhetstjenesten og legge til rette den praktiske yrkesopplæringen. I bransjeutvalgene skal arbeidernes og funksjonærenes talsmenn ta del i organisering og utvikling av bedriftslivet innenfor den næringen de arbeider i. Fagorganisasjonens folk skal være med i Samordningsrådet for hele vårt økonomiske liv og gjøre vårt syn gjeldende der.

Skal vi kunne legge virkelig tyngde i dette arbeidet, må våre folk overalt der de er med kunne bygge ikke bare på solide, saklige ekspertutgreiinger som Landsorganisasjonens økonomiske kontor må skaffe til veie. De må kunne støtte seg til en aktiv, levende interesse for og drøfting av problemene og måten å løse dem på i alle ledd av organisasjonene våre. Denne interessen er det opplysningsarbeidet må vekke og stimulere, disse drøftingene må tas opp i studieringer og på foredrags- og forelesningskurser. Opplysningsforbundet må ha sin egen avdeling med egen leder,

lønnet av og ansvarlig overfor Landsorganisasjonen, til å legge til rette og organisere denne virksomheten og til å råde og rettleie alle de som stiller med studie- og opplysningsvirksomheten i forbund og samorganisasjoner.

Den faglige avdelingen i Opplysningsforbundet må også ta seg av det store arbeidet som nå trengs for å skolere nye medlemmer og både nye og gamle tillitsmenn innenfor alle ledd av fagorganisasjonen. Det vil være naturlig om ledelsen av Landsorganisasjonens Skole — det tre-måneders årlige kurset for yngre medlemmer og tillitsmenn i forbundene lå hos lederen for denne faglige avdelingen i A.O.F. Ledelsen av Sørmarka Folkehøgskole — som må fortsette i det spor den ble lagt i det ene året den fikk være i virksomhet — kan legges i hendene på en skolemann som har levd seg inn i denne skoleartens arbeidsmåte og oppgaver.

Ut fra denne synsmåten gjør Representantskapet i A.F.L. dette vedtaket:

1. En av de viktigste forutsetningene for folkestyret er at hele folket får høve til å skaffe seg saklig opplysning om samfunnsspørsmålene. Det organiserte arbeid for å spre slik opplysning er like nødvendig i alle lag av det arbeidende folk og innenfor alle økonomiske interessegrupper og politiske retninger.

Staten og kommunene må i samarbeid med de frivillige opplysningsorganisasjonene i langt større utstrekning enn hittil støtte opplysningsarbeidet blant voksne gjennom rommelige bevilgninger til folkeboksamlinger og folkebiblioteker, støtte til reising av egnede lokaler for studie- og opplysningsarbeidet, sterkt øket statsstøtte til bokkjøp for studieringer, rettleiing og instruksjon for studieledere, tilrettelegging av kurser og studieringer i almindennende fag, utviding av Kringkastings foredragsvirksomhet for lyttergrupper, publikasjon av foredragsrekker og studierettleiinger i tilknytning til dem, utvidet undervisning i fremmede språk.

2. Arbeidernes Opplysningsforbund må bygges ut på bredere organisatorisk grunnlag ved at en innbyr det arbeidende folks økonomiske organisasjoner og kulturorganisasjoner til å slutte seg til forbundet.
3. Propagandavirksomheten for den faglige og politiske arbeiderbevegelse skilles ut fra Opplysningsforbundet og legges under et eget propagandakontor som også overtar filmformidlingen.

4. Innenfor Opplysningsforbundet organiseres en egen faglig avdeling. Dens leder lønnes av og står ansvarlig overfor Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Avdelingen organiserer og legger til rette materialet for, stimulerer, rettleier og fører tilsyn med studiearbeidet i fagforeninger, forbund og samorganisasjoner. Under denne avdelingen ligger også de faglige kursene på Landsorganisasjonens skole.

Endret innstilling til vedtak om opplysningsarbeidet.

Sekretariatet fremla følgende endrede innstilling:

Ut fra disse synsmåtene gjør Representantskapet i A.F.L. dette vedtaket:

1. En av de viktigste forutsetningene for folkestyret er at hele folket får høve til å skaffe seg saklig opplysning om samfunnsspørsmålene. Det organiserte arbeide for å spre slik opplysning er like ødvendig i alle lag av det arbeidende folk og innenfor alle økonomiske interessegrupper og politiske retninger.
Staten og kommunene må i samarbeid med de frivillige opplysningsorganisasjonene i langt større utstrekning enn hittil støtte opplysningsarbeidet blant voksne gjennom rommelige bevilgninger til folkeboksamlinger, folkebiblioteker, støtte til reising av egnede lokaler for studie- og opplysningsarbeidet, sterk øket statsstøtte til bokkjøp for studieringer, rettleiing og instruksjon for studieledere, tilrettelegging av kurser og studieringer i almindennende fag, utviding av Kringkastnings foredragsvirksomhet for lyttergrupper, publikasjon av foredragsrekker og studierettleiinger i tilknytning til dem, utvidet undervisning i fremmede språk. Folkeopplysningskontoret i Kirke- og Undervisningsdepartementet må styrkes bl. a. med en egen sekretær for det frivillige opplysningsarbeidet.
2. Arbeidernes Opplysningsforbund må bygges ut på bredere organisatorisk grunnlag ved at en innbyr andre økonomiske organisasjoner og kulturorganisasjoner til å slutte seg til forbundet.
3. Propagandavirksomheten for den faglige og politiske arbeiderbevegelse skilles ut fra Opplysningsforbundet og legges under et eget kontor.
4. Innenfor Opplysningsforbundet organiseres en faglig avdeling med egen sekretær som er underordnet lederen av Opplysningsforbundet. Hans lønn refunderes av A.F.L. og han står ansvarlig overfor sekretariatet for sitt arbeid med å

organisere og legge til rette materialet for stimulere, rettleie og føre tilsyn med studiearbeidet i fagforeninger, forbund og samorganisasjoner og for ledelsen av de faglige kursene på Landsorganisasjonens skole.

Når det gjelder vårt eget opplysningsarbeide må vi trekke et klart og tydelig skille mellom propaganda og opplysningsarbeide. I studiearbeidet må vi vise medlemmene hvilke vanskeligheter en må regne med og ved hjelp av det nødvendige materiale lære dem til å kunne ta standpunkt til de forskjellige spørsmål og saker som reiser seg.

Arne Johnsen: Lange har i prinsippet behandlet hele vårt arbeide med opplysningsvirksomheten. Vi var jo før krigen kommet ganske langt når det gjaldt planlegging. Arbeidet var oppdelt etter bestemte linjer og faser utover det hele land. Det samarbeide som virkelig var tilstede før krigen må vi håpe vil fortsette og en får håpe at nye organisasjoner etterhvert vil komme til. Tidligere hadde et par forbund sin spesielle opplysningssekretærer. Det er ikke spørsmål om en mann bare til dette arbeide, men en lar en bestemt mann i ledelsen få spesielle arbeidsoppgaver. Ved siden av opplegget i sitt forbund med hensyn til opplysnings- og studiearbeidet, kommer så arbeidet med fagbladet og andre saker. Den neste enhet er samorganisasjonene, det er mindre enheter. I Vestfold hadde man en bestemt mann til å arbeide med det og det kan ikke roses godt nok. Jeg vil gjerne si litt om det arbeide som skal begynne i november måned. Vi har i forretningsutvalget planlagt en landskonferanse for studievirksomheten og her vil det bli gitt opplysning om det cyklus av problemer som ble nevnt i går bl. a. av Gerhardsen. Det er 3 materialsamlinger som er under arbeide i denne forbindelse, det gjelder en helt ny materialsamling og en vil søke å få de fremste eksperter vi har på disse felter og det vil bli nyttig veiledning for alt studie- og opplysningsarbeide. Videre vil Opplysningsforbundets Meddelelser komme. En ting til og som vi har gjort forbundene oppmerksom på er de kurser vi er innbudt til i Sverige. Vi må videre oppta i våre planer tillitsmannskurser. Videre må vi bevilge stipendier til spesielle fagforeningsfolk for studieturer til Russland, England og Amerika. Det er noe av det viktigste vi kan gjøre for å styrke det internasjonale samarbeide. En må også kreve av staten at den er med å støtter her. Vi må sørge for at de vi setter til opplysningsarbeidet, f. eks. de sekretærene i forbundene jeg nevnte, i første rekke må hjelpe de som står lavest og de mange nye medlemmer som nå etterhvert siger inn i organisasjonene. Opplysningsforbundet er rekonstruert og er i full virksom-

het. Det var å ønske at vi så snart som mulig fikk samordnet hele vår opplysningsvirksomhet.

Dirigenten: I tilslutning til punkt 13 er innlevert følgende forslag:

«Representantskapet henstiller til statsmyndighetene om å sette all kraft inn på en hurtig gjenoppbygging av Nord-Norge, og da i første rekke Finnmark, som er verst herjet. Dette av hensyn til fiskeriene og for at de evakuerte som er spredt utover hele landet, kan komme snart til sine heimsteder.»

Votering: Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Voteringer: Sekretariatets forslag til etterkrigsprogram ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets forslag til punkt 8 c. — økonomisk kontor — ble enstemmig vedtatt.

Endelig ble den endrede innstilling til punkt 10: opplysningsarbeidet, enstemmig vedtatt.

Gunnar Bråthen: Redaksjonskomitéen fikk oversendt 2 endringsforslag når det gjaldt det juridiske kontor. Vi foreslår følgende:

«Siden Landsorganisasjonen fikk sitt juridiske kontor, har alle arbeidsrettssaker vært prosedert av Landsorganisasjonens juridiske konsulent, som i de seinere år også har hatt en utdannet assistent. Den juridiske konsulent hadde, i henhold til sin kontrakt, plikt på seg til å prosedere arbeidsrettssaker, og til å gi betenkninger til Landsorganisasjonen og forbundene. Etter kontrakten hadde han derimot ikke plikt til å prosedere saker ved de alminnelige domstoler eller ved boykottdomstolen uten særskilt godtgjørelse. Forhåpentlig kan vi bli kvitt boykottdomstolen. Hvis ikke bør det treffes en ordning slik at også prosedering av boykottsaker kommer inn under den faste lønn eller godtgjørelse som fastsettes for L.O.s jurister.

Den juridiske avdeling bør imidlertid bli noe mer enn et kontor for prosesser og juridiske betenkninger i forbindelse med tvister om arbeidsvilkår. Den bør utstyres med personale som kan drive undersøkelser og utredningsarbeid om arbeidsrett i andre land og i samarbeid med Landsorganisasjonens økonomiske kontor — om sosiallovgivningen ute i verden.

Fra tid til annen bør de forskjellige organisasjonsinstanser få seg tilsendt resultatene av dette arbeid, slik at aktive organisasjonsfolk til hver tid kan være orientert om hva som foregår på disse viktige områdene. Materialet må også stilles til rådighet for Landsorganisasjonens egen skolevirksomhet og for Arbeidernes

Opplysningsforbund. Det juridiske personale ved kontoret må nyttes til forelesninger om disse spørsmål ved Landsorganisasjonens skoler og kurser innenfor A.O.F.

Før krigen var det drøftet at unge juridiske kandidater skulle få høve til å arbeide en tid — et halvt år eller ett år — ved det juridiske kontor for å sette seg inn i dette spesialfag på det juridiske område. Tanken ble ikke virkeliggjort den gang, men bør nå gjennomføres slik at disse unge juristene arbeider en begrenset tid for en forholdsvis beskeden lønn. Enkelte av dem vil sikkert seinere kunne brukes til juridiske konsulenter f. eks. i de større forbund.

Et par av dem hadde slike konsulenter alt før krigen, og det er rimelig å tenke seg at flere vil få bruk for det. En slik utvikling ville avlaste Landsorganisasjonens juridiske avdeling for en del av de oppgaver den tidligere hadde, så den fikk mer tid til å arbeide med de nye spørsmålene som er pekt på ovenfor.

Skal avdelingens virksomhet utvides slik som det her er antydnet, er det om å gjøre å få en dyktig jurist til å lede den.

Sekretariatet innbyr representantskapet til å gjøre dette vedtaket:

Representantskapet i A.F.L. gir sekretariatet fullmakt til å tilsette juridisk leder og arbeidshjelp ved Landsorganisasjonens juridiske avdeling med de arbeidsoppgaver som er pekt på i den foreliggende innstilling.

Avløningen av kontorets leder bør søkes ordnet ved fast lønn og således at hans arbeidskraft i sin helhet stilles til L.O.s disposisjon.»

Votering: Redaksjonskomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Punkt 8 d: Pressekontoret. Punkt 9: Meddelelsesbladet.

Disse 2 punkter besluttet behandlet under ett.

Konrad Nordahl opptok følgende innstilling fra sekretariatet:

Det har lenge vært en alminnelig oppfatning at Landsorganisasjonens Meddelelsesblad ikke var så godt som en kunne ønske, at et månedsskrift fra vår hovedorganisasjon skulle være. Ordningen har hele tiden vært den at formannen redigerte bladet med assistanse av en dagsavisjournalist, som også var stortingsreferent.

Så meget som formannen alltid har hatt å gjøre, måtte han nøye seg med å skrive lederen og gå igjennom det artikkelstoff som ble sendt inn av faste og tilfeldige medarbeidere. Alt annet

arbeide måtte overlates til den journalistiske medarbeider, som på sin kant var sterkt opptatt med andre gjøremål. Følgen ble at en vesentlig del av stoffet i Meddelelsesbladet ble ting som alt hadde stått i dagspressen.

For framtida må Landsorganisasjonens månedsskrift — som nå får navnet »Fri Fagbevegelse» — bli et virkelig levende tidskrift med orginalt stoff. Dagsaktuelle spørsmål som stortingsvedtak og stortingsdebatter, landsmøter o.l. som alt har vært referert i dagspressen må ikke få mer enn en side eller to, og omtales i *kronikkform*. Ellers må innholdet være originalt artikkelstoff og ledere som gir uttrykk for Landsorganisasjonens syn. I en tid hvor fagorganisasjonen står overfor store nye oppgaver i næringsliv og samfunnsliv, må «Fri Fagbevegelse» bli et levende forum for ordskiftet om disse spørsmålene.

Skal det bli det, må det være en mann som har redigeringen av tidsskriftet til sin spesielle oppgave, selv om formannen fortsatt bør være ansvarlig redaktør.

Arbeidet med å redigere et månedsblad er ikke på langt nær nok til å fylle en manns arbeidsdag hver dag i måneden. Men Landsorganisasjonen trenger et informasjonskontor. Fagorganisasjonen må stå på en god fot med pressen hvis den skal kunne spille den aktive rollen i gjenreisningen og nyordningen av vårt næringsliv, som den har både rett og plikt til. Da må den holde kontakt med hele den norske presse gjennom sitt eget kontor.

Informasjonsavdelingen måtte videre ha til oppgave å legge til rette for fagorganisasjonen og dens egen presse orienterende stoff både her hjemme fra og fra utlandet. Hvor det gjelder økonomiske og sosiale spørsmål vil avdelingen kunne bygge på det Landsorganisasjonens økonomiske kontor skaffer av materiale. Men ut over det trenger fagorganisasjonen løpende informasjon og orientering om arbeiderorganisasjonene i andre land og om de internasjonale organisasjonene. Det er godt håp om at den nye Verdens Sikkerhetsorganisasjonen og de nye oppgaver for mellomfolkelig samarbeid i det økonomiske liv vil bli mer effektive enn det gamle Folkeforbundet var. Og en kan regne med at det Internasjonale Arbeidsbyrå vil komme til å spille en fremtredende rolle i det mellomfolkelige samarbeid i årene som kommer.

For å kunne følge med på disse feltene vil informasjonsavdelingen trenge et personale med gode språkkunnskaper. Fagorganisasjonen vil dessuten ha bruk for en språkmann som kan være tolk ved internasjonale møter. Vi kan ikke lenger som tilfelle har vært hittil, være avhengige av den svenske Landsorganisasjons språkeksperter. Vi må få vår egen mann, som også kan være til

hjelp for forbundene ved internasjonale møter mot at de betaler hans reiseutgifter og opphold. Kontorpersonalet i informasjonsavdelingen må være språkmektig, så det kan hjelpe til med oversettelser og internasjonal korrespondanse, ikke bare for Landsorganisasjonen, men også for forbundene.

Ut fra disse synsmåtene innbyr sekretariatet representantskapet til å gjøre dette vedtaket:

Representantskapet i A.F.L. gir under forbehold om senere godkjenning av kongressen, sekretariatet fullmakt til straks å opprette en informasjonsavdeling og internasjonalt kontor med en språkkyndig leder. Avdelingen overtar redaksjonen av «Fri Fagbevegelse» med Landsorganisasjonens formann som ansvarlig redaktør.

Votering: Innstillingen ble vedtatt.

Punkt 19: Diet og tapt arbeidsfortjeneste.

Gunnar Bråthen opptok på sekretariatets vegne følgende forslag til satser for diett og tapt arbeidsfortjeneste i forbindelse med møter, reiser og forhandlinger, gjeldende for Landsorganisasjonen og Samorganisasjonene:

1. Dietsatser.

A. Landsorganisasjon.

Innenbys	pr. dag kr. 10.00
Utenbys	—«— « 15.00
Natt-tillegg	—«— « 10.00

Døgnet regnes fra kl. 0 til 24. For påbegynt døgn uten overnatting i forbindelse med reiser, utbetales diet etter følgende satser:

Under 4 timer ingen diet.	
Mellom 4 og 8 timer	kr. 10.00
Over 8 timer	« 15.00

B. Samorganisasjonene.

Innen samorganisasjonenes distrikt ..	pr. dag kr. 10.00
Natt-tillegg	—«— « 8.00

Under 4 timer ingen diet.	
Mellom 4 og 8 timer	kr. 7.00
Over 8 timer	« 10.00

Utenfor samorganisasjonenes distrikt pr. dag	kr. 15.00
Natt-tillegg	—«— « 10.00

Under 4 timer ingen diet.

Mellom 4 og 8 timer	kr. 10.00
Over 8 timer	« 15.00

Ved utbetaling av dietgodtgjørelse for møter innenbys gjelder både for Landsorganisasjonen og samorganisasjonene følgende regler og satser:

1. Til tillitsmenn utbetales dagdiet kr. 10.00 under deltagelse i kongresser, representantskaps-, landsstyre- og hovedstyremøter. — For deltagelse i forhandlinger utbetales dagdiet kr. 10.00 når møtene varer fra formiddagen og til etter kl. 18. For forhandlinger som begynner senere på dagen og varer til kl. 18 eller senere betales kr. 6.00. Diet utbetales *kun* for møter eller forhandlinger. Godtgjørelse for diet i forbindelse med kontorarbeide utbetales ikke.
2. Til representanter fra arbeidsplassen utbetales diet på følgende måte:
For møter som varer over 4 timer og som strekker seg ut over arbeidstidens slutt utbetales dagdiet kr. 10.00.
For møter over 4 timers varighet, men innen arbeidstiden utbetales kr. 6.00.
For møter berammet etter arbeidstidens slutt, men før kl. 19, utbetales kr. 6.00.
3. *Godtgjørelse for arbeidstap.*
For kortere møter og forhandlinger på arbeidsplassen utbetales kr. 2.50 pr. time. For møter og forhandlinger utenfor arbeidsplassen og for reiser utbetales kr. 20.00 pr. dag i tapt arbeidsfortjeneste.
4. *Diet for reiser utenlands.*
Dietsatser for reiser utenlands fastsettes av sekretariatet under hensynstagen til de til enhver tid rådende valuta og prisforhold.

Rudolf Eriksen foreslo under punkt 1. kr. 7.50 innenbys, kr. 12.00 for utenbys og kr. 7.00 i natt-tillegg. Han forbeholdt seg for øvrig å stille forslag om å redusere samtlige satser med 25 prosent, undtatt for tapt arbeidsfortjeneste.

Votering: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 6 stemmer som ble avgitt for forslaget fra *Rudolf Eriksen*.

Punkt 11: Ferie- og fritidsspørsmålet.

Arne Johnsen: Kortere arbeidstid, øket fritid og skikkelig ferie, har stått som sentrale spørsmål i den kamp som arbeiderklassen har ført for bedre kår.

Fagorganisasjoen har stått som den utrettelige forkjemper for disse spørsmål og den gunstige utvikling saken hadde fram til krigsutbruddet i 1940 skyldtes først og fremst den avgjortte holdning som forhandlerne fra fagorganisasjonen tok ved tariffoppgjørene og inngåelsen av avtalene. Mange andre spørsmål kunne være gjenstand for lempninger, men på dette punkt sto en fast og bestemt. Det var derfor ingen tilfeldighet at Norge inntok en ledende stilling blant de land hvor det falder naturlig å trekke sammenlikninger, når det gjelder for eks. feriespørsmålet.

Det er heller ingen tilfeldighet at vi fikk den første fullstendige ferielov i samband med Arbeidervernloven, men det er heller ingen tilfeldighet at Arbeidervernlovens bestemmelser på dette punkt allerede var akterutseilet av tarifene ved dens gjennomføring. Det er ingen grunn til å gå i detaljer når det gjelder den skrittvis utvikling av feriespørsmålet og arbeidsforkortelsen. Saken har sine merkepæler og sin små og store steg.

Det er heller ingen grunn til å berøre nærmere den betydning som denne utvikling har for den enkelte og for klassen som helhet. All vår historie viser at ottetimers dagen og øket fritid betød øket opplysning, øket interesse og dermed øket tilslutning til arbeiderbevegelsens forskjellige organisasjoner, faglig, politisk, kulturelt og sosialt.

Historien viser også at øket ferie betød framskritt for folkehelsen i vårt land, et spørsmål som for øvrig kunne være en interessant oppgave for en av våre sosialt interesserte læger å utrede nærmere.

Tid til å tenke — tid til å bygge opp et slikt maskineri — den mest kompliserte maskin av alle — kroppen vår — har blitt summen av dette strev.

Men man er ennå langt fra de virkelige mål som et moderne og fuldt ut sosialt innstillet samfunn må stille for beskyttelse av den enkeltes helse og personlige frihet.

Vi har ennå som *det nærmeste mål* å bringe vår arbeidervernlov på høyde med de virkelige eksisterende forhold, samt å bringe de grupper inn under lovens bestemmelser som ble utelat ved behandlingen i 1936 — store grupper av lønnsinntakere som også delvis er de dårligst stillede. *Loven som den framtrer i dag er en urettferdighet.* Det står tilbake å komme etter det som 5 års

okkupasjon har revet ned eller hindret. Våre naboland som kom etter oss med *sine* ferielover har i disse årene seilt forbi oss. De lover de har i dag er også langt fra tilfredsstillende, men de er rettfærdige.

Tida framover vil sikkert bli en dragkamp mellom de sosiale og de økonomiske interesser, det vil sikkert bli nødvendig å være like standhaftig når det gjelder disse spørsmål, som tidligere.

På den annen side har spørsmålet modnet denne tida. Fra arbeidsgiverhold er berettigelsen av ferien anerkjent og det har vært tiltak fra den kant som tyder på en dypere forståelse for spørsmålet, ting som kan love godt for en framtidig enighet iallfall på dette punkt.

Hittil har vi snakket om spørsmålet om å oppnå fritid og ferie. Saken har også en annen side som er like viktig *og det er fritidas og feriens anvendelse.*

Jeg kommer her i denne utredning vesentlig å holde meg til den lange fritid — altså ferien. Den korte fritid vil bli behandlet bl. a. i forbindelse med opplysningsarbeidet — den henger sammen med idrettsspørsmålet — det vesentligste av vårt kulturelle arbeid. I det hele tatt inneholder den et kompleks av spørsmål som det ikke finnes noen anledning til å få skikkelig behandlet i denne forbindelse i dag. Der er bl. a. en rekke spørsmål som ennå er uklare, for eks. statens stilling til ungdomsspørsmålene. Det vilde ikke være riktig å foregripe en så viktig sak å ta den opp til debatt her i dag. Jeg kommer derfor vesentlig til å beskjeftige meg med den lange fritid i form av ferie og den korte fritid og dens anvendelse i nær tilknytning til ferien, nemlig gjennom friluftslivet.

Når det gjelder feriens anvendelse er denne historien et interessant kapitell i hele vår kulturhistorie.

Dvs. anvendelsen var klar nok — det var å søke ut fra fabrikkstrøkene og fra de skitne bykvarterne ut i guds frie natur i de fire dagene som var den første ferie.

Men selv om naturen var fri dengang, var det dog et problem, hvordan en skulle skaffe tak over hodet og mat for kroppen i disse fridagene.

Vi skal vite at hoteller og gjestgiverier var innstillet på et annet publikum og lysten til å ta inn på disse var heller ikke særlig stor hos de som kom fra fabrikkene og verkstedene. Pengungen tålte heller ikke denne belastningen.

Resultatet var at organisasjonene begynte å drøfte spørsmålet om reisninge av egne feriesteder — egne hus. Feriehjemstanken slo rot. Byggingen av feriehjem begynte.

Det eldste feriehjem — Typografenes på Hadeland, kunne i fjor feire 45 års jubileum.

Med utrettelig arbeide og store personlige ofre har fagorganisasjonen i Norge reist ca. 150 feriehjem. Mange av dem er små, men tilsammen representerer de ingen liten kapasitet.

Til sammenlikning kan nevnes at de svenske, danske og finske organisasjoner neppe hver for seg når over 30 i tall når det gjelder feriehjem.

Men ferientnyttelsen er ikke bare spørsmål om hus og mat, skulle jeg si det sterkere ville jeg si at det er nettopp det det ikke er.

Utviklingen av kommunikasjoner, øket opplysning, utviklet organisatorisk internasjonalt samarbeid, økede språkkunnskaper, radio og litteratur har skapt *perspektiver*.

Spørsmålet om å reise ut, søke nye steder i vårt eget land eller til andre land, har grepet om seg.

For arbeiderbevegelsen vil dette bety et nytt gjennombrudd, for fredstanken en triumf og for det internasjonale samarbeide et faktum.

Det vil i praksis bety, by og land, hand i hand, og land og land, hand i hand.

Men spørsmålet krever organisasjon. Og den er kommet. Arbeidet med organiserte feriereiser var før krigen kommet godt igang det var i samtlige demokratiske land, folkelige reiselivsorganisasjoner som riktignok hadde forskjellig struktur, men ikke anderledes enn at det var på god vei til å bli et internasjonalt samarbeide.

Her i nord: Reso, (1937). Dansk Folkeferie, (1938). Kansan Matkatoimisto, (1938). Norsk Folkeferie, (1940).

I tilslutning til vår egen ferieorganisasjon kom D.N.A. og N.K.L. En komité bestående av Nordahl, Gerhardsen, Hofmo, Blomquist og Arne Johnsen arbeidet med saken og en krevde et statens feriekontor opprettet. Representanter for forskjellige organisasjoner og institusjoner ble med som A.F.L. og N.A.F. Den oppgave rådet tok fatt på var å nedsette en rekke underkomitéer for å utarbeide forskjellige detaljspørsmål. Men så kom krigen og satte en stopper for den videre utvikling. Rådets første møte ble holdt den 3. juni 1939. Videre var det nedsatt en friluftskommisjon av justisdepartementet mens Trygve Lie var justisminister. Det var en god innstilling denne kommisjon var kommet fram til. Jeg har siden under okkupasjonen arbeidet videre med den sak sammen med andre interesserte og vi er kommet så langt at arbeidet er planlagt i sine enkeltheter. Det foreligger således

et meget godt forarbeide for en folkeferie-organisasjon. Jeg har antydnet et andelsselskap som kunne overta de funksjoner som vi tidligere måtte overlate til private byråer. Ved siden av den tekniske må vi også følge de andre sider ved saken.

Fra sekretariatet forelå følgende innstilling:

Kravet om kortere arbeidstid og dermed øket fritid og rimelig ferietid har stått som et av hovedpunktene i arbeiderklassens kamp for bedre kår. Gjennom fagorganisasjonens utrettelige virksomhet var en her i landet før krigen nådd fram til en lederstilling i forhold til en rekke andre land når det gjaldt gjennomføringen av disse krav. Men ennå står meget igjen før alle grupper blandt det arbeidende folk i vårt land har nådd fram til en tilfredsstillende ordning.

Krigens påkjenninger og undergraving av folkehelsen krever også spesielle tiltak.

Begrepet fritid blir også nokså illusorisk hvis en ikke samtidig gir folk høve til å bruke og utnytte ferien og fritiden på den beste måten. Her ligger et meget viktig arbeidsfelt som Arbeidernes faglige Landsorganisasjon vil gå inn for i nært samarbeid med staten og andre øvrige organisasjoner i vårt land.

Samfunnet må i høyere grad enn tidligere vie dette arbeide sin oppmerksomhet i forståelsen av den viktige helsemessige betydning dette spørsmål har.

Statens Ferieråd må påny tre i virksomhet og få utvidet rammen for sitt arbeidsfelt.

Økonomisk stønad må fra statens side ytes til institusjoner og foretak som arbeider med spørsmålet om billigere og bedre ferie- og rekreasjonsopphold ved feriehjem, herberger og friluftsanlegg. Spesielt gjelder dette husmødrene og ungdommens ferieopphold. Stønad og statsgaranti for reisning av gode og rimelige hoteller, (folkehoteller) og anlegg av campingplasser og hvilestuer etter en landsplan.

Opprettelse av fritidsreservat og anlegg av badeplasser, skiløyper og vandrestier, enten ved avtaler med grunneierne eller ved direkte kjøp. Samarbeide mellom stat og kommune må innledes om disse spørsmål.

Gjennomføringen av lovregler som beskytter friluftslivet og tar nødvendig hensyn til alle parter. Muligheten for ekspropriasjon i visse tilfeller må stilles åpen.

Bedre og billigere kommunikasjonsforhold for feriereisende.

Bedre muligheter for en hensiktsmessig sparing til ferieformål ved bl. a. opprettelse av postsparebanker.

Norsk Folkeferie som ble dannet før krigen og har tilslutning fra store folkelige organisasjoner, først og fremst fagorganisasjonen og kooperasjonen, må søke å utvide sin ramme slik at den kan bli den brede, folkelige ferieorganisasjon i vårt land.

Det samarbeidet som var innledet med Norsk Arbeidsgiverforening under krigen når det gjaldt feriens organisering, søkes utviklet slik at samarbeidet kan finne sted innen ramme nav Norsk Folkeferie.

I tillegg til denne uttalelse om ferie og fritid foreslås videre:

Representantskapet gir derfor sin tilslutning til en utvidelse av Norsk Folkeferie på bredest mulig grunnlag teknisk og organisatorisk.

Sekretariatet får bemyndigelse til å foreta de skritt som er nødvendig i denne anledning.

Jens Berg: Johnsen kom så fullstendig inn på denne sak at det er unødvendig å gå noe dypere inn herpå. Norsk Folkeferie var knyttet til Opplysningsforbundet. Da det opphørte ble Norsk Folkeferie knyttet direkte til Landsorganisasjonen. Først ble det bestyrt av Johnsen, senere av Langva, da Johnsen måtte stikke av. Noe ble dog gjort på tross av de mange vanskeligheter en hadde på denne tid. En av de ting som Landsorganisasjonens ferieutvalg gjorde var å kjøpe inn Grimestad Pensjonat til ferie-hjem og det har vært benyttet av fagforeningsmedlemmers barn. Feriekontoret er fremdeles i virksomhet og vil være det inntil Norsk Folkeferie blir stablet på benene. Det var meningen at Grimestad Pensjonat skulle benyttes til fanger og fangers familier. Arbeidsgiverforeningen har meddelt at den også i år går med i dette samarbeide med Landsorganisasjonen. Jeg vil foreslå:

Representantskapet henstiller til sekretariatet om å søke utvirket at alle bedrifter, private som offentlige i år utbetaler sine arbeidere og funksjonærer 1 ukes ekstra feriestønad, samt at der gis adgang til, for de som ønsker det, og hvor bedriftsmessige grunner ikke er til hinder for det, å utvide feriedagenes antall tilsvarende.

Gunnar Bråthen: Landsorganisasjonen har allerede for noen dager siden tilskrevet Arbeidsgiverforeningen om en økning av feriegodtgjørelsen med 1 ukes feriestønad samt økning av feriedagene. Vi har samtidig uttalt ønsket om forhandlinger men har ennå ikke fått noe svar.

Votering: Sekretariatets innstilling med tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt. — Jens Bergs forslag ble likeledes enstemmig vedtatt.

Punkt 15: Felles medlemsbøker.

Elias Volan: Vi hadde i Sverige ingen begrep om hvordan det ville bli i Norge når krigen var slutt. Vi måtte for vår del regne med at organisasjoner og materiell ville være ødelagt. Vi behandlet dette med representanter for de forskjellige forbund og ble enige om at vi skulle søke de svenske organisasjoner om et lån til innkjøp av materiell til de forskjellige forbund og samorganisasjoner. Det ble gjort. Flere forbund bevilget disse penger som lån, andre som gave og andre sa ingenting. Nå er materialet delvis kommet til Oslo. Det er slike ting som papir, stensiler, blåpapir, fyllepenner, skrivemaskiner, mangfoldiggjørelsesmaskiner, etc. Disse ting er pakket til hvert enkelt forbund. Den komité som arbeidet med disse ting har fordelt det forskjellige materiale etter forbundenes størrelse. Men en kunne ikke gå til trykkning av medlemsbøker for alle forbund. Spørsmålet om felles medlemsbøker har også vært opp i Sverige. Der er felles medlemsbøker trykt, men det står forbundene fritt for hvorvidt de vil benytte seg av disse. Men det viser seg dog at de mest betydningsfulle forbund har gått over til disse medlemsbøker. Landsorganisasjonens sekretariat har vedtatt at også vi bør gå inn for felles medlemsbøker, men at de enkelte forbund avgjør om de vil benytte disse. Vi bør imidlertid fatte en prinsipiell avgjørelse og sekretariatet foreslår:

Innføring av felles medlemsbøker for Landsorganisasjonens medlemmer er drøftet på flere kongresser. Noen løsning av spørsmålet har en ikke kommet fram til, men saka har stor interesse for alle de medlemmer som skifter arbeidsplasser og som følge derav må overføre sitt medlemsskap fra det ene forbund til et annet. Okkupasjonstia har medført at en rekke forbund ikke har fått høve til å trykke opp nye medlemsbøker for utskifting av de som er utbrukt. Som en følge av dette er der forbund som nå ikke har bøker for sitt framidige organisasjonsarbeid. Tiden skulle således være gunstig for å søke systemet om felles medlemsbøker realisert.

I Sverige har Landsorganisasjonen innført fellesboksystemet, men dog ikke obligatorisk. Det er forbundene selv som avgjør saka. Denne frie form har ført til at alle større forbund nå har gått over til det nye system, etter hvert som de gamle bøker er utbrukt. En lignende ordning må også kunne treffes for den norske fagorganisasjon.

Saka ble drøftet i et felles møte av sekretariatet og forbundsstyrene den 23. mai 1945 hvor slikt vedtak ble gjort:

«Spørsmålet om felles medlemsbøker for Landsorganisasjonens medlemmer opptas til utredning og drøfting i sekretariatet i samråd med forbundene.»

Sekretariatet har imidlertid kommet til det resultat at representantskapet bør ha høve til å uttale seg om spørsmålet før ordningen settes i verk. Sekretariatet foreslår derfor at representantskapet gjør slikt vedtak:

1. Sekretariatet pålegges, etter samråd med forbundsstyrene, å innføre felles medlemsbok for Landsorganisasjonens medlemmer. Hvert forbund avgjør for seg om det vil gå over til det nye system.
2. Sekretariatet nedsetter en komité for å utarbeide forslag til det nye boksystem. Komitéens forslag forelegges et felles møte av sekretariatet og forbundsstyrene til behandling før den endelige avgjørelse treffes.

Votering: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Punkt 18: Pensjonskassa.

I B. Åse: Vi foreslår en endring i pensjonskassens lover paragraff 2 punkt c. således at ordene «+ 3 % renter» utgår. Jeg vil forøvrig innskrenke meg til å referere sekretariatets innstilling:

Ad. Pensjonskassen.

Pensjonskassens lover.

Sekretariatet foreslår at Pensjonskassens lover § 2, punkt c. endres slik at bestemmelsen om utbetaling fra Pensjonskassen av det beløp vedkommende personlig har innbetalt til Pensjonskassen + 3 % renter endres slik, at ordene «+ 3 % renter» utgår.

Borgå (funksjonærenes representant) var ikke enig i vedtaket, idet han ikke fant grunn til å gå til fravikelse av reglene i Pensjonskassens lover under de nåværende forhold, da etter hans mening hele Pensjonskassens grunnlag måtte bli å ta opp til revisjon på førstkommande fagkongress.

Enkepensjon til fru Kirsten Hansteen.

Fru Kirsten Hansteen er fra 1. januar 1942 utbetalt 25 % av den lønn som var gjeldende 9. april 1940, nemlig kr. 2 452.20 pr. år.

Sekretariatet foreslår at fru Hansteen utbetales fra 1. juni 1945 en pensjon som svarer til den lønn Hansteen oppebar 9. april 1940, kr. 817.38 pr. mnd., beregnet etter lovenes § 3 a. med 60 %

kr. 490.42 pr. mnd. Differansen mellom den enkepensjon (40 %) fru Hansteen har krav på etter § 3 b. kr. 326.95 pr. mnd. og den pensjon hun etter forslaget vil ha krav på, kr. 490.42 pr. mnd. kr. 163.47 pr. mnd. blir å dekke av Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Pensjon etter Henry Hansen, Norsk Steinindustriarbeiderforbund.

Sekretariatet foreslår at Arbeidernes faglige Landsorganisasjon tilbakebetaler Pensjonskassen det innskudd Henry Hansen har hevet, kr. 1 400.52, og fortsetter å innbetale til Pensjonskassen 5 % av den lønn Henry Hansen oppebar pr. 9 april 1940 — kr. 503.21 pr. mnd.

Fru Henry Hansen utbetales full pensjon i henhold til lovenes § 3 a. med 60 % av hans lønn kr. 301.92 pr. mnd. Pensjonskassen utbetaler enkepensjon etter reglene i § 3 b. med 40 % av lønnen, kr. 201.28 pr. mnd. Differansen mellom full pensjon og enkepensjon betales av Arbeidernes faglige Landsorganisasjon kr. 100.64.

Pensjon etter Ludvik Buland.

Sekretariatet foreslår at fru Buland utbetales full pensjon etter Pensjonskassens lover § 3 a. med 60 % av den lønn Buland oppebar (kr. 684.04) den tid han var ansatt i Arbeidernes faglige Landsorganisasjon kr. 410.42 pr. mnd. ÷ det beløp enken får utbetalt av Jernbanens Pensjonskasse. Differansen mellom det sistnevnte beløp og full pensjon deles slik at Landsorganisasjonen og Norsk Jernbaneforbund betaler hver sin halvpart.

Pensjon etter Halfdan Jønsson.

Sekretariatet foreslår at Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund gis høve til å innbetale til Pensjonskassen 10 % av den lønn Jønsson ville ha oppebåret hvis han hadde fortsatt sitt arbeid i Landsorganisasjonen (lønn pr. år kr. 8 208.48) kr. 820.84 som engangs innbetaling, samt videre innbetales fortløpende 5 % av Jønssons lønn til 1. juni 1945, kr. 3 454.43, tilsammen kr. 4 275.27. Fru Jønsson utbetales pensjon overensstemmende med lovenes § 3 a, kr. 410.42 pr. mnd.

Differansen mellom full pensjon og enkepensjon kr. 273.61 i alt kr. 136.81 pr. mnd. dekkes av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Pensjon etter Per Lie, Oslo Transportarbeiderforening.

Norsk Transportarbeiderforbund gis høve til å tilbakebetale til pensjonskassen det beløp Per Lie har hevet kr. 1 427.72 +

pensjonspremien fra 1. juli 1941 til 1. juni 1945 — kr. 1 175.89, tilsammen kr. 2 603.61.

Fru Lie utbetales full pensjon beregnet etter en månedslønn av kr. 500.38 med 60 % i henhold til lovenes § 3 a., kr. 300.23 pr. mnd. Pensjonskassen betaler enkepensjonen med 40 % av månedslønnen — kr. 200.15. Differansen mellom full pensjon og enkepensjonen, kr. 100.08, dekkes av Norsk Transportarbeiderforbund.

Pensjon etter William Andersen, Norsk Telegraf- og Telefonforbund.

Sekretariatet foreslår at Norsk Telegraf- og Telefonforbund gis høve til å tilbakebetale Pensjonskassen det pensjonsinnskudd som han har fått utbetalt, kr. 984.85, + 5 % av hans lønn som var kr. 416.67 pr. mnd. for tidsrommet 1. oktober 1940 til 1. mai 1943, kr. 645.83 — tilsammen kr. 1 630.68. Fru William Andersen utbetales full pensjon med 60 % av hans lønn — kr. 250.00 pr. mnd. Pensjonskassen betaler herav 40 % enkepensjon — kr. 166.67 pr. mnd. Differansen mellom 60 % pensjon og enkepensjon 40 % kr. 83.33 betales av Norsk Telegraf- & Telefonforbund.

Blant andre som er omkommet i Tyskland har vi formannen i Rogaland faglige Samorganisasjon, Strøm. Det er meningen at han skal få samme behandling som de øvrige. Videre foreslår vi:

For samtlige vedtak gjelder det at de er truffet under forutsetning av godkjenning fra Landsorganisasjonens Representantskap og/eller respektive forbund. For øvrig henvises til Pensjonskassens lover § 1. punkt b. som blir gjeldende.

Med hensyn til den pensjon Halvard Olsen i sin tid fikk foreslår vi:

1. Representantskapet er enig i at det utbetales Halvard Olsen en årlig pensjon på kr. 5 000.00 fra det tidsrom han av en eller annen grunn er uten beskjeftigelse. Representantskapet er videre enig i at såfremt Halvard Olsen avgår ved døden, har sekretariatet fullmakt til å ordne med en pensjon for fru Halvard Olsen.
2. Pensjonen utbetales til Halvard Olsen personlig inntil en fagkongress eventuelt i beslutnings form måtte fatte et nytt vedtak i denne saks anledning.

Etter den stilling Halvard Olsen har inntatt under okkupasjonsperioden har sekretariatet besluttet å foreslå for represen-

tantskapet at den beslutning som ble vedtatt 26. og 28. september 1939 angående Halvard Olsens pensjonsforhold oppheves.

Endelig foreslår sekretariatet følgende henvendelse til regjeringen:

«Sekretariatet bemyndiges til straks å rette en henvendelse til Regjeringen, eventuelt Stortinget, om å bevilge pensjon til de etterlatte etter nordmenn, som på grunn av sin antinazistiske virksomhet er drept eller døde i fengsler eller konsentrasjonsleire under okkupasjonstiden, har mistet livet ved krigsforlis eller falt i krigsfangenskap.

Forutsetningen for pensjon må være at vedkommende ikke etterlater seg en formue som gjør det mulig for de etterlatte å skaffe seg forsvarlig underhold.»

Voting: Samtlige forslag under dette punkt ble enstemmig vedtatt, hver for seg.

Møtet hevet.

Formiddagsmøtet torsdag den 21. juli.

Dirigent: *Torbjørn Henriksen.*

Protokollen fra gårdsdagens ettermiddagsmøte referertes og ble uten bemerkninger godkjent.

Birger Arnesen møtte istedenfor Øistein Martinsen.

Valg.

Valgkomitéen foreslo: Formann: Konrad Nordahl. Nestformann: Lars Evensen. Kasserer: I. B. Aase. 1. sekretær: Gunnar Bråthen. 2. sekretær: Elias Volan.

Hvorav de 4 første er medlemmer av sekretariatet og den 5. varamann.

Martin Tranmæl: Det er jo ekstraordinært at en har valg på et representantskapsmøte. Derfor har vi også fulgt det prinsipp å opprettholde de tidligere valg og forøvrig innskrenket oss til å foreta enkelte justeringer. Konrad Nordahl var valgt til nestformann, men har virket som formann fra 1939. Vi mener det er riktig å velge ham som formann. I tilfelle Evensen blir statsråd rykker Gunnar Bråthen opp og Volan blir 1. sekretær.

Eugen Wiik: Etter den diskusjon som er ført her, må vi finne fram til de folk som vi mener vil gjøre noe under de nåværende forhold. Jeg må da protestere mot at Evensen og Tran-

mæl kommer med. Det har vært en i høyeste grad passiv politikk de har ført. Det har vært en eneste klappjagt etter kommunister. En kan ikke tenke seg at folk som har vært opptatt med det, at de vil gå inn for en mer aktiv politikk. Det ble i går nedsatt en granskningskomité for nærmere å undersøke «84 mannsguppen». Det burde også ha vært nedsatt en granskningskomité for å undersøke Stockholmskontoret og de forskjellige forhold der. Den hviskekampanje som ble satt igang fra Stockholm gikk bl. a. ut på at det var kommunister som hadde røpet møtet i Deichmanns Bibliotek. Slikt setter man i scene mot oss som ble forfulgt over hele landet og som under okkupasjonen miste halyparten av vårt sekretariat. Jeg vil istedenfor Evensen foreslå Skramstad og istedenfor Tranmæl John Wivegh.

Jens Berg: Jeg vil høre med valgkomitéen hvorfor den viker vekk fra den linje en har for gjenoppbyggingen av organisasjonen. Der hvor tillitsmennene ikke har gjort noe galt er de blitt gjeninnsatt i sine stillinger. Tranmæl talte om *saklige* hensyn. Men vi må også se på de formelle ting, selv om jeg respekterer de saklige. Det var Landsorganisasjonen som i sin tid dikterte Hindahl til å gå inn i Regjeringen. Det vil være dårlig belønning nå å sette ham utenfor. Vi har også et ansikt utad og det vil ta seg merkelig ut at han settes utenfor. Hva sekretærene angår synes jeg det er uriktig å gradere disse.

Konrad Nordahl: Med hensyn til formannsvalget er jeg helt ut enig med Jens Berg. Hindahl fikk permisjon i Landsorganisasjonen da han i 1939 tiltrådte Regjeringen. Jeg har sagt til mine venner i London og også til en del av mine venner i Stockholm at jeg ville bli sittende til jeg fikk avlagt beretningene og at en så fikk velge Hindahl og så slutter jeg i Landsorganisasjonen.

Ivar Lie: Det har jo vært krig i 5 år og det er faser i denne som vi må se på. Det har vært forskjellige retninger og aviser i denne tid. Det har vært dem som ville en annen politikk enn den passive. Vi fikk i 1942 her i landet i stand en avtale om den norske arbeiderklassens plass i fridomsverket. Vi trodde det var ærlig og oppriktig ment, men vi fikk se noe annet. Vi plikter å ta hensyn til de forskjellige forhold her, og når vi nå står overfor spørsmålet om samling så plikter vi det enn mer, også her. Når det gjelder Regjeringen så tar en hensyn til arbeiderpartiene, men her ser en vekk fra det. Det er nå opplagt at Evensen går inn i Regjeringen og jeg vil da anbefale at man velger Skramstad i hans sted. Jeg vil henstille til valgkomitéen om å ta saken opp til ny behandling.

Torbjørn Henriksen: Det er ikke noen hyggelig sak dette. Jeg hadde for min del ventet at Nordahl hadde løst floken, men han gjorde det ikke. Parolen var at en skulle gjeninnsette i stillingene de tillitsmenn som det ikke var noe å utsette på. Da er det mistrøstig å se at en setter Hindahl utenfor den stilling som han ble båret fram til i 1934. Det var sekretariatet som krevde at han skulle gå inn i Regjeringen. Jeg synes det er vondt at Hindahl i morgen er ferdig i Regjeringen og i dag i Landsorganisasjonen. Jeg hadde ventet at han kunne ha sittet til kongressen. Hvis jeg hadde stått helt fritt ville jeg ha stemt på Nordahl istedenfor Hindahl, da jeg mener han er den riktige under de nåværende forhold. Men jeg synes det er mistrøstig å behandle Hindahl slik. Jeg vil forespørre Nordahl om han ikke kan akseptere Hindahl som nestformann. Alle hensyn tatt i betraktning vil jeg henstille til Nordahl å akseptere Hindahl fram til kongressen som nestformann.

Martin Tranmæl: En må se saklig på dette. Den som er den dyktigste må velges. Nordahl er den dyktigste og best skikkede. Bare det må veie og så får en finne fram til en ordning for Hindahl. Når en under valget av nestformannen tar opp dette med politikken så hører det ikke hjemme her. I Norge har en måttet føre sin politikk. London og Stockholm har bare kunnet gi råd.

Rudolf Eriksen: Det er et navn det har stått strid om og det er Tranmæl. Istedenfor ham vil jeg foreslå Alf Andersen.

Ole Andersen Kiste: Det såkalte sekretariat i Stockholm har ikke skapt seg så megen tillit i sitt arbeid, at de bør velges. I den vanskelige tid en var oppe i, søkte folk som satt i sikkerhet å skape mistillit og splittelse her hjemme. Jeg er derfor ikke stemt for Evensen, men vil anbefale Skramstad. Kommunistene er også med, og et slikt valg vil møtes med velvilje i den norske arbeiderklasse.

Thorleif Andresen: Jeg vil ikke ta noen mannejevning mellom personene. Når Landsorganisasjonen har tatt initiativet til samling må en også vise det ved å plassere kommunistene blant tillitsmennene. Jeg hadde virkelig tenkt at en hadde tatt hensyn til vårt ønske om å få Skramstad inn i administrasjonen. Jeg vil på ny anbefale dette forslag. Når en kan sette Hindahl utenfor, så kan en også sette andre utenfor.

Olav Hindahl: Jeg skal ikke si mange ordene. Stillingen er klar. Jeg er veiet og funnet for lett. Det foreligger enstemmig innstilling og som de organisasjonsfolk vi er, vet vi at den har vært behandlet av parti- og fagorganisasjonen. Jeg stiller meg

overhodet ikke som motkandidat til noen av de navner valgkomitéen har brakt i forslag til de forskjellige stillinger.

Gunnar Bråthen: Når det gjelder det faglige arbeid under krigen så har dette kanskje fortonet seg noe annerledes her sydpå. Men vi nordpå hadde det beste samarbeid med Stockholmssekretariatet. Jeg vil anbefale Evensens valg og vi må ikke nå gjøre den samme feil som vi gjorde når det gjelder Hindahl som vi valgte for 11 år siden. For mitt personlige vedkommende har jeg mest lyst til å gå tilbake til min opprinnelige arbeidsplass. Jeg vil henstille at en tar meg ut av innstillingen. Hvis en mener å ville bruke min arbeidskraft så kan det løses uten at jeg velges her.

Konrad Karlsen: Jeg vil advare imot at en kommer inn på beretningsdebatt nå. Det eneste saklige i denne debatt er hensynet til samlingen. Hvis et forslag om en kommunist i sekretariatet ble argumentert og begrunnet med det så ville jeg stemt for det, men når det begrunnes med motstand mot Evensen for hans arbeid i Stockholm så vil jeg ikke stemme for det. Jeg anbefaler innstillingen.

Jens Berg: Jeg synes ikke Tranmæl tillegger den formelle side den betydning som den virkelig bør ha. Jeg har slått på den, fordi en bør ha en linje når det gjelder oppbyggingen av organisasjonen. Hvis det er umulig å løse denne sak på en eller annen måte som antydnet av flere her og sist av Bråthen, så vil jeg henstille til valgkomitéen å fremme en uttalelse som fastslår at de som her ikke velges, har vår tillit.

Torbjørn Henriksen foreslo Hindahl som nestformann og at Lars Evensen rykket ned til sekretær.

Strek ble satt.

Elias Volan: Det er sagt at Stockholmssekretariatet hadde hindret samarbeidet mellom de 2 arbeiderpartier. Men det er feil. Det første vedtak om politisk samling ble tatt i Stockholmssekretariatet og senere vedtatt av et tillitsmannsmøte.

Chr. Henriksen: Jeg var enig med Torbjørn Henriksen i at de tillitsmenn som har vært bra og som det intet har vært å utsette på, skulle gjeninntre i sine stillinger. Men etter det Hindahl selv sa nå, kan jeg ikke stemme for Henriksens forslag. Når det gjelder kritikken mot Stockholm og de forskjellige forhold i den forbindelse, så kan jeg ikke være enig i at den diskusjon tas opp nå. Det hørte hjemme under beretningen, da arbeidet i Stockholm og London ble framlagt. Den opposisjon som ble dannet her i byen har ansvaret for det 2net skifte som ble foretatt i Landsorganisasjonen. Det er den største skandale og den sak får granskningskomitéen undersøke.

Malvin Knutsen: Når det gjelder en del av hjemmefronten og utefronten, så vil selvsagt granskningskomitéen undersøke de forhold. Jeg er enig i Nordahls valg. Når det gjelder nestformannsvalget så må vi ha en levende bevegelse og vi kan da ikke sitte uten nestformann. Jeg vil anbefale Skramstad.

Sigv. Andresen: Det har ikke vært noen lett oppgave for valgkomitéen. Vi drøftet både den formelle og saklige side. Vi ble enige om å legge de saklige hensyn til grunn og da må en først og framst ta hensyn til dem som har vært med i arbeidet i disse årene. Og det gjelder ikke mer enn det halvår som er igjen til kongressen. Jeg vil anbefale at en vedtar valgkomitéens innstilling. Når det gjelder Evensen så var vi fullt oppmerksom på dette med Regjeringen, og vi mener at det her må være et nøye samarbeid mellom Evensen og sekretariatet og at han skal være til stede i sekretariatets møter.

Alf Andersen: Skal en trekke fram én mann, så er det nok også andre som kan kritiseres. Da kunne en nok sikkert benytte hele uken. Men vi må la granskningskomitéen se på alle disse forhold. Vi er etter min mening bundet av kongressens vedtak og da må det bli Hindahl, Nordahl, Åse o. s. v.

Edv. Stenklev: Det er nokså smertefullt dette med Hindahl. Vi hadde meget å gjøre med ham og vi kan gi ham vår fulle honnør. Jeg vil takke ham for det arbeid han fikk utført for oss. Jeg har deltatt i Stockholmssekretariatet og det arbeid Evensen og Tranmæl der utførte var ikke så lett. Det ligger et voldsomt arbeid bak dette kontor og det var i første rekke disse to som drev arbeidet og senere Volan, som også gjorde et meget godt arbeid. For min del merket jeg ikke noen rivninger om samlingen mellom arbeiderpartiene når det gjaldt Stockholmssekretariatet. Men vi mente at det måtte avgjøres når vi kom tilbake til Norge.

Lars Evensen: Jeg sa ved avslutningen av min beretning fra Stockholm at vi kanskje måtte være forberedt på mer kritikk for det som ikke var gjort, enn det som var gjort. Jeg framholdt at vi måtte arbeide samlet når det gjaldt fagorganisasjonen. Jeg kjenner overhodet ikke til at det var noen forskjell oss i mellom når det gjaldt samarbeidet. Det har ikke vært spurt om politisk oppfatning eller medlemskap når det gjaldt fagorganisasjonens saker.

Ludv. Gundersen: Vi har jo gått inn for samling og skal det gjøres noen forandring så må kommunistene bli med. Fagorganisasjonen må ikke sette dem utenfor.

Terje Rislå: Jeg er ikke fornøyd med valgkomitéens forslag. Er det representantskapets mening at alt skal settes inn på samling

mellom de 2 arbeiderpartier, så skulle valgkomitéen ha tatt hensyn til det her ved valgene til administrasjonen. Kan en ikke gå inn for Skramstad istedenfor Evensen, så må en kunne velge nok en mann inn i administrasjonen.

Ingv. Haugen: Ved alle anledninger hvor vi som var utenfor landets grenser drøftet de forskjellige problemer i og med hjemkomsten, var vi alltid enige om at vi skulle sette våre stillinger til disposisjon. Her foreligger slike arbeidsoppgaver å løse i tiden framover, at det kreves de dyktigste og mest innsiktsfulle. Jeg vil ikke være med på å sette noen utenfor, men det har hendt noe i disse 5 år. Hindahl har ikke hatt anledning til å følge med i fagorganisasjonens arbeid i disse årene. Nordahl har vært med på alle innstillinger og vært midt oppe i arbeidet i disse årene. Det forekommer meg at jeg har sett Skramstads navn på 84 manns listen?

En stemme: Det er løgn.

Konrad Nordahl: Jeg har sagt tydelig fra at Hindahl har permisjon fra sin stilling som formann og at når han nå går ut av Regjeringen så har han krav på å komme tilbake, og da vil jeg gå over i annet arbeid. Det må være saklig vurdering når det gjelder de folk en vil sette inn i administrasjonen. Jeg kan i den forbindelse peke på Hansteen. Han var kommunist, men vi tok ham i Landsorganisasjonen fordi han var en dyktig jurist. En må avveie de en setter inn i administrasjonen mot hverandre og se at de kan samarbeid. Det har vært uheldig med disse som fra sekretariatet er gått inn i Regjeringen. Vi må søke å komme vekk fra det forhold at de ikke kan komme tilbake til sine stillinger. Når det gjelder Evensen så bør han fortsette som ulønnet nestformann og delta i den utstrekning det er mulig i sekretariatets møter. Dette kan gå an for de andre tillitsmenn i Landsorganisasjonen, men ikke når det gjelder formannen. Når kommunistene vil ha en mann med, så bør de ikke legge det slik an som de gjør, at de kritiserer Evensen for arbeidet i Stockholms-sekretariatet. Jeg vil anbefale Evensen som nestformann. Jeg vil også si at kan vi finne en brukbar kommunist så skal vi sette ham inn i administrasjonen.

Martin Tranmæl: Det er feilaktig når Hindahl sier at han er veiet og funnet for lett. Han har vært utenfor arbeidet i mange år. Det er det saklige hensyn som her veier. Han har vår fulle tillit og skulle vi spørre representantskapet her, så ville det enstemmig gi ham tillit. Det er ikke noen mannjevning her mellom 1. og 2. sekretær. Det er bare et praktisk spørsmål. Det er de faglige, reelle hensyn som er lagt til grunn for innstillingene.

Votering:

Konrad Nordahl ble valgt til formann mot 1 stemme.

Til nestformann ble med stort flertall valgt Lars Evensen.

Til kasserer ble I. B. Åse enstemmig valgt.

1. sekretær ble Gunnar Bråthen, enstemmig valgt.

2. sekretær Elias Volan, enstemmig.

De 4 første er medlemmer av sekretariatet og den 5te, varamaun.

Sekretariatets øvrige medlemmer:

Valgkomitéen foreslo:

1. Hans Fladeby.
2. Chr. Henriksen.
3. Olaf Bjerke.
4. Josef Larsson.
5. Torbjørn Henriksen.
6. Alfred Ljøner.
7. Rasmus Rasmussen.
8. Martin Tranmæl.
9. Edv. Stenklev.
10. Martin Strandli.
11. Ingv. Haugen.

Martin Tranmæl: Jeg vil gjerne vekk fra sekretariatet. Jeg har tidligere på kongressen bedt om å bli fritatt og jeg gjentar det her. Bygningsarbeiderforbundet har ønsket sin midlertidige formann, Bergseth, inn i sekretariatet, men han uttaler selv at han helst ser Martin Strandli valgt og hvis ingen av Bygningsarbeiderforbundets representanter har imot det, vil jeg anbefale Strandli valgt.

Eugen Wiik foreslo John Wivegh i stedet for Tranmæl.

Rudolf Eriksen foreslo Alf Andersen i stedet for Tranmæl.

Jens Berg foreslo Karsten Torkildsen i stedet for Edv. Stenklev.

Sigr. Andresen: Jeg hadde dissentert på Bjerke og ville ha Kiil med, men da det kom henstilling fra kommunistene om å få med en representant, så frafalt jeg dissensen.

John Wivegh: Tranmæl har vært bindeleddet mellom partiet og fagorganisasjonen og han bør velges.

Innstillingen ble vedtatt enstemmig. Tranmæl ble valgt med stort flertall, likeledes Edv. Stenklev.

Varamenn:

Valgkomitéen foreslo til varamenn for *sekretariatet*:

1. Karsten Torkildsen.
2. Joh. Moksnes.
3. Emil Torkildsen.
4. Alf Andersen.
5. Polmar Aasvestad.
6. Arthur Ruud.
7. Nils Hegland.
8. John Wievegh.
9. Thorleif Andresen.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Revisjonsutvalg.

Valgkomitéen innstilte til revisjonsutvalg:

- A. E. Gundersen.
Ambrosius Olsen.
Joh. Nygård.

Disse ble enstemmig valgt.

Twistenemnd.

Overensstemmende med innstillingen ble følgende valgt til tvistenemnden:

1. Elias Volan, formann.
2. Hans Hegg.
3. Johannes Johannessen.
4. Paul Engstad.
5. Halvdan Wigaard.

Varamenn:

1. Jens Berg.
2. Peder Vestad.
3. Erling Kiil.
4. Anton Andresen.
5. Peder Birkeland.
6. Arthur Karlsen.
7. Peder Ødegård.

Granskningskomité.

Til granskningskomité ble valgt:

1. Hjalmar Larsen, formann.
2. Kristian Nilsen.
3. Hans Karlsen.
4. Olav Skramstad.
5. Johan Didriksen.

Komitéen får bemyndigelse til å ta en jurist som sekretær.

Punkt 12: Politisk arbeidersamling.

Gunnar Bråthen: Denne sak er allerede så utredet at det skulle ikke være nødvendig å komme så langt inn på dette. Men jeg vil gjerne for dokumentasjonens skyld få med i representantskapets protokoll 2 dokumenter. Det ene gjelder uttalelsen på det faglige møte i Stockholm 5. juli 1943, der det heter:

Uttalelsen på det faglige møtet i Stockholm 5. juli 1943.

Spørsmålet om samling i ett arbeiderparti — Det norske Arbeiderparti — må tas opp til prøvning og om mulig løsning så snart Norge er fritt. Før først da er det mulig å få en forsvarlig organisasjonsmessig behandling av en sak av denne betydning og rekkevidde. Betingelsene burde nå være til stede for en samling, som er blitt mere nødvendig enn noen sinne. Et forberedende arbeid bør derfor opptas med sikte på å skape den innstilling og det tillitsforhold som er en så vesentlig forutsetning for et framgangsrikt samlingsarbeid.

Som grunnlag for en slik forberedende drøfting og tilrettelegging av spørsmålet vil tillitsmannsmøtet peke på følgende oppgaver:

1. At det blir fastsatt et klart demokratisk sosialistisk program i samsvar med Arbeiderpartiets prinsipielle program før 9. april.
2. At det i forbindelse med samlingsforhandlingene blir utarbeidet et arbeidsprogram.
3. At det må råde diskusjonsfrihet i det forente parti og at organiserte fraksjoner, grupper eller seller ikke må tillates, fordi de vil stenge for en fri, objektiv og fruktbar meningsutveksling, men at vedtak som blir gjort, lojalt må resepekteres.

4. At den organiserte studie- og opplysningsvirksomhet om teoretiske spørsmål som marxisme, sosialisme, og om praktiske organisatoriske spørsmål fortsatt drives av Arbeidernes Opplysningsforbund.
5. At Norsk Folkehjelp gjenopprettes og tar seg av den hjelpevirksomhet som naturlig tilligger arbeiderbevegelsen og andre sosialt interesserte grupper.
6. At det ytes full støtte til bestrebelser for internasjonal samling på et bredt demokratisk sosialistisk grunnlag.
7. Og at en vesentlig forutsetning for samling etter okkupasjonens opphør er den samforståelse og det samarbeid som kan skapes på hjemmefronten under de nåværende forhold, etter de hovedlinjer som trekkes opp i samråd med Regjeringen og framfor alt ved et tillitsfullt og lojalt forhold til de anerkjente illegale faglige instanser, som representerer L.O., forbundene og distriktsorganisasjonene.

Videre har vi uttalelsen fra Grini:

I kampen for landets frihet og selvstendighet er viljen til enhet og samhold i den norske arbeiderbevegelse blitt sterkere og mer levende. En politisk samling av arbeiderklassen vil styrke dens makt og innflytelse og øke dens ansvar overfor det norske folket og dets framtid. Den vil være av avgjørende betydning i kampen for det arbeidende folks dagsinteresser og en nødvendig forutsetning på veien mot dets historiske mål. En politisk samling av arbeiderne vil være av verdi, ikke bare for arbeiderklassen, men for hele det norske folket.

I Norges nasjonale frigdomskrig har enhetsviljen i arbeiderbevegelsen manifestert seg i den store felles oppgave: å rense landet for nazismen og gjenreise et fritt, selvstendig Norge, der folket selv former sin egen utvikling og selv bestemmer landets styresett. Denne oppgave kunne bare løses igjennom et samarbeid i en bred nasjonal front, og ved å utløse hele folkets kraft i kamp mot Hitler-Tyskland, mot quislingene og deres hjelpesmenn og for landets og folkets frihet. På dette grunnlag er det skapt et kampfelleskap av alle de krefter i folket som vil frihet og framsteg. Den nasjonale frigdomsreisen må føres videre også etter at krigen er slutt, for å trygge konstitusjonen, landets demokratiske utvikling og folkets levevilkår. Etterkrigstidens politiske utvikling må sees som en fortsettelse av krigstidens politikk. Enheten i kampen under krigen har skapt forutsetningene for enhet også i kampen etter krigen. Men den nasjonale enhet trues av en klikk, uansvarlige, reaksjonære elementer som omgås med kupplaner for å

hindre en fri demokratisk utvikling. Enhver slik tendens til kupmakeri i strid mot Norges grunnlov og demokratisk forfatning må klart bekjempes.

Den konstitusjonelle kontinuitet må sikres ved at det folkevalgte storting igjen overtar sine funksjoner. Nye valg holdes så snart det er teknisk og praktisk mulig. Norge må igjen bli et demokratisk rettssamfunn med de grunnleggende demokratiske rettigheter som talefrihet, pressefrihet og organisasjonsfrihet. Gjenreisningen og utviklingen av folkets demokratiske rettigheter både i statstyrelsen og det offentlige liv ellers, i den økonomiske produksjonsprosess og i organisasjonslivet er den sentrale politiske oppgave i tiden. I flukt med en slik demokratiseringsprosess må det føres en bevisst og økonomisk gjenreisningspolitikk med sikte på å øke landets produktionskraft og høyne folkets materielle og kulturelle levsnivå. En slik politikk kan med hell alene fremmes etter planøkonomiske linjer, båret oppe av folket selv, og med det formål å bedre folkets levevilkår. Det må ikke bli det arbeidende folk som skal bære de tyngste byrder også etter at krigen er slutt. Et viktig politisk spørsmål i etterkrigstiden blir oppgjøret med hel- og halvnazistiske elementer, de som bevisst eller for egen vinnings skyld har virket for fiendens krigsformål og for nazifiseringen av landet. Dette oppgjør med landsforræderne må gjennomføres konsekvent på grunnlag av et hurtig og effektivt arbeidende rettsvesen.

Norge må føre en nasjonalt selvstendig utenrikspolitikk for ivaretagelse av landets og folkets interesser. I samarbeid med våre allierte må landet virke for utbyggingen av den internasjonale fredsorganisasjon. Den sosialistiske bevegelse ser en særlig trygghet for fred mellom folkene og for folkenes frihet i at det sosialistiske Sovjetsamveldet inntar en sterk stilling i dette internasjonale samarbeid. Et nært vennskapelig forhold til Sovjetsamveldet må opprettholdes og i egen interesse må Norge gå inn for et øket økonomisk og kulturelt samkvem med arbeider- og bondestaten. For gjennomføringen av denne politiske kurs er gjenreisningen av et enhetlig arbeiderparti av den største betydning. Det norske Arbeiderparti og Norges kommunistiske Parti bør derfor sluttet sammen i et parti. I det forente parti må det være et utstrakt indre demokrati med full rett for det enkelte medlem til å hevde sin oppfatning, og med plikt til å bøye seg for organisasjonsmessig fattede vedtak. Innenfor partiet må det ikke drives organisert fraksjonsvirksomhet. Samlingen bør realiseres hurtigst mulig. Retningslinjene for sammenslutningen trekkes opp av en komité med representanter for de to partier og fra Arbeidernes faglige

Landsorganisasjon. Partiets prinsipielle grunnlag utformes endelig av det første landsmøte, idet en bygger på Det norske Arbeiderpartis nåværende prinsipielle program og på de erfaringer og lærdommer som den senere tid har gitt.

Et enhetlig parti vil stå rustet til å føre folket framover til hel og full nasjonal og sosial friedom. De som har ofret sitt liv i fridomskrigen skal ikke ha gjort det forgjeves. I deres ånd skal det skapes en sterk arbeiderbevegelse, ett parti som det norske folk trygt og tillitsfullt kan følge på dets marsj framover.

Vårt mål er

Arbeid og trygge kår for alle.

Et fritt folk i et fritt Norge!

Grini, 25. april 1945.

Einar Gerhardsen.

G. Bråthen.

Olav Vatnebryhn.

Jørgen Vogt.

Alf Pettersen.

Arne Pettersen.

Sekretariatet foreslår:

«Representantskapet godkjenner det initiativ som er tatt av sekretariatet for å få forhandlinger om samling av Det norske Arbeiderparti og Norges Kommunistiske parti.

Det vil være av avgjørende betydning for fagorganisasjonen i dens arbeid og kamp for å gjennomføre sitt program «arbeid og trygge kår for alle» at den kan støtte seg til et enhetlig politisk arbeiderparti.

Representantskapet forutsetter at de to partiers forhandlere gjør hva som er mulig for å bringe samlingen i orden hurtigst mulig, slik at de forestående valg føres fra en samlet arbeiderklasse — politisk og faglig.

Sekretariatet bemyndiges til å delta i de fortsatte forhandlinger.

Videre bemyndiges sekretariatet til å treffe de nødvendige organisatoriske og økonomiske disposisjoner, for å få et valgresultat som kan muliggjøre løsningen av det sosiale og økonomiske program, som er trukket opp.»

I forhandlingsutvalget er det fullstendig enighet om samling hurtigst mulig på et klart demokratisk, sosialistisk grunnlag. En del praktiske spørsmål står igjen, men jeg kan slå fast at også på dette område vil det bli enighet, også når det gjelder avisene. Jeg tror virkelig vi skal få samling snart.

Johan Strand Johansen: Jeg vil bare si noen ord i tilslutning til det Bråthen sa. Jeg håper også at vi snart får en samling og en varig samling. Vi har som grunnlag lagt Grinipro-

grammet og arbeidsprogrammet og vi har fortsatt forhandlingene ut fra de tanker som der er nedlagt og der hersker ingen uoverensstemmelser mellom de forskjellige partiers representanter. Vi er kommet så langt at det nå foreligger utkast for et enhetlig program, som vil bli arbeiderklassens fane i framtida. Noen prinsipielle uoverensstemmelser om dette hersker det ikke. Det er en stor begivenhet. Det er i virkeligheten den største, for i virkeligheten står vi overfor det faktum at dette nye parti vil få så sterk tilslutning at det åpner seg de aller største perspektiver sett på bakgrunn av det som er skjedd i disse 5 år, at vi kan nå fram til sosialismen gjennom en fredelig overgang. Men vi skal være oppmerksom på at spørsmålet om den sosialistiske samling skapes ved et seigt arbeid på arbeidsplassen og rundt i organisasjonene. Vi er enig i at denne samling må komme i stand snarest mulig. Men vi skal også være merksam på at når vi nå fester våre vedtak på papiret, så må vi også gå inn for å endre den praksis som tidligere var framtreddende, at det blir å se realitetene i øynene, fram for et sosialistisk Norge, som er vårt endemål. (Bifall.)

Lars Evensen: Det sterke ønske blant arbeiderne om å finne fram til samling, førte til at vi i det første sekretariatsmøte vi var samlet til etter disse 5 år ble enige om å innby de 2 arbeiderpartier til forhandlinger. Og partiene fulgte oppfordringen. Et første resultat av dette arbeid har vi allerede fått i de siste dager ved at Arbeiderpartiet og kommunistene i fellesskap skal gå inn for og ta ledelsen for løsningen av de saker som ligger foran oss. Så lenge arbeiderklassen har flertallet, er det av den største betydning at en kan støtte seg til et tillitsforhold mellom organisasjonene og medlemmene. Derfor er det av stor betydning at samlingen snarest kommer i stand, at den blir ført fram til et resultat så tidlig at en ved valget kan gå samlet inn for det, til løsning av våre endelige framtidsmål.

Votering: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Punkt 14: Samorganisasjonenes kontingentordning.

Gunnar Bråthen: Sekretariatet tok det standpunkt at den ordning som var innført for kontingenten til samorganisasjonen foreløpig ble bibeholdt til representantskapsmøtet og vi foreslår nå at representantskapet vedtar dette til kongressen:

I Landsorganisasjonens lover § 3 punkt 1, tredje avsnitt heter det:

«Av kontingenten beregnes videre 10 øre for heltbetalende og 5 øre for halvtbetalende pr. måned som tilskudd til samorganisasjonenes virksomhet.»

I § 4 punkt 4 heter det:

«Samorganisasjonene kan beslutte en særkontingent. Denne kontingent kan brukes til det stedlige administrasjons- og organisasjonsarbeid. Kontingenten er obligatorisk for samtlige foreninger innen samorganisasjonens distrikt. Enhver sådan kontingent må godkjennes av sekretariatet.»

Kontingentordningen har vært forskjellig i de forskjellige samorganisasjoner og dette har i mange tilfelle vært uheldig. Fra samorganisasjonene var det før krigen også reist spørsmål om en forandring slik at kontingenten til samorganisasjonene kunne bli betalt sammen med medlemmenes kontingent til forbundene. Noe standpunkt var dog ikke tatt til saken.

I okkupasjonsperioden er det gjennomført den ordning at kontingenten innbetales til Landsorganisasjonen fra forbundene på grunnlag av solgte merker.

Landsorganisasjonen har så dekket samorganisasjonens utgifter.

Denne ordning er heller ikke helt tilfredsstillende idet den fra foreningene innbetales som et tillegg til de ordinære kontingentsatser. Spørsmålet må komme til behandling og endelig avgjørelse på Landsorganisasjonens kongress. Som en midlertidig ordning inntil kongressen beslutter representantskapet:

1. Kontingenten til samorganisasjonene innbetales til Landsorganisasjonen av forbundene på grunnlag av antall solgte kontingentmerker.
2. a. Kontingentens størrelse er:

6 øre pr. solgt heltbetalende ukemerke.
3 « « « halvtbetalende ukemerke.
25 « « « heltbetalende månedsmærke.
15 « « « halvtbetalende månedsmærke.
- b. Som heltbetalende regnes alle A.merker og som halvtbetalende de øvrige kontingentklasser.
2. Foreningene må minst en gang hvert kvartal sende rapport til samorganisasjonene over medlemstallet.
3. Forbundene avgjør selv hvordan kontingentutgiftene til samorganisasjonene skal dekkes.

4. Samorganisasjonenes utgifter bestrides av Landsorganisasjonen ved sekretariatets godkjennelse av samorganisasjonenes budsjetter og arbeidsplaner.

5. Så lenge denne ordning varer settes Landsorganisasjonens lover § 3 punkt 1 tredje avsnitt og § 4 punkt 4 ut av kraft.

Jeg vet at det fra samorganisasjonene i Oslo og Akershus kan sies at det blir en betraktelig forhøyelse for den, men det er ikke riktig at de skal ha en mindre kontingent. Det er et uriktig system at de skal betale mindre enn arbeiderne utover i landet ellers. Hvorvidt disse satser vil være de riktige, vil jeg ikke uttale meg om, men vi har ikke så lang tid igjen til kongressen og da kan vi se på det nærmere. Under samme punkt har vi også lønningene til samorganisasjonens tillitsmenn. Representantskapet i 1939 vedtok et lønnsregulativ med 4 grupper. Det er kommet mosjon fra Nord-Norge om at det er uriktig at de skal stå i lønnsgruppe IV. Forholdene der er og vil vel i lang tid framover fortsatt være slik at organisasjonens tillitsmenn her får et slitsomt arbeid. Leveomkostningene i Nord-Norge ligger også høyere enn her sørpå. Sekretariatet foreslår:

«Som midlertidig ordning med virkning til kongressen besluttet:

I det av representantskapet i 1939 vedtatte lønnsregulativ for samorganisasjonenes tillitsmenn gjøres følgende endring:

Gruppe IV bortfaller.

Nordland, Troms, Finnmark og Namdal kommer inn under gruppe II.

Romsdal, Sunnmøre, Nordmøre og Høyfoss og Omegn kommer inn under gruppe III.

Ordningen trer i kraft fra 1. juli 1945.»

Johs. M. P. Ødegård: Jeg har ikke noe imot at kontingenten blir ordnet slik som her foreslått, men det vil bety atskillig forhøyelse. Når det gjelder kontingenten, så er det imidlertid ikke bare kontingenten til samorganisasjonen det kommer an på, men også kontingenten til Landsorganisasjonen og forbundene. Jeg vil henstille til Landsorganisasjonen snarest å framkomme med en betenkning om hvilken kontingent Landsorganisasjonen må ha, så forbundenes landsmøter har noe å gå ut fra når de behandler kontingentspørsmålet.

Bernh. Berentsen: De representanter fra samorganisasjonene som er til stede her har ikke noe imot at denne ordning foreløpig virker. Jeg vil anbefale forslaget.

Peder Birkeland: Jeg er ikke uenig i grunnlaget. Det er en solidaritet i dette. Men jeg hadde ventet at det var bedre utredet, at sekretariatet ville ha gitt oss en oversikt over kontingentinnbetalingen f. eks. i 1939, siste ordinære år og hva der kom inn til samorganisasjonene. Det er ikke fyldestgjørende opplysninger dette. For våre medlemmer vil det bety en kraftig forhøyelse. Det er en økonomisk krise i Oslo og en må tilbake til den gamle ordning inntil en kan få holdt landsmøte og årsmøter og bestemt kontingenten som må til. I samorganisasjonens lover står det at kontingenten skal brukes til administrasjonen og til organisasjonsarbeider. Men vi vet at den går til mange andre formål. Jeg er ikke mot det, men kontingenten skal bygges likt. Inntil saken kan bli bedre utredet, vil jeg foreslå at den någjeldende ordning utstår inntil kongressen.

Gunnar Disen: Vi er klar over at den nåværende ordning som er innført av nazistene er utjenlig for oss. Når det gjelder kontingenten så har vi hatt 15 og 30 øre og den vil etter dette komme opp i 45 og 75 øre. Det blir en betraktelig forhøyelse. Jeg er prinsipielt enig med Birkeland i hans forslag. Det er vanskelig å inndrive kontingenten. Det var sagt av Bråthen at samorganisasjonene har fått bevilgninger av sekretariatet. Oslo og Akershus faglige Samorganisasjon har ikke fått noe.

Rudolf Eriksen: Det er ikke synderlig stemning for dette forslag og nå har Birkeland fremmet forslag om at den gamle ordning fortsatt skal gjelde og jeg vil anbefale det. Med hensyn til lønnsordningen til tillitsmennene så er det en formsak. I stedet for å oppheve den gamle lønnsgruppe IV, vil jeg foreslå:

Det av representantskapet i 1939 vedtatte lønnsregulativ for samorganisasjonenes tillitsmenn gis følgende tilføyelse:

På grunn av de ekstraordinære leveforhold i Nordland, Troms, Finnmark og Namdal gis disse samorganisasjoners tillitsmenn et ekstra dyrtidstillegg, svarende til differansen mellom gruppe IV og II.

På samme premisser gis tillitsmennene i Romsdal, Sunnmøre, Nordmøre og Høyfoss og Omegn et ekstra dyrtidstillegg, svarende til differansen mellom gruppe IV og III.

Torbjørn Henriksen: Jeg er enig i det prinsipp som ligger til grunn for forslaget. Men jeg tror det har atskillig rekkevidde som f. eks. i Oslo og Omegn. Satsene skulle være avveiet noe. Vi gjør den største samorganisasjon vi har en bjørnetjeneste ved dette. Jeg er enig i Birkelands forslag, også der er det vanskeligheter, men jeg tror de er mindre enn ved det annet forslag. Det

burde ha forelagt en økonomisk plan for fagorganisasjonen, så en kunne se det hele i sammenheng. Jeg er enig i prinsippet her, men jeg ser meg nødsaget til å stemme for Birkelands forslag.

Anker Johannessen: I vår samorganisasjon har vi sett på dette og vi mener at en bør fortsette med den nåværende ordning til kongressen.

Bernh. Berentsen: Birkeland tar feil når han tror at det av kontingenten går til Folkets Hus og lignende ting. Å gå tilbake til den tidligere ordning vil skade vårt arbeid. Det vil bety stagnasjon. Jeg vil på det bestemtteste advare Oslo-representantene bare å se på sine egne ting. Jeg anbefaler sekretariatets forslag.

Halfdan Wigård: Når det gjelder dette spørsmål så vil det få store følger for Oslo. En har ikke oversikt over hva dette vil føre til. Jeg er enig i Birkelands forslag og skal samorganisasjonene ha bidrag så må Landsorganisasjonen bevilge det. Det vil være uheldig å møte opp med kontingentforhøyelse nå.

Konrad Karlsen: Det er nokså lett vint å argumentere med at dette var innført av nazistene. Selv en blind høne kan finne et korn. En taler om kontingentforhøyelse. Det er ikke det saken gjelder. Det er bare det hvor skal vi ta kontingenten fra.

Voting: Ved alternativ voting mellom sekretariatets og Birkelands 1. forslag, ble sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall. — Birkelands forslag 2. ble vedtatt mot 3 stemmer. — Rudolf Eriksens forslag ble forkastet mot 3 stemmer. Sekretariatets innstilling om lønnsordningen for samorganisasjonens tillitsmenn ble vedtatt.

Punkt 16: Yrkes- og Fagopplæring.

Sekretariatet foreslo:

1. Den av Stortinget tidligere vedtatte yrkesskolelov må settes i kraft straks.
2. Yrkesskolene må hurtigst mulig utvikles dithen at all ungdom som skal gå inn i praktisk yrke, kan gå igjennom en 2-årig yrkesskole, bygd på folkeskolen, med teoretisk og praktisk undervisning oppdelt etter de forskjellige fag.
3. For å nå dette mål må der straks opprettes det tilstrekkelige antall velutstyrte yrkesskoler. Særlig bør en ta sikte på fylkesskoler med internater for mindre byer og industristeders behov.
4. Hele yrkesskolestellet bør samles under ett departement og Yrkesopplæringsrådet for håndverk og industri må bli et eget direktorat med besluttende myndighet innenfor sitt område.

Det bør også skapes et system med lokale nemnder til fremme og kontroll av yrkesopplæring på stedet.

5. Der foreligger en innstilling om ekstraordinær yrkesopplæring for den ungdom som på grunn av krigsforholdene ikke har kunnet få vanlig opplæring. Denne innstilling som er grundig forberedt av komitéer både hjemme og ute, må nå øyeblikkelig settes ut i livet med den administrasjon som er nødvendig.
6. Statens Teknologiske Institutt må gis den nødvendige bevilgning til utvidelse av den planlagte tilbygging. Arbeidet hermed må settes i gang snarest.

Arnfinn Olsen: Det er levet meg 5 minutter og på den tid er det meg umulig å kunne gi en ordentlig innledning av denne overmåte viktige sak. Jeg vil be representantskapet om å stemme for sekretariatets forslag. Når det gjelder yrkesopplæringen så ligger grunnlaget i punkt 1 i den av Stortinget tidligere vedtatte yrkesskolelov. Den ble vedtatt av Stortinget i mars måned 1940 og det er Kongen som bestemmer når den skal tre i virksomhet. Det ble der ikke anledning til ved at krigen kom. Men nå må den hurtigst mulig tre i kraft. Yrkesopplæringen i Sverige får om lag 11.7 millioner kroner, mens vi her i landet bare ofrer 1.7 million kroner på dette viktige felt. Vi har gjennom årenes løp riktignok kommet et stykke på vei, men det er meget igjen. Det er en av de største saker vi har, også sett i forbindelse med landets gjenoppbygging og omstillingen i arbeidslivet og utnyttelsen av alle arbeidskrefter i landet.

Votering: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Fagkongressen.

Sekretariatet foreslo: Kongressen søkes holdt innen utgangen av mars måned 1946.

Konrad Nordahl: Alle var enige om at fagkongressen måtte komme sammen så snart som mulig. Men alle var også enige om at forbund som samorganisasjoner burde holde sine møter først. Dertil kom så Stortings- og kommunevalgene og ut fra dette så kan det ikke bli før i mars måned neste år.

Johs. M. P. Ødegård henstilte til sekretariatet å oppta den spesielle sak med hensyn til kontingenten.

Jens Berg foreslo «om mulig innen utgangen av mars måned».

Sekretariatet gikk over til dette og forslaget ble enstemmig vedtatt.

Avslutning.

Dirigenten: Dermed er representantskapets dagsorden ferdigbehandlet og på dirigenters og sekretærers vegne takker jeg for samarbeidet og overleverer plassen til formannen.

Konrad Nordahl: Jeg tror jeg har hele representantskapet med meg når jeg retter en takk til dirigenter og sekretærer for deres gode arbeid under disse dagers forhandlinger. Det går nå ut av sekretariatet Hindahl som ble valgt i 1934 og Erling Kiil som kom med på den samme kongress. Jeg takker disse to menn for deres dyktige arbeid og deres innsats i fagorganisasjonen. Hindahl kom inn i ledelsen i en for fagorganisasjonen vanskelig tid. Men aldri har vi hatt et så stort tilsig av medlemmer og oppnådd slik innflytelse som i årene fra 1934 og fram til okkupasjonen. Jeg går ut fra at sekretariatet har representantskapets bemyndigelse til å vise ham vår erkjennethet. Vi takker også Kiil, som vi framleis kommer til å ha med å gjøre i vårt daglige arbeid, som representant for sitt forbund. Kamerater. Det gleder meg å kunne konstatere den enighet som har vært til stede under disse dagers forhandlinger. Vi har behandlet store og viktige saker av den aller største betydning for fagorganisasjonens medlemmer og det har vært meg en glede å se hvordan en fra alle fronter har søkt å dukke ned i sakene og har tatt sitt standpunkt ut fra arbeiderklassens enhet og samhold. La oss håpe at det kameratskap som har vært til stede her vil forplante seg videre utover. Idet jeg takker for tilliten på egne og sekretariatets vegne ønsker jeg samtlige representanter vel hjem.

Sekretariatet fikk bemyndigelse til å vedta dagens protokoll.

Formannen erklærte dermed representantskapets møte for avsluttet. (Klokken var 13.50.)

